

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

SMART-ОСВІТА: РЕСУРСИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ПРОГРАМА МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Київ, 16–17 жовтня 2014 року)

КИЇВ 2014

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**«SMART-ОСВІТА:
РЕСУРСИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

16–17 жовтня 2014 р.

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

КИЇВ 2014

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ

заборонено

УДК 37.018.43:004

ББК Ч 48

С 50

С 50 Smart-освіта: ресурси та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 16–17 жовтня 2014 р.) : тези доповідей. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 350 с. – Укр., рос. та англ. мовами.

Розглядаються smart-технології та їх застосування в навчальному процесі: еволюція, сучасні тренди вітчизняного та зарубіжного досвіду; освітнє smart-суспільство: методологія, методика та стратегії викладання; smart-школа, smart-університет, smart-наука: концепції, функції, інфраструктура; програмне і апаратне забезпечення smart-освіти; e-learning; інформаційна безпека smart-освіти.

УДК 37.018.43: 004

ББК Ч 48

Редакційна колегія: Н.В. Притульська, перший проректор з науково-педагогічної роботи д.т.н., проф.; Т.В. Божко, нач. навч.-метод. відділу (відп. за випуск); О.І. Мельніченко, заст. нач. навч.-метод. відділу; О.Л. Шерстюк, заст. дек. з метод. і наук. роб. (факульт. обліку, аудиту та економ. кіберн.) к.е.н., доц.; Н.Л. Новікова, О.В. Романенко, Т.О. Марцин, В.В. Рязанцева – заст. дек. з навч.-метод. і наук. роб.; О.Ю. Кундель, О.В. Ткачук – методисти навч.-метод. відділу КНТЕУ.

За заг.ред. А.А. Мазаракі, ректора д.е.н., проф., академіка НАПН України, заслуженого діяча науки і техніки України.

Тези друкуються в авторській редакції

ISBN 978-966-629-695-8

Київський національний
торгівельно-
економічний університет, 2014

ЗМІСТ

Вступне слово		12
SMART-ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ЕВОЛЮЦІЯ, СУЧАСНІ ТРЕНДИ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ		
Hidasi J.	Paradigm changes in higher education	13
Litvinenko T., Golikova T.	Challenges of smart-education in R&D activity	16
Maslova T.	ESP technology enhanced lessons	18
Ostroumov I., Kuzmenko N.	Classroom support service in learning process	21
Бербенець Л., Зощенко Л.	Особистісно-орієнтовані методи навчання іноземної мови професійного спрямування студентів-магістрів	23
Василенко А.	Смарт-освіта як чинник інноваційного розвитку суспільства	25
Волосович С.	Пріоритети розвитку смарт-технологій	27
Гайдай Ю.	Smart-технологія як інструмент активізації пізнавальної діяльності студентів	29
Головачук Т.	Smart-технології в економічній освіті	31
Гончаренко О.	Питання викладання дисципліни «Міжнародний комерційний арбітраж» за допомогою smart- технологій	34
Гончарова І.	Взаємозв'язок теорії з практичною діяльністю студентів при вивченні дисципліни «Інструментальні методи дослідження»	36
Гордієнко Т.	Перспективи розвитку технологій вищої освіти	38
Губрій Н., Побірська І.	Від smart-технологій до smart-освіти	40
Добровольська Н.	Дидактичні можливості smart-технологій у навчальному процесі ВНЗ	42
Довженко І.	Перспективи розвитку смарт-освіти в Україні	45
Дубініна В.	Smart-технології в навчанні команди підприємства роздрібної торгівлі	47

Єгоров С. Рудницький Є.	Створення та впровадження системи трансферу енергозберігаючих технологій для розвитку дорожньо-транспортного комплексу України	49
Єрмошенко А., Єрмошенко Л. Жураховська Л.	Досвід Південної Кореї із запровадження smart-освіти Використання smart-проекту «Аналітичний огляд акціонерного товариства» у викладанні дисципліни «Операції з цінними паперами»	54 56
Жученко В.	Сучасні підходи до вивчення навчальних дисциплін туристичного спрямування	58
Іваненко Г.	Використання інформаційно-комунікативних технологій в навчанні іноземній мові	61
Іващук О., Радзіховська Л.	Впровадження смарт-технологій у процесі викладання математичних дисциплін у вищих навчальних закладах	64
Ільченко Н.	Особливості застосування smart-технологій при вивченні дисципліни «Проектування торговельних об'єктів»	66
Колупаєва Т.	Smart-технології як засіб підготовки майбутніх учителів	69
Крегул Ю., Суहाцький Р.	Необхідність вивчення правознавства студентами неюридичних спеціальностей	72
Крупельницька І., Конотоп Ю. Лагутін В.	Smart-технології у вищій школі: сучасні тенденції та перспективи розвитку Smart-технології в навчальному процесі (за магістерською програмою «Управління в сфері економічної конкуренції»)	74 77
Ладиченко К.	Роль університетів у формуванні стратегії smart-спеціалізації: нові підходи до регіональної інноваційної політики ЄС	79
Маслова Н. Нетребчук Л.	Smart-технології викладання у вищій школі Використання «хмарних технологій» у викладанні дисциплін: переваги та недоліки	81 83
Осипова Л., Юрчик І.	Застосування інтерактивних технологій у викладанні економічних дисциплін	85

П'ятницька Г., Григоренко О. Радченко Л., Гасанова А.	Міжнародний досвід впровадження та перспективи розвитку smart-освіти	88
	Влияние использования smart-технологий в учебном процессе на формирование мотивации студентов	90
Румянцева Т., Левицька Є.	Актуальність використання smart-технологій для студентів з особливими освітніми потребами	93
Рязанцева В.	Smart education – інноваційна стратегія розвитку сучасної освіти	95
Сичова Н.	Smart-education – перспективний шлях розвитку вищої освіти в Україні	98
Слободяник Н., Соколюк К. Совершенна І.	Smart-технології в навчанні – перспективи та проблеми розвитку в Україні	99
	Використання масових відкритих онлайн-курсів в навчальному процесі вітчизняних університетів	102
Сопко В., Зима Ю.	Використання CRM-систем в освіті	105
Стасюк Л., Хіленко О.	Використання тренінгової технології «віртуальне підприємство» у формуванні професійних компетентностей студентів	108
Стецюра К.	Партисипативна освіта у контексті впровадження веб 2.0 технологій	110
Тарасенко І., Тарасенко Є.	Досвід використання систем автоматизації діяльності закладів ресторанного господарства і торгівлі в навчальному процесі	112
Ткаченко Т., Тонких О.	Smart-технології у підготовці фахівців готельно-ресторанного та туристичного бізнесу	114
Фаріон О.	Використання smart-технологій у процесі викладання політології	117
Харченко О., Роскладка А.	За smart-освітою майбутнє	120
Хахлюк А., Охріменко А. Хлоп'як С.	Використання smart-технологій в навчальному процесі	123
	Інтерактивні та мультимедійні навчальні технології в інформаційному суспільстві	125

Чала Н.	Формування навичок ХХІ століття у студентів за допомогою новітніх технологій	128
Чаюн І.	Застосування сучасних технологій у підготовці економістів	131
Шаповал С. Шевченко Р.	Застосування SMART & MINDMAP – технології в методиці викладання дисциплін «Охорона праці» та «Безпека життєдіяльності»	133
Шевчун М.	Перспективи підвищення якості підготовки фахівців у логістичній сфері за допомогою smart-освіти	136
Шерстюк О.	Система smart-education очима українського студентства	138
Шклярук К., Чумакова Г.	Застосування smart-технологій у сучасному освітньому процесі	140
	ОСВІТНЄ SMART-СУСПІЛЬСТВО: МЕТОДОЛОГІЯ, МЕТОДИКА ТА СТРАТЕГІЇ ВИКЛАДАННЯ	
Chugu S., Gladjo S.	Teaching esp vocabulary within the framework of smart learning model	145
Барабаш Н., Никонович М.	Становлення особистості професіонала	147
Буленок С., Коваленко Л.	Стратегії викладання та навчання другій іноземній мові студентів немовного ВНЗ: етапи та прийоми	150
Височин І.	Віртуальні підприємства як фактор підвищення ефективності практичної підготовки фахівців	153
Гаріна С.	Моделі знань: від гіпертексту до smart	155
Головач Н.	Роль статистики в системі smart	158
Головко Л.	Smart-освіта як засіб зняття суперечностей сучасного освітнього простору	160
Гринюк Н.	Case-study як складова smart-освіти	162
Гуляєва Н.	Компетентнісний вимір якості вищої освіти	166
Данілова Л.	Smart-education: новий підхід до освіти	169
Деньгаєва С.	Вплив освітнього smart-суспільства на формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови	171
Жуковська В.	Концепція управління талантами: практика використання	174
Катаєв А.	Релевантность smart-образования	175

	при підготовке маркетологов	
Комаров К.	Роль процедур поточного контролю у бухгалтерському обліку	178
Крупельницька І., Ємець В.	Інформаційне забезпечення управління освітою: його переваги та недоліки	181
Лагутіна Т.	Проблеми мотивації студентів до навчання в умовах smart-освіти	183
Латигіна А.	Типові ситуації ділового спілкування спеціалістів з економіки іноземною мовою	185
Ломоносова Т.	Використання ІКТ на заняттях з української літератури	187
Луцяк В., Поліщук І.	Система розвитку динамічних здібностей фахівців та методологія smart-навчання	190
Майковська В.	Smart-освіта як інструмент формування компетентного фахівця економічного профілю	193
Махначова Н.	Smart city – пріоритет муніципального управління в ХХІ столітті	196
Медведєва А., Антонюк І.	Інтерактивні методи навчання у smart-освіті	199
Мельник Т.	Трансформація підходів до викладання дисциплін у контексті smart-освіти	202
Микало О.	Місце та роль художніх творів у викладанні дисциплін	204
Мойсієнко О., Семідоцька В.	Використання smart-технологій на заняттях з іноземної мови та в організації самостійної роботи студентів	207
Прима В.	Розвиток творчої особистості за допомогою мультимедійних засобів	209
Розум А., Кайда Н.	Метод проектів як засіб розвитку комунікативної діяльності у підготовці майбутніх фахівців туристичної галузі	211
Рудешко Є.	Індивідуалізація процесу навчання іноземній мові	213
Савченко Т., Гахович С.	Розробка електронних підручників для smart-освіти	216
Фастовець О., Забалдіна Ю.	Використання інноваційних форм лекцій в процесі підготовки фахівців сфери туризму	219
Харченко Г., Тютченко Е.	Педагогічний такт – важлива складова професійного становлення викладача	221

Чайковська В.	Перспективи розвитку дистанційної форми навчання в системі smart-освіти	224
Шаповал С., Романенко Р.	Створення інтерактивних моделей фізичних експериментів	227
SMART-ШКОЛА, SMART -УНІВЕРСИТЕТ, SMART -НАУКА: КОНЦЕПЦІЇ, ФУНКЦІЇ, ІНФРАСТРУКТУРА		
Афанасьєв К.	Бізнес-інкубатор як каталізатор розвитку інновацій та підприємництва	231
Багрій К.	Smart-освіта: нова стратегія розвитку освіти	233
Бай С., Шовкалюк В.	Особливості створення інноваційної інфраструктури: університетський досвід	236
Бондарчук Л., Семенюк І.	«Smart-освіта» як передумова виникнення «smart-управління» в межах виробничо-торговельного середовища	239
Гришко М.	Основні ознаки та переваги smart-освіти	243
Крупельницька І., Коваленко В.	SMART-університет: концепції, функції, інфраструктура	245
Лисак О.	Віртуальна мобільність студентів-економістів як втілення smart-освіти в сучасному університеті	247
Мельниченко С.	Smart-університет: реалії та перспективи	249
Половенко Л., Степова С.	Smart-інтелект: основи організації та принципи функціонування	252
Присакар І.	Smart-університет – невід’ємна складова сучасного інформаційного суспільства	255
Самохвал О., Ковалевська Т.	Smart-education: зміна парадигм розвитку освіти	258
Стопчак М., Чорна Н.	Smart-освіта: сутність, тенденції розвитку, шляхи реалізації в Україні	261
Шарко В.	Формування університетів майбутнього: smart-університет і smart-освіта	264
ПРОГРАМНЕ І АПАРАТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ SMART-ОСВІТИ		
Bannikova S., Zhariy I.	The european technology platform on smart systems integration (eposs)	267
Водолаженко А., Куничева Т.	Концепт-карты в smart-обучении	270

Гнидюк І., Собчук С.	Розвиток дослідницької компетентності студентів з використанням smart notebook	273
Гулівата І., Смагло Н.	Демонстраційні комп'ютерні моделі як елемент smart-технологій	276
Злобин С., Лоскутов А.	Использование технологий smart на основе wi-fi облака в построении учебно-информационной сети ВУЗа	279
Орленко Л.	Використання інтерактивної дошки на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах	281
Петров О.	Освітня програма «Корпорація парус – для навчальних закладів України»	283
Попов І.	Комп'ютерна версія індивідуального наскрізного завдання для практичних занять та самостійної роботи студентів зі статистики	286
Хуторной А.	Автоматизация составления расписаний учебных занятий в образовательных учреждениях	287
Яцишина К.	Роль smart-критеріїв у забезпеченні програмно-цільового управління підприємством	291
E-LEARNING		
Shaparenko O.	Can foreign languages be mastered with online education?	293
Алданькова Г.	«E-learning» у підготовці студентів-рекламістів	297
Балицька В., Іванченко Г.	Електронне навчання: тенденції розвитку моделей і досвід застосування	299
Богатирьова К.	E-learning – освітній тренд в контексті сьогодення	303
Гаврилюк С., Кулик М.	Проблеми впровадження дистанційної форми навчання при підготовці фахівців	305
Дорошенко М.	Основні принципові засади запровадження дистанційної освіти в Україні	308
Зубко О.	Дистанційне навчання як сучасна парадигма вищої освіти України	310
Клименко В., Сіренко С.	E-learning як інноваційний метод навчання	312

Кочубей Д.	Технології дистанційної освіти у підготовці фахівців з логістики	315
Марцин Т., Федорова Д.	Дистанційне навчання як елемент smart-освіти	317
Миколайчук І.	E-learning як сучасна технологія навчання персоналу	319
Михайлов Р.	Використання системи «e-learning» у навчальному процесі	322
Мідляр А.	Застосування e-learning в сучасній освіті	324
Міняйло О.	Дистанційна форма навчання як складова smart-освіти	327
Морозова Л., Красніцька Г.	E-learning та застосування в навчальному процесі	329
Олійник Н., Березенська С.	Педагогічні умови формування готовності викладачів до використання e-learning в навчальному процесі	331
Ткаченко Н., Березовик К.	Застосування дистанційних технологій у навчальному процесі	334
Фальштинська Ю.	Дистанційне навчання – якісно новий спосіб отримання знань, умінь та навичок	336
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА SMART-ОСВІТИ		
Бохан А.	Еко-інформаційна безпека в адаптаційній інтерактивності smart-освіти	339
Гахович С., Бірук О.	Інформаційна безпека особистості в інтернет-середовищі smart-освіти	341
Кіслов Д.	Інформаційна безпека та свобода комунікацій: суперечки та компроміси	344
Москаленко В., Москаленко О.	Адміністративно-правова підсистема електронної освіти	346
Разборська О., Ємець В.	Необхідність інформаційного забезпечення в ході викладання дисципліни «Економічна безпека підприємства» у вищій школі	348

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановні колеги!

Модернізація та прогрес національної вищої освіти не можна уявити без поєднання перевірених форм та методів із досягненнями сучасного світу. Лише такий комплексний підхід дозволить підвищити якість освіти, відкрити нові шляхи для самореалізації викладачів і студентів, зробити український освітянський простір ще більш глобалізованим. Зважаючи на завдання, які стоять перед освітянами після прийняття Закону України «Про вищу освіту» та підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, зрозуміло, що освіта, як процес підготовки майбутнього людського потенціалу, вимагає серйозних змін. Тільки так вона стане ще більш затребуваною та конкурентоспроможною.

Для забезпечення інноваційних методів навчання, відповідності вимогам учасників освітнього процесу та оптимізації професійних характеристик сучасним викладачам, студентам, роботодавцям необхідно усвідомлювати нагальні й майбутні потреби суспільства, враховувати міжнародний досвід та загальноосвітні трансформації.

Міжнародна комісія з питань освіти, науки і культури при ООН проголосила дві основні парадигми сучасної освіти: Education for All (EFA) – «освіта для всіх» та Lifelong Learning (LLL) – «освіта протягом всього життя».

На сьогодні актуальною є потреба створення системи Smart-освіти в Україні, що передбачає використання Smart-технологій, які мають значну кількість переваг: спонукають до розвитку творчих здібностей, професійних знань, формують критичне мислення. У розвинених країнах ідея Smart-освіти – це національна доктрина.

У збірнику матеріалів конференції, що містить понад 100 доповідей її учасників, наведено результати досліджень, думки та пропозиції фахівців різних сфер професійної діяльності, педагогів вітчизняних, зарубіжних вищих навчальних закладів щодо впровадження Smart-освіти в Україні.

Впевнений, що обговорення актуальних питань, обмін досвідом, спроби вирішення надважливих завдань сприятиме впровадженню у процес навчання новітніх технологій для всіх, хто здобуває освіту, надасть поштовх для розвитку нових напрямів наукових досліджень.

**З повагою, Анатолій Мазаракі,
ректор КНТЕУ д.е.н., проф.,
академік НАПН України,
заслужений діяч науки і техніки України**

SMART-ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ЕВОЛЮЦІЯ, СУЧАСНІ ТРЕНДИ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

JUDIT HIDASI

PhD., professor

Budapest Business School

PARADIGM CHANGES IN HIGHER EDUCATION

Abstract

During the recent 2-3 decades higher education policy and practice has undergone important transformations (paradigm-shifts) in the whole world – including countries of our region like Ukraine or Hungary. These changes have effected several domains such as the 1. study area – disciplinary status of subjects; 2. target groups of education; 3. levels of education; 4. motivational attitudes; 5. access opportunities to knowledge acquisition; 6. new standards and requirements of the labour market.

Differences in learning and teaching cultures (that are bound to clash in a multicultural environment so typical of our age) might lead to misconception, miscommunication and difficulties in achieving the ultimate educational goal: to efficiently acquire the disciplinary content. The relevance of the topic is reinforced by changing needs in the context of internationalization that affects education planning, mobility, labour market and knowledge-based societies. Changes in methodology (content-based language teaching, digital technology, e-learning, blended learning, etc.) are attempts to rationalize the time spent on learning and to possibly satisfy individual needs.

Keywords: learning /teaching, communication behaviour, cross-cultural differences

1. What language to use in HE?

With globalization and mobility on the rise, educational settings offer sites of transcultural learning for students and educational experts who cross languages and borders for study or work. In multicultural classes (Hidasi 2006) students and teachers might have different cultural backgrounds, but are forced to communicate and interact with the help of a common language (lingua franca or a local language or the target foreign language, etc.). One often-neglected aspect of the difficulties might be attributed to the cultural differences in communication strategies on the teaching and on the learning side. It is hypothesized that there is a strong interdependence between communication strategies and teaching versus

learning strategies – both acquired in childhood as part of the native culture.

2. Knowledge Acquisition

Jin and Cortazzi (2013) introduced the notion of *cultures of learning* in the 1990s in order to focus teaching and research on the learners' own perspectives and on cultural aspects of learning. Learners with a different cultural programming often fail to improve considerably if their energies get wasted when attempting to comprehend what is going on in the classroom and when coping with new strategies of learning, instead of being able to focus on content learning proper. Vice versa, as long as teachers try to operate in contact classes applying their own strategies and demanding from learners to follow learning strategies different from what they have been socialized to use, there will be a cultural acquisition gap leading to the poor performance of learners in the classroom.

In the 1970s Jules Henry (1976) listed 55 teaching methods, the number of which must have considerably grown since then. On the one side watching, imitating, repeating, memorizing and other receptive methods are well represented in the arsenal of teaching and learning of many Asian and African learners. On the other, doing, problem solving, comparing, discussing, etc. are nearer to the concept of the proactive Western and European teaching-learning repertoire. Whereas the former puts emphasis on the perception and consideration of the whole context (high-context culture) prior to understanding, the latter puts emphasis on the concentration of the overt (mostly verbal) message (low-context culture) and expects a prompt reaction to it. While the former is nearer to the defensive, the latter is nearer to the offensive type of communication behaviour. DeKeyser (2003) attempts to provide definitions for explicit versus implicit and for inductive versus deductive teaching and learning.

3. Content Teaching

Culture also provides us with a set of expectations about educational settings (Hidasi 2007), about teachers' behaviour, about teacher-learner interactions. The Western mental programming follows the mental software developed originally by the ancient Greek thinkers – Plato, Aristotle and Socrates. Dialogue is the essence of the Socratic method. Nevertheless in countries of the Far East for instance, the Confucian model is at work. The teacher – as an external authority – often uses rhetorical questions in giving counsel. Students expect their teachers to answer their own questions.

Traditionally we distinguish between *teacher centric* and *learner centric* approaches to knowledge creation and transfer. The teacher centric approach means that the conceptual framework is offered by the

teacher; the tempo and structure of knowledge transfer is decided by the teacher, and academic evaluation of effectiveness is controlled by the teacher primarily via inclass form of teaching, that is mostly lecturing. Learners are active listeners, and absorb knowledge by perceptive methods, mostly by observation. Few if any attention is paid to individual needs. Whereas the learner centric approach to knowledge acquisition fits essentially independent learners, who have freedom in deciding the structure and tempo of their study. By this self-study method learners gain experience and hence deduct theory themselves. Evaluation of effectiveness is less academic, more pragmatic - often tested by the labour-market compatibility, which gets its expression in employability. A new form of approach has emerged recently: the **network-centric approach**. For learners of this approach the basic form of knowledge acquisition is learning through internet, which thanks to improvements in the accessibility both in a quantitative and a qualitative sense is offering more and more information. People tend to return to the social networks as a common pool of wisdom by sharing knowledge in civil communities through social media. Hence the role of teachers and professionals also undergoes changes: instead of direct input they rather function as coaches giving guidance and directions for orientation.

4. Future Trends

Communication, teaching and learning are interrelated and interconnected with each other through a common denominator, namely 'cultural-mental programming'. (Hidasi 2008) One of the great challenges is to seek a healthy balance between generalizations about learners of a particular culture and recognition of their individuality. New methods and ways (content-based language teaching, digital technology use, e-learning, blended learning, etc.) are attempts to overcome the time-pressure in education and to possibly satisfy individual needs. The increasing occurrence of multicultural environments requires a better understanding of the processes of knowledge acquisition.

References

1. Cortazzi, M. & Jin, L. (2012) *Researching Intercultural Learning: Investigations in Language and Education*. Palgrave Macmillan, London/New York.
2. DeKeyser, R. M. (2003) *Implicit and explicit learning*, In: C. Doughty & M. Long (eds) *The Handbook of Second Language Acquisition*. Oxford: Blackwell. 313–348.
3. Henry, Jules (1976) *A Cross-Cultural Outline of Education*, In: Roberts, J. & Adinsanya, Sh. (eds): *Educational Patterns and Cultural Configurations*. New York: David McKay. 100-170.

4. Hidasi Judit (2007) The Impact of Cultural-mental Programming on the Acquisition of the Japanese language, In: Szerdahelyi I.-Wintermantel P. (eds) *Japanológiai körkép*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 339-354.
5. Hidasi Judit (2008) Cultural Messages of Metaphors, In: Berendt, E. (ed.) *Metaphors for Learning*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 103-122.
6. Jin, L & Cortazzi, M. (eds) (2013) *Researching Cultures of Learning: International Perspectives on Language Learning and Education*. Palgrave Macmillan, London/New York.

TAMARA LITVINENKO,
associated professor

Kyiv National University of Trade
and Economics

TATJANA GOLIKOVA,
associated professor

National University of Food
Technologies

CHALLENGES OF SMART-EDUCATION IN R&D ACTIVITY

The general principles of state policy in high education area presuppose availability and competition of getting the higher education, independence of getting higher education from influence of political parties, religious organizations, as well as integration of Ukrainian higher education system into world with condition of saving the achievements and traditions of Ukrainian high school.

Now system of high education as society on the whole is characterized by dynamic changes in education technologies and, as a result, effect to the quality of education. So, educational process is actively integrated in electronic area by means of elements of smart-education – flexible studying in interactive area with open access data from the whole world. Today it is wide spread to get the information from the full text data base of periodical literature, science monographs, manual, textbooks, other methodical materials; using the electronic catalogs and electronic libraries.

Such technologies increase effectiveness of communication between scientists of whole world. It became possible due to introduction the system of science-metric bases Index Copernicus, Scopus. The last database was created 10 years ago, and is characterized by the biggest base of abstracts, cites of reviewed literature and checked web-science. Searching system uses program facilities for watching, analyze and

visualization of researches, it is easily integrated in the working process of researchers. ScienceDirect – one of the most online-collections of full text scientific materials of Elsevier edition. It is a power ecosystem that simplifies joint work, encourages using of innovations and accelerates scientific work at whole. SciVerse unites checked data for users of full texts and articles of the ScienceDirect data base and reviewed materials of the SciVerse Scopus base and Internet network with using of perspective applied programs, developed by scientific community that increase the value of base materials. Elsevier is a world-leading provider of information solutions that enhance the performance of science, health, and technology professionals, empowering them to make better decisions, deliver better care, and sometimes make groundbreaking discoveries, that advance the boundaries of knowledge and human progress. Elsevier provides web-based, digital solutions – among them ScienceDirect, Scopus, Elsevier Research Intelligence, and ClinicalKey – and publishes nearly 2,200 journals, including The Lancet and Cell, and over 25,000 book titles, including a number of iconic reference works. The company is part of Reed Elsevier Group PLC, a world leading provider of professional information solutions in the Science, Medical, Legal and Risk and Business sectors, which is jointly owned by Reed Elsevier PLC and Reed Elsevier NV. The ticker symbols are REN (Euronext Amsterdam), REL (London Stock Exchange), RUK and ENL (New York Stock Exchange). Thus, scientists of the world may get the open access information from the sources with high impact-factor, use scientists contacts for the creating and development scientific cooperation.

Using of such informative bases gives the possibility to the students to make the analytical review of publication, patent search for making of innovation decisions in R&D activity, in writing Master paper with taking into account the world experience in researched problem.

Creation of unique scientific-methodical portal for the proper area of knowledge with open access as for teachers and also for the students is a perspective step. So, National University of Food Technologies became the member of European association of Integrating of food Science and Engineering Knowledge into the Food Chain (ISEKI-Food Association - IFA). IFA is an independent European non-profit organization, established in 2005 by university institutions, research institutes, companies and associations related to food, coming from all over the world. The IFA mission is to support lifelong learning in the food sector, encompassing both academia & industry; teachers and Trainers to improve efficacy of teaching; students to gain knowledge more easily; industry staff / Food professionals to make use of research results; researchers to facilitate

collaboration; in order to assure the best possible competences for all working in the food sector; and thus contributing to serving the consumer with safe and good food. As a result it encourages the creation the unique education area and increasing the academic mobility.

So, using of electronic informative platform in high education area is making more popular today in Ukraine, active steps for integrating in one European and world education area were been making.

TETIANA MASLOVA
English language teacher
NTUU «KPI»

ESP TECHNOLOGY ENHANCED LESSONS

English for Specific Purposes (ESP) is essentially an approach to language teaching which is based on learner needs, so that ESP course content and methods can widely vary, depending on specific reasons for learning English. Being extremely flexible in terms of language material and teaching techniques, it is probably ESP that is most exposed to the growing interest in using technology for educational purposes.

Over the recent years, advances in technology have greatly affected ESP teaching practice, bringing new technologies and abundance of online resources into the classroom. At first, it was a challenge for ESP teachers to get familiar with the new facilities, such as data projectors, whiteboards, computer-assisted classes, and feel comfortable dealing with technology. Today, however, ESP teachers should focus more on how to make a choice upon the new tools wisely and incorporate only those that could help learners attain their objectives rather than simply spend time having fun.

ESP teachers had better not yield to temptation to try every new tool, website or program which seems to be popular and entertaining. As with any other teaching tool, it is the objectives of the course and the needs of the learners that should have an effect upon what technology to apply.

In fact, there are guidelines to follow when preparing a technology enhanced lesson. First of all, the learner needs and interests as well as the facilities available in the classroom will determine what technology is appropriate in a certain ESP environment. For example, it does matter whether there are computers for everyone, only a few computers, or a single computer at the teacher's disposal. Second, most often ESP teachers have to adapt technology to the original goals of the course, making lessons, which work pretty well, just more up-to-date and effective, rather than changing everything and building anew for the sake of using some

new tools. As they say «Don't let the technology drive the lesson». What is more, as there is a large variety of tools to design technology-enhanced lessons, it is a good idea to evaluate several tools to do the job required, and choose the one that works best. It is important to remember that a new kind of technology will not necessarily improve the quality of the lesson, but instead of giving up and abandoning it altogether ESP teachers should search for some other tools which will work most effectively. Next, it is reasonable to evaluate the success of reaching the course goals with a new technology incorporated, which can be done either in a more formal or quite informal manner. Getting feedback from the learners, and teacher's reflecting on the lesson outcomes could improve motivation for bringing even more tools into the ESP classroom. Finally, the last but not the least thing to know is that there always must be a «plan B» in case something goes wrong with the technology. For example, in addition to planning to use online resources of a web-site it is advisable to print the necessary pages out so that to be able to integrate the new material even though the Internet access is denied.

Let us now consider some of the common easy-to-use technology tools available to make ESP classes more vivid and interactive. They are given in alphabetical order, without pointing out their relative importance.

Blogs are discussion sites consisting of commentary on a particular subject («posts») displayed in reverse chronological order.

Excel is a spreadsheet application allowing the user to display data, such as line graphs, histograms and charts, and indulge in some three-dimensional graphical features.

Hot potatoes is a freeware which enables the teacher to create six different types of interactive exercises, namely multiple-choice, short-answer, jumbled-sentence, crossword, matching/ordering and gap-filling.

Movie Maker is a freeware video editing software which offers the ability to create and edit videos as well as to publish them.

OneNote is an application for gathering notes in a variety of forms and sharing them over the Internet for multi-user collaboration.

Padlet is a virtual wall that looks like an online sheet of paper where users can put any content from any device (e.g. images, videos, documents, text) to share with those who have access to the page.

PowerPoint is a slide show presentation program which provides numerous features required to create slides containing text, graphics, sound, movies, etc. Presentations can be printed, displayed on a computer, or navigated through at the command of the user.

SkyDrive is a file hosting service that allows users to upload and synchronize files between multiple computers. Co-authors can create, view

and edit documents within the Web browser and then have offline access to them from a local device.

Skype is a voice communication service that makes it possible for users to communicate by voice using a microphone, video by using a webcam, and instant messaging over the Internet.

Webquest is an online inquiry-oriented lesson format consisting of five essential parts – introduction, task, process, resources, evaluation, and conclusion. It can be created with various programs, for example simple word processing documents, and displays links to websites where learners have to acquire new information.

Wiki is a web application that allows creating a complex networked database through adding, modifying, or deleting content in interactive collaboration with others.

Word is a well-known word processor designed for comfortable use of high-resolution text displays, whose numerous features have greatly been enhanced in the last decades.

Yammer is a kind of social networking service intended for private communication between individuals within an organization.

The reason why ESP teachers have to bother themselves with incorporating most, if not all, of the technologies listed above can briefly be stated by referring to the fact that learners usually show various learning style preferences, having thus different strengths and weaknesses in the classroom. The theory of multiple intelligences, which has been under development for years, suggests seven intelligences differentiated through human logical and language abilities and, as with any other teaching tools, technology must be adapted in educational settings to address the needs of any of these. The table below summarizes learners' intelligence profiles and types of technology which seem to be most appropriate for designing ESP activities accordingly.

<i>Learning style description</i>	<i>Types of technology</i>
<i>Verbal/Linguistic</i> learners enjoy writing, reading and dealing with words.	e-mails, social networks and forums (e.g. Yammer, OneNote, Padlet); electronic reference tools, e-books, etc.
<i>Logical/Mathematical</i> learners enjoy collecting data, conducting experiments, solving problems.	spreadsheets (Excel), presentation (PowerPoint), online data collection, Webquests, problem-solving software
<i>Visual/Spatial</i> learners enjoy illustrating, visualizing ideas and colour-coding.	organizing things with charts, graphs and tables (Excel, PowerPoint); Skype; Movie Maker; imaging software
<i>Bodily/Kinesthetic</i> learners enjoy	keyboarding and operating the mouse

creating things, using tools and moving around.	(Hot potatoes); playing with animation and video production; virtual worlds
<i>Musical/Rhythmic</i> learners enjoy seeing and hearing patterns, choosing or composing music.	video and audio recorders, animation, music generation software, interactive books with audio, etc.
<i>Intrapersonal</i> learners are good at setting a goal and working toward it independently.	Internet research and problem solving software (Webquests); word processing; multimedia; blogs
<i>Interpersonal</i> learners are good at group working, doing peer editing and coordinating activities.	blogs, forums, Wiki; word processing; e-mails, social networks; group projects (Webquests, PowerPoint)

IVAN OSTROUMOV

Ph.D., dotsent

NATALIIA KUZMENKO

assistant

National Aviation University

CLASSROOM SUPPORT SERVICE IN LEARNING PROCESS

Nowadays training methodology is changing very fast. New modern learning approaches has been developed and integrate in global learning process. All new features of learning oriented and directed into increasing of speed of education process and making level of users knowledge wider. The primary requirements for any learning facility is to provide condition which will be result in forming some new individual knowledge of user and give good mental training to create possibility of user to use all new individual knowledge to find the way to make clear some task which will be faced before users. But the best final study result is to prepare users to give them possibility to work out of rules which means that they should work not in general tasks, but try to make clear more complicated tasks that they don't have enough ability to do that in fact yet. Of course new knowledge of user of education will be result of learning process (professional level of learning material, learning and teaching tools design, learning process structure facility) and user facilities (mental user characteristic, motivation).

Face to face, principle of educational structure has been the most fruitful for learning facility for many years. Classroom lesson is the one of the useful in user-tutor interrogation. It is because during classroom lesson user takes a part of tutor show which tries to involve user to feel and live

though the specific subject of lesson. Level of subject feeling is a result of tutor experience level and subject of material quality. Addition to that classroom show initiate different information flows to user which usually mixes different types of memory: visual, audial and tactical. All incoming information flows to user should to make user to understand key points of lesson independent of the user mental type. In this case classroom lesson is oriented into different mental types of users and will make possible to give approximately the same level of knowledge, which also depends on learning ability of person.

Classroom activity is not only single way of preparing user knowledge ability. In learning process user should meet some problems face to face and should try to use all new knowledge to make them clear. Also during that user should try to feel problem by himself. In some cases user should work under some parts of information that needs more time for learning from user. That is why classroom learning process should be mixed with self-study activity. Volume of self-study have to be equal to some part of classroom activity and calculated according to mental possibility of user. Classroom lesson and self-study activity will produce the best study result by changing different mind activity and will help to use new knowledge in different memory levels.

Nowadays computer based technology helps to support learning activities through different ways. The most valuable task of computer based support is to organize learning process and give users tools to information management. These systems are known as classroom support service (CSS). During the education user has to use different study materials, but usually it needs too many materials that hold necessary information. That is why software have to provide intellectual and well organized information management module which is the core of easy navigation. Also users have got different level of knowledge, logic and mental activity. Therefore interface of this information management module has to recognize user facility and automatically configuration software ability to speed up learning.

In technical aspects CSS may be designed as off-line (self-packed) or has been grounded under net-based technologies. Internet-based services are the most useful today, because their usage makes study easy everywhere. Users do not need to be close with some specific computer or laptop. Today cross-platform technology shares study process into different electronic devices such as tablet, cell phones, eBooks, navigators and many others. All of that erase time learning limits. Users can study everywhere and every when. Different standards try to realize unique

approach to make systems with the same study material structure that helps users in easy orientation at basic operational functionality.

According to study activity, CSS has to support all tasks of classroom lessons and gives guidelines for self-study organize. Impact of CSS during classes are sharing study materials, knowledge control or testing, student –teacher interaction, sharing additional information, personal tasks and competition support, virtual working place (next step of virtual blackboard), team work and many others. For example, it can provide remote access for users outside of class, which did not join meeting. The CSS for self-study activity support is the other hand. Self-study activity of user is the most difficult part of learning structure, because it should give tasks oriented into different mental levels of users and different level of input knowledge.

All the mention above makes CSS a unique tool to achieve the main goals of learning.

ЛОРА БЕРБЕНЕЦЬ

доц.

ЛЮДМИЛА ЗОЩЕНКО

ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТУДЕНТІВ-МАГІСТРІВ

Навчання студентів магістрів іноземній мові – це відхід від традиційних методів, а саме: читання – переклад, питання – відповіді.

Успішність навчання професійно спрямованого англomовного діалогу – монологу залежить від багатьох чинників, у тому числі й від того, як поставлене завдання, як організований матеріал, чи співвідноситься він із системою установок, інтенцій, потреб і мотивів студентів.

Мотиви – це потреби діяльності. Основними мотивами до вивчення іноземних мов є усвідомлення студентами спроможності вирішувати професійні завдання у процесі іншомовної діяльності. Тому важливим елементом формування мотиваційної основи навчання є залучення студентів в активну діяльність, надання їм можливості демонструвати своє розуміння професійних ідей, фактів,

концепцій і. т. д. У зв'язку з цим у методиці навчання іноземних мов пропонується забезпечити мотиваційно-змістову сторону висловлювання шляхом: зміни спрямованості уваги студента з мовного оформлення висловлювання на зміст висловлювання; стимулювання продуктивної мовленнєво-розумової діяльності студентів на основі певної ситуації спілкування. У зв'язку з цим актуальності набуває питання пошуку інформаційних матеріалів, що відповідають професійним інтересам студентів.

Застосування Інтернет – ресурсів у навчанні професійно спрямованої іноземної мови дає можливість доступу до автентичної інформації. Робота з автентичним матеріалом компенсує відсутність реальних ситуацій мовного використання; дає можливість створення у пам'яті студента чітких мовленнєвих зразків – еталонів; реалізує дидактичний принцип наочності; дозволяє активізувати велику кількість мовних одиниць; сприяє мимовільному засвоєнню невивчених лексичних одиниць; забезпечує одержання нової інформації, необхідної у професійній діяльності. Персональна робота з комп'ютером та пошук інформації, що задовольняє власні інтереси, створює передумови для формування самостійності студента у вивченні іноземної мови та до подальшого безперервного навчання майбутнього фахівця. Застосування самостійної роботи у практиці викладання іноземної мови є вищою формою навчальної діяльності, формою самоосвіти, що пов'язана з роботою студента в аудиторії та організується під безпосереднім керівництвом викладача або самим студентом за запропонованою йому або власно складеною програмою дій.

Сучасному суспільству потрібні фахівці, які здатні до самостійного мислення, самореалізації як професійної, так і особистісної, які вміють об'єктивно оцінювати свої здібності й можливості, прагнуть до самовдосконалення і самореалізації. Цілеспрямований розвиток творчих здібностей студентів у процесі навчання іноземної мови значною мірою сприяє підвищенню інтересу до навчання, успішному та швидкому оволодінню спеціальністю, розвитку пам'яті, тощо. Введення у процес навчання нестандартних мовленнєвих завдань є сприятливим фактором для розвитку творчих здібностей студентів. Перевага надається завданням, вирішення яких пов'язане з подоланням певних труднощів. В останні роки з'явилося чимало спеціальних методів організації навчальної діяльності студентів – магістрів, які поєднують у собі гру, емоційне захоплення, дослідницьку діяльність, дискусії – тобто елементи, від яких залежить активність, самостійність студентів, розвиток їх уявлення, творчого

мислення. До таких методів належать інтерактивні методи розв'язання навчальних проблем.

У процесі вивчення іноземної мови найбільш поширені такі методи: метод мозкового штурму, робота в парах, розігрування ситуації за ролями, дискусія, мікрофон «Займи власну позицію» та інші. Отже, нова парадигма навчання полягає в тому, що студент повинен сам визначатися стосовно процесу своєї освіти, а викладач – здійснювати мотиваційне керівництво його навчанням, тобто мотивувати, організовувати, координувати, консультувати та контролювати.

АНТОНІНА ВАСИЛЕНКО

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

СМАРТ-ОСВІТА ЯК ЧИННИК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Перехід від індустріального до постіндустріального суспільства відбувається на тлі зміни технологічних укладів як сукупності технологій, притаманних певному рівню розвитку виробництва. Економіка України базується на третьому (1890-1930 рр.) та четвертому (1940-1980 рр.) технологічних укладах, частка п'ятого (1980-2020 рр.), в основі якого такі технології, як телекомунікації, роботобудування, мікро- і оптико-волоконні технології, Інтернет, біотехнології, обчислювальна техніка, не перевищує 10%. Завданням держави є не тільки стимулювання розвитку відповідних галузей за допомогою економічних та адміністративних важелів, а в першу чергу перехід до нової освітньої парадигми, де головна роль належить людині, знанням, інвестиціям у людський капітал.

Освітні технології, що відповідають застарілим технологічним укладам та індустріальному суспільству, базуються на так званій академічній системі освіти, налаштованій на вимоги ринку праці, в межах якої знання передаються в класах, на уроках (заняттях), а педагог виконує одночасно функції передачі знань та контролю/оцінки результатів навчального процесу. Така система не здатна задовольняти вимоги «економіки знань», відповіддю їй стала так звана розумна (Smart) освіта і, як продовження та логічний результат, широкого застосування, Smart-суспільство. Сама

аббревіатура SMART несе подвійне змістовне навантаження: крім дослівного перекладу з англійської її можна розшифрувати як Self-directed, Motivated, Adaptive, Resource-enriched, Technology embedded – тобто навчання самостійне, мотивоване, адаптивне, збагачене ресурсами, з вбудованими технологіями.

Становлення Smart-суспільства можна назвати глобальною тенденцією. Smart – це здатність об'єкта, що характеризує інтеграцію у ньому двох чи більше елементів, які раніше не могли бути поєднані, за допомогою Інтернет. Наприклад, Smart-TV, Smart-Home, Smart-Phone. Smart-технології приведуть до розширення трудової мобільності в освіті, державній службі, інших сферах зайнятості [1]. Вже сьогодні дедалі більше людей навчаються та працюють дистанційно, з часом така тенденція буде тільки поширюватись.

Одним з лідерів впровадження Smart-технологій у освіті можна вважати Південну Корею. У Кореї інноваційні освітні технології активно розвивають з 1997 року. Сьогодні в країні діють 20 кіберуніверситетів, всі послуги в яких виявляються за допомогою електронних технологій. Місце і час вчення в таких вузах вибирають студенти. Всього в світі сьогодні налічується більше 43 мільйонів онлайн-студентів. Наприклад, в Китаї і Південній Африці кожен десятий навчається дистанційно. У США 30% студентів пройшли навчання по як мінімум одному онлайн курсу. Якщо говорити про якість, то, наприклад, в Греції 68% учнів згодні, що технології покращують вчення [2].

Основою формування Smart-філософії став розвиток технологій Web 2.0, таких як Facebook, YouTube, Twitter, блоги, які дозволяють створювати власний інтернет-контент [3]. Смарт-освіта неможлива без використання відкритих освітніх ресурсів, поняття яких було запроваджено ЮНЕСКО у 1998 році. Це дає змогу забезпечити потреби людини у постійній самоосвіті.

Інфраструктурно Smart-освіта базується на використанні дата-центрів на платформі хмарних технологій, інтерактивних дошок, планшетів, проекторів, відповідного програмного забезпечення, інших засобів. Це дає змогу отримати освіту, реалізувати творчий та інтелектуальний потенціал людям, що мають фізичні вади.

Сучасний освітній курс для Smart -університету має відрізнитись від традиційних текстових посібників гнучкістю, інтегрованістю, здатністю розвиватись самостійно за рахунок зовнішніх джерел. Аналогічні завдання стоять і перед розробниками Smart -підручників.

Впровадження Smart-технологій у вищу освіту дасть можливість покращити не тільки систему заочного навчання, але й

організувати якісну та ефективну самостійну роботу студентів денної форми, набуття ними професійних компетенцій на основі системного багатомірного вивчення дисциплін з урахуванням їх взаємозв'язків, стимулювати творчу та наукову діяльність.

Література

1. Тихомирова Н.В. Глобальная стратегия развития smart-общества. МЭСИ на пути к Smart-университету. – Режим доступа: <http://smartmesi.blogspot.com/2012/03/smart-smart.html>.
2. Умное будущее. Реформирование образования повлечет формирование нового общества. – Режим доступа: http://elearning-russia.ru/last/e_learning_2012.
3. На smart, внимание, марш! – Режим доступа: <http://izvestia.ru/news/545064>.

СВІТЛАНА ВОЛОСОВИЧ

д.е.н., проф.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасному світу притаманний стан постійних системних глобальних змін. Зростає роль інформаційних комунікацій, продуктів і послуг у суспільно-економічному і культурному житті людини. Прорив у розвитку інформаційно-системних технологій визначив глибинні, змістові перетворення у всіх сферах життєдіяльності людини. Нині є всі підстави стверджувати, що інформаційне суспільство піддається еволюційній трансформації та переходить на новий рівень – smart-суспільства.

Передбачається, що у smart-суспільстві відбувається перехід від традиційної моделі навчання до e-learning, а потім – до smart-освіти. При цьому змінюється й роль освітніх установ, що призначені не «поставляти знання», а створювати найкращі умови для набуття студентами власного досвіду і навичок. У зв'язку з цим основною функцією викладача стає не трансляція «готових істин», а якісна навігація по інформаційно-комп'ютерним технологіям та світовим інформаційним ресурсам. smart-освіта дозволяє студентам генерувати нові знання та формувати особистість smart-людини, що досконало володіє інформаційно-комп'ютерними технологіями для пошуку, аналізу інформації та створенню інновацій. Темпи та рівень розвитку

технологій електронної освіти започаткували нове загальносвітове явище – smart-education. Це не лише система інноваційних технологічних рішень, але й нова філософія освіти.

Використання smart-технологій створює нові можливості для системи освіти, що полягають у:

- інтеграції освітніх закладів у міжнародний освітній простір;
- охопленні додаткових категорій студентів, в тому числі й іноземних;
- застосуванні нових засобів та інноваційних освітніх технологій;
- створенні нових орієнтирів для викладачів, навчання та оцінки знань;
- посиленні наукових досліджень;
- впровадженні ефективніших моделей адміністрування та управління.

При цьому висувуються наступні вимоги до освітніх ресурсів у межах Smart education:

- їх відкритість. Поняття відкритих освітніх ресурсів започатковано ЮНЕСКО у 1998 р. У подальшому воно знайшло розвиток у Меморандумі безперервної освіти ЄС (2000 р.) та Кейптаунській декларації «Відкрита освіта – майбутнє освіти» (2001 р.);
- наявність модулів, в яких представлені структуризовані освітні ресурси – необхідні знання та діяльнісні елементи, які формують необхідні компетенції у відповідному напрямі підготовки;
- самодостатність модуля для засвоєння знань, формування або удосконалення компетенцій;
- суб'єктна орієнтованість модуля на певні індивідуальні особливості студента, які є важливими для успішності його освітньої діяльності;
- метаопис модулю, необхідний для його автоматизованого пошуку в репозиторіях;
- наявність інтелектуальної авторизованої системи пошуку модуля за його метаописом;
- можливість автономного використання модуля у будь-якій послідовності, його перетворення, використання окремих елементів для формування персональної траєкторії студента.

Інформаційні технології та електронне навчання змінюють саму концептуальну модель освітньої діяльності. Основними характеристиками, що відображають ці тенденції, є доступність, мобільність, гнучкість, розподіленість, індивідуальна спрямованість,

централізація навчально-методичних матеріалів і викладацького складу, ефективна адаптація випускника до роботи у сучасних умовах на базі із застосуванням електронних технологій.

Інформаційні технології дозволяють управляти академічними знаннями; інформатизувати управління університетами; створювати сучасні системи управління якістю освіти; інтегрувати освіту, науку та інновації на основі створення освітніх кластерів. Водночас технології дозволяють нарощувати обсяги інноваційності малих підприємств. Завдяки цьому зростає активність публікації вчених за тематикою пріоритетних напрямків вузу; здійснюється підвищення кваліфікації всіх працівників вузів. Це супроводжується змінами у системі їх оплати праці, правилах і процедурах прийому на роботу, введенням нових механізмів оцінки діяльності дослідників і викладачів.

Smart технології використовуються для реалізації освітніх програм, які полягають не лише в інструментальних технологіях ведення навчального процесу, але і в інноваційних навчальних планах і дисциплінах. Саме Smart технології дозволяють розробляти революційні навчально-методичні матеріали, а також формувати індивідуальні траєкторії навчання для студентів.

ЮЛІА ГАЙДАЙ

к.е.н., ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

SMART-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

На сьогоднішній день в системі освіти України є звичне явище проведення навчальних занять з використанням мультимедійних презентацій, зроблених у таких програмних пакетах, як, наприклад, Microsoft Power Point. Однак, поряд із звичними презентаційними технологіями (Microsoft Power Point), в сферу освіти проникають нові, інтерактивні технології, які дозволяють відійти від стандартної та звичної презентації у вигляді слайд-шоу. Інноваційним аспектом в системі освіти та навчальному процесі спостерігається тенденція до все більшого впровадженню ІТ технологій: мережевих, мобільних і інформаційних. З появою нового обладнання (аудіо-та відео системи, проекційні пристрої) виникає питання його ефективного

застосування в навчальному процесі. Нова форма подачі матеріалу за допомогою інтерактивного устаткування (інтерактивні дошки SMART Boards, інтерактивні дисплеї Symposium) являє собою виступ студента – презентацію, що створена в режимі реального часу.

Навчальний процес прискорюється та стає цікавим для студентів оскільки на інтерактивних дошках SMART можна писати спеціальним маркером, демонструвати навчальний матеріал, робити письмові коментарі поверх зображення на екрані. При цьому все написане на інтерактивній дошці SMART передається студентам, зберігається на магнітних носіях, роздруковується, надсилається електронною поштою.

Слід відзначити, що під час роботи на інтерактивних дошках SMART поліпшується концентрація уваги у студентів, швидше засвоюється навчальний матеріал, і в результаті підвищується успішність кожного зі студентів. Широке застосування інтерактивних технологій сприятиме можливості показати володіння сучасними апаратними та програмними засобами, уміння створювати сценарій інсталяції, відпрацювання методів успішної презентації. Варто також врахувати, що застосування SMART-технології доцільно впроваджувати в навчальний процес зі слухачами, що здобувають підвищення кваліфікації або міжнародну бізнес освіту.

Технологія SMART допомагає проводити динамічні презентації, показувати документи, сторінки Інтернету або відео на інтерактивному екрані, що є зручним та цікавим у використанні.

Основою ефективності використання технології SMART є набір програмового забезпечення для інтерактивної дошки, яке включає різноманітних функцій та інструментів роботи. Така технологія дозволяє створювати презентації, слайди-кадри, розмір яких відповідає розміру екрану. На цих кадрах розміщуються малюнки, тексти, інші об'єкти, які можуть змінюватися за розміром, копіюватися, ставати прозорими, повертатися тощо. Такі розроблені проекти надалі можуть бути впроваджені в роботу реального підприємства.

З іншого боку описані можливості використання SMART та комп'ютерного моделювання не повинні створювати ілюзію легкості розв'язання педагогічних проблем. Використання таких підходів потребує від викладача розробки системи завдань, які будуть направлені на формування високого рівня розвитку навчального процесу: аналізу, синтезу, узагальнення тощо. Робота викладача при цьому не тільки не спрощується, але й ускладнюється і потребує більш високої кваліфікації

Використання комп'ютерних моделей та технології SMART в навчальному процесі надає можливість досягти позитивних результатів:

- збільшення об'єму зорової інформації, що суттєво підвищує якість та ефективність викладання лекції чи проведення практичного заняття;
- можливості SMART залучають студентів та слухачів до активної діяльності, активізують їхній творчий потенціал;
- яскравість комп'ютерної графіки дозволяє розвивати наочно-образове мислення;
- реалізується можливість опрацювання великої кількості інформації;
- створюються умови для індивідуальної дослідницької роботи з комп'ютерними моделями, в ході якої вони можуть самостійно ставити експерименти, швидко перевіряти свої гіпотези, встановлювати закономірності.

Таким чином, впровадження нових технологій в сферу освіти веде за собою перехід від старої схеми репродуктивної передачі знань до нової, креативної форми навчання. Одна з головних задач сучасної освіти – це створення стійкої мотивації у студентів до отримання знань, інша – пошук нових форм та інструментів освоєння цих знань за допомогою творчих рішень у студентів.

ТЕТЯНА ГОЛОВАЧУК

к.е.н., доц.

Чернівецький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

SMART-ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЧНІЙ ОСВІТІ

Розвиток інформаційно-комунікативних технологій та Інтернету обумовлює необхідність впровадження у навчальний процес вищих навчальних закладів економічного спрямування smart-технологій.

Розробка та використання smart-технологій при викладанні економічних дисциплін піднімає якість економічної освіти студентів на новий рівень, що відповідає сучасним та майбутнім потребам суспільства у висококваліфікованих фахівцях.

Перевагами smart-технологій є те, що вони здатні розвинути творчі здібності студентів, професійні знання, навички комунікації, грамотність у сфері ІКТ; сформувати критичне мислення, інноваційний підхід при розв'язанні економічних проблем;

удосконалити вміння ефективної співпраці та взаєморозуміння, лідерство, розвиток кар'єри.

Сучасний студент, який обізнаний з мережею Інтернет має доступ до численних електронних матеріалів, навички роботи з інформаційними ресурсами. Але студент не завжди може зорієнтуватись у системі економічної інформації, джерелах її отримання, використанні засобів її обробки, проведенні аналізу отриманих показників.

Завданням викладача є спрямування роботи студента на досягнення поставленої цілі навчання. Використовуючи smart-підходи, необхідно структурувати роботу студента, розробити чіткий сценарій заняття з конкретними завданнями, вимогами до їх виконання та критеріями оцінювання.

Важливим фактором при цьому є мотивація навчання, що дозволяє зацікавити студента у здобутті знань, віднайти стимули щодо активізації самостійної пізнавальної діяльності, творчого наукового пошуку.

Smart-технології висувають нові вимоги до викладачів, які повинні вміти не тільки застосовувати весь доступний економічний інструментарій навчального заняття, але інтегрувати його у мультимедійний простір. При цьому викладач використовує як самостійно розроблений мультимедійний продукт (презентації, слайди, аудіо-та відео матеріали, інтерактивну інфографіку і т. ін.), так і продукт, отриманий шляхом підключення до зовнішніх джерел. Оволодіння прийомами та методами smart-технологій потребує підготовки фахівців у галузі smart-освіти та підвищення кваліфікації викладачів вищої школи.

Таким чином, викладачу економічних дисциплін слід створити принципово нове методичне забезпечення навчальних курсів для ефективного застосування smart-технологій.

Насамперед, це створення та впровадження цифрових підручників, які зможуть забезпечити потребу студентів у колі економічних знань, яке швидко розширюється, змінюється та оновлюється. Доступ до цифрових підручників здійснюється за допомогою мережі Інтернет з використанням ПК, планшетів та інших мобільних пристроїв.

Викладання лекційного матеріалу є ефективним з використанням такого компоненту smart-технологій як мультимедійна дошка (smart-дошка), яка містить сенсорний екран, приєднаний до комп'ютера. При цьому зображення передається на дошку-проектор, що дозволяє проектувати тексти, об'єкти, аудіо-та відео матеріали,

Інтернет-ресурси, робити записи від руки, проводити економічні розрахунки, переносити дані, змінювати їх структуру, зберігати інформацію і таке інше. При поданні цифрового статистичного матеріалу, викладач може зайти на необхідні сайти і показати відповідні таблиці (наприклад, інформацію Держкомстату України).

При проведенні практичних, лабораторних занять, тренінгів застосування спеціальних функцій smart-дошки дозволяє проводити розрахунки показників на базі наведеної інформації, будувати графіки, діаграми, що сприяє візуальному сприйняттю і розумінню студентами економічних процесів. Окрім того, подібна аудиторна групова робота орієнтує студентів на виконання економічного дослідження, яке має не абстрактний, а конкретний професіональний характер, що підвищує мотивацію виконання завдань і формує спеціальні знання майбутнього фахівця-економіста.

Аналогічні завдання на основі smart-технологій студенти можуть виконувати самостійно у позааудиторний час. Це всі види самостійної роботи, виконання індивідуальних проектів, курсових, дипломних та дипломних магістерських робіт. Викладач має можливість консультувати студентів як безпосередньо, так і дистанційно.

Дистанційна освіта, як складова smart-технологій стає лідером і дає можливість навчати студентів за допомогою відеокурсів на YouTube та iTunes, які користуються популярністю у студентів. Широкий доступ до електронних навчальних матеріалів через smart-технології та засоби ІТ, спрямовує студента на самостійне здобуття професійних компетенцій. Навчання студентів набуває більшої персоналізації, що стає підґрунтям розробки персональних освітніх програм, зорієнтованих на інтелект, творчість та креативність майбутніх фахівців.

Література

1. Smart-технології в Україні і світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodi.in.ua/smart-tehnolohiji/>.
2. Тихомирова Н.В. Глобальная стратегия развития smart-общества, МЭСИ на пути к smart-университету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smartmesi.blogspot.com/2012/03smart-smart.html>

ОЛЕНА ГОНЧАРЕНКО

к.ю.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

**ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ»
ЗА ДОПОМОГОЮ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ**

Міжнародний комерційний арбітраж, як навчальна дисципліна, викладається у вищих навчальних закладах порівняно недавно, хоча вирішення спорів у міжнародній торгівлі за допомогою цього методу було розпочато ще наприкінці ХІХ століття. Протягом століття врегулювання спорів за допомогою міжнародного комерційного арбітражу постійно вдосконалювалося, створювалися нові арбітражні інституції (на сьогодні у світі нараховується більше ста інституційних арбітражів). Як навчальну дисципліну міжнародний комерційний арбітраж умовно можна поділити на дві частини: Загальну та Особливу. В Загальній частині вивчається правова природа міжнародного комерційного арбітражу, історія його становлення та розвитку, основні принципи діяльності арбітражу, види арбітражів, основні правові інститути: арбітражної угоди, міжнародного комерційного арбітражного рішення, оспорювання, визнання та виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, вжиття забезпечувальних заходів в арбітражі тощо. В Особливій частині вивчаються процеси розгляду міжнародного комерційного спору окремими арбітражними інституціями, інвестиційним арбітражем.

У той же час міжнародний комерційний арбітраж є однією із найскладніших дисциплін у викладанні, оскільки потребує від лектора знань як міжнародних договорів, внутрішнього законодавства держав так і позанаціонального права, судового прецеденту. Студенти у свою чергу також мають бути попередньо підготовленими та володіти достатнім рівнем знань з міжнародного приватного права, міжнародного економічного права. Міжнародний комерційний арбітраж акумулює у собі знання, отримані під час вивчення як матеріального, так і процесуального права, оскільки фактично являється дисципліною, яка допомагає студентам удосконалити знання та набути навичок щодо вирішення міжнародних комерційних спорів з іноземним елементом. Тому необхідним при вивченні

міжнародного комерційного арбітражу є застосування smart-технологій.

Важливість удосконалення правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу, його уніфікація привернули на себе увагу ООН. Ця найбільша міжнародна організація надала мандат Комісії з права міжнародної торгівлі (далі - ЮНСІТРАЛ) на розробку правил у міжнародній торгівлі загалом та міжнародному комерційному арбітражі, зокрема. Найбільш відомими у сфері міжнародного комерційного арбітражу є такі документи ЮНСІТРАЛ: Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ (1976 рік); Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговий арбітраж (1985 рік). Складність при вивченні цієї проблематики полягає у тому, що знайти необхідний текст міжнародного документу виявляється можливим тільки за допомогою Інтернету, зокрема на офіційному сайті ЮНСІТРАЛ.

У той же час викладання дисципліни ускладнюється ще й тим, що поряд із універсальними та регіональними міжнародними договорами, правове регулювання міжнародного комерційного арбітражу здійснюється за допомогою внутрішнього національного законодавства певної держави, а подекуди і судового прецеденту. Тому важливим, при роз'ясненні того чи іншого питання на лекції, є здійснення порівняльної характеристики законодавств різних держав. Звичайно, враховуючи те, що у світі нараховується близько 195 держав, таку порівняльну характеристику неможливо зробити на лекційному занятті. Лектор, як правило, застосовує метод групування та розподіляє держави за схожими ознаками по певним групам.

Провести порівняльну характеристику допомагають різноманітні презентації. Зокрема, при вивченні теми «Арбітражна угода», доцільним є наведення прикладів типових арбітражних застережень, які рекомендуються міжнародними комерційними арбітражними судами.

Як було зазначено вище, у світі нараховується близько ста інституційних арбітражних судів, які діють відповідно до внутрішнього законодавства держави та затверджених власних регламентів. У регламентах визначаються усі питання діяльності тієї чи іншої арбітражної інституції, їх взаємодії із сторонами, які передають свій спір на розгляд арбітражу, порядок розгляду спору, винесення арбітражного рішення тощо. До найбільш відомих арбітражних інституцій можна віднести Стокгольмський Арбітражний Інститут Торгової Палати, Міжнародний арбітражний суд при Міжнародній торговельній палаті, Міжнародний арбітражний

центр при Австрійській Федеральній Економічній Палаті, Суд з арбітражу і медіації Швейцарської торгової палати, Лондонський міжнародний арбітражний суд, Американську арбітражну асоціацію тощо. Ознайомлення із регламентами та особливостями проведення розгляду спору між сторонами у цих арбітражних інституціях є метою лекцій. На практичних же заняттях студенти повинні, застосовуючи регламенти цих поважних арбітражних інституцій, вирішити ситуативні завдання. Усі регламенти міжнародних комерційних судів можна знайти на сьогодні у вільному доступі у мережі Інтернет на офіційних сторінках установ. Тому вирішення ситуацій із використанням регламентів різних інституцій є не надто складним завданням для студента і відповідає вимогам, поставленим для підготовки магістрів. Звичайно, певні труднощі викликає відсутність перекладу вказаних регламентів на мови, доступні для студентів, однак спостерігається, що швидка глобалізація вплинула і на можливість володіння іноземними мовами. Сучасний студент більше володіє англійською мовою у порівняно із студентом, який навчався близько десяти років тому.

Отже, smart-технології при викладанні дисципліни «Міжнародний комерційний арбітраж» доцільно застосовувати не тільки під час лекційних занять викладачем, а й під час вирішення ситуативних завдань студентами.

ІРИНА ГОНЧАРОВА

к.хім.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТЕОРІЇ З ПРАКТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ»

Сьогодні педагогіка вищої школи – це наука про закономірності навчання та виховання студентів, їх науково-професійну підготовку, як майбутніх спеціалістів відповідно до вимог держави. Метою цієї науки є дослідження закономірностей розвитку, виховання і навчання студентів та розробка шляхів удосконалення процесу підготовки кваліфікованих спеціалістів. До основних принципів педагогіки вищої школи відносяться такі, як: науковий характер навчання, доступність та демонстраційність викладання навчального теоретичного матеріалу

з використанням сучасних smart-технологій, встановлення довіри між викладачем та студентом, взаємоповага, розвиток індивідуальної особистості студентів, поєднання активності, самодіяльності і творчої ініціативи студентів з вимогливим керівництвом викладача та, безумовно, взаємозв'язок теорії з практичною діяльністю.

Практична діяльність студентів, її взаємозв'язок з теоретичним матеріалом розглядається при вивченні дисципліни «Інструментальні методи дослідження». Дисципліна викладається для студентів другого курсу денної форми навчання, на пряму підготовки «Товарознавство і торговельне підприємництво» та базується на раніше отриманих знаннях під час вивчення навчальних дисциплін «Хімія», «Фізика», «Біохімія та фізіологія харчування», «Мікробіологія», «Теоретичні основи товарознавства». Мета дисципліни «Інструментальні методи дослідження» полягає в оволодінні студентами інструментальними методами визначення якості харчових продуктів та непродовольчих товарів, які необхідні в подальшому освоєнні їх кваліфікації.

Сучасні інструментальні методи дослідження (фотометричні, електрохімічні, хроматографічні та спектральні) використовуються в практиці наукових, виробничих, аналітичних лабораторій, без яких неможливо розв'язання завдань удосконалення якості товарів та послуг, для контролю технологічних режимів в процесі виробництва і на стадії реалізації готової продукції в торговельній мережі, для проведення ефективної експертизи товарів і матеріалів на кордоні та в юридичній практиці захисту прав споживачів.

Взаємозв'язок теорії з практичною діяльністю розглядається на прикладі «Ситуаційних завдань для індивідуальної роботи студентів» та презентацій наукових доповідей студентів на тему: «Сучасний інструментальний метод аналізу – споживчий товар». Для виконання ситуаційних завдань відводиться підсумкове лабораторне заняття, коли студенти вже мають уявлення про всі інструментальні методи аналізу і можуть власно обрати відповідний метод дослідження.

Студенти розглядають конкретні ситуаційні завдання, які встають перед товарознавцями-експертами і мають проблемний характер. Викладачу відводиться роль спостерігача, який повинен направити аудиторію в правильне русло. Метою даного заняття є навчання студентів приймати самостійні рішення щодо застосування інструментальних методів аналізу для визначення якості харчових продуктів під час їх надходження у торговельну мережу та встановлення можливостей подальшого зберігання або термінової реалізації товару. Студенти працюють індивідуально, користуючись

нормативно-технічною документацією (ДСТУ, ГОСТи, ДСан-Піни, закони України), перелік якої наведено в кінці ситуаційних завдань.

Для вирішення ситуаційного завдання студенти повинні, по-перше, вивчити правила відбору середньої проби харчового продукту, зазначеного в задачі, відповідно до вимог стандарту. По-друге, вирішити конкретну проблемну ситуацію, коли на торговельний склад магазину чи універсаму поставлені певні харчові продукти з будь-якими дефектами. Студент виступає в якості товарознавця-експерта дослідницької лабораторії універсаму або працює в бюро товарних експертиз Торгово-промислової палати України. Завданням студентів є самостійно оцінити конкретну ситуацію, встановити фізико-хімічний показник, від якого залежить якість продукту і здатність його до подальшого зберігання, обрати відповідний інструментальний метод аналізу та провести лабораторні дослідження середнього зразка продукту. Отримані результати досліджень необхідно порівняти з нормами стандартів та зробити висновок щодо якості харчового продукту. У випадку невідповідності конкретного фізико-хімічного показника якості вимогам стандарту, дати наукове обґрунтування причин зниження якості харчового продукту.

Таким чином, впровадження ситуаційних завдань в навчальний процес дисципліни «Інструментальні методи дослідження» є дуже доцільним науковим тренінгом для виконання курсових, дипломних, магістерських робіт, для кращих студентів, які будуть продовжувати навчання в аспірантурі, а також для подальшої практичної діяльності майбутніх товарознавців-експертів.

ТЕТЯНА ГОРДІЄНКО

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ретроспективний аналіз дозволяє виділити 3 стадії розвитку інформатизованої система вищої освіти:

1) Виникнення технології «e-learning» (електронного/ дистанційного навчання), яка полягає надання освітніх послуг в умовах опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке

функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій (1998 р.)

2) Розвиток технології «blended learning» (змішаного навчання), що передбачає комбінацію різних методів аудиторного та позааудиторного навчання (1999 р.).

3) Впровадження технології «m-learning» (мультимедійної/ мобільної освіти), яка передбачає надання дистанційних освітніх послуг за допомогою сучасних мобільних пристроїв: смартфонів, планшетів і нетбуків, із застосуванням мультимедійних засобів навчання (2000 р.)

В межах сучасних технологій навчання можна виділити різні підходи до організації навчального процесу, а саме: синхронне та асинхронне навчання. При синхронному навчанні і викладач, і студент одночасно залучені в систему навчання. Цей тип навчання включає «живе навчання» – взаємодію викладача та слухача в навчальній аудиторії або ж повністю його відтворює завдяки проведенню вебінарів (семінари засновані на інтернет технологіях), текстових та голосових чатів. При асинхронному навчанні викладач і студент не присутні в системі навчання одночасно. Завдяки формуванню бази даних, веденню статистики навчання, впровадженню різних форм контрольних завдань, студенти більшу частину часу самостійно працюють над вивченням електронних курсів, а з викладачами або не зустрічаються взагалі, навіть онлайн, або це відбувається рідко, наприклад, тільки на стадії оцінки та обговорення результатів навчання.

Подальше вдосконалення системи вищої має ґрунтуватися на актуалізації технологій навчання відповідно до тенденцій розвитку інформаційного суспільства, а саме передбачати використання соціальних мереж («s-learning») та неформальних методів навчання.

Соціальні мережі активно використовуються мільйонами людей та мають величезний навчальний потенціал. Крім використання в навчанні популярних у всьому світі соціальних мереж, вищі навчальні заклади можуть створюють власні навчальні соціальні мережі, в яких студенти та викладачі можуть обмінюватися знаннями, створювати наукові співтовариства, звертатися за допомогою до експертів та практиків. Відмінними базами для зберігання та обміну знаннями є блоги, форуми, вікі-проекти, у яких весь контент створюється, уточнюється і оновлюється самими користувачами.

Велика кількість досліджень доводить, що більше половини професійних знань отримуються завдяки «випадковому» навчанню, в процесі неформального спілкування. Формами неформального

навчання є: участь студентів у спеціалізованих конференціях, семінарах, презентаціях, тренінгах тощо; організація зустрічей з фахівцями, тематичних турів та екскурсій, майстер-класів, заходів типу «workshop»; сторітеллінг; самонавчання тощо. До неформального навчання також можна віднести баддинг та стретчинг. Баддинг – це метод навчання, що передбачає надання студентами один одному інформації та (або) встановлення об'єктивного і чесного зворотного зв'язку. Баддинг може проявлятися у формі наукового наставництва або професійного коучингу при реалізації спільних проектів студентами різних спеціальностей. Стретчинг передбачає розширення знань студентів шляхом делегування їм додаткових нетрадиційних завдань, зокрема залучення студентів до організації навчального та наукового процесів.

Формування інформаційного суспільства та посилення інноваційних процесів обумовили переорієнтацію навчальних пріоритетів на інформатизацію освітнього процесу. Зазначене потребує впровадження нових освітніх технологій, забезпечення гнучкості навчального процесу, оновлення програмного і матеріально-технічного забезпечення вищої освіти та відповідну підготовку викладацького складу.

НАТАЛІЯ ГУБРІЙ

викл.

ІННА ПОБІРСЬКА

викл.

Вінницький торговельно-
економічний коледж КНТЕУ

ВІД SMART-ТЕХНОЛОГІЙ ДО SMART-ОСВІТИ

Що мають на увазі, говорячи про Smart-технології? Англійське слово «Smart» - багатозначне і дійсно відображає суть технологій, а саме: розумний, кмітливий, чудовий, нарядний. Отже, Smart-технології – це розумні, ефективні технології. В практиці освітньої діяльності під Smart-технологіями, ми розуміємо в основному інформаційні технології, використання різноманітних комплексних засобів та сучасних інтерактивних методів викладання.

Широке застосування знаходять не лише традиційний пакет прикладних програм Microsoft Office (особливо Word, Excel та Power Point), але й різноманітні медіа-програвачі для створення перегляду та прослуховування відео та аудіоматеріалів, а також програма Skype,

робота з інтернет-ресурсами в режимі онлайн, програмне забезпеченням для інтерактивної дошки від компанії «Smart», зокрема «Smart Notebook».

Інтерактивна дошка – це могутній мультимедійний засіб зі всіма можливостями комп'ютера. Завдяки цим можливостям викладачі використовують і запропоновані ресурси програм, і самі створюють захоплюючі розробки завдань різних типів (індивідуальні та групові), різного рівня складності для студентів різного рівня підготовки, різного професійного спрямування тощо. Студенти не просто опрацьовують навчальний матеріал, а співпрацюють, що забезпечує їм яскраві враження від заняття. Викладач використовує інтерактивну дошку щоб реформувати навчальний процес, створити атмосферу інтерактивності, а також природне середовище спілкування.

Можливості програми «Smart Notebook» дозволяють записувати, виділяти, закріплювати об'єкти, рухати їх, переміщувати, додавати малюнки, зображення, фото. З отриманими об'єктами студенти виконують різні завдання: ділять на групи за лексичним чи граматичним значенням, закінчують речення, розміщують їх в правильному порядку, клонують зображення та слова, поєднують слова з їх значенням, виділяють в тексті головне, визначають частини мови; використовуючи поданий матеріал, утворюють речення, з'єднують їх частини, складають та розігрують діалоги, грають в ігри. Для кращого та швидшого вивчення лексичних одиниць пропонують наступні завдання: заповнити пропуски, знайти відповідність, зрозуміти слово за визначенням, дати визначення понять, з'єднати слова та малюнки, з'єднати слова та визначення, поділити слова на групи відповідно до теми, добрати вірне слово за значенням та безліч інших. Навчання стає легким, цікавим та природнім. Динамічність процесу навчання значно зростає, відповідно зростає бажання пізнавати, розуміти, володіти та використовувати нову інформацію. Студенти беруть активну участь в навчальному процесі, виконують завдання, створюють та розігрують ситуації та діалоги просто тому, що їм цікаво. А в результаті мотивація та успішність зростає в рази.

До позитивних сторін застосування Smart-технологій в навчальному процесі відноситься:

- можливість їх використання під час викладання різних дисциплін;
- висока ефективність засвоєння знань;
- підвищення інтересу до навчання у студентів;

- сучасність технологій і розуміння та сприймання їх студентами як природної складової молодих людей, що робить їх життя зручним інструментом для розвитку творчого потенціалу;
- легкість поєднання Smart-технологій з комунікативним підходом до викладання іноземних мов.

НАТАЛІЯ ДОБРОВОЛЬСЬКА
асистент

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

Однією із найважливіших соціальних вимог сучасного суспільства є інформатизація освіти. Це потребує переосмислення досвіду реалізації нових інформаційних технологій, аналізу і оцінки можливостей їхнього використання в навчальному процесі

Інформаційні технології у нашому сьогоденні розглядаються як необхідний елемент навчального процесу. Однією з нових інформаційних мультимедійних технологій і потужним технічним засобом навчання є інтерактивний програмно-технологічний навчальний комплекс на основі SMART Board.

Електронна інтерактивна дошка (SMART Board) - це сенсорна панель, яка працює в комплексі з комп'ютером і проектором. Перші інтерактивні дошки були випущені фірмою SMART Technologies в 1991 році.

Інтерактивний програмно-технологічний навчальний комплекс на основі SMART Board, який більше відомий під назвою «інтерактивна дошка», є втіленням новітнього засобу мультимедійних технологій і високоефективним технічним засобом навчання. Цей комплекс дає можливість створювати інтерактивне інформаційно-комунікаційне середовище й використовувати як традиційні, так й інноваційні педагогічні технології навчання. Програмне забезпечення SMART Board дозволяє керувати прикладними комп'ютерними програмами дотиками до поверхні екрана, забезпечує універсальну технологію роботи з різними видами інформації та дає викладачеві ефективний засіб створення й застосування авторських навчальних програм [1].

До класичних дидактичних принципів у традиційній системі навчання належать принципи науковості, систематичності

і послідовності, зв'язку теорії з практикою, наочності навчання, свідомості і активності, доступності і тривалості знань. Усі зазначені принципи взаємопов'язані і взаємозалежні, доповнюють один одне. У навчальній практиці ВНЗ вони знаходять своє відтворення у вигляді правил, методів і форм організації і проведення навчальної роботи.

На нашу думку, саме електронна інтерактивна дошка є найбільш універсальним засобом навчання. Досліджуючи проблему використання мультимедійної дошки як одного з основних компонентів SMART-технологій під час викладання дисциплін у ВНЗ, слід зазначити, що використання проекційної техніки в поєднанні з аудіозасобами дає можливість залучати на заняттях при поясненні нового матеріалу таблиці, відео-довідкові матеріал; при аналізі інформації схеми і матеріал електронних підручників. Це дозволяє реалізувати принципи наочності, доступності та систематичності [2].

Проте найбільш наглядно засобами інтерактивної дошки реалізується «золоте правило дидактики» (принцип наочності). Так, інтерактивна дошка дозволяє розробляти необхідний наочний матеріал у вигляді блок-схем, динамічних алгоритмів чи узагальнюючих таблиць, які є стислим викладом і зображенням основних положень навчального матеріалу та застосувати його на занятті в аудиторії, надаючи великий екран для роботи з мультимедійними матеріалами. Цей екран, який можуть бачити всі присутні в аудиторії, виводить взаємодію студентів з викладачем на новий рівень, сприяє активному залученню студентів до спостережень над матеріалами заняття та явищами з їх подальшим аналізом, класифікацією, встановленням певних закономірностей. Використання для демонстрації комплексу технічних засобів навчання з інтерактивною дошкою (SMART Board) дає можливість викладачеві вільно спілкуватися з аудиторією, сприяє забезпеченню більшої концентрації на навчальних завданнях, збагачує дидактичні можливості у навчанні дисциплін. Активне впровадження у навчальний процес інтерактивних технологій, їх об'ємна інформативність і великі можливості щодо подання нового матеріалу порівняно з іншими носіями інформації, сприяє появі нових методів і форм опрацювання навчального матеріалу [3].

Навчальний комплекс на основі SMART Board є реалізацією концепції нового інформаційного середовища та призначений для необмеженого використання викладачами та студентами (лекції, практичні й самостійні заняття, довідкова підтримка і т.п.).

При проведенні лекції з використанням інтерактивної дошки студенти мають можливість не конспектувати докладно матеріал, а

сконцентрувати свою увагу на суті лекції, тому що по закінченні заняття вони можуть одержати електронний варіант лекції з позначками й коментарями викладача, які акцентують увагу студентів на найбільш важливих і складних моментах лекції.

При проведенні лабораторних та практичних занять переваги інтерактивної дошки ще більш яскраві. Викладач не витрачає часу на запис завдань, створення малюнків і схем на дошці. Використання барвистих заготовок та інтерактивних ресурсів, можливість переміщувати та видозмінювати об'єкти, записувати послідовність дій користувачів дошки, встановлювати гіперпосилання й багато інших можливостей роблять заняття продуктивними й творчими. Комплект файлів SMART Notebook зі змістом лекційних і практичних занять є досить корисним при підготовці студентів до модульних контролів та іспитів, а також для тих студентів, які за тими або іншими причинами не були присутні на заняттях.

Під час використання SMART Board викладач не прив'язаний до столу і комп'ютера, а процес спілкування, навчання та взаємодії з цифровими ресурсами стає приємним і ефективним.

Програмне забезпечення SMART Notebook має низку переваг і особливостей порівняно з іншими програмними продуктами, зокрема:

- забезпечує інтерактивність викладання навчального матеріалу;
- підвищує доступність подання навчального матеріалу;
- сприяє формуванню під час групової роботи навичок, важливих для успішної діяльності в багатьох галузях;
- підвищує зацікавленість студентів у вивченні дисциплін.

Використання SMART Board дозволяє викладачеві творчо проектувати навчальний процес і реалізовувати цей проект.

Література

1. Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі : навчальний посібник / Г. Ф. Бонч-Бруєвич, В. О. Абрамов, Т. І. Косенко. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. – 102 с.
2. Smart-технології в Україні і світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodi.in.ua/smart-tehnolohiji/>.
3. Якубов С., Якінін Я. Технології SMART та навчальні матеріали / С. Якубов, Я. Якінін // Ні-Tech у школі. – 2011. – № 3-4. – С. 8–11.

ІННА ДОВЖЕНКО

к.пед.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СМАРТ-ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та всесвітньої мережі Інтернет вимагає перебудови системи вітчизняної освіти.

Для багатьох країн світу поняття Smart Education вже не нове. Для того, щоб розкрити його сутність, необхідно розглянути процес розвитку підходів до освітніх послуг, який містить в собі такі аспекти: знання, технології, навчання, викладач, бізнес тощо.

Ще десять років тому в нашій країні головним джерелом знань для студентів був викладач або друковані засоби навчання. Нажаль, і сьогодні багато з наших підопічних вважають, що їх знання залежать передусім від викладача, а не від них самих, цілеспрямованої безперервної самостійної роботи.

У наш час, завдяки всесвітній мережі Інтернет, де освітні технології індивідуально орієнтовані, викладачі мають змогу доносити знання не тільки в аудиторії.

Отже, уточнюючи поняття Smart Education, зауважимо, що це – створення гнучкого та відкритого інтерактивного середовища для навчання за допомогою всього світу, що знаходиться у вільному доступі. Ключ до розуміння Smart Education – широка доступність знань. Саме Smart Education здатне забезпечити максимально високий рівень освіти, що відповідає вимогам і можливостям сьогодення, дозволить молоді адаптуватися до швидкозмінного середовища, забезпечить перехід від книжного контенту до активного.

Smart Education – це також системне об'єднання навчальних закладів і професорсько-викладацького складу для спільної діяльності в Інтернеті на базі єдиних стандартів і технологій.

Розвиток інформаційних технологій спричинив зміну ролі викладачів і студентів, як учасників освітнього процесу, а також появу нових методів навчання, налаштованих на особистісно-орієнтовану освіту кожного студента.

Важливо зазначити, що нині процес навчання мусить бути професійно-орієнтований для того, щоб майбутній спеціаліст у певній галузі після закінчення ВНЗ легко увійшов у бізнес-середовище у

якості партнера або підприємця. Перевагами Smart Education є набуття навичок комунікації, критичного мислення, співпраці та лідерства, міжкультурного взаєморозуміння, кар'єри.

Ми живемо у контексті глобальної економіки, що розвивається і вимагає від нас постійного оновлення, засвоєння нових інструментів. Навчання повсякчас зачіпає нас у повсякденному житті і в неформальній взаємодії з іншими, у цілеспрямованих спробах вчитися, і у формальному досвіді, який пов'язаний із традиційним навчанням.

Україні варто прагнути наздоганяти передові країни світу, адже за цим наше майбутнє. Варто пам'ятати, що передові університети світу давно не відволікаються на якісний розвиток інформаційної бази, а займаються питаннями диверсифікації методики електронної педагогіки. Звідси випливає, що в Україні інновації лише тільки розпочинаються. Вебінари, симпозіуми, конференції з питань електронного навчання є корисними не тільки для студентів, а й для викладачів. Для того щоб Smart Education функціонувало потрібна підтримка даної програми на державному рівні. Зазначимо декілька необхідних складових для повноцінного впровадження Smart Education: цифрові підручники для інтерактивного навчання, онлайн-аудиторії, електронна система оцінювання знань, підвищення кваліфікації викладачів.

Підсумовуючи, потрібно наголосити на важливості процесу безперервної освіти з використанням новітніх трендів освітнього ринку: MOOCs (масові відкриті електронні курси), віртуальних конференцій, BYOD (bring your own device) – використання власних пристроїв студентів, самостійну роботу.

Сучасна Smart людина вчиться протягом усього життя, створює інновації, шукає спільно з владою шляхи розв'язання соціальних проблем, стає громадянином світу. В країнах Євросоюзу підтримують саме таких людей незалежно від віку й соціального статусу. Smart Education дає змогу навчатися людям з обмеженими можливостями, літнім людям, бізнесменам, тим, хто некомфортно почуває себе за традиційною партою. «За цим – майбутнє» – говорить Ваді Ено Джеймс – людина, що на сьогодні не має вищої освіти, австралієць угорського походження, великий бізнесмен, психолог, мотиватор, всесвітньовідомий автор бестселеру «Стань вільною людиною». Він же наголошує на тому, що в бездіяльності й очікуванні кращих часів ми не просто стоїмо на місці, ми швидкими темпами відстаємо від сьогодення.

Молоді люди сьогодні проводять понад шість годин на добу у мережі Інтернет, тож краще використовувати цей час ефективно – навчаючись!

До того ж, це позитивно впливатиме на згубні навички щодо використання електронних пристроїв.

Отже, всі разом, навчаючись, ми досягнемо неабияких успіхів у перебудові освіти, задля цього в нас є найнеобхідніше: прагнення, наполегливість, працездатність і віра в успіх!

ВІРА ДУБІНІНА

аспірант

Київський національний
торговельно-економічний
університет

SMART-ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ КОМАНДИ ПІДПРИЄМСТВА РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Однією із головних складових елементів системи підприємства є система керівника та управління, яка має певні сфери відповідальності в процесі ведення ефективної та результативної діяльності на всіх етапах стратегічного, тактичного, а також оперативного планування та здійснення безперервного менеджменту. Вона перетворює існуючі проблеми підприємства «на вході» за допомогою «процесу» управління у рішення на «виході» при участі цілеспрямованої кооперованої системи робітників. Впровадження процесно-орієнтованого підходу, а потім здійснення грамотного управління бізнес-процесами підприємства роздрібною торгівлі, перш за все, потребує створення команди із кваліфікованих, соціально-активних співробітників, яка виконуватиме набір функцій, повноважень та інструкцій, необхідних для прийняття управлінських рішень щодо розвитку та функціонуванню підприємства у швидкозмінному середовищі. Від рівня професіоналізму працівників залежить майбутні позиції підприємства роздрібною торгівлі. Формування команди, а також подальший індивідуальний розвиток співробітників у сучасному прогресивному інформаційному суспільстві не можливий без залучення smart-технологій, що обумовлює актуальність теми.

До складу мнемонічної аббревіатури «smart», що широко використовував П. Друкер у 1954 році, входять наступні елементи: specific – конкретність, measurable – вимірюваність, attainable –

досягненість, relevant – актуальність, time-bound – часова обмеженість. Але досконалого лінгвістичного перекладу досі не існує [1]. Перехід на нові «розумні», «інтелектуальні» технології – це перехід на якісне освіту, спектр можливостей якої стає не обмеженим. Smart-концепція в освіті та навчанні команди співробітників дозволяє використовувати такі технології, як «розумні» дошки, «розумні» екрани, безперервний доступ до мережі Інтернет, що дає змогу навчатися дистанційно.

Метою застосування «розумних» технологій в навчанні команди підприємства роздрібної торгівлі є отримання навиків для діяльності в умовах цифрового суспільства та «розумної» економіки [2].

Використання smart-технологій в начальному процесі команди, по-перше, дозволяє візуалізувати на обхід матеріал у формі відео уроків; по-друге, використовувати електронні посібники для розгляду теоретичних аспектів; по-третє, проводити інтерактивне тестування співробітників, що дозволить проаналізувати рівень володіння інформацією, а також виявити помилки.

Головним привілеєм smart-технологій стає створення освітнього контенту, що є підґрунтям для створення єдиного репозиторію, усунувши часові та просторові обмеження, а також мобільність, безперервність та простота доступу. Наведена тенденція дозволить розвивати у співробітників такі компетенції як креативне мислення, аналітичні навички, комплексне рішення існуючих проблем, а також інноваційність – вибір, аналіз та впровадження новітніх ідей, забезпечивши розповсюдження міжкультурних комунікацій [3]. Це забезпечує доступ до необхідного матеріалу в будь-який час. Керувати навчальним процесом співробітників можуть менеджери-практики, які знаходяться в інших країнах або, навіть, в іншій частині земної кулі.

Таким чином, smart-технології в навчанні команди підприємства роздрібної торгівлі можна вважати ефективним інструментом у сучасному smart-суспільстві, забезпечуючи:

- збільшення результативності навчання (розвиток інтелектуальних здатностей співробітників);
- підвищення інтересу команди до навчання в цілому;
- поліпшення якості навчального процесу завдяки активізації творчого потенціалу робітників підприємства роздрібної торгівлі та керуючого навчанням;
- диференціацію підходів до навчання;
- відповідну якість процесу контролю та атестації працівників;
- розширення інформаційних меж.

Як відомо, висококваліфікована команда є гарантом успіху підприємства роздрібної торгівлі у довгостроковому періоді.

Література

1. Алексеева, Л. Н. Инновационные технологии как ресурс эксперимента/ Л. Н. Алексеева// Учитель. - 2004. - № 3. - с. 78.
2. Бычков, А. В. Инновационная культура/ А. В. Бычков// Профильная школа. - 2005. - № 6. - с. 83.
3. Клименко Т.К. Инновационное образование как фактор становления будущего учителя. Автореф. Дис. Хабаровск, 2000. – 289с.

СЕРГІЙ ЄГОРОВ

к.е.н., директор

Центр трансферу технологій
Академії технологічних наук
України;

ЄВГЕН РУДНИЦЬКИЙ

м.н.с.

Державна екологічна академія
післядипломної освіти та
управління Міністерства екології
та природних ресурсів України

СТВОРЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ТРАНСФЕРУ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Аналіз наявної в Україні інфраструктури інноваційної діяльності у вищих навчальних закладів (ВНЗ) свідчить про недосконалість, нерозвиненість ланки і механізму комерціалізації знань і технологій. Існує ряд чинників, що перешкоджають ефективному трансферу технологій:

- слаборозвинені механізми виявлення технологічних потреб компаній і підприємств та інформування про них наукових організацій;
- слаборозвинені механізми стимулювання компаній і підприємств до розвитку технологічної кооперації та використання науково-дослідних результатів створених в університетах;

- інноваційна інфраструктура фрагментарна – слаборозвинені зв'язки (обмін досвідом, методологією, кращою практикою) між організаціями інноваційної інфраструктури;
- практично повсюдною є недостатня інформованість компаній і підприємств про існування нових технологій і можливостей доступу до них за допомогою ланок інноваційної інфраструктури.

Це обумовлює потребу у формуванні в ВНЗ відповідних ланок інноваційної інфраструктури, відпрацюванні ефективних механізмів для комерціалізації знань і технологій.

Водночас, до сьогодні університети є недостатньо активними учасниками національної інноваційної інфраструктури. Даний проект покликаний дослідити проблеми комерціалізації університетських розробок, вирішити проблеми організації процесу комерціалізації технологій в університетах.

Для вирішення цих проблем Національний транспортний університет в 2014-2015 роках реалізує проект «Створення та впровадження системи трансферу енергозберігаючих технологій для розвитку дорожньо-транспортного комплексу України», який сприятиме не тільки встановленню технологічного співробітництва між організаціями науково-освітньої сфери, компаніями і підприємствами дорожньо-транспортної галузі, але й створить можливості для поширення отриманого досвіду та розробленого інструментарію між іншими ВНЗ України.

В рамках даного проекту передбачається створення системи трансферу енергозберігаючих технологій для розвитку дорожньо-транспортного комплексу, з використанням досвіду роботи Національної мережі трансферу технологій – НМТТ.

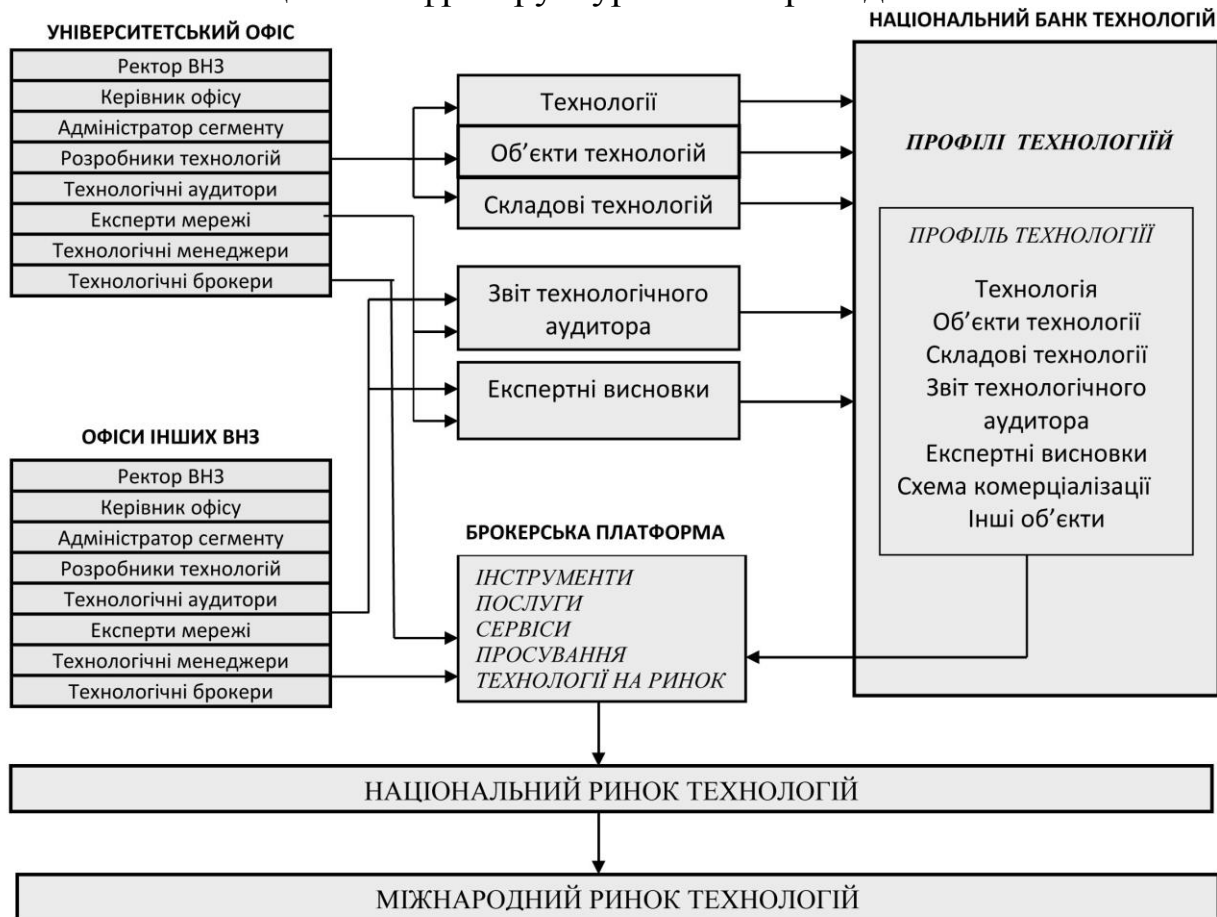
НМТТ будується відповідно до принципів єдності форматів технологічної інформації, якою обмінюються між собою учасники національної мережі трансферу технологій, методологічної сумісності з Європейською мережею підприємств (EEN) та Російською мережею трансферу технологій RTTN, орієнтації на професійних учасників процесу трансферу технологій, контролю якості вхідної інформації, відкритості мережі для нових учасників. Для учасників та організацій, що мають намір працювати в НМТТ, проводяться навчальні семінари, протягом яких фахівці організацій отримують теоретичні знання і практичні навички методології роботи із використанням сучасного інструменту трансферу технологій – електронної платформи UTTN.

Система трансферу енергозберігаючих технологій для розвитку дорожньо-транспортного комплексу України буде інтегрована до

Національної мережі трансферу технологій, а Національний транспортний університет, як учасник НМТТ забезпечить доступ до своїх науково-технічних розробок всім зацікавленим особам на національному та міжнародному рівнях.

Взаємодія між галузевими ВНЗ і промисловістю, сприятиме підйому інноваційних можливостей і посиленню конкурентоспроможності перед іноземними компаніями не тільки крупних підприємств, але й значна увага буде приділятися потребам малих і середніх компаній. Мережа функціонуватиме як інформаційна та комунікаційна платформа: партнерам мережі буде надаватися інформація з питань, пов'язаних з дорожньо-транспортною галуззю, в тому числі, зокрема, автомобільним сектором допомагатимуть готувати проекти з використанням можливостей співфінансування впровадження у виробництво інноваційних розробок.

Діяльність Національного транспортного університету як елемента інноваційної інфраструктури може проводитися за схемою:

У рамках реалізації проекту, автори пропонують створити в Національному транспортному університеті Університетський Офіс з Трансферу Технологій (далі – Офіс) у формі робочого органу при ректорові, для організації робіт з питань комерціалізації науково-

технічних розробок і надання послуг з трансферу технологій іншим учасникам НМТТ та її клієнтам.

Офіс матиме можливість самостійно, в межах власної спеціалізації, або з залученням інших учасників мережі НМТТ надавати наступні послуги:

- розміщення інформації в Національній мережі трансферу технологій, міжнародних мережах комерціалізації (технологічні запити та пропозиції);
- надання послуг технологічного брокера в мережі трансферу технологій;
- пошук перспективних проектів за замовленням інвестора;
- пошук інвесторів і партнерів для реалізації інноваційних проектів;
- пошук для замовника технологічних рішень, нових технологій і продуктів;
- просування та супровід пропозиції (запиту) замовника;
- комплексні послуги мережевого трансферу (від технологічного аудиту та маркетингу до просування і супроводу пропозиції/запиту замовника).

Співробітники ВНЗ, що беруть участь в мережі НМТТ в якості експертів, за допомогою Офісу надаватимуть такі послуги експертизи інноваційних проектів як:

- науково-технічна експертиза пропозицій і проектів;
- оцінка працездатності запропонованих технологій і пристроїв;
- оцінка інноваційного та комерційного потенціалу пропозиції або проекту в сфері наукомістких технологій;
- формування короткої анотації, резюме або опису пропозиції або проекту;
- надання висновку щодо інноваційних пропозицій і проектів у сфері наукомістких технологій.

Успішність комерціалізації залежить не тільки від перспективності технологій. Багато що залежить від ситуації на ринку. Для дослідження цієї проблеми Офіс пропонуватиме наступні послуги:

- розробка маркетингової стратегії інноваційних проектів;
- проведення необхідних досліджень по виявленню найбільш ефективних ринків збуту товарів, послуг, технологій;
- проведення дослідження ринку технологій;
- розробка маркетингового плану для інноваційних проектів;

- проведення технологічного маркетингу для цілей трансферу нових і високих технологій;
- розробка рекламної стратегії по просуванню проектів і технологій;
- здійснення комплексу заходів щодо просування проекту на ринки (розсилка пропозицій по персональній базі даних і обраному сегменту ринку, організація зустрічей і презентацій, участь у виставках, розміщення інформації про проект на сайті мережі NTTN, розробка промо-сайту інноваційної розробки та його просування в пошукових системах і т.д.).

Діяльність університетського Офісу мережі буде проводитися, як правило, на громадських засадах, послуги безоплатні чи платні – вирішується Офісом самостійно. On-line сервіси електронної платформи мережі НМТТ, що отримують співробітники Офісу, безкоштовні. Електронна платформа забезпечує доступ до мережі НМТТ понад 100 співробітникам Національного транспортного університету. Професійно-кваліфікаційний склад університетського Офісу (розробники технологій, технологічні менеджери, технологічні аудитори, технологічні брокери, експерти мережі) дозволяє забезпечити якісне просування технологій до її кінцевого споживача.

Література

1. В.С. Лисенко, С.О. Єгоров. Передумови та методологічні основи створення і розвитку в Україні мережі трансферу технологій. – Математичні машини і системи, 2008 № 1.
2. В.С. Лисенко, С. О. Єгоров. Побудова в Україні національної інноваційної мережі у сфері трансферу технологій. – Математичні машини і системи, 2010 № 1.
3. Лисенко В.С., Єгоров С.О., Грицай А.Я., Рудницький Є.А. Досвід створення в Україні національної інтегрованої системи трансферу технологій. – Математичні машини і системи, 2013 № 1.

АНАСТАСІЯ ЄРМОШЕНКО

д.е.н., проф.

ЛАРИСА ЄРМОШЕНКО

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ДОСВІД ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ ІЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯ SMART-ОСВІТИ

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет веде нас до «Smart» або розумного суспільства. Smart – це нова якість суспільства, в якому сукупність використання людством нових технологій дозволяє підвищити якість життя. Така стратегія є еталоном для США, Кореї, Японії, багатьох європейських держав.

Smart-освіта – це навчання в інтерактивному освітньому просторі за допомогою світового контенту, який знаходиться у вільному доступі. Головне у цьому процесі – це максимальна доступність знань. Smart-освіта є неформальним об'єднанням навчальних закладів для здійснення спільної освітньої діяльності в мережі Інтернет на основі загальних стандартів, угод та технологій. Вона реалізується з використанням інноваційних технологій та мережі Інтернет, які надають студентам можливість засвоєння професійних компетенцій на основі вивчення дисциплін з урахуванням їх багатоаспектності та постійного оновлення змісту.

З цих позицій можна навести приклад Південної Кореї, яка з 1996 року почала запроваджувати електронну освіту на основі прийнятого закону «Про розвиток інформатизації». Другим етапом було запровадження програми Кібер-Корея-21, яка передбачала формування глобальної державної бази знань для подальшого розвитку, масове створення кібер-шкіл, перепідготовку 85% працюючого населення – щорічне підвищення кваліфікації мінімально з 10 дисциплін.

Крім того, програма Е-Корея передбачала створення 18 віртуальних університетів, 85-90% випускників яких повинні були отримати дипломи про вищу освіту. Створення e-Learning індустрії було забезпечено спеціальними державними установами.

Метою програми І-Корея була побудова найбільш розвинутого в світі суспільства на основі індустрії та нової інфраструктури.

До 2015 року діє програма Смарт-Корея, яка передбачає будівництво інноваційної держави, орієнтованої на людину, що користується «розумними» пристроями.

На сьогоднішній день в Південній Кореї створено 20 кібер-університетів, які надають виключно всі послуги в електронному режимі. Місце і час навчання в навчальних закладах обирають студенти. Такий підхід є набагато ефективнішим як з точки зору позитивного ефекту у суспільстві, гнучкості, цілодобової можливості навчатися, так і з економічної точки зору. На сьогодні 4,4 млн студентів отримує електронну освіту, що є потужним ресурсом розвитку держави.

Уряд Північної Кореї побудував інфраструктуру, яка сформувала відповідне середовище для популяризації комп'ютерних технологій та розробив систему показників для оцінки діяльності електронних університетів. Популяризують електронну освіту в державі спеціально створені центри підтримки, до кожного з яких входить від 10 до 15 університетів.

Кожен з 16 департаментів освіти, які створені у провінціях Південної Кореї, розробляють свою освітню дисципліну, а система координації їх дій та можливість вільно обмінюватися контентом, сприяє значній економії коштів. Значна увага, яка приділяється урядом запровадженню новітніх технологій, використання відкритих мереж, дозволяє налагодити співробітництво з іншими країнами та визнавати іноземні дипломи.

Smart-освіта змінює концепцію навчання, стає каталізатором підвищення якості людських ресурсів. Студентам не потрібно знаходитись поруч з викладачем, який перестає бути основним джерелом інформації. Це дозволяє викладачеві бути координатором та керівником навчального процесу і приділити кожному студенту рівноцінну увагу. Навчання може проходити де і коли завгодно, студенти мають можливість доступу до контенту в будь-який час. Такий підхід до навчання дозволяє кожній людині навчатися протягом всього життя.

Серед основних факторів, що сприяють запровадженню Smart-освіти у Кореї – прагнення до отримання освіти, керівна роль уряду та створення відповідної інфраструктури. Студент в Південній Кореї – член Smart-суспільства, який навчається протягом всього життя, намагається створювати та створює інновації.

Головною метою Smart-освіти є створення середовища, яке забезпечує максимально високий рівень конкурентоспроможності освіти за рахунок розвитку у студентів знань та навичок, на які є

попит у сучасному суспільстві, а також є одним із основних засобів укріплення національної економіки.

ЛЮДМИЛА ЖУРАХОВСЬКА

к.е.н., доц., МВА

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ SMART-ПРОЕКТУ «АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА» У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОПЕРАЦІЇ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ»

В роботі проаналізована можливість застосування smart-технологій щодо проекту «Аналітичний огляд акціонерного товариства» у викладанні дисципліни «Операції з цінними паперами».

Підготовка аналітичного огляду емітенту є індивідуальним проектом, що виконується поетапно на протязі всього курсу викладання дисципліни. Формат проекту – розрахунки та графічні роботи у програмі Microsoft Office Excel та захист презентації у програмі Microsoft Office Power Point. Консультації студентів проводяться викладачем з використанням віртуальних технологій – електронної пошти, Skype, соціальних мереж та вебінарів професійних учасників ринку.

Аналітичні огляди на фондовому ринку щодо діяльності ІСІ, ринку акцій, ринку облігацій, макроекономічної ситуації мають універсальний характер, але огляд акціонерного товариства (Equity Research / Company Profile), як за форматом виконання, так і за рекомендаціями стосовно купівлі / продажу відповідних акцій, які можуть бути зроблені на основі даного аналітичного огляду, мають значну специфіку. Аналітичний огляд емітента відноситься до групи оглядів щодо ринку акцій, куди також входять щоденний / щотижневий / щомісячний / річний огляди ринку та галузевий огляд акцій.

Мета Проекту - Надати студенту такі прикладні знання та практичні уміння:

1. Самостійна підготовка «Аналітичного огляду емітента» (Equity Research / Company Profile)
2. Аналіз інструментів фондового ринку

3. Прийняття інвестиційних рішень та розробка рекомендацій щодо купівлі / продажу акцій, використовуючи «Аналітичний огляд емітента».

Завдання Проекту – сформувати у студента наступні фахові компетенції:

1. Здатність оцінювати інвестиційну привабливість емітента цінних паперів
2. Здатність прогнозувати інвестиційні характеристики цінних паперів, зокрема їх
  - ринкову вартість
  - доходність та
  - ризик інвестицій у цінні папери
3. Здатність розробляти рекомендації щодо купівлі / продажу акцій певного емітента
4. Здатність презентувати «Огляд АТ» потенційним інвесторам, вміння тримати увагу аудиторії, вести дискусію та бути переконливим.

Вимоги до Проекту:

1. Наведені в презентації статистичні дані та інші фактичні відомості не повинні бути старше трьох років, наприклад: для розрахунку фінансових коефіцієнтів використовується звітність ПАТ за 2011 - 2014 рр.
2. Всі запозичені матеріали, графіки, таблиці і формули повинні обов'язково містити коментарі до них і посилання на джерела
3. Розрахунки оформляються у окремому файлі у програмі Excel.
4. Презентація оформляється як в електронному, так і в друкованому вигляді. Обсяг презентації - не менше 10 сторінок слайдів.

Інформаційні ресурси Проекту:

1. Огляди аналітиків (www.stocks.investfunds.com.ua, www.onlinecapital.kiev.ua, сайти компаній з управління активами (КУА) – www.kinto.com.ua, www.sokrat.com.ua, <http://www.dragon-capital.ua>, <http://univer.ua/>, <http://am-magister.com/> та ін.)
2. Сайти підприємств
3. Фінансова звітність (www.smida.com.ua)
4. Біржова інформація (www.ux.com.ua, www.pfts.com.ua)
5. Статистичні дані (www.ukrstat.gov.ua)
6. Інформаційні портали фондового ринку (<http://pro-consulting.com.ua> , <http://ugmk.info> , www.ukrrudprom.com <http://bin.com.ua> , www.ukrindustrial.com, www.ufs.com.ua , ІА «РБК»

<http://www.rbc.ua/>, ІА «Інтерфакс»: <http://www.interfax.com.ua/rus/>,
[Cbonds.info](http://www.cbonds.info) <http://www.cbonds.info/ua/rus/>, Інтернет-портал
«Український фондовий ринок» <http://www.ukrfondrinok.com>)

7. Сайти періодичних видань: Коммерсант
<http://www.kommersant.ua/>, Дело <http://delo.ua/content/subscribed/>,
Інвестгазета – www.investgazeta.net, Корреспондент.net:
<http://korrespondent.net/>, Інтернет-портал Финцентр:
<http://fincentre.ua/>, Экономическая правда: <http://www.epravda.com.ua/>,
Экономические известия: <http://www.eizvestia.com/>)

Етапи Проекту:

1. Акції емітента. Опис підприємства
2. Місце емітенту на ринку продукції, що він виробляє
3. Прогнози і рекомендації щодо купівлі / продажу акцій та їх обґрунтування.

Які результати (компетенції) вивчення дисципліни «Операції з цінними паперами» покриває Проект «Аналітичний огляд АТ»? Студент повинен знати:

1. Теоретичні засади та принципи оцінки інвестиційної привабливості емітентів
2. Порядок здійснення аналізу об'єктів інвестування; використання технічного та фундаментального аналізу в плануванні операцій з цінними паперами.

Студент повинен вміти:

1. Оцінювати та прогнозувати інвестиційні характеристики цінних паперів, зокрема їх ринкову вартість, доходність та ризик інвестицій у цінні папери
2. Самостійно виконувати роботи з оцінки інвестиційної привабливості акцій емітента, використовуючи такі методи, як ринковий, балансовий, бізнес – оцінки, ринкових аналогів та знаходити первинні матеріали для цих робіт
3. Підготувати професійний аналітичний огляд емітента (Equity Research / Company Profile).

Аналітичні огляди акціонерного товариства використовується приватними та інституційними інвесторами для прийняття рішення щодо інвестування в певні акції і тому має велике значення на фондовому ринку.

Результати даного smart-проекту також можуть бути використані студентами у практиці інвестиційного консультування, що вже розвивається в Україні.

ВАЛЕНТИНА ЖУЧЕНКО

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТУРИСТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Одним із засобів адаптації людини до сучасного життя є освіта як організований педагогічний процес пізнання, розвитку, спілкування і творчості. В освіті, як в цілому в країні, відбуваються значні зміни. Зберігаючи кращі здобутки вітчизняної педагогіки, українська освіта продовжує набувати нових інноваційних рис.

Інноваційна освіта орієнтована на вироблення у студентів самостійного підходу до наукової, соціальної, технічної чи життєвої проблеми, формування у них глибокого розуміння та аналізу цих проблем. Сучасне суспільство нерозривно пов'язане з процесом інформатизації. Саме життя змушує нас активно використовувати інформаційні технології в навчально-виховному процесі. При цьому один із пріоритетних напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства – впровадження засобів нових інформаційних технологій в систему освіти.

Основне завдання педагога, в процесі інформатизації освіти, зводиться до підтримки і напряму процесу розвитку особистості студентів, їх творчого пошуку, організації спільної роботи. У цих умовах неминучий перегляд організаційних форм навчальної роботи, що склалися сьогодні: збільшення самостійності, індивідуальної і групової роботи, відхід від традиційного навчання, зростання обсягу практичних робіт пошукового і дослідницького характеру.

Інформатизація освіти – це широке впровадження в педагогічну практику психолого-педагогічних розробок, що дозволяють інтенсифікувати навчальний процес, це можливість доступу студентів до практично необмеженого об'єму інформації, її аналітичної обробки, посилення інтелектуальних можливостей, створення умов для розвитку їх пізнавальної діяльності.

Великий інтерес у студентів, що навчаються за напрямом підготовки «Туризм», викликають лекції та практичні заняття, що супроводжуються показом презентацій. Презентації зручні тим, що відбирається саме той матеріал, який потрібний для конкретної теми і

в потрібній послідовності. Це дозволяє зробити заняття яскравішим, захоплюючим.

Багато туристичних об'єктів, що вивчаються, таких як: унікальні природні об'єкти, визначні пам'ятки історії та культури, відомі туристичні центри, тощо не можуть бути продемонстровані безпосередньо. Тому, використовуючи на занятті демонстраційні засоби, є можливість формування у студентів образних уявлень про туристичний потенціал регіонів країни та світу з одночасним їх обговоренням. Презентації дають можливість подати інформацію в максимально наочній і легко сприйнятливій формі. Вони дозволяють в процесі заняття задіяти зір, слух, уяву, що дозволяє глибше зануритися в матеріал, що вивчається.

Велику увагу необхідно приділити тому, яку частку самостійної роботи вносять студенти в створення презентацій при підготовці до семінарсько-практичних занять. В цьому випадку у студентів виникає інтерес до пошуку необхідної інформації в різних джерелах при підготовці до занять.

З метою контролю засвоєного студентами навчального матеріалу доцільно використовувати комп'ютерне тестування. Комп'ютер виступає як засіб підвищення об'єктивності оцінки знань. Завдяки застосуванню комп'ютерних технологій, враховуються індивідуальні темпи засвоєння знань і умінь, рівень складності, інтереси. Використання інформаційних технологій формує безперервний пізнавальний інтерес у багатьох студентів, збільшує пізнавальну активність, робить навчання цікавим і посилює мотивацію навчання.

Інформаційні технології повинні не замінити відомі педагогічні технології, а допомогти їм бути результативнішими.

Можна виділити наступні переваги використання інформаційно-комп'ютерних технологій в освіті:

1. Підвищення інформаційної забезпеченості учасників освітнього процесу. З використанням інформаційно-комп'ютерних технологій розширюється можливість і для викладачів і для студентів здійснювати оперативний доступ до різної інформації, її накопичення.

2. Збільшення об'єму зорової інформації, що суттєво підвищує якість та ефективність викладання предмету.

3. Комп'ютер дає можливість підвищити самостійність навчання, в першу чергу, при виконанні домашніх завдань з розробкою презентаційних матеріалів.

4. На відміну від викладача, комп'ютер оцінює лише знання і уміння студентів в конкретній предметній області, а не його слухняність, привабливість або якісь інші якості.

Отже, зважаючи на специфіку навчальних занять, використання інформаційно-комп'ютерних технологій є необхідним для формування світогляду студента та професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму.

ГАЛИНА ІВАНЕНКО

викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ

Інновації в освіті – актуальне питання в усі часи, воно пов'язане з використанням нових методів і технологій у системі освіти. Під інноваціями ми розуміємо нововведення призначені для вирішення проблемних ситуацій з метою забезпечення оптимізації навчального процесу, організації сприятливих умов засвоєння матеріалу і підвищення якості освіти.

Інноваційна діяльність визначає напрям професійного росту викладача, його творчого пошуку, сприяє особистому росту студентів. Вона невідривно пов'язана з науково-методичною діяльністю викладача і навчально-пошуковою діяльністю студентів.

Основною метою інновацій в освіті є розвиток викладачем умінь мотивувати дії студента, самостійно орієнтуватися в отриманій інформації, формувати творче мислення з використанням новітніх досягнень науки і техніки.

Знання і кваліфікація стають пріоритетними цінностями в житті людини в умовах інформаційного суспільства, в тому числі і міжнародного. У зв'язку з цим зростає важливість навчання іноземним мовам, формування комунікативної компетентності, необхідності внесення змін у викладання іноземних мов.

У наш час процес навчання іноземній мові у немовному вузі набуває інших форм і масштабів. Нововведення стосуються різних аспектів навчального процесу, починаючи з оснащення навчальних аудиторій сучасними технічними засобами і закінчуючи апробацією нових освітніх технологій як на заняттях так і під час самостійної

підготовки студентів з використанням великої кількості он-лайн компонентів та Інтернет ресурсів.

Інформаційні комп'ютерні технології – це, по-перше, технології, які дозволяють шукати, обробляти і засвоювати інформацію з різних джерел, в тому числі і з Інтернету. По-друге, це використання комп'ютера та різноманітних програм.

Застосування інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови необхідне, і це мотивовано тим, що воно:

- дозволяє ефективно організувати групову і самостійну роботу студентів на занятті;
- сприяє удосконаленню практичних навичок і умінь студентів;
- дозволяє індивідуалізувати процес навчання;
- підвищує інтерес до занять з іноземної мови;
- активізує пізнавальну діяльність студентів;
- осучаснює практичні заняття.

Комп'ютерні технології надають багато можливостей для розвитку творчого потенціалу студентів. Застосування інформаційно-комп'ютерних технологій на заняттях значно підвищує ефективність навчання, допомагає створити більш продуктивну атмосферу, збільшує зацікавленість студентів у матеріалі, що вивчається.

Інтернет знищує кордони економіки, суспільства і промисловості, змінюючи правила гри, відкриваючи нові можливості.

Розвиток каналів комунікації і засобів передачі і обміну інформації підводить світ до нового «еволюційного витку», трансформуючи інформаційне суспільство в таке, яке сьогодні позначають терміном «Smart Society» –»Smart-суспільство».

В Smart-суспільстві технології, які раніше базувались на інформації і знаннях трансформуються в технології, які базуються на взаємодії і обміні досвідом Smart-технологій. Вони перетворюють важку працю в «розумну» і вносять інноваційні зміни в стратегію управління. Це означає, що суспільству необхідне більш творче і відкрите мислення, щоб пріоритетними цінностями були людські цінності, основані на гнучкості та оригінальності.

Найважливішим питанням є підготовка кадрів з творчим, креативним потенціалом, які вміють працювати і мислити в новому світі. Спеціаліст, який не володіє практичними навичками роботи в соціальних мережах, з електронними джерелами, не вміє складати особисті бази даних, буде неефективним.

Підготувати спеціаліста, який володіє навичками роботи в Smart-суспільстві – завдання сучасного університету (Smart-університету). Очевидно, що в такому університеті змінюється природа навчального процесу. Smart-навчальний процес – навчальний процес з використанням технологічних інновацій і Інтернету, що надає студентам можливість здобуття професійної компетентності на основі системного бачення і вивчення дисциплін, з урахуванням їх багатогранності й просто налаштовуватись на рівень і потреби слухача. Smart-освіта ставить нові завдання перед викладачами. Вони мають бути не лише фахівцями у своїй професійній сфері, але й володіти великою кількістю безперервного оновлення змісту.

Smart-освіта – це гнучкість, яка передбачає наявність великої кількості джерел, максимальне різноманіття мультимедіа (аудіо, відео), здатність швидко і інформації, використовувати різноманітні технології для роботи з студентами. Smart-освіта відкриває перед викладачами нові можливості: обмінюватись досвідом та ідеями, більше займатись науковою діяльністю, персоніфікувати курс навчання в залежності від його завдань і компетентності слухача, економити час, допрацьовуючи уже наявний контент, а не створюючи його з нуля.

Згідно концепції Smart-освіти, сучасний навчальний курс набуває нових характеристик. Він має одночасно забезпечити і якість навчання і мотивувати студента до вивчення іноземної мови. Зацікавити сучасного студента, який має доступ до численних електронних матеріалів, простим текстовим підручником практично неможливо. Необхідно створювати розробки всіх навчальних заходів з курсу, які будуть зацікавлювати студента, спонукаючи його до творчої та наукової діяльності. Навчальні курси мають бути інтегрованими, тобто, містити в собі як мультимедійні фрагменти, так і зовнішні електронні ресурси.

Традиційне завдання вищого навчального закладу – навчити студентів жити на рівні культури і найпрогресивніших ідей часу.

ОЛЕНА ІВАЦУК

к.фіз.-мат.н., доц.

ЛАРИСА РАДЗИХОВСЬКА

к.пед.н., доц.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

ВПРОВАДЖЕННЯ СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Одним із стратегічних напрямів розвитку національної системи освіти є широке впровадження інформаційних та інноваційних технологій в навчальний процес.

Специфіка математичних дисциплін дозволяє всебічно використовувати інформаційні технології в навчанні, а також має певні особливості в їх застосуванні. Широкі можливості для повноцінного розкриття творчого потенціалу кожного студента при викладанні математичних дисциплін у вищих навчальних закладах дають, зокрема, SMART-технології.

Різні аспекти впровадження інформаційних комп'ютерних технологій в навчальний процес розглянуті в роботах багатьох вітчизняних та закордонних авторів (М. Жалдака, С. Семерікова, А. Анісімова та інших), проте, питання використання SMART-технологій у вищій школі вивчено недостатньо.

Отже, розглянемо основні підходи до впровадження SMART-технологій при вивченні математичних дисциплін у вищих навчальних закладах.

Нагадаємо, що Smar teducation – це гнучке навчання в інтерактивному навчальному середовищі за допомогою контенту зі всього світу, який знаходиться у вільному доступі, тобто, освітній процес переноситься в електронне середовище.

Створення викладачем навчально-методичного комплексу дисципліни, зокрема, математичної, має здійснюватись з урахуванням впровадження інформаційних технологій.

На нашу думку основними складовими таких курсів є:

- створення електронного курсу математичної дисципліни в системі дистанційного навчання MOODLE;
- впровадження інформаційних технологій навчання (зокрема мультимедійних навчальних засобів), використання пакетів прикладних програм з дисципліни, використання SMART-технологій

з набором програмного забезпечення для інтерактивної дошки, яке дає набір різноманітних функцій та інструментів для роботи;

– розробка та впровадження засобів комп'ютерного контролю та оцінювання знань, умінь та навичок студентів.

Розкриємо зміст цих аспектів.

Електронний курс дисципліни в системі MOODLE дозволяє викладачеві запропонувати студенту значні навчальні ресурси, які не завжди можна розкрити через обмеженість часу на аудиторних заняттях, зокрема подати відомості про відомих математиків, на честь яких названа та чи інша теорема, історичні довідки, цікаві факти, матеріал для поглибленого вивчення, відеоматеріали. Вказана система також дає можливість проводити тестування та опитування студентів з подальшим автоматичним оцінюванням, здійснювати обмін інформацією між викладачем та студентом. Все це сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів.

Використання суто комп'ютерних технологій дозволяє лише відтворювати дані, відомості і не дає можливості безпосередньо взаємодіяти з інформаційним об'єктом, що демонструється. Це вирішують за допомогою сучасних інформаційних технологій. Досить вдалим для використання в навчальному процесі представником таких технологій є програмно-технологічний навчальний комплекс на основі SMART Board, який відомий під назвою «інтерактивна дошка». До складу комплексу входять: чутливий до дотику екран SMART Board, власне програмне забезпечення, персональний комп'ютер, мультимедійний проектор і комунікаційне обладнання. Цей комплекс дозволяє створювати інформаційно-комунікаційне середовище й використовувати як традиційні, так й інноваційні педагогічні технології навчання. У контексті математичних дисциплін використання таких технологій дає можливість побачити динамічне пояснення теоретичного матеріалу, застосовувати відео-супроводження, проводити розв'язання завдання за допомогою анімаційних елементів тощо.

Важливо також навчити студентів виконувати необхідні математичні розрахунки, будувати та досліджувати математичні моделі реальних явищ і процесів за допомогою пакетів прикладних програм.

Зауважимо при цьому, що методичне забезпечення дисципліни повинно відповідати двом основним вимогам: воно має бути узгодженим з програмою курсу та орієнтуватись на спеціальність студентів [1].

Таким чином, важливу роль в математичній підготовці студентів у сучасній вищій школі має широке застосування інформаційних, зокрема, SMART-технологій. Це підвищує якість навчання, закладає фундамент для успішної професійної діяльності у майбутньому. Проте, залишається багато проблем, пов'язаних зі здійсненням такого навчання. Розв'язання цих проблем є важливою задачею сучасної вищої школи.

Література

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс].–Режим доступу:<http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.

НАТАЛІЯ ІЛЬЧЕНКО

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОЕКТУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ»

Нові вимоги суспільства до рівня освіти і розвитку особистості призводять до необхідності зміни технологій навчання. Найвідомішою формою організації навчального процесу є індивідуальна форма навчання. За індивідуальною формою організації навчання слідували індивідуально-групова форма навчання, групове навчання система індивідуалізованого навчання, лабораторно-бригадна організація навчання. Але ці системи не виправдали себе. Хоча окремі їх елементи заслуговують на увагу й сьогодні: самостійна робота з підручником, опрацювання довідкової та допоміжної літератури, виконання групових завдань на лабораторних і практичних заняттях тощо.

Сучасні ВНЗ будують процес навчання студентів на базі поєднання різних форм його організації. Проте, впровадження у науковий процес студентів, застосування новітніх технологій навчання є сучасною необхідністю. Оптимальне навчання відбувається тільки тоді, коли у студентів є можливість самостійно проявляти активність у пошуку вирішення певних проблемних питань. У навчальному процесі застосовуються всім відомі імітаційні методи навчання: ділові ігри; ігрові ситуації, тренінги в активному

режимі; case-study тощо. Провідною метою таких технологій – підготовка професіонала-фахівця, здатного кваліфіковано вирішувати професійні завдання.

Використання SMART-технологій як засіб навчання є новим напрямом у методиці викладання. Попередній аналіз доводить, що застосування сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі є засобом активізації пізнавальної, творчої діяльності студентів при вивченні дисципліни «Проектування торговельних об'єктів». Комп'ютерні моделі – комп'ютерні програми, які дозволяють імітувати фізичні явища, досліди чи ситуації з використанням ідеальних моделей, які зустрічаються в задачах. Комп'ютерне моделювання дозволяє ілюструвати фізичні експерименти та явища, відтворювати їх тонкі деталі, які можуть бути непоміченими спостерігачем в реальному експерименті. Використання комп'ютерних моделей та віртуальних лабораторій надає вчителю унікальну можливість візуалізації спрощеної моделі реального явища. При цьому є можливість поетапно додавати до розгляду додаткові факти, які поступово будуть ускладнювати модель та наближувати її до реального фізичного явища. Крім того, комп'ютер дозволяє моделювати ситуації, що неможливо реалізувати в умовах кабінету фізики, наприклад, роботу ядерної установки.

Однією з таких програм є програма SketchUp, яка призначена для моделювання відносно простих трьох-вимірних об'єктів – будівель, меблів, інтер'єру. В травні 2006 року була придбана компанією Google разом з невеликою фірмою @LastSoftware. В квітні 2012 року Google продав SketchUp компанії TrimbleNavigation за 90 млн доларів. Існує дві версії програми – безплатна, обмежена по функціоналу (перш за все відносно екпортування в інші формати), та платна (SketchUpPro, \$590[4]). Тепер замість SketchUp для створення 3D-моделей будівель на картах Google пропонує онлайн-інструмент «Архітектор».

Основна особливість цієї програми – майже повна відсутність вікон попередніх налаштувань. Всі геометричні характеристики під час або зразу після закінчення дії інструменту задаються з клавіатури в поле ValueControlBox (поле контролю параметрів), яке знаходиться в правому нижньому кутку робочої області, справа від напису Measurements (панель вимірів). Ще одна ключова особливість – це інструмент Push/Pull («Тягни/Штовхай»), завдяки якому будь-яку площину можна «витягнути» в сторону, створивши по мірі її руху нові бокові стінки. Стверджується, що інструмент запатентований [1].

Рухати площину можна в притик до наперед заданої кривої, для цього служить спеціальний інструмент FollowMe («Ведення»).

Відсутність підтримки карт зміщення (displacementmaps) пояснюється націленістю продукту на непрофесійну цільову аудиторію.

Також можна відмітити наступні можливості при вивченні дисципліни «Проектування торговельних об'єктів»:

- підтримка плагінів для експорту, візуалізації, створення фізичних ефектів (обертання, рух, взаємодія створених об'єктів між собою тощо);

- підтримка створення макросів на мові Ruby та виклику їх з меню. Макросами можна автоматизувати виконання одноманітних дій. Доступна функція завантаження та використання багатьох готових макросів, створеними іншими користувачами;

- підтримка створення «компонентів» – елементів моделі, які можуть бути створені, а потім використані багато разів, а потім відредаговані — і зміни, зроблені в компоненті, відображаються у всіх місцях, де він використаний;

- бібліотека компонентів (моделей), матеріалів та стилів робочої області, які можна поповнювати своїми елементами чи завантажувати готові через Інтернет;

- інструмент для перегляду компонентів в розрізі та можливість додавати до моделі виноска з позначенням видимих розмірів в стилі креслень;

- можливість створення динамічних об'єктів (наприклад: відкриття дверей у торговельних об'єктах;

- можливість побудови січень об'єктів;

- можливість роботи з сценами (сцена включає в себе положення камери та режим відрисовки), та анімувати переходи від сцени до сцени;

- підтримка створення моделі реальних предметів та будівель;

- вказання реальних фізичних розмірів, в метрах чи дюймах;

- режим перегляду моделі «від першого лиця», з управлінням як в відповідних 3D-іграх;

- існує можливість встановлювати географічно достовірні тіні в відповідності з заданою широтою, довготою, часом доби та року;

- інтеграція з GoogleEarth;

- можливість додавати в модель поверхню землі і регулювати її форму – ландшафт.

У результаті впровадження у навчальний процес SMART-технологій на кафедрі торговельного підприємництва КНТЕУ досвід показав, що:

- створення ситуації новизни і актуальність в процесі вивчення нового матеріалу, пов'язаного з використанням комп'ютерної техніки в професійній діяльності, дозволить майбутньому фахівцю орієнтуватись до сучасних вимог ринку;
- організація роботи щодо самооцінки процесу і результату власної діяльності студентом для вирішення поставленого завдання, максимально наближає до реальних умов;
- студент залучається до активних методів навчання та легше засвоює теми лекцій.

Таким чином, запропонований метод навчання позитивно впливає на підготовку студентів та ставлення до майбутньої професійної діяльності, озброює студентів основними знаннями, необхідними фахівцеві в його кваліфікації, формує професійні уміння і навички, оскільки для практики необхідна теорія, а для теорії – практика.

ТЕТЯНА КОЛУПАЄВА
к.пед.н., проф., зав. каф.
Рівненський державний
гуманітарний університет

SMART-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Smart-education передбачає генерацію нових знань, ідей, розвиток smart-середовища, smart-суспільства – інтелектуального середовища людей, які спеціально підготовлені для того, щоб здійснювати та реалізовувати новітні ідеї та концепції. Багато країн світу таких як Корея, Японія, Австралія, Нідерланди заявили про smart - ідею як національну ідею всього суспільства [1].

Сьогодні весь світ отримав відкритий та необмежений доступ до актуальної інформації та нових знань. Це стало початком розвитку smart-education, або «розумного навчання», яке можна визначити як гнучке, що відбувається в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контенту зі всього світу у вільному доступі. Завдання smart-освіти на нинішньому етапі – навчити студентів самостійно вчитися, що дасть можливість жити та ефективно працювати в нових умовах. У світі постійно зростає попит на освіту і задовольнити

зростаючі освітні потреби у повній мірі, здатна саме електронна освіта.

Smart-education – це об'єднання навчальних закладів та професорсько-викладацького складу для здійснення спільної освітньої діяльності в мережі Інтернет на основі загальних принципів, стандартів, технологій, тобто створення та використання спільного контенту в спільній освіті. Прикладом може бути проект Єдиного європейського університету з єдиним деканатом. Болонський процес дає ВНЗ можливість приймати студентів без переекзаменування, що створює, таким чином, Smart-education system для Європи. Єдиний європейський університет буде здійснювати колективний процес навчання за допомогою єдиного спільного депозитарію навчальних матеріалів [2].

Технології електронного навчання лежать в основі організації навчального процесу в smart-університетах, і відкривають нові перспективи перед їх студентами. Студенти мають можливість отримувати практико-орієнтовану освіту. Електронні навчальні матеріали, підручники, посібники, методичні розробки постійно можуть коригуватись найновішою інформацією з професійних сайтів. Електронний підручник – це основний навчальний засіб, що містить наявні навчальні матеріали з підручників, посібників, словників, довідників, мультимедійних матеріалів, що можуть бути використані у будь-якому місці, і дозволяють налаштувати навчання з урахуванням індивідуальних здібностей, рівня знань без обмежень в часі і просторі. Запровадження цифрових підручників має на меті створення автономного середовища повсюдного навчання (ubiquitous learning), що надасть можливість кожному студенту навчатись [3].

Це означає, що студенти будуть отримувати актуальну інформацію, ставати професіоналами, ознайомлюватись з останніми досягненнями науки у відповідній галузі. Дані технології дозволять проектувати власну траєкторію навчання, поєднувати роботу з навчанням, самостійно вивчати дисципліни за електронними курсами, приймати участь у віртуальних семінарах, вебінарах, конференціях, дозволять дивитись лекції в режимі онлайн або у запису, виконувати контрольні роботи в електронному середовищі.

У 2012 році в Україні був прийнятий Державний стандарт початкової загальної освіти, в якому передбачено формування в учнів початкових класів інформаційних компетентностей, тобто вже з молодшого шкільного віку вчителі мають ознайомлювати дітей зі smart-навчанням, і, відповідно, самі повинні володіти smart-технологіями. Сучасній школі потрібен вчитель, який готовий і

здатний здійснювати особистісно-орієнтоване навчання та виховання, застосовувати систему багатовимірних методик та технологій, проявляти творчий підхід до організації навчально-виховного процесу на різних рівнях складності. Одним із шляхів подолання необізнаності вчителів із smart-навчанням, є його використання у професійній підготовці майбутніх педагогів у ВНЗ, що може стати добрим тренінгом. Побувавши учасником таких технологій навчання, студент, працюючи вчителем, зможе сміливо сам їх упроваджувати в практику своєї роботи, для нього не буде ніяких таємниць в організації такої роботи, ніщо не буде для нього новим, він зможе творчо наслідувати своїх наставників-викладачів.

Нагромаджений в Україні та за кордоном досвід переконливо свідчить, що smart-освіта сприяє інтенсифікації та оптимізації навчального процесу. Вона дає змогу майбутнім учителям здобути необхідні професійні якості.

Можливості, які відкриває smart-освіта будуть особливо привабливими для людей з обмеженими можливостями; людей, які проживають далеко від обласних центрів; людей, зайнятих на виробництві; людей, які проживають за кордоном; молодих мам, які виховують дітей тощо.

Такі технологічні новації вимагають від ВНЗ зміни організаційної структури, підбору та навчання самих викладачів, розробки контенту електронного навчання: електронних курсів, підручників, електронних бібліотек, електронних семінарів, вебінарів, відеоконференцій, тощо. Студенти мають отримувати розклади на свої мобільні телефони, можливість скачувати підручники, отримувати консультації викладачів, здавати контрольні роботи, заліки та екзамени. Університети мають проводити електронну вступну кампанію, що передбачено новим Законом України «Про вищу освіту» з 2016 року.

Сучасне суспільство, яке стрімко змінюється вимагає змін від вищої школи. Гнучкість, швидке реагування на сучасні зміни, практико-орієнтована, компетентісна освіта – таким вимогам мають сьогодні відповідати вищі навчальні заклади при підготовці майбутніх вчителів.

Література

1. Корсунська Л.М. Кореїська концепція smart-освіти: загальне навчання, цифрові підручники і smart-школи. [Електронний ресурс] - режим доступу: [Fib:///D /install/ortos 2013_11_17 pdf](Fib:///D/install/ortos%202013_11_17.pdf)

2. Первая международная конференция по применению смарт-технологий в образовании «Смарт-образование» 2014. [Электронный ресурс] - режим доступа: [http //stet – 14.Kesinternational.org](http://stet-14.Kesinternational.org).
3. Тихомиров В.П. Тихомиров Н.В. Smart-education: новый поход к развитию образования. [Электронный ресурс] - режим доступа: <http://www.elearningpro.ru/forum/topics/smart-education>.

ЮРИЙ КРЕГУЛ

к.ю.н., проф., зав. кафедри
правознавства

РОМАН СУХАЦЬКИЙ

к.і.н., ст.викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ПРАВОЗНАВСТВА СТУДЕНТАМИ НЕЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

В усі часи суспільство потребувало і потребує сьогодні певної організації, впорядкованості та регулювання взаємовідносин. Ще з прадавніх часів люди намагалися будувати свою поведінку відповідно до потреб спільного проживання. Таким чином виникали різні соціальні норми, що породжувалися самим же суспільством з метою його збереження та розвитку, котрі визначали поведінку людей у різноманітних життєвих ситуаціях і забезпечувалися різними засобами соціального впливу.

Так, відносини суспільного життя регулюють різноманітні соціальні норми: традиції, звичаї, норми моралі, релігійні, корпоративні норми, етики, естетики, правові та інші. Особливу увагу слід звернути саме на правові норми, які займають особливе місце серед усіх соціальних норм, тому що це єдині норми, нерозривно пов'язані з державою. Вони виникають з появою держави, нею створюються і забезпечуються примусовою силою державного апарату.

Гармонійний розвиток суспільства нерозривно пов'язаний з державним життям. Тож можна сказати, що з позицій сьогодення відносини держави та фізичної особи, як правило, базуються на взаємних правах, обов'язках, а також відповідальності, які визначаються в Конституції України та інших нормативно-правових актах. Відповідно є пряма необхідність кожного суб'єкта

правовідносин володіти знаннями про суб'єктивні права та юридичні обов'язки, які закладені в правових нормах у вигляді моделі бажаної або забороненої поведінки.

Слід зазначити, що з метою подальшої демократизації суспільного життя, ефективнішого розвитку економіки, важливим завданням держави є формування відповідного рівня правосвідомості та правової культури громадян. Важливе місце у вирішенні цього завдання належить навчальним закладам, які забезпечують викладання студентам відповідних дисциплін, серед яких важливе значення має правознавство.

Так, викладання дисципліни «Правознавство» на неюридичних спеціальностях допоможе студентам набути відповідних теоретичних знань та умінь, необхідних для орієнтування у законодавстві, сформувати навички роботи з нормативно-правовими актами, правильно застосовувати правові норми у конкретних практичних ситуаціях. Адже вивчення цієї дисципліни дає можливість ознайомитися з загальними питаннями теорії держави і права та основними положеннями таких галузей права України, як конституційне, цивільне, сімейне, трудове, адміністративне, кримінальне та ін.

Таким чином, викладання у вищих навчальних закладах дисципліни «Правознавство» забезпечує формування правової культури громадян, що включає усвідомлення права як найвищого регулятора відносин між громадянами і державою, яке в свою чергу сприяє успішному вирішенню багатьох завдань щодо побудови в Україні правової держави. Також у професійному плані вивчення цієї дисципліни дозволить у майбутньому вирішувати питання правового регулювання в сфері виробничих відносин.

Проте слід зазначити, що реалізація таких завдань має певні складнощі. Перш за все вони пов'язані з особливостями викладання цієї дисципліни. Так, у Міністерстві освіти і науки України не розроблено чітких вимог щодо вивчення цього курсу студентами неюридичних спеціальностей у вищих навчальних закладах. Таким чином вузи змушені самостійно варіювати кількість навчальних годин та перелік тем, необхідних для вивчення. Як наслідок програми та робочі програми з «Правознавства» у різних навчальних закладах мають свої відмінності.

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що вивчення правознавства студентами неюридичних спеціальностей має важливе значення у підготовці високопрофесійних всесторонньо розвинених спеціалістів. Оскільки це дасть можливість навчити

підростаючі покоління наших громадян не лише орієнтуватися в чинному законодавстві та аналізувати зміст нормативних актів, а й застосовувати теоретичні знання на практиці. Також з метою покращення опанування студентами курсу «Правознавство», розробникам вимог щодо його викладання необхідно звернути увагу на існуючі проблеми у його вивченні та затвердити відповідні стандарти.

ПРИНА КРУПЕЛЬНИЦЬКА

к.е.н., доц.

ЮЛІЯ КОНОТОП

студентка ФАІК

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

SMART-ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У сучасній вищій освіті за роки незалежності України, визначилися нові пріоритетні напрями розвитку, створилася відповідна нормативно-правова база, здійснюється практичне реформування галузі. Звичайно, зміна цілей, завдань, умов вимагає вдосконалення й технологій навчання.

З іншого боку, процес інтеграції з Європою, який триває і в освіті, також вимагає істотних змін традиційної системи, яка не сприймається належним чином у міжнародному освітньому співтоваристві. Окрім розробки єдиних критеріїв та стандартів освіти, це також потребує вдосконалення технологій навчання.

У даній статті аналізуються сучасні тенденції та перспективи розвитку SMART-технологій у вищій школі, розглядається питання про впровадження в освітніх навчальних закладах пілотного проекту «LearnIn - SMART навчання» з метою вдосконалення навчально-виховного процесу.

Процес інформатизації освіти досить складний та потребує переосмислення досвіду реалізації новітніх інформаційних технологій, аналізу й оцінки можливостей їх використання в навчальному процесі, що обумовлює необхідність якісно нового рівня вивчення навчальних дисциплін, з метою розвитку у кожного студента стійкого бажання й уміння вчитися, самостійно отримувати знання, творчо підходити до виконання навчальних завдань [3].

SMART-технології на сьогоднішній день, вже не є новинкою. Вони широко впроваджуються та застосовуються у педагогічній практиці. Перед сучасним викладачем постає ряд важливих завдань, які необхідно вирішити, щоб зробити навчальний процес цікавим, творчим та таким, що задовольнити всі потреби сучасного студента. У зв'язку з цим, відбуваються істотні зміни у процесі викладання дисциплін у вищій школі із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Персональні комп'ютери, SMART-дошки, мережа Інтернет, стають необхідними засобами у навчальному процесі. Крім того, використання SMART-технологій в процесі навчання дозволяє більш широко і повноцінно розкрити творчий потенціал кожного студента [2]. Таким чином, стає зрозумілою актуальність використання технології SMART в освітньому процесі: студенти сприймають інформацію швидше, беруть участь у групових дискусіях, виконують спільну роботу, проходять індивідуальну перевірку знань; встановлюється ефективний зворотній зв'язок у системі «студент-викладач».

SMART-технології стали невід'ємною частиною сучасного життя суспільства. Проте, їх впровадження у навчальний процес в Україні, відбувається зі значним відставанням від країн Європи та США [5]. З 2005 року в освітній галузі України, в тому числі у вищих навчальних закладах, розпочався процес запровадження мультимедійних комплексів, які складаються з комп'ютера, мультимедійного проектора та інтерактивної дошки (interactive whiteboard, IWB). В Україні вже встановлено близько 10 тис. інтерактивних комплексів і цей процес непинно розвивається. Працівники галузі освіти, що мали певний досвід у застосуванні новітніх технологій у навчальному процесі, звернули особливу увагу на широкі можливості створення, редагування та поширення мультимедійних навчальних матеріалів.

Однак, процес впровадження інтерактивних систем освіти в Україні, залишається на досить низькому рівні. Проблема впровадження SMART-технологій в Україні пов'язана з недостатнім розумінням перспектив і всіх можливостей такої продукції, а також з недофінансуванням розробок і досліджень в галузі інтелектуальних систем [4].

Вирішенням даної проблеми може бути створення урядом стратегії розвитку SMART-технологій, націлених на співробітництво з провідними компаніями даної галузі, та виробництво вітчизняних аналогів згідно зі світовими стандартами.

Одним з основних кроків на шляху до вдосконалення системи освіти та застосування нових технологій було рішення Міністерства освіти та науки України про впровадження у навчально-виховний процес освітніх навчальних закладів пілотного проекту «LearnIn - SMART навчання». Дана програма має на меті змістове наповнення сучасного електронного інформаційного навчального середовища системи загальної, середньої та вищої освіти, формування нового рівня освіти і підвищення якості навчального процесу через впровадження в навчально-виховний процес інтерактивних комунікаційних технологій [1].

Отже, застосування сучасних SMART-технологій у навчальному процесі є не тільки засобом активізації пізнавальної, творчої діяльності студентів, але й об'єктивно обумовленою необхідністю у зв'язку із стрімким розвитком науки та техніки, що потребує детального вивчення, розробки методів, форм, прийомів використання цих технологій та їх впровадження. Підготовка кваліфікованих спеціалістів у галузі SMART-технологій, дозволить Україні конкурувати з іншими країнами та виробляти продукцію, яка використовуватиметься не тільки у навчанні та освіті, але і в інших сферах життя суспільства. Приділення достатньої уваги технологіям майбутнього і належна матеріальна підтримка SMART-технології дозволить Україні стати на новий рівень розвитку.

Література

1. Наказ Міністерства освіти та науки України «Про впровадження пілотного проекту «LearnIn - SMART навчання» № 812 від 12.07.2012р.
2. Галішнікова Є. Використання інтерактивної Smart-дошки в процесі навчання / Є. Галішнікова // Учитель. - 2007. - № 4. - С. 8-10
3. Кулагін В. П. Інформаційні технології в сфері освіти / В. П. Кулагін. - М.: Янус-К. 2004. - 248 с.
4. Якубов С., Якінін Я. Технології SMART та навчальні матеріали / С. Якубов, Я. Якінін // Hi-Tech у школі. – 2011. – № 3-4. – С. 8–11.
5. Smart-технології в Україні і світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodi.in.ua/smart-tehnolohiji/>

ВАСИЛЬ ЛАГУТІН
д.е.н., проф., зав. кафедри
економічної теорії та
конкурентної політики,
Київський національний
торговельно-економічний
університет

**SMART-ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
(ЗА МАГІСТЕРСЬКОЮ ПРОГРАМОЮ
«УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ»)**

В останні роки змінюється характер і зміст освітньої діяльності з акцентом на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, підвищення мотивації студентів до набуття знань, вмінь і практичних навичок. Концепція smart-освіти визнає роль інтелекту, інформаційно-комунікаційних технологій навчання, соціального й людського освітнього потенціалу як ресурсу розвитку та конкурентоспроможності. Smart-освіта створює інституційне середовище, яке сприяє удосконаленню інтелектуальних та професійних навичок студентів. Підвищує інноваційну продуктивність викладача, що перебуває у цьому середовищі. Формування концепції smart-освіти пов'язано зі створенням стратегій, що спрямовані на вирішення проблем, спричинених потребами підготовки конкурентоспроможного людського капіталу.

Виконання магістерської програми за спеціальністю «Управління в сфері економічної конкуренції» має ряд особливостей. Майбутній магістр-фахівець з проблем конкуренції зорієнтований на діяльність, що передбачає розв'язання завдань розвитку, розробку нових управлінських підходів, використання різноманітних методів менеджменту (в тому числі інноваційних). Підготовка магістра у цьому контексті передбачає формування у нього комбінації практичних навичок організаційно-управлінського характеру, стратегічного мислення, здатності до інноваційної діяльності, відтворення нового досвіду та знань. Магістр повинен вміти визначати стратегії управління процесами та діяльністю (в тому числі інноваційною) з прийняттям рішень на рівні Антимонопольного комітету України, а також великих корпоративних структур та їх підрозділів.

Динамічна сукупність економічних, організаційних, управлінських, юридичних знань, вмінь і навичок повинні бути

фундаментом підготовки магістрів з спеціальності «Управління в сфері економічної конкуренції», забезпечуючи необхідний професіоналізм та затребуваність випускників магістратури на вітчизняному ринку праці.

У сучасній інтерпретації магістерська програма «Управління в сфері економічної конкуренції» набуває множинний цільовий характер, передбачаючи: по-перше, поглиблення та спеціалізацію професійної компетентності базового рівня, сформованих на бакалавраті; по-друге, набуття знань і вмінь у сфері науково-дослідної, аналітичної, інноваційної діяльності; по-третє, формування організаційно-управлінських навичок, що дозволяє здійснювати діяльність менеджера.

Для організації навчального процесу на магістерському рівні характерно застосування особистісно розвиваючого підходу, у контексті якого smart-технології можуть забезпечити ефективний розвиток студента, необхідний для майбутньої успішної професійної діяльності. Головне значення має технологія використання проблемного підходу, за яким у ході smart-освіти виконується творчо-пошукова робота студента, яка формує умови для розвитку самостійності, активності і творчих здібностей.

Інноваційний ефект від організації smart-освіти можливий за умови, якщо вона дійсно забезпечена у ресурсному і організаційно-методичному плані. Smart-орієнтований навчальний процес повинен бути підкріплений відповідною інфраструктурою – матеріально-технічні та інформаційні ресурси, навчально-методичне і наукове забезпечення процесу, кадровий потенціал викладачів, мотивований на підвищення якості викладання.

Smart-освіта у вік глобальної інформатизації передбачає широке використання ресурсів Інтернету. На магістерській програмі зі спеціальності «Управління в сфері економічної конкуренції» це передбачає постійне звернення студентів на англійські сайти: Європейського Союзу Competition Directorate General <http://ec.europa.eu>, США – Федеральна Торгова Комісія <http://www.ftc.gov>, Великобританії – Competition Office of Fair Trading <http://www.competition-commission.org.uk/>, а також на сайт Антимонопольного комітету України – <http://www.amcu.gov.ua/>. Очевидно, що надлишок джерел інформації в мережі Інтернет ускладнює пошук необхідної інформації. Тут викладачі повинні спрямувати пошук студентів у потрібному напрямі.

Рівень ефективності smart-технологій в навчальному процесі залежить від здатності студентів абсорбувати нові знання, технології,

інновації та модифікувати їх відповідно до потреб майбутньої спеціальності. Розв'язання проблем ефективності smart-освіти передбачає трансформацію студента із пасивного споживача знань в активного співучасника освітнього процесу.

Акцент на новій ролі smart-освіти, проте, не може само по собі привести до вирішення усіх проблем підготовки магістрів із заданою компетентністю.

КАТЕРИНА ЛАДИЧЕНКО

к.е.н, доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЇ SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ: НОВІ ПІДХОДИ ДО РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Термін «SMART-спеціалізація» вперше був запропонований у 2007 р. Форє В. та Ван Арком Б. у доповіді незалежної експертної групи комісару ЄС з досліджень та інновацій [1]. Сьогодні – це провідна концепція, якою керується Європейський Структурний Фонд на період з 2014 по 2020 рр щодо реалізації цілей стратегії «Європа 2020».

Спочатку під SMART-спеціалізація розуміли стратегічний підхід до економічного розвитку за допомогою цільової підтримки досліджень та інновацій, однак згодом такий секторальний підхід, було замінено ширшим визначенням, що включав можливість його реалізації у регіональній політиці.

Цей підхід передбачає більш активне залучення різних учасників у процес підприємницької діяльності, поширення партнерської взаємодії за межі регіону, взаємопов'язаності різних сфер економіки. Також він передбачає визначення регіональних компаративних переваг, навколо реалізації яких і мають концентруватись зусилля та ресурси всіх груп впливу у регіоні. Таку концепцію неможливо реалізувати без чіткого визначення показників ефективності регіональної інноваційної системи з метою максимізації потоків знань та інформації та поширення переваг та вигід інновацій на регіональну економіку в цілому.

Європейською комісією виділено 5 можливих напрямів формування стратегій SMART- спеціалізації у сферах регіональних інновацій та розвитку:

- оновлення традиційних секторів промисловості за рахунок діяльності з вищою доданою вартістю чи пошуку нових ринкових ніш;
- модернізація за рахунок адаптації та розповсюдження нових технологій,
- технологічна диверсифікація у спорідненні види діяльності;
- розвиток нових видів економічної діяльності завдяки радикальним технологічним змінам та інноваційним проривам,
- використання нових форм інновацій таких як відкриті, соціальні інновації, у сфері послуг та таких, що ініціюють споживачі [2].

Університети та інші вищі навчальні заклади, а також різноманітні дослідницькі установи сприяють реалізації стратегії SMART-спеціалізації, в першу чергу шляхом підвищення якості досліджень та нарощування власного науково-технічного потенціалу, що в свою чергу, дозволяє їм генерувати актуальне знання, адаптувати нові ідеї та сприяти їх поширенню та реалізації у регіоні. Крім того вони формують підприємницьке середовище регіону завдяки, з одного боку, залученню, вихованню та розвитку підприємницьких здібностей населення, а з іншого – завдяки наявності позитивного іміджу інноваторів, приваблюють різноманітні бізнес-структури та інвесторів.

Розвиток на основі університетів локальних технопарків, тематичних кластерів та мереж із залученням відповідних фінансових та інших супутніх агенцій створює найбільш сприятливе середовище для реалізації стратегії SMART-спеціалізації.

Важливим напрямом діяльності університетів також має бути збір та надання інформації стосовно потенційних можливостей нових технологій та інновацій, інноваційних процесів, стандартів та продуктів, а також перепон для їх адаптації у локальному середовищі. Вони також можуть допомогти збільшити ефект впровадження спеціалізації завдяки поширенню інформації на національному та глобальному рівні.

Можна виділити декілька проблемних питань на шляху інтеграції університетів до процесу формування та реалізації SMART-спеціалізації регіону. По-перше, ігнорування місцевою владою потенційних та реальних можливостей університету у розвитку місцевої економіки і, відповідно, виключення освітніх установ з

процесу формулювання стратегії спеціалізації. По-друге, розходження між академічним профілем університету, сферою його освітніх та дослідницьких інтересів та специфічними виробничими та регіональними активами, які є об'єктом спеціалізації. По-третє, невідповідність освітньої та інноваційної політики регіону глобальним тенденціям та регіональним потребам.

Література

1. Foray D., Van Ark, B. Smart Specialisation in a truly integrated research area is the key to attracting more R&D to Europe // Knowledge Economists Policy Brief. - 2007. - №. 1 (European Commission, Brussels).
2. Goddard J., Kempton L., Vallance P. Universities and Smart specialisation: challenges, tensions and opportunities for the innovation strategies of European regions // Ekonomiaz. - 2013. - № 83 (2 cuatrimestre). – P. 82 – 101.

НАТАЛІЯ МАСЛОВА

к.е.н, доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

SMART-ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

В сучасних умовах динамічного розвитку процесів та технологій інновації повинні постійно інтегрувати з системою підготовки майбутніх фахівців для забезпечення відповідності рівня науки та практики.

Розвиток нових Smart технологій, їх впровадження в систему освіти и наукову діяльність відкриває перед студентами і викладачами багато нових можливостей, що недоступні для попередніх поколінь Впровадження нових технологій в сферу освіти веде за собою перехід від старої схеми репродуктивної передачі знань до нової, креативної форми навчання.

Засоби сучасної креативної освіти: SMART Board, SMART-art, SMART Classroom (стаціонарні і мобільні) віртуальні лабораторії з використанням SMART технологій, дистанційне навчання (e-learning, m-learning) мобільні пристрої, малогабаритні беспровідні презентаційні пристрої, системи з індивідуальною траєкторією навчання, «інтелект-тренінги» для SMART-навчання [1].

Основними характеристиками Smart-освіти можна вважати:

- застосування різних мотиваційних моделей навчання;
- взаємозв'язок між індивідуальними та організаційними цілями роботодавців і навчального закладу;
- оцінка демонстрованих змін компетенцій – результативність навчального процесу вимірюється не стільки отриманими знаннями, скільки можливістю їх застосовувати на практиці;
- гнучке навчання з точки зору переваг та індивідуальних можливостей учня (можливість настройки навчання під індивідуальні параметри студента).

Інформаційно-освітнє середовище університету має бути орієнтоване на розв'язування проблеми спільного створення та використання академічних знань за потреб студентів і науково-педагогічних працівників університету[2].

Smart освіта передбачає використання інтерактивних методів навчання у вищому навчальному закладі, що забезпечує розвиток пізнавальної активності кожного студента, робить процес навчання доступним, цікавим, посильним для кожного студента, сприяє формуванню умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвитку комунікативних умінь та емоційно-ціннісному ставленню кожного студента до вивчення професійних дисциплін, міцному засвоєнню знань.

Використання інтерактивної стратегії змінює роль і функції викладача - він перестає бути центральною фігурою і лише регулює навчально-виховний процес, займається його загальною організацією, визначає загальний напрям (готує до заняття необхідні завдання, формулює питання для обговорення у групах, контролює час і порядок виконання наміченого завдання, дає консультації, допомагає в разі серйозних утруднень).

У ході інтерактивного навчання викладач не повідомляє студентам готові істини, рішення, висновки, а організовує навчальний процес таким чином, щоб студенти в ході самостійного пошуку ідей та їх обговорення навчали один одного; допомагає створити атмосферу підтримки, взаєморозуміння, терпимості, дружелюбності. Не менш важливою є роль позиції викладача, уміння поставити себе на місце студента і побачити ситуацію його очима. Студенти мають відчувати доступність викладача, відкритість у спілкуванні, віру у здібності кожного, довіру [3].

З одного боку, викладач сам поповнює академічними ресурсами інформаційно-освітнє середовище, наприклад, відеофрагменти та відео заняття розміщує на навчальному відео порталі, а з іншого – має

можливість використати наявні відкриті ресурси для створення електронного навчального курсу [4].

Перехід до використання Smart-викладання не відбувається миттєво, це тривалий, але творчий процес, в якому важливе місце займає не тільки наявність інформаційних, а й особистість викладача, рівня його бажання та професійного розвитку.

Література

1. Проект Smart Engineering Education Smart Space of Education Today & Tomorrow («Креативний простір освіти майбутнього»). – Режим доступу: <http://uiite.kpi.ua/ua/projects/html>
2. Тихомирова Н.В. Глобальная стратегия развития smart-общества. МЭСИ на пути к Smart-университету /Smart Education. – Режим доступу: <http://smartmesi.blogspot.com/2012/03/smart-smart>.
3. Використання інтерактивних методів навчання у вищій школі як засіб підвищення якості знань студентів з дисциплін педагогічного циклу. – Режим доступу: <http://nauch.com.ua/geografiya/64297/index>
4. Глазунова О.Г. Smart підхід до формування електронного навчального курсу в MOODLE. – Режим доступу: <http://2013.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id>

ЛАРИСА НЕТРЕБЧУК

ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ «ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

В сучасному освітньому середовищі все частіше використовуються так звані «хмарні технології». Спробуємо визначити переваги та проблеми їх використання на досвіді викладання дисципліни «Інформаційні системи і технології у банківській сфері», що є професійно-орієнтованою дисципліною для студентів професійного спрямування «Банківська справа».

Отже, «хмарні технології» представляють собою гнучку масштабовану інфраструктуру формування, зберігання, оновлення, захисту інформації та технологію розподіленої обробки даних, в якій комп'ютерні ресурси надаються користувачам як послуга інтернет-сервісів.

У Київському національному торговельно-економічному університеті на основі «хмарних технологій» здійснюється

використання програмного забезпечення АБС «Scarb VX™» під час вивчення дисциплін, що пов'язані з отриманням професійних знань стосовно технологій здійснення операцій банківських установ.

Проаналізуємо переваги від використання цих технологій в навчальному процесі:

- *підтримання актуальності інформації*, сучасна діяльність банків характеризується швидкою зміною інформації та умов діяльності, «хмарні технології» дозволяють швидко вносити корегування в методи обробки інформації та змінювати саму інформацію; оскільки розробник програмного забезпечення здійснює обслуговування реальних банківських установ, для яких актуальний стан інформації є вкрай важливим, дублювання подібної інформації на навчальні заклади є простим процесом;

- *швидке внесення корегувань* у використовувані технології – зміна умов здійснення операцій банків потребує внесення змін у навчальні програми, «хмарні технології» дозволяють розробникам автоматично вносити зміни до програмного забезпечення не виходячи з свого офісу;

- завдяки об'єднанню ресурсів «хмарні технології» дозволяють *економити на масштабах*, використовуючи менші апаратні ресурси, ніж при виділенні апаратних потужностей; за рахунок автоматизації процедур модифікації виділення ресурсів істотно знижуються витрати на абонентське обслуговування, крім того, навчальному закладу не потрібно тримати додатковий персонал, який займається обслуговуванням програмного забезпечення;

- можливість *налаштування* програмного забезпечення *на потреби конкретного викладача*, при зміні ситуації на ринку чи навіть з урахуванням базової підготовки студентів, викладач має змогу робити дистанційний запит на специфічне налаштування технології проведення занять (наприклад, одна група працює у якості операціоністів банку, а інша з цими ж документами працює у якості контролера, що змінює акценти професійної діяльності студентів);

- *можливість викладача якісно підготуватись до заняття* – за допомогою «хмарних технологій» викладач має змогу вдома зайшовши в систему зробити налаштування параметрів проведення заняття, досконало вивчити процесу інформаційного обміну тощо, це особливо актуально в умовах обмеженої можливості присутності в комп'ютерному класі університету через його постійне використання в навчальному процесі;

- *можливість відпрацювання студентом пропущеного заняття*, у разі коли студент за якихось причин був відсутній на

занятті, завдяки «хмарним технологіям» студент має можливість самостійно відпрацювати тему та отримати оцінку, що не можливо при традиційному аудиторному проведенні занять; крім того такі технології є актуальними під час вимушеного дистанційного проведення навчального процесу;

- *універсальний доступ* по мережі Інтернет, працювати з системою студенти можуть через мережу передачі даних незалежно від термінального пристрою;

- *облік використання програмного забезпечення* – облік викладачем (розробником програмного продукту) роботи студентів в системі (наприклад, обсяг збережених даних, кількість оброблених документів, кількість користувачів, кількість транзакцій), і на основі цих даних оцінювання їх роботи.

Недоліки використання «хмарних технологій» в навчальному процесі зводяться до наступних:

- *довіра до постачальника сервісу*, від якого залежить як безперебійна робота, так і збереження важливих даних користувача;

- *високі вимоги до якості каналів зв'язку*, які гарантують повсюдний якісний доступ до Інтернет, збої в мережі можуть призвести до неможливості проведення заняття;

- *через значний приплив користувачів сервісів, зростає кількість помилок і витоків інформації.*

ЛАРИСА ОСІПОВА

к.е.н., доц.

ІРИНА ЮРЧИК

ст.викл.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Для забезпечення соціального розвитку суспільства заклади освіти мають готувати висококваліфікованих фахівців, які відповідатимуть вимогам інформаційного суспільства, будуть конкурентоспроможними на сучасному ринку праці, ефективно діятимуть у професійному та соціальному середовищах та будуть здатні навчатися протягом життя. Для підготовки таких спеціалістів у навчальному процесі необхідно застосовувати інтерактивні технології, які на сучасному етапі стають новим освітнім стандартом.

Високоєфективні технічні засоби дають можливість створювати інтерактивне інформаційно-комунікаційне середовище й використовувати як традиційні, так і інноваційні технології викладання.

Проблема розвитку нових технологій полягає в розробці принципово нових підходів до організації та проведення навчального процесу в економічних ВНЗ. Сучасні технології навчання базуються на принципах оптимізації. Вони спрямовані на вдосконалення, на перспективу. Майбутні економісти повинні вільно володіти новітніми інформаційними технологіями, за допомогою яких розв'язок будь-яких практичних задач відбуватиметься методично вірно, на основі набутих знань, умінь і навичок.

Візуалізація мультимедіа інформації значно інтенсифікує процес викладання економічних дисциплін за рахунок ущільнення, прискорення, раціоналізації, використання різних каналів сприйняття та дозволяє надати збільшений обсяг навчального матеріалу при збереженні тривалості навчання без зниження вимог до якості знань.

Інтерактивна форма проведення занять впливає на позицію учасників процесу навчання, змінює характер навчальної комунікації. Посилюється творча роль викладача та студента, навчальний час використовується більш ефективно, спрощується подання схем, формул та моделей у економічних дисциплінах, має місце навчання у співпраці. З'являються широкі можливості вибору зручного темпу подання, сприйняття і фіксації навчального матеріалу, додаткові можливості для зіставлення альтернативних візуально поданих концепцій і положень [1].

Одним із компонентів підвищення мотивації, і як наслідок активізації пізнавальної діяльності студентів є використання Інтернету [2].

Могутнім технічним засобом та втіленням новітнього засобу мультимедійних технологій є інтерактивний програмно-технологічний навчальний комплекс на основі SMART Board. Його власне програмне забезпечення, що легко інтегрується з найбільш поширеними програмами-додатками, відкриває широкі можливості щодо розробки й використання інтерактивних засобів навчання, навчальних елементів та інтерактивних лекторіїв.

Інтерактивний програмно-технологічний навчальний комплекс на основі SMART Board відомий під назвою «інтерактивна дошка». До складу комплексу входять: інтерактивна дошка SMART Board (чутливий до дотику екран), власне програмне забезпечення, персональний комп'ютер, мультимедійний проектор і комунікаційне

обладнання. Цей комплекс дозволяє створювати інтерактивне інформаційно-комунікаційне середовище й використовувати як традиційні, так й інноваційні педагогічні технології навчання. Для роботи з інтерактивною дошкою не потрібно спеціальних навичок чи знань – достатньо бути звичайним користувачем персонального комп'ютера.

Програмні засоби SMART Board ми використовуємо не тільки для відтворення мультимедіа ресурсів та контенту, але й для зберігання та накопичування навчально-методичних розробок. Створені таким чином комплекси навчально-методичних матеріалів за своїм призначенням відносяться до електронних освітніх ресурсів нового покоління, та мають за головну мету формування у студентів відповідальності та адаптованості, творчості та інтелектуальної допитливості, комунікативних навичок, критичного та системного мислення, медіа грамотності, міжособистісної та групової взаємодії, виявлення проблем, їх формулювання та вирішення, цілеспрямованості в навчанні [1].

Цифрові підручники є одним з вагомих чинників задоволення потреб сучасного студента економічного вузу у швидко зростаючому об'ємі професійних знань та інформації, а також забезпечення своєчасного адаптованого до індивідуальних потреб і рівня розвитку навчання – основної мети SMART-освіти [3]. Запровадження цифрових підручників має на меті створення автономного середовища повсюдного навчання, що надасть можливість кожному студенту навчатися і проводити власні дослідження в будь-який час. Крім того, цифрові підручники забезпечать активне та інтерактивне навчання у реальному режимі часу та доступ до останніх оновлень змісту при підключенні до професійних баз даних.

Отже, саме застосування інтерактивних технологій сприятиме розвитку інтересу до економічних дисциплін, що дасть змогу значно підвищити рівень знань студентів.

Література

1. Яценко В.В. Інтерактивна Smart Board технологія як інноваційний підхід в організації занять з інформатики / В.В. Яценко // Сучасні проблеми та перспективи навчання дисциплін природничо-математичного циклу: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції . – Суми, 2012. – С. 136-139.
2. Томчук М.С. Впровадження Інтернет-ресурсів під час навчання англійської мови [Електронний ресурс] / М. С. Томчук. – Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/eiron/2013/pdf/6.pdf>.

3. Корсунська Л. М. Корейська концепція smart-освіти: загальне навчання, цифрові підручники і smart-школи / Л. М. Корсунська // Освіта та розвиток обдарованої особистості . - 2013. - № 11. - С. 77-80.

ГАЛИНА П'ЯТНИЦЬКА

д.е.н., проф.

ОЛЕГ ГРИГОРЕНКО

к.т.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ SMART-ОСВІТИ

В останні десятиріччя одним з найпотужніших інструментів доступу до інформації став Інтернет. За даними аналітичної агенції Internet World Stats [1] на 31 грудня 2013 р. у світі налічувалося 2802,5 млн. користувачів Інтернету (або 39,0 % від загальної чисельності населення).

Беручи до уваги вищезазначене, а також враховуючи, що сучасні інформаційні мережі поступово набули обрисів універсального середовища не тільки для спілкування, але і для навчання, з червня 2011 р. Організація об'єднаних націй визнала право на доступ до Інтернету одним з невід'ємних прав людини. Наявність цього права створило нові можливості для розвитку електронного навчання із застосуванням SMART-підходу, що спрямований на досягнення таких цілей у процесі навчання: **S** (Self Directed) – забезпечення можливостей для самостійного визначення, що саме вивчати, та ефективної організації самонавчання); **M** (Motived) – мотивування активної пізнавальної діяльності; **A** (Adaptive) – адаптування методів, місця та часу навчання для конкретного суб'єкта, який бажає придбати освітні послуги; **R** (Resource Free) – забезпечення вільного доступу до освітніх ресурсів; **T** (Technology Embedded) – перманентне забезпечення процесу навчання сучасними технологіями.

Ключові аспекти сучасної Smart-освіти пов'язані зі створенням гнучкого та відкритого середовища для навчання: гаджетів, відкритих освітянських ресурсів та системи управління навчанням. Про це, зокрема, свідчить досвід впровадження і розвитку цього підходу у таких країнах, як Корея, США, Китай та інші. Зазначимо, що у Кореї вищезазначені

інноваційні підходи до освіти почали активно розвиватися ще наприкінці ХХ ст., а сьогодні в країні вже діє 20 кіберуніверситетів, всі послуги яких надаються за допомогою електронних технологій. Останнє дозволяє студентам цих університетів самостійно обирати місце та час навчання і обумовлює збільшення затребуваності дистанційного навчання.

У цілому нині у світі нараховується понад 43 млн. он-лайн студентів. Наприклад, у Китаї та Південній Африці кожен десятий навчається дистанційно. У США 30 % студентів пройшли навчання по як мінімум одному он-лайн курсу.

Якщо говорити про якість SMART-освіти, то, наприклад, у Греції 68 % з тих, хто навчається, вважає, що ці технології покращують процес навчання. Водночас поєднання очного та електронного навчання дозволяє скоротити витрати на навчальний процес на 34 % [2]. Фактично навчання через Інтернет відкриває доступ до навчання всім бажаючим, дозволяє скоротити розрив між бідними та багатими, що створює більш сприятливу соціальну атмосферу у суспільстві.

Наведені вище приклади свідчать про перспективність подальшого розвитку SMART-освіти. Недаремно у Європі протягом найближчого десятиріччя планується реалізація проекту Єдиного європейського університету зі спільним деканатом, який буде супроводжувати переміщення студентів від одного вищого навчального закладу до іншого. При цьому Болонський процес дає вузам можливість приймати студентів без переекзаменування, створюючи, таким чином, систему SMART-освіти не для однієї країни, а для Європи в цілому. Єдиний європейський університет буде здійснювати колективний процес навчання за допомогою єдиного загального репозитарія учбових матеріалів.

Є перспективи і для розвитку SMART-освіти та долучення до вищезазначеного європейського проекту і у студентів та викладачів України. На користь цього свідчать наступні факти:

– Україна на кінець 2013 р. входила до першої десятки країн Європи за кількістю інтернет-користувачів, чисельність яких порівняно з 2000 р. зросла майже у 93 рази та налічувала 18,5 млн. осіб (або 41,8 % населення країни);

– викладачі вищих навчальних закладів України (у т.ч. КНТЕУ) в останні роки беруть активну участь у підготовці та впровадженні у навчальний процес різних дистанційних курсів, проводять вебінари тощо;

– SMART-освіта дозволяє розширити кордони навчання як з точки зору чисельності тих, хто може отримати освіту, так і з точки зору часових і просторових показників. В умовах геополітичної та

економічної нестабільності в країні, що призводить до зростання безробіття та, як наслідок, обумовлює необхідність перекваліфікації значної частини населення працездатного віку, тільки дистанційне навчання здатне повною мірою у найкоротші часові терміни допомогти у формуванні нових професійних компетенцій.

Література

1. Internet World Stats [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>.
2. Мир на пути к SMART-обществу: Отчет Международного образовательного форума. – М., 2012. – 5 с.

ЛЮДМИЛА РАДЧЕНКО

к.ист.н., проф.

Харьковский национальный
университет им. В.Н. Каразина

АННА ГАСАНОВА

аспирант

Харьковский торгово-
экономический колледж КНТЕУ

ВЛИЯНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ SMART-ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ НА ФОРМИРОВАНИЕ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ

Проблема отношения студента к учебному процессу и результатам получаемого образования, занимает центральное место в системе высшего образования Украины. Глобальные социально-экономические изменения в мировом образовательном пространстве, предполагают согласование требований к профессиональным качествам специалиста, его знаниям предмета, и с глубоким пониманием личностных особенностей студента, уважения к нему.

В таких условиях главная задача преподавателя – помочь студенту овладеть многообразными способами овладения знаниями и умениями, научить его организации продуктивной познавательской деятельности, включающей обучение навыкам самостоятельного добывания знаний. К сожалению, в дипломах наших выпускников нет оценки, от которой будет зависеть его дальнейшее трудоустройство. В то время как в дипломах Европы, США, Великобритании обязательно указывается средний бал GPA (grade point average), который не только учитывается работодателем при приеме на работу, но и зачастую, сразу же определяет престижность должности. У нас

же ситуация иная. В Украине учебные отметки не столь существенны при трудоустройстве недавних студентов, и поэтому у многих студентов сформировано обучение под влиянием педагога и с девизом «Я хочу, чтобы меня не ругали». Оценивая знания и достижения студентов, мы должны вовлекать их в учебный процесс, способствуя тем самым развитию «глубокого» отношения к учебе, не указывать напрямую на ошибку студента, а подводить его к необходимости самостоятельно найти правильное решение.

Одним из условий совместной работы преподавателя и студента, является интеграция новейших мобильных технологий в учебный процесс. Поэтому развитие европейски направленного учебного заведения, невозможно без мощной материальной базы и современного технического обеспечения учебного процесса.

Как предложение по улучшению данной проблемы Министерство образования и науки Украины, должно в кратчайшие сроки разработать профессиональный стандарт педагога, согласно которому в профессиональную компетенцию современного педагога будет входить два основных компонента: общепользовательская информационно-коммуникационная компетенция (ИК-компетенция) и предметно-педагогическая (ИК-компетенция). Это будет обусловлено новыми стандартами образования молодого поколения и современным социальным заказом. Если проанализировать использование мобильных средств обучения на наших лекциях, то процент их будет невелик, и это тогда, когда в каждом кабинете установлено мультимедийное оборудование. Следует признать, что уровень ИК-компетенции наших студентов во многих случаях превосходит ИК-компетенции наших преподавателей.

Конечно же, студенты во многом нуждаются в руководстве, в помощи при отборе надежных ресурсов. Как бы то ни было, работа с мобильными справочными материалами (поисковыми словарями, переводчиками) у наших студентов технических трудностей не вызывает. Для них электронные версии словарей более привычны, чем печатные аналоги. При этом современный социальный заказ требует от преподавателя тяжелой работы по составлению поисковых заданий для развития междисциплинарных навыков веб-поиска и грамотной обработки информации.

Подобная работа может происходить в двух направлениях: при достаточно жестком контроле со стороны преподавателя для обеспечения безопасного поиска или, наоборот, в условиях представления студентам максимальной свободы в поисках материалов. Мы должны научить их использовать на лекциях почту,

социальные сети, научить создавать учебные блоги, внедрять эти сервисы в аудиторную работу, посредством их мобильных предложений. Использование мультимедийного оборудования в учебном процессе позволяет не просто визуализировать учебный материал, а предполагает возможность его анимации. Так, на смену картинкам приходят синтезированные материалы, включающие в себя визуальный ряд с аудиосопровождением. Это электронные носители, история в цифровом формате, скринкасты, позволяющие активизировать зрительный, [моторный](#) и слуховой каналы восприятия информации. Наиболее активно в учебном процессе должны использоваться практические задания, где студенты создают свои анимационные продукты.

Современный социальный заказ и требования к обучению высококвалифицированного специалиста не оставляют преподавателям выбора, поскольку применение студентами мобильных устройств является оправданием. Например, в Норвегии, Франции студент обязан приносить на лекции свои мобильные устройства, ноутбук, планшет, компьютеры, смартфоны, и именно на них выполнять домашнее задание. Вот над этими задачами следует работать современному учебному заведению, требуя от преподавателей создания серий мобильных заданий, приложений, систем тестирования, контроля знаний путем обмена опытом и материалами.

Таким образом, жесткая конкуренция в европейском образовательном пространстве, необходимость обеспечения высокого уровня качества подготовки студентов, требуют от преподавателей профессионального уровня их компетенции, а именно умение внедрить в традиционную форму задания новые форматы, созданные на основе информационных технологий, обеспечивать интерактивную поддержку учебного процесса.

ТЕТЯНА РУМЯНЦЕВА

заст. директора

ЄВГЕНІЯ ЛЕВИЦЬКА

методист в.к.

Харківський торговельно-
економічний коледж КНТЕУ

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Проблема надання якісної освіти для людей з особливими освітніми потребами дуже гостро стоїть як в Україні, так і в усьому світі. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) кількість людей з психічними і фізичними порушеннями досягає 13% і тенденції до зменшення не спостерігається [1]. Незважаючи на те, що Україною ратифіковано міжнародні документи щодо дотримання загальнолюдських прав, та прийнято цілу низку національних нормативно-правових актів, діти та дорослі люди з обмеженими фізичними можливостями, залишаються сам на сам зі своїми проблемами.

Згідно з міжнародними документами, кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на одержання освіти, якість якої не повинна відрізнятися від якості освіти здорових людей.

У сфері загальної середньої освіти наша держава робить певні кроки – в країні набуває розвитку система інклюзивного навчання, що представляє собою комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами, шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей [2].

Нажаль, система інклюзивного навчання охоплює лише загальну та середню освіту. Реалізація права отримати вищу освіту людьми з порушеннями рухової функції (інвалідами на візках), сенсорними порушеннями (сліпими, німими, глухими) та іншими залежить лише від вищих навчальних закладів, їх бажання та можливості створити сприятливі умови для навчання осіб з обмеженими освітніми можливостями.

Національна Асамблея інвалідів України наводить статистику, що в середньому по Україні зі 100 інвалідів, які могли б навчатися у

ВНЗ, вищу освіту набувають тільки двоє. Більшість українських інвалідів не навчаються в ВНЗ через відсутність у них елементарних пандусів. Крім того, в навчальних закладах, як правило бракує викладачів, які знають мову жестів і готові витратити час на студентів, які погано бачать. Теоретично, отримати вищу освіту люди з особливими потребами можуть чи не в усіх державних навчальних закладах. Втім, у жодному з них на даний момент немає розробленої методики викладання для таких студентів. Тим часом, у більшості європейських країн усі ВНЗ обов'язково адаптовані для інвалідів [3].

Вирішити більшість проблем, що постають перед людьми з особливими освітніми потребами може широке впровадження SMART-технологій (мережевих, мобільних, інформаційних технологій) в навчальний процес.

Вже стало нормою проведення навчального зайняття з використанням мультимедійних презентацій, виконаних за допомогою таких програмних пакетів, як Microsoft Power Point або Macromedia Flash. Проте, разом із звичними презентаційними технологіями в сферу освіти проникають нові, так звані, інтерактивні технології, що дозволяють удосконалити презентації у вигляді слайд-шоу. Нова форма подання матеріалу за допомогою інтерактивного устаткування (інтерактивні дошки SMART Boards, інтерактивні дисплеї Symposium) є презентацією, що створюється доповідачем під час свого виступу, - презентацією, що створюється тут і зараз. На інтерактивних дошках SMART Boards можна писати спеціальним маркером, демонструвати навчальний матеріал, робити письмові коментарі поверх зображення на екрані. При цьому усе написане на інтерактивній дошці SMART Board передається студентам, зберігається на магнітних носіях, роздруковується, посилається по електронній пошті відсутнім на занятті студентам. Навчальний матеріал, створений під час лекції на інтерактивній дошці SMART Board, записується вбудованим відео рекордером, і може бути багаторазово відтворений [4].

Використання таких технологій дає можливість студентам з особливими освітніми потребами віртуально бути присутніми на занятті, приймати участь в обговоренні питань, а головне – соціально адаптуватись, відчувати впевненість у своїх можливостях.

У таких умовах істотним чином міняються функції викладача: від джерела (іноді єдиного) знання до навігатора ефективної роботи зі знанням. У світовій освітній спільноті, у зв'язку з цим, став використовуватися новий термін, що підкреслює велике значення цієї

функції викладачів, - facilitator - той, хто сприяє, полегшує, допомагає вчитися [5].

Науковці повинні працювати над розробкою посібників, контролюючого матеріалу для навчання студентів з особливими освітніми потребами, а навчальні заклади – над технічним забезпеченням використання SMART-технологій.

За допомогою SMART-технологій викладач може стежити за тим, що роблять студенти, виводити усі робочі монітори студентів на дошку, блокувати монітори студентів, розсилати з інтерактивної дошки навчальний матеріал, наприклад, тест, на усі комп'ютери.

Таким чином, SMART-технології – це умова подальшого успішного розвитку освіти, до якого цілком готове і психологічно адаптоване сучасне молоде покоління. Використання таких технологій в навчальному процесі, дозволяє студентам з особливими освітніми потребами отримувати вищу освіту на рівні з іншими, підвищує їх соціальну адаптованість й соціальну захищеність та, водночас, поповнює ринок праці кваліфікованими, конкурентоспроможними спеціалістами, а вітчизняна наука отримує креативних, перспективних молодих науковців.

Література

1. Побережный А. Где и как учиться инвалидам? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.inva-center.com/content/articles/671/>
2. Наказ МОН від 01.10.2010 № 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивної освіти» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-koncepciyi-rozvitku-inklyuzivnogo-navchan-doc34598.html>
3. В украинских ВУЗах нет места для инвалидов [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://naiu.org.ua/>
4. Мартынова М. С. SMART технологии в современном образовании [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://edcommunity.ru/press/articles/tezis_int_konf.php#2
5. Кувшинов С. В. Информационные, коммуникационные, аудиовизуальные технологии и новая парадигма образования XXI века [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://edcommunity.ru/press/articles/tezis_int_konf.php#2

ВАЛЕНТИНА РЯЗАНЦЕВА

к. фіз.-мат. н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

SMART EDUCATION – ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Електронне навчання та дистанційна освіта започаткували нове загальноосвітнє явище - smart education або розумне навчання, що є навчанням в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою інформаційних ресурсів з усього світу, які знаходяться у вільному доступі. Таке навчання забезпечить максимально високий рівень освіти, що відповідає задачам та можливостям сьогодення, сприятиме переходу від книжкового контенту до активного, дозволить молоді адаптуватися до умов швидкоплинного середовища. Smart education передбачає об'єднання учбових закладів для здійснення спільної освітньої діяльності в Інтернеті на базі спільних стандартів, угод та технологій, утворенні і використанні інформаційних ресурсів для спільного навчання. Прикладом такої діяльності є проект наступного десятиліття в європейській системі освіти – Єдиний європейський університет зі спільним деканатом, який буде супроводжувати переміщення студентів від одного вищого навчального закладу до іншого. Таким чином, Болонський процес утворює систему smart education для Європи, надаючи можливість перезараховувати студентів між різними навчальними закладами. Єдиний європейський університет буде здійснювати колективний процес навчання за допомогою спільного загальнодоступного мережевого ресурсу (репозитарія) учбових матеріалів. Smart education – це об'єднання студентів, викладачів та знань з усього світу [1].

Класична освіта, яка орієнтується на книги, дає студентам значно менший обсяг знань у порівнянні з тим, що розміщено на Інтернет-ресурсах. Більше того, значна частина інформації, розташованої на web-сайтах взагалі ніколи не потрапляє до книг. Smart education дозволить створити умови швидкої, синхронізованої доставки знань з сайтів до навчальних матеріалів.

В рамках smart education викладач може або самостійно розробляти свій Інтернет-ресурс або використовувати уже існуючий контент, реалізований у вигляді спеціальних модулів, які можна збирати у будь-якій послідовності в автоматизованому режимі. Такий підхід, з одного боку, збереже час викладача, пов'язаний з розробкою

курсу, з другого – забезпечить індивідуальний підхід для кожного студента завдяки дисциплінам за вибором.

Базова освіта вже не здатна забезпечити підтримку необхідного для економіки рівня компетенції людини. Додаткове навчання в різних його формах (курси підвищення кваліфікації, бізнес-освіта, навчаючі семінари, майстер класи, тощо) за своїм обсягом наближається до середньої і вищої освіти. Процес навчання стає неперервним, супроводжує людину протягом усього життя. Великий обсяг необхідних для засвоєння сучасних знань неможливо передати тільки в рамках традиційних форм навчання, необхідно використовувати різноманітні електронні засоби: дистанційні, інтерактивні [2].

В Україні дистанційна освіта надзвичайно актуальна. Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 [3] затверджено положення про дистанційне навчання, яке визначає основні засади організації та запровадження дистанційного навчання, шляхи його реалізації, особливості організації навчального процесу з використанням технологій дистанційного навчання, його науково-методичне та системотехнічне забезпечення.

Перспективу і вдосконалення системи дистанційного навчання в Україні складає впровадження в процес комп'ютерної і аудіо-візуальної техніки. В даний час проблему дистанційної освіти розробляють практично всі Вузи на території України.

Важливим елементом smart education є електронна освіта (e-learning) – нова, розвиваюча форма організації навчального процесу, яка є чинником підвищення ефективності запровадження новітніх технологій навчання та забезпечення мобільності студентів, створення сприятливих умов для творчості. Для досягнення успіху потрібно спиратися на взаємодію методологічних, навчальних та технологічних інновацій. Постійний пошук оптимального вирішення щоденних проблем, творчість є передумовою прогресу в цій галузі. Електронна освіта і сучасні технології в освіті дозволяють суттєво скорочувати витрати на навчання, підвищувати його ефективність, заощаджувати час. Головною її перевагою є індивідуальний підхід. Саме студент обирає не тільки ритм, темп та час навчання, але й розклад вивчення предметів, сам вирішує, коли звертатися до викладача за консультацією.

Література

1. Джерело: «Ваш партнер-консультант», №50 (9366).- 2010.

2. Б.Б.Славин, И.У.Ямалов «Создание инфраструктуры смарт-региона на основе развития информационных технологий и электронного образования». Бизнес-информатика, №3(25).- 2013.

3. Положення про дистанційне навчання зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за № 703/23235.

НІНА СИЧОВА

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

SMART-EDUCATION – ПЕРСПЕКТИВНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Динамічний розвиток сучасного суспільства, світова глобалізація, бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій впливає на перерозподіл світового освітнього простору, потребує забезпечення можливості отримання якісної освіти, вимагає нових підходів до організації процесу підготовки молодого покоління до суспільного життя. Необхідними умовами повноцінної, практично зорієнтованої освіти є її доступність та зорієнтованість на використання сучасних інноваційних засобів навчання. Тому, відповідно до чинних державних цільових програм, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в наш час є національним пріоритетом освіти України.

В більшості розвинутих країн світу поняття smart-education на сьогодні є одним з ключових стандартів освіти. Електронне навчання імплантоване в структуру навчального процесу. Але, слід зауважити, що технологічний розвиток провідних університетів досягнув такого рівня, коли подальше удосконалення інформаційної бази не є новацією і не принесе якісно нових змін. Тому, на нашу думку, саме smart-education здатна забезпечити максимально високий рівень освіти, який буде відповідати завданням і можливостям сучасного світу. Саме такий підхід дозволить студентам швидше адаптуватися до умов турбулентного зовнішнього середовища.

Ключова мета smart-education – насамперед об'єднати зусилля вищих навчальних закладів і професорсько-викладацького складу для здійснення спільної освітньої діяльності в мережі Інтернет на базі загальних стандартів, домовленостей та сучасних освітніх технологій. мова йде про спільне створення контенту, тобто про спільний

навчальний процес. Саме цей фактор сприятиме підвищенню ефективності та результативності освітнього процесу за рахунок здійснення його у електронному середовищі

Особливість smart-education полягає в доступності знань. Smart-education дозволяє розширити межі освітнього середовища як з точки зору кількості потенційних студентів, так і з точки зору часових і просторових показників.

До основних характеристик smart-education слід віднести:

- забезпечення сумісності між програмним забезпеченням різних операційних систем;
- незалежність, мобільність, безперервність та відносна простота доступу до інформації;
- автономність викладача та студента;
- можливість визначення та застосування різних мотиваційних моделей;
- взаємозв'язок між індивідуальними та організаційними цілями роботодавців та вищих навчальних закладів;
- оцінка змін і компетенція;
- гнучкість навчання з точки зору індивідуальних можливостей і інтересів студента (можливість налаштування навчання під індивідуальні параметри студента, в тому числі такі як: вихідні знання, досвід та навички, стиль навчання, фізіологічний та психологічний стан студента в кожний конкретний момент навчання).

Ключовими умовами реалізації smart-education є наступні:

- визначення актуальності як неформальної так і формальної освіти;
- використання нейроагентів для збору та обробки інформації;
- компетентісна орієнтованість (оновлення змісту інформації на основі визначення роботодавцями моделей і профілей компетенцій);
- системні зміни технічної архітектури навчального процесу;
- впровадження інструментів самодіагностики;
- швидке оновлення освітнього контенту за рахунок використання мікромодулів;
- в системі оцінювання необхідно переорієнтуватися на результативність;
- використання інструментів розробки освітнього контенту, які надають можливість створювати об'єкти у форматі пристроїв що використовуються в інтегрованому інтелектуальному середовищі, тощо.

НАТАЛІЯ СЛОБОДЯНИК

к.е.н., доц.

КАТЕРИНА СОКОЛЮК

асистент

Вінницький торговельно-
економічний Інститут КНТЕУ

SMART-ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ – ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

В сучасному соціально-економічному середовищі поширилась нове тлумачення інформаційного суспільства, а саме «СМАРТ-суспільство». В якому спостерігається ріст відкритості і доступності інформації та інформаційних ресурсів на рівні розвитку інтернет-технологій. Важливе значення відносно змісту інформаційного суспільства має інформація та інформаційні ресурси підприємства, галузі економіки регіону, країни та світу. Основу розвитку СМАРТ-технологій становить Інтернет. І тому відправною точкою процесу формування СМАРТ-суспільства слід вважати світову глобальну мережу.

Перехід до суттєво нових ринкових умов господарювання ставить перед вищою школою нові умови щодо підготовки фахівців різних галузей економіки. Відповідно вимоги до науково-педагогічного персоналу ставляться набагато вищі.

Зростання уваги до питання підвищення кваліфікації педагогічних кадрів пояснюється наступними причинами:

- зростання обсягу наукової інформації;
- прогрес галузі техніки та технологій;
- інтеграція освіти, науки та виробництва;
- глобалізаційними процесами [1].

Smart-технології – це інтерактивний навчальний комплекс, що дозволяє створити, редагувати та поширювати мультимедійні навчальні матеріали, як в аудиторний так і в позааудиторний час. Цікавим, на перший погляд, є тлумачення аббревіатури СМАРТ:

- самокерований;
- мотивований;
- адаптивний;
- ресурсозбагачений;
- технологічний [2].

Тобто дані технології покликані насамперед економити час та ресурси для досягнення цілей навчання як студентів так і викладачів.

Основними SMART-технологіями навчання у вищій школі наразі є:

- проведення занять за допомогою мультимедійних презентацій.
- інтерактивні доски SMART Boards;
- інтерактивні дисплеї Symposium.

Основна задача, яка має бути вирішена за допомогою SMART-технологій – це максимальне донесення навчального матеріалу до користувача. Основними вимогами, що мають висуватися до даних технологій є:

- доступність – всі учасники навчального процесу повинні мати змогу використовувати ті чи інші технології;
- ефективність – може визначатися як підвищення рівня сприйняття навчальної інформації, покращення успішності;
- економічність – економія часу, ресурсів;
- агрегативність;
- комплексність – має дотримуватися принцип комплексності, за якого можливий ефект синергізму.

В сучасних умовах, SMART-технології уже не є новиною. Основна проблема впровадження їх в Україні пов'язана із недостатнім розумінням перспектив та всіх можливостей даної продукції. А одним із шляхів вирішення даної проблеми, на думку окремих спеціалістів, є розробка ефективної стратегії впровадження SMART-технологій на практиці, що також передбачає підготовку кваліфікованих спеціалістів даної галузі. Це дозволить Україні конкурувати із іншими країнами, а також виробляти продукцію не лише для удосконалення процесу навчання, а й для впровадження у суспільне життя.

Література

1. Абдрахманова Б.А. Смарт-технологии в образовании [Електронний ресурс] Режим доступу: www.zkoipk.kz/b2/369-conf.html
2. Семеніхіна О.В. Нові парадигми у сфері освіти в умовах переходу до SMART-суспільства [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua>

ГРИНА СОВЕРШЕННА

к.т.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ МАСОВИХ ВІДКРИТИХ ОНЛАЙН-КУРСІВ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВІТЧИЗНЯНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Революцією в онлайн-освіті останніх років стала поява освітніх платформ, що пропонують масові відкриті безкоштовні онлайн-курси від провідних університетів світу. Ці курси дозволяють мільйонам людей здобувати знання у будь-якому куточку світу. Як було зазначено на Всесвітньому економічному форумі в Давосі у 2013 р.: «онлайн-освіта змінює світ». І ми не маємо права не використати всі можливості цієї революційної тенденції.

На сьогодні в системі МООС (Massive open online course) представлено сотні відкритих курсів на десятках відкритих освітніх платформ та зареєстровано мільйони користувачів. Однак найбільшій популярності набули відкриті курси провідних університетів світу, що розміщені на платформах Udacity, Coursera, та EdX.

Уявляється цікавим проаналізувати можливості використання масових відкритих онлайн-курсів в початковому процесі вітчизняних університетів і надати деякі рекомендації викладачам і студентам.

Найбільш популярний з трьох вищезазначених платформ на сьогодні проект масових відкритих онлайн курсів – Coursera, заснований професорами Стэнфордского університету Эндрю Нг и Дафною Коллер в 2011 р. В ньому беруть участь біля 100 університетів-партнерів, в т.ч. 33 університети США, біля 5 мільйонів користувачів. Coursera пропонує біля 500 курсів за освітніми категоріями, що охоплюють гуманітарні науки, біологію, медицину, соціальні науки, математику, бізнес, економіку та фінанси, комп'ютерні науки і багато інших.

Перевагою Coursera є те, що він пропонує не окремі лекції, а повноцінні курси, які включають відеолекції з субтитрами, конспекти лекцій, домашні завдання, тести і підсумкові іспити. Доступ до курсів обмежений за часом, кожне завдання або тест має бути виконане до певної дати. Після закінчення курсу, за умови успішної здачі проміжних завдань і заключного іспиту, слухач може отримати сертифікат про закінчення.

Викладачів та студентів економічних ВНЗ на Coursera можуть зацікавити в категорії «Бізнес та менеджмент» та «Економіка та фінанси» більше 30 курсів, в категорії «Статистика, аналіз даних та наукові обчислення» біля 18 курсів.

Більшість курсів економічного напрямку містить дослідницьку складову та включає: тестування, аналіз кейсів, пошук матеріалів, створення проектів, написання есе та перехресне оцінювання робіт.

Курси Udacity присвячені переважно комп'ютерним наукам, фізиці та математиці і головна їх ідея – сприяння подальшому працевлаштуванню.

Курси на Udacity та Coursera вигідно відрізняються від інших тим, що являють собою не просто підбірку відеолекцій та документів, а містять цілий комплекс взаємопов'язаних складових. Процес проходження курсів регламентований за часом, курс зазвичай триває від 6 до 9 тижнів. Щотижнево студенти отримують черговий блок відеоматеріалів та бланки з питаннями на розуміння. Після кожного відео надається певне питання (наприклад, обрати один з декількох варіантів, порахувати й вписати відповідь, тощо). Таким чином, студент відразу отримує зворотний зв'язок. Наприкінці блоків надаються домашні завдання, які треба виконати до кінця тижня. В Udacity існує ще «Office hours» – відео, де автори курсів відповідають на питання, які поставили студенти протягом тижня. В Coursera також є «форум», де можна обмінятися думками.

Udacity і Coursera надають студентам все, що необхідно для успішного освоєння більшості дисциплін, чим вигідно відрізняються від попередників, в яких добре виконувалася лише одна функція – донесення матеріалу у вигляді відеолекцій, але не було практики. Фінальна оцінка складається з результатів іспитів та враховує результати вирішених домашніх завдань. Сертифікація дає можливість оцінити свій загальний рівень після проходження курсу.

На сьогодні як Udacity так і Coursera почали надавати університетські кредити за проходження курсів, які відповідні університети вже зараховують як складову навчальної програми.

Проект EDX був створений спільно Гарвардським університетом і Массачусетським технологічним інститутом і пропонує безкоштовно більше 25 онлайн-курсів: HarvardX, MITx та Berkeley, WellesleyX і GeorgetownX, переважно з комп'ютерних наук та електроніки. Після проходження курсів є можливість отримати сертифікати EDX під назвами вищезазначених університетів.

На мій погляд, відкриті освітні курси найкращих світових університетів - це прекрасний інструмент, який надасть українським студентам і викладачам можливість:

- ознайомитись з педагогічним та дослідницьким досвідом найуспішніших дослідницьких університетів;
- пройти курси найкращих викладачів із університетів світового рівня, отримати додаткові знання і поліпшити навички;
- долучитися до дослідницьких проектів, які входять у склад окремих онлайн-курсів, і отримати знання та навички для проведення подальшої дослідницької діяльності;
- підвищити рівень володіння англійською мовою;
- найкращим студентам - шанс подальшого працевлаштування в міжнародних компаніях.

Викладачам буде корисно проходити певні курси не тільки для поглиблення знань та розширення світогляду, а також перед тим, як рекомендувати їх студентам. Розробка ж своїх авторських онлайн-курсів, окрім можливості розширити свою аудиторію і зібрати важливу статистику для поліпшення курсу, відкриває для викладачів широкі можливості професійного зростання. Це велика робота з боку викладача, але і велика винагорода.

Можна рекомендувати наступні можливості використання масових відкритих онлайн-курсів в початковому процесі вітчизняних університетів:

1. Вітчизняні університети можуть стати партнерами Coursera, розробити, розмістити на платформі Coursera і проводити свої масові відкриті онлайн-курси (як це вже зробили деякі російські ВНЗ, Києво-Могилянська академія і Київський національний університет ім. Тараса Шевченка).

2. Ми можемо поступово імплементувати цю складову у навчальний процес. Наприклад, рекомендувати студентам наших університетів відповідні онлайн-курси та зараховувати сертифікати, які вони отримують в результаті проходження відповідного курсу, під час поточного оцінювання.

3. Існує перспектива створення своїх відкритих освітніх платформ, подібних до світової практики відкритої освіти, на базі вітчизняних університетів. В 2014 р. вже стартувала перша українська Coursera – «Академія навичок»: НТУ «Київська політехніка» та інші провідні українські ВНЗ почали викладати свої відеолекції на платформу Skillsacademy, проект підтримало Міністерство освіти України. На сьогодні на сайті вже доступні лекції трьох українських ВНЗ. Приєднуйтеся!

ВАЛЕРІЯ СОПКО

д.е.н., проф., зав. кафедри
бухгалтерського обліку

ЮЛІЯ ЗИМА

к.е.н, доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ CRM-СИСТЕМ В ОСВІТІ

Побудова управління взаємовідносин з клієнтами за концепцією CRM – систем (Customer Relationship Management) є не новою в бізнесі. Підтримка такого роду бізнес-задач передбачає збір, зберігання та аналіз інформації про клієнтів, партнерів, а також про внутрішні процеси в компанії.

Функції для підтримки таких цілей включають в себе продажі, маркетинг, підтримку користувача, управління якістю, навчання і підвищення кваліфікації працівників компанії, набір і розвиток персоналу, управління мотивацією персоналу [1]. Технології для підтримки моделей CRM стають частиною загальної клієнт-орієнтованої стратегії компанії.

У стратегію розвитку компанії завжди включені такі цілі як зростання обсягів продажів, створення технології фронт-офісу, підвищення управлінської культури, поліпшення обслуговування, збереження і зміцнення лояльності клієнтів і т. д. Досягнення стратегії можливе через використання сучасних ІТ-інструментів, зокрема, CRM-систем, які дозволяють створити прозоре середовище ефективної взаємодії співробітників компанії з клієнтами, підрядниками, партнерами, а також з керівниками та колегами [2].

Основним, на чому тримаються CRM-системи, є: оперативний доступ до інформації в ході контакту з клієнтом в процесі продажу та обслуговування; аналіз даних, що характеризують діяльність клієнта і компанії; отримання нових знань, висновків, рекомендацій; безпосередня участь клієнта в діяльності компанії, вплив на процеси підготовки та запуску нових продуктів і послуг, сервісного обслуговування. Перелічені завдання бізнесу, які вирішуються за допомогою сервісів CRM-рішень, можна з впевненістю інтерпретувати у завдання освітнього процесу.

Кожний вищий навчальний заклад в Україні має сьогодні свій Інтернет-сайт. Аналіз роботи сайтів показує, що більшість з них є досить спрощеними за своїми функціями і носять в основному презентаційний характер. До стандартного переліку загальноприйнятих інформаційних сервісів вищезгаданих ресурсів можна віднести: статистичні дані стосовно вищого навчального закладу; інформація про організаційну структуру; каталог документів; новини, анонси; форуми; дистанційна освіта.

Перед українськими вишами як ніколи гостро стоїть проблема налагодження дистанційної взаємодії між студентами, викладачами, адміністрацією із застосуванням комп'ютерних технологій. Ефективність дистанційної взаємодії між викладачами та студентами, між адміністрацією вузу та колективом досягається шляхом впровадження комплексних рішень таких як портали. Від сайтів портали відрізняються в першу чергу значно збільшеною кількістю запропонованих користувачам сервісів, вищою функціональністю і багатопрофільністю. Для компанії портал з модулем CRM – це важливий ресурс, який контролює виконання бізнес-процесів та утримує зв'язок між компанією та клієнтами.

Серед функціональних можливостей CRM-систем, які можуть знайти своє місце на порталі вищого навчального закладу або його підрозділу (наприклад, кафедри) можна виділити наступні:

- поділ усіх користувачів порталу за категоріями з різним рівнем доступу до того чи іншого контенту та функціоналу порталу;
- створення різних розділів порталу спеціально орієнтованих на різні групи користувачів. Наприклад, окремі розділи для викладачів, студентів, адміністрації тощо. Доступ до цих розділів будуть мати тільки користувачі з визначених груп;
- візуалізація організаційної структури вишу з можливістю швидкого пошуку та переходу до необхідного підрозділу з можливістю переглянути його структуру, складові, відомості про співробітників, що входять до нього тощо;
- запровадження механізмів управління та взаємодії між підрозділами. А саме: постановка завдання, призначення відповідальних за його виконання, контроль виконання на різних стадіях тощо;
- організація колективної роботи над документами: погодження, корегування, контроль на кожному етапі тощо;
- планування заходів за допомогою календарів, доступ до яких будуть мати визначені користувачі або групи користувачів.

Об'єднання декількох календарів в один, задля уникнення накладання окремих подій при плануванні;

- автоматизація інформування задіяних у роботі користувачів про заплановану подію;

- можливість постановки задач з можливістю дистанційного контролю їх виконання. При цьому можна вказувати терміни виконання, відповідальних, форму звітності тощо;

- створення баз нормативних документів, методичних матеріалів тощо. Надання прав завантажувати на портал документи певним групам чи користувачам. Регулювання доступу до певних типів документів певним групам користувачів;

- обмін повідомленнями між користувачами безпосередньо на порталі;

- створення профілів (особистих сторінок) для авторизованих користувачів (з можливістю збереження власних файлів, фото, створення плану важливих подій за допомогою персонального календаря, власний форум та блог тощо);

- створення робочих груп. Робочі групи на порталі створюються для спільної роботи над проектом, навчання тощо. Робочі групи можуть бути як відкриті так і закриті для сторонніх користувачів. У робочій групі є власний календар, спільні документи, фотогалерея, задачі тощо. Робочі групи можуть бути як постійні, так і тимчасові (наприклад, для вирішення певного ситуативного завдання чи роботи над довготривалим проектом, таким як науково-дослідна робота);

- організація різноманітних он-лайн конкурсів, вікторин, турнірів за допомогою сервісів соціальних мереж безпосередньо на порталі.

Портали бізнес-структур мають як правило публічну (відкрити для гостей) частину, та не публічну (внутрішню, закрити для незареєстрованих користувачів). Для вишу такий підхід дає можливість забезпечити професійній спільноті вирішувати свої щоденні робочі питання, обмінюватися інформацією, впроваджувати on-line-адміністрування ефективніше завдяки дистанційності, швидкості та вищої персоніфікації.

Таким чином, CRM-системи можуть стати надійним інструментом для побудови освітнього процесу з новим вищим рівнем якості.

Література

1. CRM: From «Nice to Have» to Necessity, by Scott Nelson, Gartner Group, August 05, 2002.

2. New Data Leaves No Doubt about Why CRM Results Disappoint, by Dick Lee. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.crmguru.com/features/2002c/1003dl.html>.

ЛІЛІЯ СТАСЮК

к.е.н., доц.

ОЛЕКСАНДР ХІЛЕНКО

ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ «ВІРТУАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО» У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Під час роботи в аудиторії студенти ВНЗ отримують теоретичні знання та практичні навички, які в подальшому потребують реалізації, удосконалення та розвитку. Відповідно до навчальних планів, перша апробація студентами сформованих в межах навчального процесу теоретичних знань та практичних навичок здійснюється під час їх стажування на реальних підприємствах. Проте, у зв'язку з обмеженістю функцій, які виконуються студентами-стажерами на підприємстві та їхнього доступу до інформації досліджуваного підприємства, апробація результатів навчання в аудиторії здійснюється лише в межах програми стажування ВНЗ. За таких умов дієвим механізмом актуалізації практичних навичок студентів та розширення кола їх професійних компетенцій під час навчального процесу є тренінги на базі віртуальних підприємств.

Віртуальне підприємство можна охарактеризувати як взаємозалежний набір сервісних служб (програмних модулів), що забезпечує можливість підготовки та проведення навчального процесу і реалізації функціональних обов'язків будь-якої категорії користувачів, які передбачені програмою тренінгу. Основними суб'єктами тренінгу при підготовці й реалізації навчального процесу є викладач (тренер, коуч) і студент. Склад і зміст інформаційних ресурсів визначаються вищим навчальним закладом, а набір сервісних служб – типовим програмним забезпеченням. Адміністрування віртуального тренінгового підприємства здійснює базовий навчальний заклад, реалізуючи свою методикку навчання [1].

Основною метою використання тренінгових технологій в

навчальному процесі є формування необхідних професійних знань та розвиток особистісних якостей, які необхідні для ефективного професіогенеза майбутніх спеціалістів та високого рівня їх конкурентоспроможності на ринку праці.

В межах тренінгу на базі віртуального підприємства розробляються та реалізуються інноваційні моделі навчання. Даний процес стосується репродуктивного та продуктивного (дослідницького) рівнів формування знань студентів. Виконуючи персональні та колективні завдання в межах тренінгу, на відміну від звичного навчального процесу, студенти спрямовують свої зусилля не лише на цілеспрямоване відпрацювання одного чи декількох видів навчальної роботи. Вони залучаються до процесу пошуку нових професійних знань.

Проведення тренінгів на базі віртуального підприємства дозволяє:

- моделювати різноманітні умови функціонування підприємства і його оточення, яке є максимально наближеним до реалій господарювання. Це, в свою чергу, забезпечує апробацію знань студентів у різних практичних ситуаціях;
- презентувати студентів підприємство як єдину організаційно-економічну систему з чіткими взаємозв'язками ключових бізнес-процесів, функціональних підрозділів та інформаційних потоків;
- відобразити вплив рішень, які приймаються студентами на ефективність окремих бізнес-процесів та віртуального підприємства в цілому;
- сформувати навички колективної діяльності учасників навчального процесу та розуміння їх спільної відповідальності за отримані результати;
- сформувати навички вільного використання професійного категоріального апарату;
- посилити практичні навички студентів щодо формування змісту завдань та представлення їх трудовому колективу, що сприятиме формуванню комунікативної компетенції, як вагової складової професійних характеристик спеціаліста;
- стимулювати зацікавленість студентів у формуванні власного комплексу методів та інструментарію обґрунтування і реалізації управлінських рішень;
- знизити рівень авторитарності навчального процесу, що забезпечує підвищення у студентів рівня креативності при виконанні тренінгових завдань;
- підвищити психологічну готовність студентів до професійної

діяльності;

- усвідомити студентами цінність та значимість наукового підходу до управління підприємством як альтернативи евристичному.

Використання тренінгових технологій на базі віртуального підприємства забезпечує гнучкість навчального процесу, підвищує рівень його адаптивності до змін у зовнішніх умовах діяльності підприємств та вимог до змісту професійної освіти, є ефективним інструментом впровадження інновацій в навчальний процес.

Література

1. Голюков В.І. Організаційно-методичні основи створення навчально-тренувальних фірм у вищих навчальних закладах України / В.І. Голюков, І.В. Голюков, М.В. Фатєєв // Електронне видання «Вісник НУК».– Миколаїв: НУК. – 2010. – №2. – С. 167-175. Режим доступу: <http://ev.nuos.edu.ua/content/10gvizu>

КАТЕРИНА СТЕЦЮРА

викл.

Національний технічний
університет України «КПІ»

ПАРТИЦИПАТИВНА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ВЕБ 2.0 ТЕХНОЛОГІЙ

Перспективи та можливості використання Інтернету як глобального інтерактивного навчального середовища практично безмежні і, безсумнівно, їх методологічний і технологічний потенціал величезний і не вивчений повністю. Вони дозволяють перейти до використання принципово нових технологій навчання, докорінно видозмінюючи парадигму освіти. Проникнення у навчальний процес нового інструментарію, заснованого повністю або частково на ІКТ, особливо прискорилося з появою швидкісного Інтернету і технологій веб 2.0, які докорінно видозмінили багато принципів, покладених в основу класичної (радянської та ранньої пострадянської) освіти.

Технології веб 2.0 надають кожному можливість стати творцем, співавтором, а не пасивним споживачем інформації в мережі Інтернет. І ця кардинальна зміна в принципах взаємовідносин «людина-комп'ютер» торкнулася багатьох видів діяльності і типів комунікацій, стрімко поширившись зі сфери загальнодоступних соціальних мереж для повсякденного спілкування на всі види дискурсу – від політичного та релігійного до освітнього та наукового.

Використання технологій веб 2.0. в освіті робить її більш інтерактивною та партисипативною, тобто такою, яка залучає до участі і надає можливості активної взаємодії на всіх рівнях. Освіта 2.0 вдосконалює інтеграцію формального та інформального навчання завдяки соціальному програмному забезпеченню, яке сприяє та розвиває інтерактивний та колаборативний аспект цифрової освітньої платформи. Порівняно з нею освіта у форматі 1.0 є вкрай структурованою, формальною, основою на жорсткому розподілі ролей викладачів, студентів та наукових керівників.

Серед можливостей, які відкриває Освіта 2.0 – самоосвіта протягом всього життя; вільне спілкування, колаборація та кооперація; вплив на процес (зворотній зв'язок, висловлення реакції та можливість ділитись інформацією тощо); вільний та широкий вибір навчальних курсів, програм; колективна співпраця (вікі-принцип); креативність та творчість у медіапросторі. Веб 2.0 сприяє вдосконаленню комунікативних навичок, індивідуальної креативності та можливостей створення власного веб-контенту, а також багатосуб'єктній взаємодії. Це надає можливість ділитись розробками з іншими учасниками процесу, а також колективно добувати знання.

Сьогодні можливо працювати з веб-платформами без знань мов програмування – кожен при бажанні має можливість створити блог, відео та віртуальну спільноту тощо. Такі соціальні мережі як Facebook, MySpace, Вконтакте, Однокласники дозволяють користувачам створювати власні сторінки, персональні профілі, які описують їх інтереси, захоплення, допомагають учасникам взаємодіяти у віртуальному світі. За такими ж принципами будуються соціальні мережі для науковців, такі як українська Scientific Social Community (<http://www.science-community.org/>), російська Scipeople (<http://scipeople.ru/>), англomовні для науковців переважно технічного профілю Researchgate (<http://www.researchgate.net/>), для гуманітаріїв Social Science Research Network (<http://www.ssrn.com/>), для фізиків UniPHY (<http://www.aipuniphy.org/>), для студентів комп'ютерних наук Computer Science Student Network (<http://www.cs2n.org/>) тощо. В такому віртуальному робочому просторі можна будувати спільноти за інтересами, зберігати та підтримувати контакт, обмінюватись ідеями, документами, аудіо, відео та іншими матеріалами. Вони є колосальним вмістилищем знань, які повинні активно бути застосовані у навчальному процесі, стимулювати до наукової творчості та забезпечувати актуальність й інноваційність досліджень.

Безперечною перевагою Освіти 2.0 є можливість поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти: учасники

навчального процесу можуть обирати гнучкі навчальні пропозиції та ділитись знаннями, використовуючи соціальні мережі. Саме останні змінили модель типової онлайн-спільноти за спільними інтересами на практики горизонтальної відкритої групи з великим потенціалом єдності та синергії. Всі переваги веб 2.0 основані на можливостях участі, розвитку, комунікації, спів-творенні та розподіленні, розповсюдженні знання, що є проявом загальної культури участі (термін Г. Дженкінса).

Таким чином, доступність інформації та можливості творчої співпраці та взаємодії відкривають нові горизонти перед освітньою спільнотою, ставлять нові питання перед філософією освіти та сприяють поширенню ідей діалоговості, участі та мережевого принципу. І виключно швидка реакція ВНЗ на нові запити суспільства, що пов'язані з використанням технологій веб 2.0, зможе навчальним закладам дати можливість бути затребуваними на ринку освітніх послуг та відповідати вимогам часу.

ІГОР ТАРАСЕНКО

к.т.н., доц.

ЄВГЕНІЯ ТАРАСЕНКО

к.т.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ АВТОМАТИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА І ТОРГІВЛІ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Автоматизація діяльності закладів ресторанного господарства і торгівлі випробуваний та підтверджений метод роботи, що знижує витрати і прискорює процес роботи. Зрозуміло, що для ефективної підготовки фахівців для сфери торгівлі та ресторанного господарства, вивчення цих систем є актуальним та важливим і дозволяє забезпечити гармонійне поєднання їх теоретичної і практичної підготовки.

Система автоматизації – це спеціалізований комп'ютеризований комплекс програм і устаткування, що дозволяє забезпечити систему обліку та ефективне управління закладами ресторанного господарства та торгівлі.

В ресторанній сфері на даний час широкого використання набули такі системи автоматизації закладів ресторанного господарства, як «RKeeper», D2»System», «Compas», «Експерт», «1С – Парус» та інші. Одна із вказаних систем, а саме D2»System», функціонує у одній із спеціалізованих лабораторій КНТЕУ. Вона дозволяє: вести повністю автоматизовану обробку інформації від замовлення відвідувача до обліку залишків на складі і виробництві, розрахунків із постачальниками і покупцями; оперативно контролювати діяльність закладу, ліквідувати неконтрольовані втрати на виробництві; вести повний облік роботи персоналу; аналізувати діяльність закладу і ефективно управляти виробництвом. Система D2 System у автоматизованому режимі може забезпечити керування закладами різного типу, що працюють автономно, чи входять в єдиний ресторанний комплекс. Ця система використовується при проведенні занять студентів, що навчаються за напрямами підготовки «Харчові технології та інженерія», «Готельно-ресторанна справа» та «Менеджмент».

Основне завдання системи автоматизації діяльності закладів торгівлі - це забезпечення постійного і надійного контролю над рухом товарів, грошових коштів, сплачених за товари і послуги, над діями персоналу, а також використання сучасних принципів управління.

З великого переліку систем автоматизації торгівельної сфери в навчальному процесі КНТЕУ з дисципліни «Торговельне обладнання» для студентів, що навчаються за напрямами підготовки «Товарознавство і торговельне підприємство» і «Менеджмент», застосовується програма SMarket 4.0. Вона складається з чотирьох окремих взаємопов'язаних модулів, які називаються оперативними центрами. Додатково може бути встановлений модуль бухгалтерського обліку.

При адаптації систем автоматизації до навчального процесу була створена необхідна база даних, яка включає, наприклад, депозитарій товарів, продукції власного виробництва, перелік постачальників товарів та інше. Таким чином, фактично можна говорити про створення віртуально-діючих закладів ресторанного господарства та торгівлі.

Вивчення студентами систем автоматизації здійснюється з використанням методичних вказівок, що включають комплекс лабораторних робіт, які забезпечують розгляд і використання основних функціональних можливостей систем автоматизації. По кожній лабораторній роботі студентам пропонується виконання декількох індивідуальних завдань (у відповідності з варіантом), а

також представлено алгоритми знаходження необхідного кінцевого результату.

Підготовлені завдання охоплюють різні аспекти діяльності закладів і максимально наближені до практичної сфери. Наприклад, в одному із завдань для закладів ресторанного господарства пропонується розробити і ввести в базу даних системи технологічні та калькуляційні карти на фірмові страви, в інших - сформуванню меню бенкету і здійснити розрахунок необхідної сировини для приготування передбачених страв, або забезпечити формування і аналіз звітів про витрату артиклів, про роботу офіціантів, касирів, про розрахунки з постачальниками, по робочих місцях та інше.

Практичне вивчення системи автоматизації торговельних підприємств студенти починають з дедуктивного підходу, а саме: в одній із робіт пропонується ввести в базу даних реквізити підприємства, новий розрахунковий рахунок, дані про новий товар тощо. В інших - введення даних про новий підрозділ, формування прайс-листа підрозділу, введення довідника товарів в касу, проведення контролю наявності і критичних залишків товарів та контролю кінцевих строків їх зберігання.

В цілому, інтерактивне практичне вивчення систем автоматизації закладів ресторанного господарства чи торгівлі допоможе студентам отримати необхідні знання і оволодіти практичними навичками, що дозволить їм впевненіше почуватись в майбутній фаховій діяльності.

ТЕТЯНА ТКАЧЕНКО

д.е.н., проф.

ОЛЕКСІЙ ТОНКИХ

к.е.н., ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

SMART-ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Ключовою задачею модернізації вітчизняної системи вищої освіти є підготовка фахівців, конкурентоспроможних на світовому ринку праці. Це стосується, зокрема, формування таких складових в системі їх професійних компетентностей, як інноваційна та інформаційно-технологічна.. Від цього залежить вектор і траєкторія

розвитку не тільки окремого суб'єкта господарювання, але й національної економіки у цілому. Тому набуття ІТ-компетентностей у процесі навчання повинно бути не дискретним, а постійно поновлюваним відповідно до темпів розвитку ринку послуг та ІТ-продуктів, наскрізним.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема smart-технологій дає змогу вивести освітній процес на новий якісний рівень, що забезпечить більш якісну підготовку фахівців у сфері готельного, ресторанного та туристичного бізнесу. З розвитком інформаційних технологій наука та знання вийшли на новий рівень, який дає змогу безперешкодно обмінюватись знаннями, здійснювати цілеспрямований пошук та працювати з вузьконаправленим сегментом знань.

Сучасну smart-освіту доцільно розглядати, як систему з п'яти складових: знання, технології, викладання, викладач та бізнес. Це дає змогу викладачу відстежувати тенденції розвитку бізнесу, поєднувати знання з технологіями, інтегруючи їх до потреб бізнесу, та передавати інформацію студентам та своїм колегам, що дає змогу швидко опрацьовувати потрібний матеріал та здійснювати науковий пошук.

Стратегічним інструментом механізму реалізації державної політики стосовно формування нового змісту і структури smart-освіти у процесі підготовки фахівців для сфери туризму є наявність галузевих стандартів вищої освіти з напрямів «Туризм», «Готельно-ресторанна справа» та «Менеджмент», в яких унормовані вимоги до знань і вмінь майбутніх фахівців з використанням інструментарію інформаційних систем і технологій. В галузі знань «Менеджмент і адміністрування» це забезпечується дотриманням програмних модулів дисциплін «Інформаційні системи і технології» (на рівні «бакалавр»), «Інформаційні технології та системи в управлінні організацією» (на рівні «магістр»), в галузі знань «Сфера обслуговування» - «Інформаційні системи і технології» (на рівні бакалавр).

Підвищення ефективності навчального процесу передбачає використання Інтернет-технологій та спеціалізованого програмного забезпечення у варіативній частині навчальних програм підготовки фахівців для сфери готельного, ресторанного та туристичного бізнесу. *З цією метою* використовуються програмні комплекси «Парус-Готель», «Парус-Ресторан», «Парус-Турагенство», «Само-Отель», «Само-Тур», «Само-Турагенство», «Само-Incoming».

Програмне забезпечення «Парус-Готель» дає можливість студентам набути вміння та навички з автоматизації планування та управління номерним фондом, розподілом завдань між працівниками

готелю, контроль та управління енергетичним та матеріально-технічним забезпеченням, здійснювати контроль та управління фінансовими потоками.

Програмний продукт «Парус-Ресторан» дозволяє автоматизувати комплекс надання послуг у закладах ресторанного господарства. Застосування його в навчальному процесі вищих навчальних закладів дає змогу студентами оволодіти наступними навичками: планування та облік руху товарно-матеріальних цінностей і запасів, формування та розрахунок калькуляційних карт, облік приготовлених та реалізованих страв, організація та контроль роботи кухарів, офіціантів, барменів, адміністраторів, забезпечення інтеграції з сучасним обладнанням: POS-принтерами і POS-терміналами.

Програмні продукти «Само-Отель», «Само-Тур», «Само-Турагенство», «Само-Incoming» дозволяють оволодіти наступними необхідними практичними навичками: організувати співробітництво між готелями та туристичними підприємствами щодо бронювання, поселення туристів та обліку номерного фонду засобів розміщення, автоматизувати облік господарських операцій та реалізованих турів, формувати туристичні продукти та розраховувати їх економічну ефективність, аналізувати туристичні послуги, скласти систему необхідних звітів, організовувати спілкування з клієнтами, автоматизувати механізм ціноутворення, аналізувати статистику роботи підприємства.

Зазначені програмні продукти дозволяють студентам реалізувати набуті професійні компетенції у сфері планування, організації та управління ресторанными, готельними та туристичними підприємствами.

Умови для ідентифікації наявних і нових вимог до професіоналів потребує розроблення для туристичної сфери діяльності професійних стандартів, гармонізації їх з освітніми стандартами за відповідними спеціальностями підготовки, зокрема і в площині формування ІТ-компетентностей.

ОЛЬГА ФАРІОН

к.філос.н., ст. викл.

Житомирський державний
університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПОЛІТОЛОГІЇ

Зміна освітньої парадигми, її модернізація відповідно до потреб та викликів ХХІ століття сприяє зміні суспільно-політичної парадигми, формуванню якісно нового Smart суспільства.

Діюча сьогодні модель системи освіти в Україні сформована у ХХ столітті для ХХ століття. Так званий класичний підхід до викладання сіспільно-гуманітарних дисциплін має свої цінні здобутки, однак ХХІ століття потребує суттєвого підвищення освітніх стандартів та осучаснення парадигми освітнього процесу на всіх рівнях, а це, перш за все, впровадження інноваційних підходів: гуманістичного та технологічного.

На початку ХХІ ст. методика викладання політології у вищій школі суттєво збагатилася завдяки активному впровадженню гуманістичного змісту навчання, застосуванню диференційованого підходу, поєднанню теоретичних знань з повсякденною дійсністю. Адже рівень знань та професійно-педагогічної підготовки викладача політології впливає не лише на інтелектуально-моральний розвиток студентів, а й на формування їх політичної соціалізації та активності.

Так існують різноманітні форми та методи навчально-виховної взаємодії між викладачами та студентами. Класично застосовується лекційна робота – усний виклад матеріалу, також викладачі формують навчально-методичні посібники з необхідною інформацією для підготовки до семінарського заняття та відповідної форми контролю тощо.

Важливо, що викладачі вищої школи не лише є провідниками нової інформації, вони систематизують знання студентів, які останні вже отримали з різноманітних джерел. Тобто вони не стільки вчителі, скільки мотиватори та консультанти, старші колеги. Традиційної роботи з підручником вже давно замало. Активне використання мультимедійних технологій відкриває нові можливості та перспективи для усіх учасників навчально-виховного процесу, робить засвоєння матеріалу цікавим, динамічним, комплексним.

Мультимедійні засоби у навчальному процесі це перш за все:

- електронні лектори, підручники, енциклопедії тощо;

- розробка ситуаційно-рольових та інтелектуальних ігор з використанням штучного інтелекту;
- моделювання процесів та явищ;
- забезпечення дистанційної форми навчання;
- проведення інтерактивних освітніх телеконференцій;
- побудова системи контролю та перевірки знань і вмінь – використання контролюючих програм-тестів;
- створення та підтримка сайтів навчальних закладів, їх ефективна презентація;
- здійснення проектної та дослідницької діяльності студентів тощо [1].

Суттєво збільшує навчально-виховні можливості викладача політології ведення власного блогу. За умови творчого підходу та постійного оновлення блог виконує низку важливих функцій:

- дидактичну (навчання-діалог зі студентами, що полягає в ознайомленні з навчальними матеріалами, актуальними політичними статтями, їх коментуванні, перегляд додаткових аудіо- та відео-матеріалів, онлайн-дискусії тощо);
- інформаційно-комунікаційну (блог розширює коло спілкування викладачів до міжнародного масштабу, дає можливість обміну цікавою інформацією, думками та ідеями з колегами, відповідними фахівцями тощо);
- науково-методичну (можливість проведення занять, конференцій тощо в режимі онлайн, використання мультимедійних та гіпермедійних засобів, суттєве розширення творчого потенціалу та методів роботи з інформацією викладача і як результат – навчання стає цікавішим та динамічнішим для усіх учасників процесу);
- інтелектуальну (у підготовці та пошуку цікавої інформації, фактів та подій, а також у використанні способів неординарного подання матеріалу викладач (блогер), збагачується новими знаннями, досвідом, зростає його творчий потенціал тощо; суттєво, що в даному випадку кожен викладач має можливість створити свій власний персональний освітній простір);
- психологічну (блог як своєрідний онлайн-щоденник є хорошим засобом для рефлексії, взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу, налагодження атмосфери цікавості та довіри, а також і контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів у їх «рідній онлайн стихії») [2].

Щодо технічного оснащення навчально-виховного процесу як у школах, так і у ВНЗ, то варто зазначити, що все більш популярними

інструментом ефективного навчання стає Інтерактивний навчальний комплекс SMART [3,4]. Для масового впровадження цих сучасних технологій потрібні значні кошти. Сподіваємося, що в недалекому майбутньому Україна втілить в життя позитивний досвід SMART-освіти (зокрема наші освітяни активно вивчають досвід Кореї та Австралії). Наразі ж кожному бажаючому доступні послуги мережі Інтернет та, як мінімум, мультимедійні проектори. А це вже – підґрунтя для гнучкого та відкритого середовища для навчання.

Отже, сьогодні навчально-виховний процес набуває значно більшої ефективності за рахунок «інплантації» освітнього процесу у віртуальний інформаційний світ, де зовсім якісно інший рівень взаємодії між викладачами та студентською аудиторією.

Сучасному викладачу політології важливо не лише досконало знати теорію, а й бути генератором ідей, режисером, що цікаво й доступно синтезує традиційні та сучасні методи викладання, мотивує до навчання й допомагає зорієнтуватися у безмежних інформаційних просторах. Відповідно першочергове завдання Smart education – створити доступне сприятливе середовище для творчості, креативу та взаємодії між усіма учасниками освітньо-виховного процесу.

Література

1. Подліняєва О. О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання предметів галузі «суспільствознавство» / Оксана Олександрівна Подліняєва // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2013. – № 6. – С. 13-15.
2. Лабудько С. П. Блог як засіб розвитку професійної компетентності вчителів / Степан Пилипович Лабудько // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2013. - № 6. – С.9-12.
3. Как мы учимся или инструменты получения знаний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intis.com.ua/index.php/uk/poleznye-materialy/stati/178-kak-my-uchimsya-ili-instrumenty-polucheniya-znaniy>
4. Майстер-тренер інтерактивних технологій SMART [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/news/9422/>

ОЛЕКСАНДР ХАРЧЕНКО

к.т.н., доц.

АНДРІЙ РОСКЛАДКА

д.е.н., проф.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ЗА SMART-ОСВІТОЮ МАЙБУТНЄ

У багатьох країнах поняття Smart-education уже є стандартом де-факто. У чому ж полягає основна ідея Smart-education? Для відповіді на дане питання необхідно розглянути процес розвитку підходів до освіти. Умовно його можна розділити на три етапи й розглянути в розрізі п'яти бачень, таких як знання, технології, викладання, учитель і бізнес. «Учора» єдиним джерелом знань для студента був викладач, при цьому почерпнути нові знання студент не міг ніде крім, як в аудиторії або в книзі, що йому порадив той же викладач. Метою ж університетів була підготовка фахівців для індустріального виробництва.

«Сьогодні» знання передаються не тільки від викладача до студента, але й між студентами, що дозволяє створювати новий рівень знань. У свою чергу активно починають застосовуватися освітні технології й викладачі можуть нести знання не тільки в аудиторії. Бізнесу необхідні фахівці, підготовлені до суспільства знань. Головним джерелом знання для студента стає Інтернет, технології індивідуально орієнтовані й спрямовані на створення нових знань. Процес викладання припускає рух об'єктів знань у будь-яких напрямках від студента до викладача і навпаки, від студента до студента й т.д. Випускник є не просто фахівцем у своїй області, він вливається в бізнес-середовище як партнер або підприємець.

На протязі минулого десятиліття активно формувалось цифрове суспільство з такими атрибутами, як економіка знань, електронна армія, електронна культура, електронна охорона здоров'я, електронний уряд, електронна наука. Електронне навчання імплантоване в структуру цифрового суспільства і є його центральним, системотворчим елементом. Однак, говорячи про електронне навчання, упор робився в основному на технології. Сьогодні технологічний розвиток провідних університетів світу досяг такої межі, коли подальший розвиток інформаційної бази якісно нової зміни не принесе. Електронне навчання більше не є інновацією, у ньому немає неясних позицій. Освітній контент у вільному доступі

для студентів, забезпечення зворотного зв'язку викладачів і студентів, обмін знаннями між ними, автоматизація адміністративних завдань – це все ставиться до технологій. Але що далі? Що люди роблять із цими технологіями, який ефект одержують? Ці питання лежать уже в розрізі Smart-education. Саме воно здатне забезпечити максимально високий рівень освіти, що відповідає завданням і можливостям сьогоdnішнього світу, дозволить молодим людям адаптуватися в умовах швидкозмінного середовища, забезпечить перехід від книжкового контенту до активного.

Smart-education – це об'єднання навчальних закладів і професорсько-викладацького складу для здійснення спільної освітньої діяльності в мережі Інтернет на базі загальних стандартів, угод і технологій. Тобто мова йде про спільне створення й використання контенту, про спільне навчання. Прикладом тому може служити проект наступного десятиліття в європейській системі освіти – Єдиний європейський університет із загальним деканатом, що буде супроводжувати переміщення студентів від ВНЗ до ВНЗ. Болонський процес дає ВНЗ можливість приймати студентів без переєкзаменування, створюючи, таким чином, Smart education system для Європи. Єдиний європейський університет буде здійснювати колективний процес навчання за допомогою єдиного загального репозитарію навчальних матеріалів.

Можна також сказати, що Smart-education, або розумне навчання, – це гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контенту із усього світу, що перебуває у вільному доступі. Ключ до розуміння Smart-education – широка доступність знань.

У свою чергу мета розумного навчання полягає в тому, щоб зробити процес навчання найбільш ефективним за рахунок переносу освітнього процесу в електронне середовище. Саме такий підхід дозволить скопіювати знання викладача й надати доступ до них кожному бажаючому. Більше того, це дозволить розширити границі навчання, причому не тільки з погляду кількості тих, кого навчають, але й з погляду тимчасових і просторових показників. Навчання стане доступним скрізь і завжди. Однією з умов переходу до розумного електронного навчання є перехід від книжкового контенту до активного. Лише знання в електронному вигляді можна передавати з найбільшою ефективністю. При цьому знання повинні розташовуватися в єдиному репозитарії, що припускає наявність інтелектуальної системи пошуку. І простого розміщення контенту в подібному репозитарії недостатньо щоб він став активним. Всі

об'єкти знань повинні бути взаємопов'язані з системою метаданих.

У свою чергу, якість у репозитарію повинна постійно контролюватися за рахунок впровадження таких систем, як e-metrics, і працювати в єдиному зв'язку із системами керування навчальним процесом.

Основою формування smart-філософії послужив розвиток технологій Web 2.0, таких як Facebook, YouTube, Twitter і блоги, які дозволяють людям створювати власний Інтернет-контент. Користувачі одержали відкритий і необмежений доступ до актуальної інформації й нових знань.

Підготовка фахівця, що володіє навичками роботи в Smart-суспільстві – завдання Smart-університету, у якому сукупність використання підготовленими людьми технологічних інновацій й Інтернету приводить до нової, відповідної Smart-суспільству, якості процесів і результатів освітньої, науково-дослідної, комерційної, соціальної й іншої діяльності [3]. Зовсім очевидно, що в такому університеті змінюється природа навчального процесу. Процес відбувається з використанням технологічних інновацій й Інтернету, що надає студентам можливість придбання професійних компетенцій на основі системного багатомірного бачення й вивчення дисциплін, з обліком їх багатоаспектності й безперервного відновлення змісту. Smart-освіта – у першу чергу – підтримка потреб осіб, що навчаються й викладачів. Технології електронного навчання лежать в основі організації навчального процесу в smart-університетах і відкривають перед їх студентами нові перспективи [1].

Таким чином, у висновку, необхідно відзначити, що на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства завдання ВНЗ – навчити людей жити на рівні культури й найбільш прогресивних ідей свого часу. Сучасне стрімко мінливе суспільство вимагає змін і від самої вищої школи. Гнучкість, адаптивність, якісні показники, оперативне реагування на зміни, що відбуваються, інновації – цим вимогам повинні відповідати сучасні університети, щоб устигати за змінами, що відбуваються, і зростаючими запитами студентів.

Література

1. Приложение к информационному дайджесту: политика, образование, университеты <http://www.kpfu.ru/docs/F1711538895/130221pril.pdf>
2. Тихомиров В. Smart eLearning – новая парадигма развития образования и обеспечения устойчивой конкурентоспособности страны // материалы Международной конференции ИИТО-2012 «ИКТ в образовании: педагогика, образовательные ресурсы и обеспечение

качества» - Институт. ЮНЕСКО. – 2012.- 228с – стр.17-19

3. Тихомирова Н.В. Молодежь и электронная демократия: новые возможности и опасности <http://mesi.ru/our/publications/index.php?ID=104707>

АНДРІЙ ХАХЛЮК

д.е.н., проф.

АЛЛА ОХРИМЕНКО

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Освітні процеси, що відбуваються в Україні, потребують нового педагогічного мислення. Це глобальна проблема, бо від того, які освітні системи будуть запроваджуватися у навчально-виховний процес, які орієнтири у становленні особистості будуть прийняті, залежатиме майбутнє держави, нації, кожної людини. Наша освіта потребує нової педагогіки, яка формується на засадах гуманізації та демократизації, відродження національної культури. Сучасні форми роботи творяться тоді, коли в навчально-виховні процеси приходять інноваційні ідеї, що ґрунтуються на вітчизняному та зарубіжному досвіді.

Сьогодні невід'ємною частиною навчального процесу в провідних зарубіжних вузах стають SMART технології, які використовують продукцію компанії SMART – провідної компанії-виробника цієї техніки та програмного забезпечення. Одним з найбільш впроваджуваних її продуктів є інтерактивні дошки, які встановлені і успішно працюють у таких навчальних закладах як Oxford University, Barnier Public School, University of Ottawa, Stephen-Hawking-Schule Neckargemuend, Harvard University.

Інтерактивна дошка з програмним забезпеченням дозволяє працювати з текстами та об'єктами, аудіо- і відеоматеріалами, Інтернет-ресурсами, робити записи від руки на відкритих документах і зберігати інформацію. Мультимедійна дошка надає унікальну можливість для творчої взаємодії викладача й студента, сприяє активізації пізнавальної, творчої роботи під час навчального процесу.

Нові розробки і знахідки в галузі інформаційних технологій необхідно використовувати для розширення інтелектуальних можливостей людини. На сьогодні змінюється саме поняття навчання: засвоєння знань поступає вміню використовувати інформацію, отримувати її за допомогою комп'ютера.

У своїй практиці викладачеві слід використовувати деякі спеціальні методи, які мають за мету спрямувати інтерес студентів та їх відповідальність до навчання. До таких методів можна віднести: методи стимулювання і мотивації навчання, метод пізнавальної гри, метод навчальних дискусій, метод створення ситуації успіху. Велике значення має контроль і самоконтроль, який застосовують як метод усного, письмового, індивідуального контролю. Практично за всіма розділами складають тести, використовуючи програму-тест TEST-W2. Вона зручна, запитання і варіанти відповідей легко вносити і змінювати. Запитання, які даються студентові, вибираються вибірково. У процесі тестування підраховується кількість правильних відповідей, і по завершенні тестування студентові виставляється оцінка на основі критеріїв для тестових технологій.

Для побудови графіків і функцій використовується програма «Advanced Grapher» за допомогою якої студенти перевіряють правильність побудови графіків тієї чи іншої функції, знайомляться з побудовою нових графіків.

Більш цікавим, доступним і зрозумілим стає навчальний матеріал, при викладанні якого використовується програмне забезпечення SMART Notebook 11, особливість якого полягає в тому, що він дає можливість записувати фрагмент заняття, містить інструментарій, що дозволяє виконувати різні дії з об'єктами: пересувати, копіювати, змінювати.

Використання індивідуальних комп'ютерних технологій дає можливість вирішувати такі актуальні питання:

- використовувати у навчанні здобутки новітніх інформаційних технологій;
- удосконалювати навички самостійної роботи студентів в інформаційних базах даних, мережі Інтернет;
- поліпшувати засвоєння студентами знань, зробити процес навчання цікавішим і змістовнішим.

Використання індивідуальних комп'ютерних технологій в комплексі з традиційним підручником забезпечує особистісно орієнтований та диференційований підхід у навчанні; робить можливою реалізацію інтерактивного підходу (постійне спілкування з ПК, постановка запитань, які цікавлять студента, та отримання

відповідей на них); підвищує пізнавальну активність студентів за рахунок різноманітної відео- та аудіо- інформації; здійснює контроль завдяки тестуванню і системи запитань для самоконтролю.

Отже, SMART-технології дають змогу викладачеві подати матеріал, зробити його більш цікавим, швидко перевірити знання студентів та підвищити їхній інтерес до навчання.

СЕРГІЙ ХЛОПЯК

асистент

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ІНТЕРАКТИВНІ ТА МУЛЬТИМЕДІЙНІ НАВЧАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Глобальний загальноцивілізаційний процес підвищення ролі та широкого використання інформаційних ресурсів в умовах формування суспільства постіндустріального типу висуває нові вимоги і до молодих фахівців. Традиційний освітній підхід, особливо в таких насичених інноваційних галузях знань, як економіка, необхідно доповнювати новими методиками і технологіями, які могли б допомогти студентам краще засвоїти навчальні курси.

Головна мета інформатизації у вищій школі – це підвищення якості підготовки фахівців за допомогою впровадження в навчальний і науковий процеси нових інформаційних технологій, засобів мультимедіа та телекомунікацій.

З цієї точки зору мультимедійні технології в освітньому процесі перетворюються із приємного розважального доповнення до звичайних лекцій у необхідний елемент для розвитку у студентів креативного мислення. Дослідження вчених показують: при застосуванні звукових засобів обсяг засвоєваної інформації на лекції може бути збільшений на 15%, візуальних засобів – на 23%. А при їх спільному використанні ефект зростає на 65%. Технології повинні працювати не заради технологій, а підвищувати засвоєваність матеріалу на лекційних та практичних заняттях.

Застосування інтерактивних інформаційних навчальних систем забезпечує доступ до різних інформаційних ресурсів і сприяє збагаченню змісту навчання, надає йому логічного та пошукового характеру, підвищує динаміку навчальних завдань та процесу їх виконання. Комп'ютеризація та інформаційні технології, виступаючи

потужним доповненням до майстерності викладача, є разом з тим новим джерелом і стимулом його самовдосконалення.

Аналіз і практика свідчать, що позитивні ефекти від інформатизації навчання найбільш чітко виявляються при: вивченні базових основ дисципліни, її складних закономірностей і алгоритмів; реалізації ігор та імітацій; організації дослідницьких і тренувальних процесів; автоматизації самоконтролю, контролю та оцінки навчання; оперативному документуванні найбільш істотних результатів.

Серед сучасних засобів мультимедійного та інтерактивного навчання насамперед слід відзначити:

1. *Інтерактивні дошки* – системи з ультракороткофокусним проектором, широкоекранною інтерактивною поверхнею та розширеною панеллю керування, що дозволяють перетворити аудиторію у справжній медіа-центр – демонструвати 3D-зображення, відео та 3D-об'єкти, керуючи ними за допомогою документ-камери. У 2013 році 36 новітніх *короткофокусних проекторів LW61ST*, що використовують як єдине джерело світла лазер, були безоплатно встановлені компанією DLP Texas Instruments у 26 вищих навчальних закладах 12-ти країн Європи – України, Австрії, Бельгії, Литви, Нідерландів, Німеччини, Польщі, Росії, Румунії, Хорватії, Чехії та Швеції. Мета експерименту – надати можливість співробітникам вузів порівняти нові лазерні проектори із традиційними ламповими.

Використання інтерактивної дошки дозволяє викладачеві набагато ефективніше управляти демонстрацією візуального матеріалу, організовувати групову роботу та створювати власні інноваційні розробки, не порушуючи при цьому звичний ритм і стиль роботи. Крім того, електронна дошка допомагає студентам перебороти психологічний бар'єр, неусвідомлений страх і ніяковість біля дошки, легко втягує їх до навчального процесу.

2. *Програмне забезпечення SMART Notebook*, що забезпечує створення, проведення інтерактивних уроків та керування ними в рамках однієї прикладної програми. Усі навчальні матеріали завжди перебувають під рукою. Широкий набір функцій і цифрових ресурсів SMART Notebook допомагає викладачам проводити захоплюючі заняття, що поживляють навчальний процес, і органічно поєднати змістовну частину, інструментальні засоби та допоміжні функції.

3. *Цифрові документ-камера* з оптичним і цифровим збільшенням, які дозволяють збагатити лекцію або практичне заняття додатковими матеріалами або навіть використовувати камеру як мікроскоп для демонстрації дрібних предметів. Зображення можна зберегти на SD-карту, а технологія доповненої реальності (mixed

reality) дає можливість додати спливаючий текст, зображення або 3D-об'єкти поверх слайдів – при цьому ними можна легко керувати, просто рухаючи спеціальний кубик перед документ-камерою.

4. *Інтерактивні системи опитувань*, за допомогою яких можна одержати точну і оперативну інформацію про результати навчання студентів. Такі системи містять у собі бездротові пульти дистанційного управління, приймач і потужне програмне забезпечення для перевірки знань для проведення запланованих або несподіваних для студентів опитувань та швидкої перевірки відповідей. А програмне забезпечення SMART Notebook для групового навчання надає можливість включити в перевірочні матеріали інтерактивні та мультимедійні компоненти, зробивши їх більш захоплюючими.

5. *SMART-системи керування класом*, з використанням яких викладачеві стає простіше проводити заняття, здійснювати контроль і вести спільну роботу зі студентами, переходячи від індивідуального навчання до роботи з малими групами і усією аудиторією. Відкривається можливість переглядати, що відбувається на екранах студентів, контролювати доступ до веб-сайтів та різних програм, відповідати на персональні питання не відволікаючи усю групу, ділити аудиторію на підгрупи, роздаючи їм різні завдання, та одержувати результати роботи на свій комп'ютер.

Варто констатувати однак, що новітні засоби мультимедійного та інтерактивного навчання з різних причин не завжди використовуються викладачами, навіть у тому випадку коли у ВНЗ створені відповідні технічні умови. З одного боку, сам педагог до цього не завжди готовий. З іншого, – виникають складнощі з підготовкою відповідного контенту. Для повноцінного використання можливостей сучасної техніки потрібні майстер-класи, тренінги, міжвузівський та міжнародний обмін досвідом.

Створювати 3D-контент досить складно. І якщо багато викладачів успішно опанували той же MS PowerPoint для створення презентацій, то для побудови 3D-контенту потрібні фахівці. Тут необхідно щільне співробітництво вузів з розроблювачами контенту, або створення на базі факультетів спеціальних лабораторій, які б за завданням викладачів готували програмне забезпечення. Великі перспективи має і дистанційне навчання.

Нинішня система освіти в Україні вибудовувалася тривалий час і набула хронічних проблем, які роблять її інертною стосовно нового. Але очевидну необхідність впровадження інформаційних технологій заперечувати не можна.

Ефективний шлях розв'язання цієї проблеми полягає передусім у створенні умов для появи нового ринку електронної освіти. У цьому випадку держава може надати можливість зацікавленим ВНЗ самостійно обирати компанії, які здатні надавати якісні та надійні освітні послуги. За державою ж залишиться найважливіша роль розробки стандартів і методології електронної освіти.

Звичайно, для збереження стабільності вводити подібні зміни потрібно поступово, щоб уникнути додаткового навантаження на ВНЗ з недостатньою матеріально-технічною базою. Головне – не ігнорувати можливості, які вже зараз пропонують українські ІТ-компанії нерідко на безкоштовній основі.

На перший погляд електронна освіта сьогодні не несе докорінної зміни системи навчання, це скоріше вибір на користь зручніших засобів комунікації. В той же час нові технології дозволяють привнести інноваційний зміст і методи передачі знань, які зможуть привабити студентів захоплюючим процесом набуття нових знань.

НАТАЛІЯ ЧАЛА

викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ХХІ СТОЛІТТЯ У СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Суспільство продовжує свою трансформацію з індустріального в інтелектуальне (або суспільство знань). Такий перехід призводить до появи нових вимог перед випускниками ВНЗ. В свою чергу перед викладачами освітніх закладів постають питання, як підготувати студентів до професій, які, можливо, ще не існують; як виховати майбутніх фахівців з достатнім рівнем знань та необхідними навичками, які зможуть вільно почуватися на сучасному ринку праці, вливатися в бізнес-середовище, що приховує багато складних завдань та проблем, але водночас пропонує безліч нових можливостей, в якості партнера чи підприємця. Впоратися з таким завданням можливо і допомогти в цьому може відносно нове поняття навичок ХХІ століття. Сьогодні науковці та викладачі в багатьох країнах світу досліджують їх роль і приділяють значну увагу формуванню їх у студентів.

Під навичками ХХІ століття розуміємо набуті знання та уміння, що допомагають особі комфортно жити та розвиватись у сучасному світі. Вживаючи це поняття, варто зазначити, що мова йде не про відкидання навичок ХХ чи попередніх століть, а про доповнення їх новими, значення яких стрімко зростає.

Серед основних навичок ХХІ століття виділяють наступні:

вміння працювати з інформацією, медіа та комп'ютерні навички (інформаційна грамотність, медіа грамотність, ІКТ – грамотність (грамотність у галузі інформаційно-комунікаційних технологій);

навчальні та інноваційні навички (творчість і інноваційність, критичне мислення і вміння вирішувати проблеми, комунікативні навички та навички співробітництва);

життєві та кар'єрні навички (гнучкість та пристосовуваність, ініціатива та самоспрямованість, соціальні навички та навички, пов'язані зі співіснуванням різних культур, продуктивність та вміння з'ясовувати та враховувати кількісні показники, лідерство та відповідальність).

Обізнаність у інформаційно-комунікаційних технологіях стає ключовою як для студентів, так і для викладачів. Вже нікого не здивуєш використанням комп'ютерів та інших інноваційних засобів (аудіовізуальних засобів, мультимедіа і т.д.) з метою навчання, як в аудиторії, так і вдома. Але їх надзвичайний потенціал як допоміжного інструменту у навчанні до сих пір недооцінюється. На сьогоднішній день студенти збігаються на думці, що вони бажали б працювати та навчатись у середовищі незалежному від місця та часу, маючи змогу нести власну відповідальність за свої успіхи чи поразки. Таким чином, результати роботи чи навчання мають оцінюватись не за присутність, а за досягнення цілей. Забезпечити таке навчання стало можливим завдяки новітнім технологіям.

Так популярності набуває дистанційна форма навчання. Маючи вдома ПК та доступ до мережі Інтернет, громадянин будь-якої держави має змогу отримати сертифікат або диплом з вибраного фаху у закордонному університеті, при цьому без необхідності залишати власну кімнату. Це гарна нагода для мешканців країн, що розвиваються. Потенціал такого навчання є дуже великий, адже воно може дати людям те, що інакше вони б собі не дозволили, а саме поглиблену освіту для студентів будь-де. Порівняно невисока вартість такого навчання – це ще одна його перевага.

Так само новітні технології полегшують аудиторну роботу, впливають на форми і методи навчання, роблять процес пізнання творчим, стимулюють заняття самоосвітою, що є однією з вимог

сучасного навчання. Вважається, що характерною особливістю освіти сьогодення є навчання впродовж життя. Так, щоб залишатися конкурентоздатним та задовольняти вимоги сучасного ринку праці, навчання повинно перетворитись на постійний процес. Розуміючи, що сьогоdnішнім та майбутнім студентам доведеться працювати в досить складних та жорстких умовах, Міжнародна комісія зі справ освіти в ХХІ столітті опублікувала звіт, в якому виділяє основні засади на яких має базуватися сучасна освіта та підготовка фахівців:

навчання, щоб співіснувати (важливий напрямок сучасної освіти в умовах глобалізації та зростаючої взаємозалежності країн);

навчання, щоб знати (розвиток новітніх технологій дозволяє отримувати не лише загальні знання в певній галузі, а й детально працювати з обраними предметами та питаннями);

навчання, щоб працювати (мова йде не лише про професійну підготовку, а й про вміння студента виконувати конкретні завдання та діяти в певних ситуаціях, що виникають);

навчання, щоб бути (виховання незалежної особистості з неупередженими судженнями, яка при цьому готова брати на себе відповідальність за досягнення спільної мети).

Також у звіті наголошується необхідність здійснення переходу від виховання громадянина певної країни до формування громадянина світу, людини відповідальної, чиї освіченість і мораль сягнуть рівня складності тих завдань, які їй доведеться вирішувати на рівні світових вимог.

Все це стає можливим завдяки здійсненню інноваційного підходу до освіти, оновленню її змісту, пошуку нових методів підготовки, організації практики, засобів навчання тощо. Формування нових навичок у студентів вимагає оновлення системи освіти в цілому та застосування новітніх технологій в процесі навчання зокрема.

Література

1. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century. Режим доступу: http://www.unesco.org/education/pdf/15_62.pdf

ПРИНА ЧАЮН

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ЕКОНОМІСТІВ

У багатьох розвинених країнах Smart education стає вже стандартом, обов'язковим для застосування в усіх університетах та бізнес-школах. Ще декілька років тому основним джерелом знань у вищих навчальних закладах були викладачі та паперове навчально-методичне забезпечення. Сьогодні можливості значно більші – все частіше застосовуються технології навчання, де знання можуть передаватись не тільки в аудиторіях та бібліотеках, але й через електронні носії, інтернет.

Бізнесу необхідні спеціалісти, що підготовлені до суспільства знань, які постійно оновлюються та розширюються. Мета навчання студентів завтра – широке застосування індивідуально орієнтованих технологій, що дозволяють у вільному режимі отримувати базові знання у будь який час у повному обсязі.

Стосовно підготовки економістів повинні бути створені умови для надання таких знань, які дозволять студентам пришвидшити вливання у бізнес-середовище, яке постійно змінюється та рухається.

Протягом декількох минулих років активно формувалась електронна культура спілкування та обміну знань з такими атрибутами, як програмні продукти управління економікою, економіка знань, електронна культура, електронна наука. Електронна освіта вмонтована у структуру цифрового суспільства та стає її центральною ланкою.

Тому основну увагу у теперішній час необхідно приділяти розробці електронних технологій навчання, створенню єдиних стандартів подання теоретико-методологічних та практичних знань по усіх дисциплінах та спеціальностях у дистанційній формі, створенню авторських колективів для реалізації цих завдань.

Однією з передумов створення дистанційних курсів є розробка електронних підручників. Електронний підручник представляє собою створений на високому науково-методичному рівня інноваційний освітянський продукт, що повністю відповідає галузевим стандартам вищої освіти за програмою відповідної дисципліни.

Основна мета створення електронних підручників – полегшити активне та пасивне опанування та запам'ятовування найбільш суттєвих понять, тверджень, методик аналізу, планування, залучаючи до процесу навчання усі можливості людського мозку, слухову та емоційну пам'ять.

Електронні підручники спрямовані для самостійного опанування матеріалу по дисципліні студентами у дистанційній формі. Він полегшує сприйняття теоретичного матеріалу та практичних навичок за рахунок відмінних, ніж паперові підручники, способів подачі матеріалу: індуктивний підхід, активізація емоційної та слухової пам'яті; адаптація до індивідуальних потреб користувачів; надання величезних можливостей для самоперевірки; виконує роль терплячого наставника, надаючи необмежену кількість роз'яснень, підказок, повторів.

Однак, навіть найкращі електронні підручники не повинні усувати паперові підручники, практикуми, опорні конспекти, інші складові навчально-методичного комплексу дисципліни, а лише доповнювати їх.

Узагальнюючи дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, практику розробки електронних підручників викладачами кафедри економіки та фінансів підприємства КНТЕУ, маємо можливість визначити деякі підходи до створення електронних підручників на прикладі електронного підручника з курсу «Економіка підприємства»

Він впорядкований у повній відповідності до нормативної освітньо-професійної програми за дисципліною «Економіка підприємства» для студентів базового рівня підготовки.

Теоретична частина електронного підручника складається з розділів, кожен з яких поділяється на підрозділи, які можна побачити розгорнувши зміст розділу. Кожен розділ включає теоретичне викладення матеріалу, висновки та питання для самоконтролю по розділу. Питання по розділу пов'язані з основним текстом підручника, що дозволяє, при необхідності, повернутися до недостатньо засвоєного матеріалу. По тексту підручника присутні посилання на діючі в Україні закони та нормативні документи, які є у додатках до підручника.

Практична частина електронного підручника включає тести для самоконтролю, багато варіативний електронний тренажер задач з прикладами їх розв'язання.

СВІТЛАНА ШАПОВАЛ
к.т.н., проректор з науково-
педагогічної роботи

РОМАН ШЕВЧЕНКО
к.геогр.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ЗАСТОСУВАННЯ SMART & MINDMAP-ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН «ОХОРОНА ПРАЦІ» ТА «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

SMART-технології в сучасних педагогічних інноваціях в вищій освіті є надзвичайно різноманітними. Спеціалізованим напрямом SMART-методу в освітній галузі при викладанні дисциплін «Охорона праці» та «Безпека життєдіяльності» (комплексу інженерно-технічних дисциплін) є SMART & MINDMAP-технології. SMART & MINDMAP-технологія або метод ментальної (розумової) карти розроблений англійськими вченими Тоні Бузаном та Ентоні Бьюзенем. Технологія спирається на наукових доктринах про закони роботи мізків.

SMART & MINDMAP-технології, а саме її структура, є ексклюзивною та унікальною, яку порівнюють з методикою нейронного програмування, яке відтворює механізми пам'яті студента. З точки зору нейронної кібернетики, відповідні стежки пам'яті утворюються нервовими клітинами при передачі навчальної інформації від однієї групи до іншої. Сукупність відповідних стежок формують в уявленні студента ментальну карту навчальної інформації. Таким чином, при постійному повторюванні, наприклад глосарію з курсів на лекційних заняттях, знижується біоелектричний опір, який виникає на шляху їх проходження, тим самим, продуктивніше стає пам'ять студента. Якщо викладач створює на заняттях максимальну кількість відповідних стежок, це посилює ефективність мислення та сприйняття інженерно-технічної інформації, тобто йде формування інженерного (системно-логічного) мислення у майбутнього інженера.

Метод SMART & MINDMAP-технології або метод Бузана, який визначає SMART & MINDMAP-технології як надзвичайно міцну графічну техніку (картосеміотику, картолінгвістику та картопрагматику) у викладанні інженерно-технічних дисциплін, таких

як «Охорона праці» та «Безпека життєдіяльності», актуальність яких підтверджується реаліями теперішнього буремного часу в Україні.

В основі SMART & MINDMAP-технології покладені наступні аксіоми: предмет вивчення (наприклад пожежна та бактеріологічна безпека) візуалізується картинкою, яка розміщується в центрі слайду презентації, основні ідеї (безпекові характеристики) відображаються відгалуженнями, які радіантом виходять з центрального зображення, центральні терміни над відгалуженнями визначаються ключовою картиною або ключовим словом, наприклад «НЕБЕЗПЕКА», «АВАРІЯ», «ЗАБРУДНЕННЯ» тощо, менш важливі асоціації займають місце над лініями, які примикають до основних відгалужень. Одна одиниця навчальної інформації може бути джерелом мультিকількості асоціацій у студента, які, в свою чергу, є джерелом надзвичайної кількості асоціацій (навчальних перцепцій), в наслідок чого формується променеве мислення та всеохоплююче поглинання всієї навчальної інформації. Це природний процес, що інтегрується у вигляді SMART & MINDMAP-технологій у навчальний процес і відображає роботу мізків на підкорковому рівні, а SMART & MINDMAP-технологія – є зовнішнім графічним проявом відповідної концепції. На рис. 1 представлена таблиця з лекції № 2 з дисципліни «Охорона праці», що відображає підхід та методику SMART & MINDMAP-технології.

Укладання SMART & MINDMAP-презентації в ході підготовки до лекцій та їх подальша оптимізація та уточнення змістовного наповнення є наслідком когнітивного процесу успішного засвоєння навчального матеріалу.

Наука, що займається вивченням MINDMAP-технологій сприйняття інформації називається гемісферологією. Викладання інженерних дисциплін спирається на відпрацюванні відповідної взаємодії, забезпечує нову, більш високу якість технічної освіти.

Навчальні технологічні MINDMAP-карти поділяються на ментальні, когнітивні і можуть бути і самі різних підвидів. При відпрацюванні технологічних тем (робота вогнегасника) підходять операційні (функціонально-спеціалізовані карти). Для задач вивчення інженерних конструкцій та споруд (бомбосховищ) застосовують предметні карти.

Рис. 1 – Семантична складова MINDMAP-технології в таблиці

Ментальні карти можуть бути раціональні та образні (ірраціональні). У першому випадку вони представляють собою деяке ієрархічне дерево або набір екранів, збудованих за визначеним алгоритмом і виражається глосарієм теми (тематичними спеціалізованими визначеннями). В другому випадку MINDMAP-технологія – це організована композиція семантичних знаків, символів, картин. Термінологія в даному випадку використовується як іконічні зображення, які несуть асоціативні стимули. В процесі викладання можна з успіхом використовувати і ментальні карти змішаного типу. Технічні терміни, що пояснюють проблему, посилюються картинкою або глосарієм, який відповідає темі навчання з дисципліни.

Працює універсальна комп'ютерна програма для побудови ментальних навчальних карт-таблиць MINDMAPmanager v.1.745.23, яку можна використати також при завершенні вивчення відповідних дисциплін і для контролю якості засвоєного матеріалу. Це дозволить контролювати особливості розвитку семантики особистості кожного студента та їх суб'єктний досвід в галузі інженерної освіти, а також й

характер репрезентування однієї самої теми у різних курсів, різних факультетів та спеціальностей.

MINDMAP-технологія, як складова SMART-ресурсів в освіті є інноваційним педагогічним прийомом при вивченні інженерних тем, а також є добрим інструментарієм щодо потокового контролю рівня знань та вмінь. Враховуючи досвід викладання дисциплін «Охорона праці» та «Безпека життєдіяльності», що закріплені за кафедрою інженерно-технічних дисциплін КНТЕУ, метод MINDMAP-технології підтвердив свою ефективність в контексті простоти сприйняття математичної, техніко-технологічної та функціональної характеристики способів та прийомів забезпечення персональної та колективної безпеки.

МАРИНА ШЕВЧУН

асистент

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЛОГІСТИЧНІЙ СФЕРІ ЗА ДОПОМОГОЮ SMART-ОСВІТИ

У сучасному суспільстві потрібні нові фахівці, здатні мислити гнучко, створювати інновації і готувати їх покликана сучасна smart-освіта. Основними завданнями такої освіти є створення гнучкого та відкритого середовища навчання.

Навчання та розвиток персоналу в сфері логістики - важливий елемент стратегії, яка покликана забезпечити реалізацію бізнес-цілей логістичної компанії. Але для того, щоб навчання дійсно допомагало виконати цю задачу, йому необхідне ретельне планування і новітні технології.

Стратегія навчання повинна бути повністю узгоджена з цілісною стратегією розвитку логістичної компанії, зі стратегією досягнення її основних цілей. Відповідно, навчальні цілі повинні підкорятися цим вимогам, відображати актуальні потреби компанії та надавати можливості для їх реалізації за допомогою smart -освіти.

Отже, планування навчання та розвитку починається з відповідей на первинні питання: які потреби організації - нинішні і довгострокові покликане задовольнити навчання? Виходячи з цього,

кого саме і чому саме потрібно буде навчити? Якими повинні бути результати навчання?

Визначивши, які групи співробітників будуть охоплені, слід перейти до наступного етапу планування навчання. Він полягає в тому, щоб оцінити, якими знаннями та вміннями вони вже володіють, які вимагають удосконалення, і що ще належить засвоїти з нуля за допомогою навчання. Тут дуже велику допомогу може надати модель компетенцій, яка дозволить визначити сукупність необхідних знань, умінь і здібностей для кожної посади в логістичній компанії.

Далі можна переходити до складання індивідуальних планів навчання та розвитку, в яких повинні бути враховані навчальні потреби, інтереси та цілі самих співробітників. Це допоможе зміцнити їх мотивацію до навчання. Виявлення очікувань персоналу, пов'язаних з навчанням, допоможе також вибрати оптимальні методи та форми навчання - зрозуміло, відповідно до цілей стратегії навчання.

Вибір методів і форм навчання багато що визначить в подальшому плануванні. Так як від нього залежать витрати на навчання, то при виборі різних варіантів розподіл бюджету буде значно відрізнятись. Компанія може обійтися силами власних фахівців, або вдатися до послуг зовнішніх провайдерів навчання; вибрати очне навчання, яке потребує відповідної логістики, або вкласти кошти в електронне навчання і необхідні для його організації технології і контент; або розвивати неформальне навчання, наставництво, спільноти практиків, проекти соціального навчання. Безумовно, вибір методів і форм визначить також, якими будуть розклад і навчальний план.

Отже, планування навчання та розвитку в логістичній компанії передбачає докладний опис і документацію всієї організації навчання відповідно до його стратегічних цілей, що пов'язані з бізнес-цілями організації, та інтересами всіх зацікавлених сторін. Визначено повинні бути:

- Групи співробітників, які будуть охоплені навчанням, їх навчальні потреби, очікування, інтереси.
- Компетенції, на розвиток яких буде направлено навчання.
- Підхід, який буде використаний у навчанні, його форми і методи.
- Порядок співпраці із зовнішніми провайдерами навчання, якщо він передбачений стратегією і планом.
- Технології, які будуть використовуватися: розподіл бюджету на навчання, розклад і навчальний план, логістика навчання, методи

оцінки ефективності навчання; показники, за якими буде здійснюватися вимірювання. Розподіл відповідальності, повноважень та обов'язків з організації навчання між усіма, відповідальними за нього, співробітниками.

Планування навчання, з дотриманням всіх перерахованих вище вимог і умов, має здійснюватися відразу на декількох рівнях - загальноорганізаційному, спеціалізованому (для співробітників, що виконують в організації певні ролі і вимагають відповідної підготовки) і індивідуальному (індивідуальні плани навчання і розвитку співробітників).

Smart-освіта є основною рисою освіти майбутнього, що є розширенням часу, простору, навчальних матеріалів та методів навчання, що долають обмежені можливості традиційних навчальних занять. Сьогодні smart -навчання має вагоме значення для фахівців у галузі логістики, які шукають нові методи навчання і прагнуть виховати конкурентоспроможну еліту для країни.

ОЛЕКСІЙ ШЕРСТЮК

студент ФОАЕК

Київський національний
торговельно-економічний
університет

СИСТЕМА SMART-EDUCATION ОЧИМА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА

В епоху шаленого розвитку інформаційних систем та технологій, глобальної комп'ютеризації та масового впровадження технічних інновацій в різні сфери життя та діяльності людини все більше розголосу набуває програма Smart education. В деяких країнах світу вона впроваджується вже давно, в деяких знаходиться в стадії пілотного проекту, однак цілком зрозуміло, що в недалекому майбутньому вона займатиме ключову позицію у сфері освіти. Саме тому необхідно досліджувати її вплив на процес навчання, ставлення до неї студентів та викладачів, і відповідно коригувати та вдосконалювати систему.

Отже, які ж плюси та мінуси приховує в собі Smart освіта для студента?

Пара перша. Лекція.

Будь-який український студент хоч раз був на лекції. І всім одразу згадується невпинна писанина, диктування, в деяких випадках

презентації, підготовані викладачами і тому подібне. Загалом, з точки зору більшості студентів нудно і непотрібно.

Пара друга. Семінар.

До семінарів треба готуватись. Можливостей знайти потрібну інформацію на задану тему сьогодні безліч – це може бути Інтернет, бібліотека (як звичайна, так і електронна), лекційний матеріал тощо. Але, знайшовши інформацію, її потрібно певним чином відфільтрувати, систематизувати, проаналізувати, та узагальнити, що при наявному її обсязі та диференційованій тематиці є досить важким завданням для студента. Ну і звичайно, який студент без купи макулатури, ксерокопій, роздруківок та конспектів на семінарі. А це вже, як мінімум, проблема і для студента, і для викладача, не кажучи вже про екологію.

Однак, сьогодні українська освіта намагається іти в ногу з часом і поступово починає впровадження Smart технологій в навчальний процес. На жаль, на даному етапі впровадження, вона є недосконалою, та все ж, має вагомні переваги.

Наприклад, застосування викладачами інформаційного та технологічного забезпечення для проведення лекцій дозволяє подати матеріал доступніше і в більшому об'ємі, а також зекономити час, який викладач може використати для більш детального висвітлення окремих аспектів теми або надання цікавої інформації. Таким чином, студенту буде цікавіше слухати лекцію, легше сприймати матеріал, легше виділити головне з усієї наданої інформації.

Також створюється інформаційне контент-забезпечення різних дисциплін, що значно полегшує роботу студентам та викладачам, адже дозволяє швидко знайти, систематизувати та проаналізувати корисну інформацію, не відволікаючись на непотрібну. Це робить інформацію доступнішою для розуміння та засвоєння, що скорочує час підготовки студентів до семінарських занять, і, одночасно з цим, підвищує її ефективність.

Не останню роль у процесі проведення самого семінару відіграють і технічні засоби, такі як смартфони, планшети, ноутбуки, проектори, інтерактивні дошки тощо. Вони дозволяють студентам готуватися до заняття, обираючи довільні форми подання інформації. Це може бути доповідь, презентація, відеоролик, веб-сторінка або щось подібне. Таким чином можна урізноманітнити самотійну роботу студентів, та зробити її цікавою для них. Також, технічні носії інформації дозволяють студентам швидко знаходити потрібну тему, розділ або питання, що заощаджує час, який можна використати для дискусій та обговорень.

Інформаційні системи також знайшли застосування і в контролі засвоєння матеріалу. Сьогодні створено безліч комп'ютерних програм, різноманітних тестів, які дозволяють професійно та максимально об'єктивно оцінити рівень знань абітурієнтів, що знижує рівень корупції та зводить до мінімуму людський суб'єктивний фактор. Однак, на жаль, програми не завжди досконалі й іноді можуть виникати збої, що призводить до неправильних результатів контролю. Безперечно, це є великим недоліком даної системи, проте з кожним роком вона вдосконалюється і ймовірність похибки програми зводиться до мінімуму.

Безсумнівно, значною перевагою застосування інформаційних систем в сфері освіти є можливість дистанційного навчання та обміну інформацією, участь в онлайн-конференціях та публікації різноманітних освітніх і наукових матеріалів в мережі, що дозволяє легко і швидко обмінюватись досвідом та знаннями науковцям та студентам з різних куточків світу.

Підсумовуючи, можна зазначити, що впровадження системи Smart освіти в Україні вже має позитивні відгуки студентів та викладачів. Адже саме інформаційні системи і технології, застосовані в сфері освіти оптимізують навчальний процес, роблять його цікавішим, а матеріал доступнішим, дозволяють викладачам більше уваги приділити конкретним моментам та цікавим дискусіям, при цьому подаючи основний матеріал в повному обсязі, легко і доступно.

Тому, впровадження та розвиток системи Smart education в українській освіті є необхідним завданням, яке диктується вимогами сучасного інформаційного суспільства.

КАТЕРИНА ШКЛЯРУК

к.е.н., директор

ГАННА ЧУМАКОВА

директор Центру перепідготовки
та підвищення кваліфікації

Інститут вищої кваліфікації
КНТЕУ

ЗАСТОСУВАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Розвиток каналів комунікації і засобів передачі та обміну інформацією підводить світ до нового «еволюційному витка», трансформуючи інформаційне суспільство в те, що останнім часом

прийнято позначати терміном Smart Society – Smart-суспільство. Дана стратегія – рішення, що розглядається сьогодні на міжнародному рівні як єдино можливе у сучасному світі.

Інформаційно-комунікаційні технології обумовили не тільки створення так званих SMART-технологій, на базі яких, як зазначають науковці, підвищується результативність та ефективність професійного навчання, а й появу можливості індивідуалізації освітніх траєкторій і диференціації вищої професійної освіти [4].

У багатьох країнах поняття SMART education вже є стандартом де факто. Ідея Smart-суспільства більш точно виражає наміри поліпшити всі аспекти людського життя, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) у нових галузях. Ця політика стала еталоном для США – інтернет-лідера у світі, а також Кореї, Європи, Японії та багатьох інших країн. Становлення Smart-суспільства виявляється все більше як глобальна тенденція [2]

Електронна освіта сьогодні – це індустрія з оборотом у 7 трлн. доларів, що в 570 разів більше індустрії реклами, в 7 разів більше індустрії мобільного зв'язку, і більше, ніж ВВП таких країн як Італія, Франція і Великобританія разом узятих [1].

Досвід таких країн, як Швеція та Фінляндія свідчить, що інвестиції в науку і освіту забезпечують високі результати розвитку суспільства. Європейська асоціація університетів ще кілька років тому виступила зі стратегічною ініціативою «Smart-люди для smart-розвитку». У Фінляндії на навчання кожного студента держава щорічно виділяє близько 7,5 тис. євро і система освіти тут визнана однією з кращих у світі.

Згідно з глобальним рейтингом країн, складеним Economist Intelligence Unit, відповідно до індексу рівня освіти країн світу Україна посідає 31 місце, а у рейтингу країн світу за рівнем витрат на освіту – 57.

Основою формування SMART-філософії є розвиток технологій Web 2.0, таких як Facebook, YouTube, Twitter та блоги, які дозволяють людям створювати власний інтернет-контент. Користувачі отримали відкритий і необмежений доступ до актуальної інформації та нових знань. Це стало передумовою розвитку smart education, або «розумного» навчання, яке на сьогодні можна визначити як гнучке (доступ до інформації в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контенту з усього світу, що знаходиться у вільному доступі).

Сьогодні Україна крокує вперед, приєднуючись до світового SMART-товариства. Так, під SMART ми маємо на увазі модель

формату нової системи освіти (початкової, середньої, вищої, післядипломної, додаткової та бізнес-освіти). Ця модель, заснована на комплексному використанні інформаційно-комунікаційних технологій, електронної педагогіки та електронного навчання, інформаційних мереж і баз знань, забезпечує, на думку експертів, гарантії якості результатів освіти і відповідає вимогам:

- конкретності (Specific) структури та змісту професійної освіти (всіх ступенів і рівнів), адекватної актуальним потребам суспільного виробництва;

- вимірюваності рівня сформованості компетенцій і керованості процесами їх формування та вдосконалення (Measurable @ manageable);

- прийнятності (Acceptable) і реалістичності (Realistic) для студентів чи слухачів умов (у будь-якому місці, 24\7\365 і LLL) здобуття знань, умінь і набуття навичок для формування необхідних компетенцій і кваліфікацій фахівців, зумовлених вимогами і визначених на конкретний період часу (Time-framed) [5]

Дійсно, SMART-освіта має позитивні характеристики, що нині задовольняють попит студентів і слухачів ВНЗ:

- безмовність (універсальність) - забезпечення сумісності між програмним забезпеченням, розробленим для різних операційних систем, що дозволяє надавати рівні можливості для навчання, незалежно від використовуваних пристроїв, забезпечуючи можливість реалізації безперервності навчального процесу та цілісності навчальної інформації;

- незалежність від часу і місця, мобільність, повсюдність, безперервність і простота доступу до навчальної інформації;

- автономність викладача і слухача завдяки використанню мобільних пристроїв доступу до навчальної інформації;

- визначення різних мотиваційних моделей;

- взаємозв'язок між індивідуальними та організаційними цілями роботодавців і навчального закладу;

- оцінка демонстрованих змін компетенцій – результативність навчального процесу вимірюється не стільки здобутими знаннями, скільки можливістю їх застосування на практиці;

- гнучке навчання з точки зору переваг та індивідуальних можливостей слухачів (можливість налаштування навчання під індивідуальні параметри, у тому числі такі, як: вихідні знання, досвід та навички; стиль навчання; аж до фізіологічного та психологічного стану в кожен конкретний момент навчання).

Технології електронного навчання, які покладено в основу організації навчального процесу в SMART-університетах, відкривають перед їх студентами нові перспективи.

По-перше, це можливість отримувати практико-орієнтовану освіту. Планується, що електронні навчальні матеріали будуть регулярно корегуватися викладачами, доповнюватися «свіжою» інформацією з професійних сайтів і блогів. Це значить, що студенти і слухачі зможуть вивчати актуальний матеріал, ставати професіоналами, які знають сучасний ринок.

По-друге, технології дозволяють вибудовувати індивідуальну траєкторію навчання, поєднувати навчання з роботою чи навчанням в іншому ВНЗ. Студентам і слухачам надаватиметься можливість самостійно вивчати навчальні дисципліни за електронними курсами, «відвідувати» віртуальні семінари, брати участь у вебінарах, дивитися лекції у режимі онлайн або в запису, а також виконувати контрольні роботи в електронному середовищі навчання.

Крім того, можливості, які відкриває електронне навчання і SMART-освіта, мають стати особливо привабливими для людей з обмеженими можливостями, мешканців віддалених регіонів, молодих мам, українців, які проживають за кордоном.

Впровадження новацій передбачає зміну організаційної структури ВНЗ, підбір і навчання викладачів, активну розробку контенту електронного навчання: електронних курсів, бібліотек вебінарів та електронних книг тощо.

Дорожня карта щодо створення SMART-освіти в університеті може бути виконана тільки за наявності стимулювання та мотивації академічної активності педагогів, оскільки змусити креативно мислити неможливо.

До того ж, перед етапом «креативного мислення» потрібно оволодіти певними вміннями. Одним із інструментів зазначеної діяльності може стати розробка та впровадження на базі Інституту вищої кваліфікації професійної програми підвищення кваліфікації «ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ SMART і INTERWRITE В ОСВІТІ», що адресована як викладачам КНТЕУ, так й інших ВНЗ, закладів післядипломної освіти тощо.

Інститут вищої кваліфікації на сьогодні володіє повним комплексом технічних засобів для SMART-навчання, який складається з мультимедійних проекторів, комп'ютерів та чутливого до дотику екрана (SMART Board).

Основна спрямованість програми:

- навчання методиці та прийомам розроблення і складання мультимедійного контенту для використання в навчальному процесі;
- навчання використанню проекційних комп'ютерних екранів (інтерактивних дошок) у процесі навчання;
- навчання формуванню та управлінню навчальним процесом за допомогою сучасних інтерактивних проекційних засобів.

Широкі застосування SMART-технологій в університеті дозволить підвищити якість засвоєння знань й ефективність проведення масових комунікативних заходів. Отже, впровадження та розвиток SMART-освіти є однією із провідних сфер діяльності університету, що нині формується.

Література

1. Тихомиров В.П., Тихомирова Н.В. Smart-education: новый подход к развитию образования. – Режим доступа: <http://www.elearningpro.ru/forum/topics/smart-education>
2. Тихомирова Н.В. Глобальная стратегия развития smart-общества. МЭСИ на пути к Smart-университету. – 2012. - Режим доступа : <http://smartmesi.blogspot.com/2012/03/smart-smart.html>
3. На smart, внимание, марш! Каким становится «электронное будущее» традиционных университетов? – Режим доступа: <http://izvestia.ru/news/545064#ixzz3BayA9wQh>
4. Нестеров А. В. О непрерывном профессиональном образовании // Компетентность. – 2012. –№ 2.– С. 4–11.
5. Doran, G.T. (1981). There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives. Management Review, Volume 70, Issue 11 (AMA FORUM), p. 35–36.

ОСВІТНЄ SMART-СУСПІЛЬСТВО: МЕТОДОЛОГІЯ, МЕТОДИКА ТА СТРАТЕГІЇ ВИКЛАДАННЯ

SVITLANA CHUGU

candidate of sciences (philology),
docent

SVITLANA GLADIO

candidate of sciences (philology),
docent

Vinnitsia Institute of Trade And
Economics Knute

TEACHING ESP VOCABULARY WITHIN THE FRAMEWORK OF SMART LEARNING MODEL

Introduction. Smart learning (SL) is regarded as joint efforts put into education by the participants of instruction and mutually beneficial interaction in the classroom to achieve most satisfying result. The embedded learning and teaching processes are aimed at students' engagement in managing curriculum, their collaboration with peers to design and deliver quality learning experiences, potential professional development, promotion opportunities, career choices, and role descriptions. Teachers are supposed to focus on course design in order to practically use well-established theories and research results in search of facilitating resourceful learning and teaching creating supportive study environment. Thus, mastering a foreign language suggests on-going interaction between students and educators, constant revision of teachers' instructions and students' needs to meet the objectives set.

Vocabulary building and development remain the most challenging tasks in EFL/ESP. Knowing words, their meanings and as well as the realization of the sense they explicate has always been critical to having a good command of any language. Undoubtedly, fostering a large verbal databank is crucial for EFL learners to achieve their study objectives. As to vocabulary learning strategies the most effective ones include direct, explicit and hidden, implicit vocabulary learning strategies. Direct strategies are intentional and planned, while indirect ones being spontaneous and situational. To enhance students' performance a corpus-informed approach was offered as a feasible alternative for a traditional word-for-word study [Coxhead, Byrd 2007]. Incorporating corpora into ESP classrooms in terms of SL Model is based on two major ideas and associated approaches: teachers' priority to select most common patterns relevant for content-based learning comes first; in addition students are

encouraged to take the initiative to explore the topic-based corpus themselves [Sinclair, Carter 2004]. The abstract focuses on considering pros and cons of traditional and alternative vocabulary learning strategies in the SL environment.

Methodology. Traditional explicit vocabulary instruction includes work with vocabulary in terms of (1) the word-for-word translation when unfamiliar words are defined and their meanings are discussed; (2) repeated exposure to new vocabulary when a lexical unit is repeated several times before being used in its written and spoken form; (3) the keyword method when a «word clue» helps students understand it. The «word clue» or keyword might be part of the definition, an illustrative example or an image that makes it easier to remember the meaning. The idea behind the keyword method is to create an easy cognitive link to the word's meaning that the FL learner can efficiently use in any FL experience (reading, writing, listening or speaking). The word mapping (4) can be defined as an efficient method for enriching the learner's vocabulary knowledge. Unfamiliar words are defined with the help of a graphic organizer. The vocabulary word is placed at the center of the organizer. The word is then linked to three units: classification (what class or group the word belongs to), qualities (what the word is like) and examples. Root analysis (5) is taught when the language learner is able to break down unfamiliar words into their components (prefixes, suffixes and roots) so that he/she can begin to determine their meanings. Vocabulary footnotes (6) give definitions for particularly challenging words through more common synonyms [Tribble, Jones 1997].

Implicit vocabulary instruction refers to two main cognitive and acquisition areas: incidental vocabulary learning and contextual understanding. Incidental vocabulary development occurs when students communicate, listen, read, or write. The meaning of a word is comprehended instinctively and/or in a certain verbal situation. Another strategy is closely connected with the first one as students tend to use the clues while deciphering the meanings of unfamiliar words. Words in a sentence, sentence structure, captions, illustrations and titles, phrases or collocations provide students with information about the meanings of unfamiliar words. These features are often referred to as «context clues» because they point at the context rather than some general meaning of the word.

Corpus-informed approaches to English language teaching have recently become a useful resource in building and developing students' vocabulary skills. Incorporation of corpus materials (a set of topic-specific and concordance-based exercises on the most commonly used vocabulary)

into the EFL/ESP curriculum has helped students develop linguistic competence within the academic domains. EFL educators should closely collaborate with students in the process of focusing on error analysis using chosen corpora and comparable native speaker corpora. In certain cases translations and their original sources are useful for highlighting natural grounds for creating multilingual learner corpora.

Conclusion. The research aimed at the study of feasibility of vocabulary strategies within the framework of SL model revealed common challenges and opportunities that multilayered and multimodal corpora may pose to linguistic and extra-linguistic vocabulary instruction. The findings indicate that teacher practitioners play a central role in materials development as well as the implementation of vocabulary-building learning activities in the EFL/ESP classroom. Students are expected to improve their lexical skills by the proper choice of topic-oriented language, audience expectations and skills of successful natural communication.

References:

1. A. Coxhead, P. Byrd. Preparing Writing Teachers to Teach the Vocabulary and Grammar of Academic Prose. – Journal of Second Language Writing. – 2007. – #16. – P. 129-147.
2. J. Sinclair, R. Carter. Trust the Text: Language, Corpus and Discourse. – London, Routledge, 2004.
3. C. Tribble, G. Jones. Concordances in the Classroom: A Resource Guide For Teachers. – Houston, TX: Athelstan Publications, 1997.

НАТАЛЯ БАРАБАШ

к.е.н., доц.

МАРИНА НИКОНОВИЧ

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПРОФЕСІОНАЛА

Соціально-політичні і економічні перетворення в Україні породили багато різних проблем, одна з яких – соціокультурне становлення особистості і нового покоління молоді в умовах демократизації нашого суспільства. Розробляються державні і регіональні програми, націлені на вирішення тих або інших проблем становлення молоді.

В процесі професійного становлення у людини повинна існувати не тільки мотивація, а й розвиток способів професійної самосвідомості, професійно важливих якостей особистості, повинна підвищуватись професійна компетентність. В цей період має місце становлення індивідуального стилю діяльності, підвищення рівня знань, навичок і професійного досвіду. Саме рівень розвитку світогляду, ступінь сформованості системи поглядів на світ, суспільство, самого себе, глибина переконань визначають вибір людиною місця в житті, відношення до праці і до себе як до суб'єкта професійної діяльності.

Особистість, розвиваючись, формується, приймає певну форму. Ця форма є цілісною системою соціальних властивостей, яка дозволяє суспільному життю людини функціонувати не тільки в колективній, а й в індивідуальній формі.

Говорячи про особистість професіонала взагалі, як про цілісну систему професійних знань, умінь і навичок і, головне, наповненні їх особистісним змістом, підготовку майбутніх професіоналів необхідно розглядати саме як період професійного становлення. Це індивідуалізоване становлення професійно значимих якостей і здібностей, професійних знань і умінь, активне якісне перетворення особистістю свого внутрішнього середовища, яке призводить до принципово нового способу життєдіяльності – творчої самореалізації в професії.

Слід підкреслити, що людина досягає вершини свого професійного розвитку на стадії здійснення самостійної професійної діяльності. Тому професійний розвиток залежить від особливостей діяльності і індивідуальних можливостей конкретної людини. З цього слідує, що процес професійного становлення є індивідуальним і неповторним для кожної людини.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується автоматизацією і комп'ютеризацією виробництва, впровадженням нових технічних засобів і технологій, зміною монопрофесіоналізму на поліпрофесіоналізм. Це призводить до того, що професійний і діловий світ потребує спеціалістів, спроможних успішно і ефективно знаходити і реалізувати себе у сучасних соціально-економічних умовах в зв'язку з плануванням і улаштуванням своєї кар'єри.

Розглядаючи професійне становлення особистості, дослідники виділяють стадії, рівні, етапи, які проходить спеціаліст у своєму професійному русі. Узагальнюючи різні погляди, можна виділити такі стадії професійного становлення особистості професіонала:

- формування професійних намірів: усвідомлений вибір особистістю професії, враховуючи свої індивідуально-психологічні особливості. Професійне становлення починається з формування професійних намірів, які є рівнодіючою багатьох факторів: престижу професії, потреби суспільства, впливу родини, засобів інформації тощо. Важливу роль у виборі професії відіграє спрямованість особистості на певний предмет праці, яка виявляється в інтересах, захопленнях;

- професійна підготовка або навчання: опанування системи професійних знань, умінь і навичок, формування професійно важливих якостей особистості, схильність і інтереси до майбутньої професії. Дана стадія – це, перш за все, навчання у ВНЗ. Основними психологічними новоутвореннями на цьому етапі є професійна спрямованість, професійно-етичні ціннісні орієнтації, духовна зрілість, готовність до професійної діяльності;

- професіоналізація або професійна адаптація: входження і опанування професії, професійне самовизначення. Придбання професійного становлення є індивідуальним і неповторним для кожної людини.

Вчені підкреслюють нерівномірність етапів професійного становлення особистості, позначаючи її як індивідуальну траєкторію професійного росту.

Таким чином, успішність професійного становлення визначається такими показниками, як: активність особистості; фактор усвідомлення себе як професіонала; спроможність до саморозвитку; наявність професійно важливих якостей і здатностей; ціннісно-змістовні відношення до професійної діяльності; творчий підхід до здійснення професійної діяльності; професійна компетентність; готовність до подолання напруженої ситуації, успішного виконання поставленого завдання.

В цілому професіонала можна охарактеризувати як людину, яка: оволодіває нормами професії у мотиваційній і операційній сферах; результативно і успішно, з високою продуктивністю здійснює свою трудову діяльність; слідує високим стандартам, володіє розвинутим професійно цілепокладанням, самостійно будує сценарій свого професійного життя; стійка до зовнішніх перешкод, прагне до розвитку своєї особистості і індивідуальності засобами професії, збагачує професію оригінальним творчим внеском, сприяє підвищенню соціального престижу при рівні професійної компетентності, більш високому, ніж необхідний для виконання нормативної роботи.

СВІТЛАНА БУЛЕНОК

ст. викл.

ЛАРИСА КОВАЛЕНКО

ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

СТРАТЕГІЇ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ ДРУГІЙ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНОГО ВНЗ: ЕТАПИ ТА ПРИЙОМИ

Будь-яке навчання будується згідно з характеристиками тієї діяльності, якої студентів навчають. У процесі навчання іноземній мові, як першій, так і другій, предметом навчання є мовленнєва дія.

Умовою виникнення мовленнєвої дії є комунікативна ситуація, а передумовами здійснення мовленнєвої дії виступають три психічних механізми: знання, уміння та навички. Мовленнєве уміння формується через поетапне становлення послідовності дій на основі знання і актуалізації фонетичних, граматичних і лексичних навичок.

Навчання мовленнєвим діям і на першій, і на другій іноземних мовах містить три необхідних етапи, зумовлених закономірностями становлення мовленнєвої дії.

Першим етапом методики навчання є когнітивний етап або етап концептуалізації (підготовчий етап формування мовленнєвого уміння). На цьому етапі викладач демонструє мовленнєві чи мовні явища, і студент формує уявлення про них. Результатом цього є знання – свідомо засвоєний досвід.

Другим етапом методики навчання є етап інтеріоризації – етап поступового формування мовних навичок або мовленнєвих умінь за допомогою виконання мовленнєвих дій (репродуктивний етап). Формуються первинні уміння, які характеризуються відсутністю автоматизації і наявністю розгорнутого самоконтролю у процесі виконання дій.

На третьому етапі методики навчання (продуктивний етап) відбувається тренування студентів у застосуванні мовленнєвих умінь. Уміння розвиваються, перетворюючись у вторинні (високорозвинені, творчі) уміння, деякі з них автоматизуються до рівня складних мовленнєвих навичок.

Кожний з етапів методики навчання другій іноземній мові має особливості порівняно з аналогічними етапами навчання першій

іноземній мові і реалізується згідно з принципами навчання другій іноземній мові.

Вищезазначені етапи навчання мовленнєвим діям у другій іноземній мові тісно взаємопов'язані. Як результат першого етапу (концептуалізації) у студентів формується уявлення про значення, форму та функцію мовного явища; знання про етапи, ступені мовленнєвої дії. На другому етапі студент створює власну програму дій для рішення комунікативного завдання (інтеріоризації). Студент виконує вправи з трансформації, з модифікації зразка, тобто виконує дії за аналогією. На третьому етапі студент застосовує вироблену програму у комунікативних ситуаціях. Він ідентифікує ситуацію, тобто вибирає адекватні мовленнєві дії; виконує мовленнєві дії; аналізує свою поведінку, визначає правильність своїх дій, їх результативність.

Ця послідовність навчальних прийомів необхідна для того, щоб студент міг ефективно скористатися напрацьованим знанням в комунікації. У процесі комунікативному навчанню іноземній мові студент опановує засоби здійснення мовленнєвої дії (граматику, лексику, фонетику). Навчання фонетичному, граматичному і лексичному аспектам мови може бути частиною будь-якого етапу формування умінь у будь-якому виді мовленнєвої діяльності. Наприклад, початковий етап оволодіння будь-яким граматичним матеріалом реалізується разом з навчанням умінню читання; вдосконалення фонетичних навичок може відбуватися на етапі інтеріоризації мовленнєвих умінь і т.п.

Подібна організація навчального процесу є характерною для комунікативного навчання як першій, так і другій іноземним мовам. Однак під час оволодіння другою іноземною мовою зростає **комплексність учбового процесу**. Це відбувається внаслідок того, що багатомовні студенти володіють значним досвідом навчатися, вони швидше опановують комунікативні уміння, елементи яких також можуть бути об'єктами переносу. Тому навчання кожному виду мовленнєвої діяльності на другій іноземній мові відбувається за умови перспективи забезпечення можливостей для такого переносу. Цю особливість навчання другій іноземній мові можна пояснити на прикладі комплексного розвитку умінь читання.

Відомо, що уміння читання є не лише метою навчання, а й засобом для формування мовленнєвих умінь говоріння та письма. У процесі навчання другій іноземній мові роль читання як засобу навчання іншим комунікативним умінням зростає. Під час розуміння тексту читач реконструює зміст, закладений у ньому. Кожний етап

цієї реконструкції передбачає мисленнєву активність читача: дізнатися, передбачити, перевірити, відсортувати і т.п. У процесі читання розуміння особливостей організації „чужих» текстів студент розвиває уміння створювати власні тексти. Таким чином, письмовий текст виступає як зразок, спостереження за комунікативною організацією якого дозволяє студентам швидше навчитися створювати власні усні та письмові тексти. Поєднання навчання власне читання-розуміння з інтерпретацією тексту як продукту мовленнєвої комунікації у перспективі відтворення аналогічного типу тексту у процесі говоріння або на письмі – характерна особливість навчання другій іноземній мові, засіб інтенсифікації навчання.

Виходячи з цього, у процесі навчання читання на другій іноземній мові слід планувати дві групи вправ. Перша група вправ іде після первинного тексту і має за мету розвиток стратегій розуміння його змісту. Друга група вправ вчить студента розпізнати організацію різних типів тексту, їх функції (наприклад, опис, розповідь); дискурсивні операції, які організують текст (аргументація, наприклад); засоби зв'язності і створення цілісності тексту. Така група вправ допомагає студенту побудувати вторинний текст – витвір самого студента за аналогією з первинним, тобто розвинути на тому ж тематичному і лексичному матеріалі уміння говоріння та письма.

Таким чином, під час навчання читання з повним розумінням тексту викладач планує декілька послідовних етапів роботи: 1) мотивація до прочитання; 2) переглядове читання; 3) пошукове читання; 4) аналіз змісту тексту; 5) аналіз структурної організації тексту.

У процесі реалізації подібної комплексної методики досягається повне розуміння тексту, когнітивні стратегії студента та його уміння ефективно розвиваються, робота з текстом готує студента для використання отриманої інформації і умінь під час говоріння або письмі за зразком.

Література

1. Щепилова А.В. Особенности обучения второму иностранному языку. Методика обучения иностранным языкам: традиции и современность. – М.: Титул, 2010. 408-438 стор.

ІРИНА ВИСОЧИН

д.е.н., зав.каф. економіки та
фінансів підприємства

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВІРТУАЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Навчання у вищому навчальному закладі можна поділити на два етапи: отримання фундаментальної теоретичної підготовки та набуття спеціальних знань і навичок для застосування в конкретній професійній діяльності. Відповідно до «Державного стандарту вищої освіти» обов'язковим елементом освітньо-професійної підготовки студентів навчальних закладів усіх рівнів акредитації є практична підготовка. Практична підготовка разом з теоретичною є провідною частиною всієї професійної вищої освіти. Зміст практики визначається вимогами, що висуваються «Варіативною компонентою освітньо-кваліфікаційної характеристики». Вона повинна відповідати освітньо-професійній програмі підготовки фахівця, а також враховувати специфіку галузей економіки, в яких працюватиме випускник після закінчення навчання, особливості підприємств, що є базами практики.

Однією з провідних частин наскрізної практичної підготовки студентів вищого навчального закладу є комплексна практика бакалаврів з професійним спрямуванням. Комплексна практика бакалаврів у Київському національному торговельно-економічному університеті (далі – КНТЕУ) складається з навчального та виробничого тренінгу. Навчально-виробничий тренінг є перспективною освітянською технологією, яка призначена для оволодіння слухачами сучасних методів та прийомів прийняття управлінських рішень з питань загального та функціонального менеджменту, бізнес-планування, економіки, фінансів, бухгалтерського та податкового обліку, маркетингових досліджень, управління персоналом, опанування навичок проведення господарсько-фінансових операцій та виконання службових обов'язків на окремих робочих місцях підприємства.

Організація і проведення навчального тренінгу у КНТЕУ покладені на Центр навчально-тренінгових фірм - самостійний структурний підрозділ університету, основною метою діяльності

якого є організація практичної підготовки студентів університету; проведення тренінг-навчання в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців підприємств, фірм, організацій; організація тренінг-семінарів з практичної підготовки студентів для викладачів вищих навчальних закладів I-III рівнів акредитації; консультування структурних підрозділів та партнерів КНТЕУ щодо методичного забезпечення практичної підготовки студентів, перепідготовки та підвищення кваліфікації викладацьких кадрів.

Тренінг організовано на первинних посадах адміністративно-управлінського апарату віртуального підприємства, що відповідає освітньо-кваліфікаційному рівню вищої освіти «бакалавр» і дозволяє забезпечити закріплення знань і набуття навичок, достатніх для виконання завдань та обов'язків відповідного рівня професійної діяльності.

Віртуальне підприємство – об'єкт навчального тренінгу – функціонує в режимі реального часу, тобто інформаційна база тренінгу є актуальною, постійно доповнюється та розширюється в часі. Розвиток інформаційної бази діяльності віртуального підприємства забезпечується зусиллями адміністратора бази даних, викладачів – керівників тренінгу, а також самих студентів, які розробляють плани діяльності підприємства, готують відповідне інформаційне забезпечення окремих бізнес-операцій та процесів. Побудова відносин на віртуальному підприємстві базується на ідеях, компетентності та партнерстві студентів, які виступають у ролі співробітників певної бізнес-структури. Віртуальний характер роботи полягає в командній співпраці і внутрішній мотивації, що потребує постійної взаємодії між умовними працівниками та підрозділами для виконання відповідних завдань у межах віртуального підприємства [1].

Навчальний тренінг носить не локалізований характер (відпрацювання ізольованих навчальних завдань на локальній, спеціально створеній інформаційній базі), а комплексний наскрізний характер (в процесі тренінгу студент послідовно відпрацьовує повний комплекс завдань в усіх функціональних підрозділах апарату управління підприємства, з врахуванням існуючих інформаційних взаємозв'язків між ними, компетенції та відповідальності окремих посадових осіб).

Навчальний тренінг передбачає набуття навичок розв'язання не тільки традиційних завдань, що зазвичай виконуються фахівцями первинних посад апарату управління (хоча і вони розв'язуються інноваційно з врахуванням кращої вітчизняної та зарубіжної

практики, наукових та методичних розробок випускових кафедр КНТЕУ), а й інноваційних завдань, що пов'язані з розробкою і впровадженням принципово нових проектів, спрямованих на удосконалення діяльності підприємства з врахуванням існуючого стану зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Отже, цінність навчального тренінгу на базі віртуального підприємства полягає в багатогранному впливі на розвиток аналітичних та організаторських здібностей студента, його індивідуальних можливостей, формування досвіду і мобільності у здійсненні різних практичних завдань, наближених до реальних умов функціонування бізнес-структур. Віртуальні підприємства виступають фактором підвищення ефективності практичної підготовки фахівців, стимулюють прогрес освітнього процесу, перетворюють його на динамічну сферу підготовки кваліфікованих кадрів, які у майбутньому працюватимуть задля відновлення стійкого економічного зростання країни.

Література

1. Кожушко Л. Інноваційні технології в практичній підготовці менеджерів / Л. Кожушко, Т. Кузнєцова // [Нова педагогічна думка](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npd_2013_1_32.pdf) . - 2013. - № 1.1. - С. 125. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npd_2013_1_32.pdf

СВІТЛАНА ГАРІНА

к.т.н., доц.

Національний університет

біоресурсів і

природокористування України

МОДЕЛІ ЗНАТЬ: ВІД ГІПЕРТЕКСТУ ДО SMART

На сьогодні стрімко набирає обертів нова стратегія розвитку освіти – Smart-освіта (Smart education).

Узагальнюючи існуючі визначення Smart-освіти, можна зауважити, що під Smart-освітою, або розумним навчанням слід розуміти гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі з використанням відкритого глобального активного навчального контенту.

Вважається, що саме Smart-освіта забезпечить максимально високий рівень освіти, який відповідає завданням і можливостям сучасного світу, перехід від книжкового контенту до активного, а також дозволить молоді адаптуватися в умовах динамічного

середовища. Зазначені зміни обумовлені процесами розвитку інформаційного суспільства в країні та його трансформування в суспільство знань.

В. Тихомиров відзначає, що «SMART-освіта – це об'єднання навчальних закладів і професорсько-викладацького складу для здійснення сумісної освітньої діяльності в мережі Internet на базі загальних стандартів, угод і технологій. Тобто, мова йде про сумісне створення і використання контенту у сумісному навчанні»[1].

Разом з тим відмічається, що до розробки активного контенту залучаються не тільки професорсько-викладацький склад з усього світу, але і ті, для кого цей контент створюється, що призводить до формування нових знань.

«Ключем до розуміння smart education є широка доступність знань в блогах, відкритих освітніх ресурсах. ...Активне використання нових знань стало основою формування філософії smart education» [2].

Саме такий підхід «дозволить розширити межі навчання, причому не тільки з точки зору кількості тих, хто навчається, а і з точки зору часових і просторових показників: навчання стане доступним скрізь і завжди[2].

Основою SMART-навчання вважають якісний активний контент формування якого відбувається в три етапи:

- створення контенту тими, хто навчає;
- доповнення і уточнення контенту тими, кого навчають;
- узагальнення контенту тими, хто навчає.

При цьому знання розміщуються в репозиторіях у формі, так званих, об'єктів знання (ЗО). ЗО формуються у вигляді невеликих модулів, зручних для сприйняття і придатних до можливого розміщення в інтерактивному навчальному середовищі, що, як правило, має обмеження за кількістю символів (Twitter – не більше 140 символів, Facebook – не більше 420). Тому, при первинному створенні модулів для активного контенту необхідно враховувати можливе обмеження за кількістю символів. Набори модулів описуються відповідним чином і придатні для автоматичного зібрання в одне ціле в довільній послідовності. Така форма представлення знань дозволяє науково-педагогічному працівникові формувати навчальний контент із використанням попередньо створених модулів відповідно до обсягів вивчення дисципліни, рівня знань групи студентів і навіть враховувати рівень знань окремих студентів, тобто забезпечувати індивідуальну траєкторію вивчення дисципліни. Можна сказати, що формування навчальних матеріалів

відбувається на зразок збирання дитячого конструктора – з окремих елементів знання у певній послідовності.

В той же час найбільш поширеним і повнофункціональним форматом представлення інформаційних матеріалів в мережі Інтернет є формат гіпертексту. Гіпертекстову модель представлення знань вважають відображенням схеми асоціативного мислення людини. «Гіпертекстова інформаційна модель, заснована на гіпотезі про те, що переробка і генерація ідей людським мозком відбувається асоціативно, отримує все більше визнання в якості структури для ефективного представлення і передачі знань»[3]. Як наслідок, сприйняття освітньої інформації в гіпертекстовій формі буде більш природним для людини, що, в свою чергу, підвищить рівень її розуміння, запам'ятовування і перетворення в знання.

Як відомо, множина тематичних гіпертекстів утворює гіпертекстову базу даних (гіпербазу). Гіпербаза складається із об'єктів двох видів: інформаційних одиниць (ІО), що містять певну порцію інформації та володіє смисловою закінченістю; гіперпосилань, що зв'язують контент ІО. Автор гіпертексту має змогу управляти змістом, формою представлення і кількістю інформації в ІО, керувати зв'язками між ІО (кількістю зв'язків, їх видами: внутрішні, зовнішні), керувати браузингом – можливостями переміщення і вибором послідовності переміщення між ІО[4]. ІО гіпертексту можуть представляти інформацію різних форматів: текстову, табличну, графічну, мультимедійні об'єкти, фрагменти програмного коду, впроваджені цифрові об'єкти, а також посилання на подібні об'єкти. Це дозволяє урізноманітнити форми представлення інформації, що сприяє залученню до освітнього процесу різноманітних когнітивних структур людини, адекватних як чуттєво-наочному, так і абстрактно-понятійному мисленню.

Для гіпертекстової форми подання знань характерним є можливість забезпечення інтерактивності – взаємодії зі споживачем тексту і відкритості, яка надає можливість залучення споживача тексту до формування його контенту. Тобто, для гіпертексту також характерним є можливість формування активного контенту.

Зазначене свідчить про подібність модулів об'єктів знання Smart-навчання і інформаційних одиниць гіпертексту за формою подання активного контенту.

Окрім цього, гіпертекст володіє множиною додаткових властивостей: багатовимірність, нелінійність, деталізація, креолізованість, мультимедійність тощо, що дозволяє значно

підвищити дидактичний потенціал освітніх ресурсів у форматі гіпертексту[4].

Підводячи підсумок зазначеному, можна сказати, що між гіпертекстовою і Smart-формами подання знань є багато спільних рис. Гіпертекст можна вважати підґрунтям створення Smart навчальних ресурсів, з використанням усіх переваг, що надає гіпертекстова форма подання освітньої інформації.

Література

1. Тихомиров, В. SmarteLearning–новая парадигма образования и обеспечения устойчивой конкурентоспособности страны [Текст] / В Тихомиров // ИКТ в образовании: педагогика, образовательные ресурсы и обеспечение качества: Материалы Международной конференции. – Институт Юнеско. – 2012. – С.17-19.
2. Кубенова, Ш. И Smart-образование: новые ориентиры совместного доступа к электронному контенту [Текст] / Ш. И. Кубенова, А. Х. Бектенгалиев, Ж. Г. Замолдина, Г. К. Бижанова. – Актобе: ред.-изд. Отдел филиала НЦПК «Орлеу» – 2014. – 40 с.
3. Carlson, P.A. A Way of Incorporating User Feedback into Online Documentation. In E. Barret (Ed) [Текст] // Text, ConText, and Hypertext. Writing with and for the Computers. MIT Press series in information systems, 1988. – 93-110 P. 1-29.
4. GarinaSvitlana. The Didactic possibilities of online e-learning resource in hypertext format [Текст] / Trendy ve vzdělávání: informace a technické vzdělávání. – Olomouc. – 2014. – P. 175-179.

НАТАЛІЯ ГОЛОВАЧ

к.е.н., доц.

Київський національний
торгівельно-економічний
університет

РОЛЬ СТАТИСТИКИ В СИСТЕМІ SMART

Важливим завданням Smart є організація навчального процесу відповідно до сучасних вимог. Вона включає запровадження інтерактивних навчальних методів, визначення їх місця в сучасній системі освіти, сутності, функціональних можливостей, передумов ефективного застосування в управлінні соціально-економічним розвитком. Це стосується як окремих навчальних дисциплін, так і їх

комплексів у формі інтегрованої сукупності, об'єднаних загальною метою – активізації освіти.

В системі Smart особливе місце належить дисциплінам, об'єднаним в комплекс «Статистика». Це галузь знань, тобто спеціальних наукових досліджень і відповідно до цього навчальних дисциплін та практичної діяльності, як дійового інструменту управління економікою.

Комплекс «Статистика» представляє розгалужену систему дисциплін. Базовою є теорія статистики, яка розглядає загальні категорії, принципи і методи статистичної науки. Відповідний інструментарій використовується в інших складових комплексу. Це – економічна статистика, яка вивчає явища і процеси в економіці; соціальна статистика, яка вивчає соціальні явища і процеси та галузеві статистики. Останні вивчають явища за видами економічної діяльності та іншими класифікаціями. В КНТЕУ це – банківська, фінансова статистика, статистика ринку товарів та послуг, статистика якості та інші.

В процесі оволодіння методологією статистичного забезпечення управління (СЗУ) використовуються різні види моделей. Зокрема, за принципом практичного використання виділяють дві групи моделей.

Перша – системні моделі, як сукупність взаємопов'язаних моделей для опису складних економічних систем, які неможливо відобразити в одній моделі.

Ця система створює можливості для самостійного вивчення окремих завдань певної проблеми управління та їх наступного узгодження.

Інтеграційні розрахунки проводяться так, щоб результати розрахунків (виходи) по одній моделі були входом для інших. Прикладом можуть бути структурно-функціональні моделі попиту населення на товари і послуги, складовими якої є моделі розподілу населення за соціально-економічними ознаками, диференціації попиту на окремі товари, факторів, що впливають на попит.

До другої групи входять комплекси моделей статистичного аналізу відповідно до завдань управління. Це моделі формування статистичного спостереження, зведень, розподілу, варіації, взаємозв'язків, інтенсивності та тенденцій розвитку.

На основі комплексу дисциплін «Статистика» побудований новий напрям статистичної науки – статистичне забезпечення управління, предметом якої є сукупність статистичних методів і моделей, які використовуються в процесі розробки і підтримки управлінських рішень.

Використання статистичних методів як інструмента управління дає можливість перевести багато проблем управління в площину кількісного відображення на основі реального інформаційного забезпечення відповідно до проблем користувачів. На цій основі розкриваються змістовні зв'язки, одержується актуальна інформація про механізм розвитку, ступінь відповідності параметрів системи поставленим цілям і критеріям, резерви підвищення ефективності управління.

Все це є передумовою отримання суспільством фахівців вищої економічної кваліфікації, що здатні: збирати статистичну інформацію щодо соціально-економічного розвитку на макро-, мезо- та мікрорівні, систематизувати та класифікувати її; застосовувати методики оброблення, узагальнення й аналізу економічної інформації; на основі результатів статистичних досліджень визначати можливості виконання стратегічних завдань і перспектив розвитку, резервів підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності; за результатами статистичного аналізу розробляти заходи обґрунтування та супроводження управлінських рішень, щодо ефективності діяльності з урахуванням ризиків.

Відмінною рисою таких фахівців є поєднання фундаментальної університетської економічної освіти з поглибленим вивченням системно-статистичного аналізу економічних явищ і процесів з використанням новітніх інформаційних технологій.

Відповідна підготовка дає можливість фахівцям ефективно працювати в сфері державного регулювання економічного розвитку, що забезпечить їх конкурентоспроможність на ринку праці.

ЛЮДМИЛА ГОЛОВКО

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

SMART-ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ЗНЯТТЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Розвиток нової економіки з інформаційно насиченим середовищем, здатністю передавати величезні масиви інформації, взаємодіяти в реальному режимі часу, посиленням ролі інтелектуального капіталу неможливий без зміни усіх складових соціально-економічної системи. Глобальна зміна виробничої

парадигми, експоненціальне зростання наукової та економічної інформації зумовлює необхідність зміни освітньої парадигми, що зумовлює і зміну суспільно-політичної парадигми. Крім того, рисами, що зумовлюють кар'єрний успіх людини у XXI столітті, стають здатність критично мислити та розв'язувати проблеми, креативність та інноваційність, здатність до співпраці, наявність рис лідера, міжкультурне взаєморозуміння, комунікативність, грамотність в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, міцні життєві навички.

Нові комунікаційні технології, суттєві соціально-політичні зміни демократичного характеру, збереження нерівності та бідності, відсутність безпеки та стабільності призвели до зародження нового світу, а також до серйозної переоцінки цінностей і потреб сучасного ринку. Знання сьогодні стають товаром, цінність якого зростає з кожним днем. У зв'язку з цим smart освіта стає новою парадигмою стійкого її розвитку. Крім того, за умов різкого підвищення вимог до кваліфікації робітників, мобільність освіти доповнює вже класичні вимоги до мобільності робочої сили, товару, капіталу в сучасному глобалізованому світі.

Становлення суспільства знань, економіки знань зумовлює необхідність постійного їх оновлення для всіх верств населення. Неперервність освіти вже стала базовим принципом освітньої системи, на черзі – необхідність впровадження нових підходів, що мають забезпечити розширення відкритості і доступності знань для все більшої частини населення. Таким вимогам відповідає концепція smart-освіти, що передбачає комплексну модернізацію всіх освітніх процесів, а також методів та технологій, що застосовуються в цих процесах. Характерними рисами smart-освіти є самокерованість, мотивованість, гнучкість, технологічність. Необхідно зазначити, що тип освіти визначає в подальшому характер типу суспільства. Останнім часом в багатьох наукових виданнях обговорюється інформація щодо формування smart суспільства. Організація системи smart освіти передбачає активне використання інтернет-мережі, де розміщується інформація як база нових знань. Ключем до розв'язання базових проблем вищої освіти та наукових досліджень виступають інформаційно-комунікаційні технології. Саме ці технології роблять можливим організацію процесу навчання в будь-якому місці, оскільки воно не прив'язано до школи, класу, аудиторії. Основним елементом освітнього процесу стає активний освітній контент. Потужний позитивний ефект дає процес синхронізації постачання інформації, розміщеної на паперових носіях та інформації веб-ресурсів

Інтернету.

Популярним трендом в сфері сучасної онлайн освіти стали проекти Coursera, EdX, Udacity. У вільному доступі масових відкритих онлайн курсів сьогодні є більше 1200 дисциплін провідних університетів світу. В цілому послугами проектів Coursera, EdX, Udacity користуються більше 8 млн. студентів, 1,3% всіх користувачів проектів – студенти з України. Кожен з онлайн курсів представлено англійською, французькою, іспанською мовами, вміщує відеолекції, текстові конспекти, домашні завдання, тести та екзамени. Окрім цього, у суб'єкта навчання є можливість використовувати інтерактивні форуми користувачів, які допомагають створювати та підтримувати спільноти студентів, викладачів та асистентів.

Прийняття та реалізації концепції smart-освіти сприятиме пом'якшенню основних суперечностей сучасної освіти:

- якість освіти має бути налаштована не тільки на потреби сьогодення, але і на потреби майбутнього. Нова філософія випереджаючої освіти передбачає фундаменталізацію освіти та застосування інноваційного навчання. Вільний доступ до новітніх наукових знань через мережу Інтернет сприятиме формуванню цілісного бачення системи професійних знань майбутнього;

- розвиток особистості: використання гнучкого навчання та креативних інформаційних технологій дозволить забезпечити кожній людині можливість вибору оптимального для неї способу здобуття знань та навичок та здатністю в майбутньому не тільки користуватися цими знаннями, але й трансформувати і поповнювати їх;

- проблема доступності якісної освіти для кожного. Концепція smart-освіти забезпечить розв'язання зазначеної проблеми, оскільки сама по собі базується на інформаційній підтримці освіти: телекомунікаційні технології, доступність баз даних та дистанційна освіта.

НАТАЛІЯ ГРИНЮК

к.е.н., доц.,

Київський національний
торговельно-економічний
університет

CASE-STUDY ЯК СКЛАДОВА SMART-ОСВІТИ

Ситуаційна методика навчання (case-study) є потужним і ефективним інструментом навчальної технології, який набуває все більшого розповсюдження серед інших інтерактивних методів.

Використання кейс-методу – це безперервний синтез відомих і цілком нових інтерактивних методів навчання, який сприяє досягненню всіма учасникам навчального процесу ефективності і результативності при вивченні дисципліни: підвищенню рівня знань і компетентності, формуванню нових навичок, і, в цілому, зміні ставлення до навчання і до професійної діяльності.

Отже, по-перше, застосування ситуаційної методики навчання сприяє підвищенню рівня знань і підготовленості внаслідок того, що студенти:

- поглиблюють пройдений теоретичний матеріал і використовують його для вирішення реальної проблеми;
- закріплюють раніш набуті знання з інших дисциплін, оскільки, як правило, вимагається їх застосування при роботі над кейсом;
- вчаться аналізувати ситуацію, виявляти переваги і проблеми підприємств, приймати рішення в умовах обмеженої інформації і неповних даних;
- можуть скористатися наявним досвідом і знаннями та обмінюватися ними в процесі обґрунтування рішення;
- вчаться стисло, аргументовано, переконливо висловлювати свою точку зору, слухати інших;
- вчаться вибирати кращу з альтернативних можливостей.

По-друге, застосування ситуаційної методики навчання дає можливість студентам отримати наступні навички:

- адаптувати теоретичні знання до реалій практичної діяльності;
- збирати необхідну інформацію для виявлення тенденцій розвитку явища;
- робити аналітичні розрахунки і наочно їх представляти;
- працювати в групі;
- аргументовано доводити точку зору, яка є колективним висновком з даної проблеми;

- застосовувати зарубіжний досвід для вирішення вітчизняних проблем.

По - третє, ситуаційний метод навчання значно підвищує інтерес студентів до вивчення дисципліни, оскільки:

- активізує знання з дисципліни;
- розвиває логічне мислення;
- дозволяє кожному висловити свою думку;
- дозволяє набути практичних навичок вирішення реальних проблем;

- спонукає до пошуку необхідної інформації в процесі самостійного прийняття рішення;

- викликає здорову конкуренцію.

Процес навчання із застосуванням ситуаційних вправ складається із трьох основних стадій:

1. Індивідуальна підготовка. Процес навчання із застосуванням ситуаційних вправ передбачає, що індивідуальна підготовка є першим кроком і основою всього наступного вивчення. На цій стадії інформація повинна структуруватися відповідно до основних пунктів та переліку питань до самопідготовки, в яких наведено критерії та альтернативи, може бути необхідним базовий кількісний аналіз для точного регулювання діагностики та звуження можливих альтернатив.

2. Обговорення у невеликих групах. Обговорення у невеликій групі створює життєво важливий зв'язок між індивідуальною підготовкою та обговоренням в аудиторії.

Ключовими перевагами, які може надати обговорення в групі, як власне самим учасникам, так і якості загального обговорення є:

- можливість учасників вперше перевірити індивідуальну підготовку;

- заохочення індивідуальної підготовки, оскільки певний тиск з боку однокурсників змушує готуватися відповідним чином;

- можливість висловитися кожному студенту, оскільки час загального обговорення є обмеженим;

- розвиток комунікаційних навичок внаслідок обміну ідеями з іншими;

- стимулювання ефективного уміння роботи в команді;

- формування впевненості кожного учасника у створенні спільної думки;

- створення взаємозв'язків з іншими членами групи;

Мотивація групової роботи залишається високою доти, доки учасники відчувають цінність, яка додається до їхньої індивідуальної

підготовки. Обговорення у невеликій групі не може бути ефективним доти, доки кожен з його учасників не розвине думки про аспекти ситуаційної вправи.

3. Загальне обговорення. Результативність загального обговорення ситуаційної вправи залежить від атмосфери, за якої студенти чітко мотивовані на активну участь і усвідомлюють користь для їхнього навчального досвіду.

Використання ситуаційного методу може сприяти досягненню ефективніших результатів навчання, основними з яких є:

- набуття здатності глибшого обдумування поставленої проблеми;

- прискорення швидкості мислення, оскільки студенти змушені знаходити відповіді та узгоджувати власні погляди з обговорюваних питань;

- набуття вміння слідкувати за наслідками процесу міркувань за допомогою типових питань;

- розвиток комунікаційних навичок.

Доцільність використання ситуаційних вправ можна аргументувати і тим, що обговорення питань, на яких зосереджена увага і роздуми керівництва певної організації, буде корисним з метою покращення здатності студентів до оцінювання шляхів розв'язання проблеми. Постійне застосування ситуаційного методу навчання передбачає, що студенти вирішують неструктуровані проблеми, підштовхує їх до застосування глибшого аналізу та знаходження висновку за допомогою гіпотетичного плану дій. Повторюваність такого режиму допомагає розвинути аналітичні здібності, діагностичні навички, здатність зосередження на рішенні та втіленні, навіть якщо увесь процес відбувається в обстановці моделювання. Ситуаційний метод навчання є інструментом стимулювання індуктивного мислення і є досить суттєвим для успішної управлінської кар'єри.

Кейси є досить вдалою методикою практичного опрацювання матеріалу і набуття навичок групової роботи, обґрунтування рішень, доповіді результатів, оскільки застосування ситуаційних вправ сприяє наближенню студента до реального життя і до реального підприємства з усіма його особливостями.

Кейс-метод є прогресивною формою здобуття студентами нових знань і заслуговує на активне використання у навчальному процесі.

НАТАЛІЯ ГУЛЯЄВА
декан факультету економіки,
менеджменту і права,
Київський національний
торговельно-економічний
університет

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ВИМІР ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Якість як комплексна характеристика продукту праці відносно такої сфери діяльності як вища освіта має чітко виражену соціальну складову через її спрямованість на задоволення потреб всього суспільства, окремих соціальних верств чи груп [Економічна енциклопедія т.3. Київ, Академія, 2002 р.]

В системі оцінки конкурентоспроможності вищого закладу освіти якість освітніх послуг, що надаються, посідає центрове місце і розглядається як відповідність критеріями суспільства щодо змісту, умов і результатів навчання, ефективності мотиваційного механізму і професійної орієнтації.

Виходячи з філософського визначення якість уявляє собою сукупність властивостей, які є єдиним цілим з об'єктом, чи явищем, не відділені від нього і є умовою його існування [4]. Тобто прагнення підвищити якість об'єкта по суті є прагненням покращити об'єкт як такий.

Саме за таким підходом досягається системне теоретичне осмислення процесу підвищення якості вищої освіти.

Було лише б помилкою спрямувати процес вдосконалення вищої освіти за економічними виміром результату, тобто з позиції споживача (роботодавця, певною мірою студента).

Вагома соціальна складова оцінки вимагає від випускника вищого закладу освіти досягнення певного рівня духовного розвитку, високих особистісних характеристик, в т.ч. професіональних, згідно прийнятих норм і стандартів, критеріїв відтворення інтелекту суспільства.

Отже, проектуючи наведені міркування підвищення якості вищої освіти сутнісно слід розглянути як процес вдосконалення вищої освіти як такої.

За загальним підходом оцінка, а значить і напрям підвищення якості вищої освіти, вдосконалення системного механізму структуруються у такі концептуальні блоки:

- якість навчально-методичних ресурсів, включаючи дидактичну, матеріально-технічну, організаційно-інформаційну базу навчального процесу;

- якість науково-педагогічного персоналу;

- якість об'єкта навчання (базова сформованість і здатність до практичної діяльності, розвиток особистісних якостей тощо. [1].

Дуальна природа оцінки якості вищої освіти – відповідність освітнім стандартам суспільства і вимогам споживачів – була покладена в основу принципів (рекомендацій) щодо гарантій якості в європейському просторі вищої освіти, прийнятих на конференції в м. Бергені (вересень 2005 р.), які до складових якості освіти відносять:

- якість цінностей, норм і цілей згідно вимог різних груп споживачів (студентів, роботодавців, працівників вищої школи, економіки країни в цілому);

- якість умов, що характеризує матеріально-технічну та інформаційну базу навчання, якість освітньо-професійних програм, вихідна підготовленість вступників і студентів;

- якість процесу, що виділяє якість змісту навчання (якість освітньо-професійних програм, дисциплін та їх методичного забезпечення) та якість технологій освіти (наявність інноваційної компоненти);

- якість результату, яка оцінюється через рівень підготовленості випускників, сприйняття їх ринком праці [2].

Причому така система має включати процес моніторингу по всіх об'єктах управління якістю освіти: як в частині безпосередньо навчального процесу і його ресурсо-забезпеченням, так і в частині якості результату з позиції споживачів і держави.

Конструювання системи управління якістю вищої освіти є похідним процесом від розробки моделі підготовки сучасного фахівця.

Оптимальна модель такої системи має відповідати динамічній моделі розвитку економіки і передбачати якісні зміни не лише тих, хто навчається (суб'єктів навчального процесу) а й змісту освіти (об'єктів предметної області).

Сучасна педагогічна інженерія пропонує декілька моделей підготовки сучасного фахівця – змістовну, структурну компетентнісну, які за загальним підходом спрямовані на розвиток функціональної і змістової складових розумової діяльності випускника вищого навчального закладу

Базовою моделлю підготовки на терені Європейського простору вищої освіти була прийнята компетентнісна модель, яка найбільшою

мірою забезпечує повноту критеріїв, вимог та інструментів оцінки якості вищої освіти і стимулювання її підвищення.

Дескриптори Європейської системи кваліфікацій наводять такі інструменти виміру якості освіти як компетентність (здатність людини самостійно використовувати в тому чи іншому контексті різні елементи знань і умінь) та професійна компетенція (професійно-статутні можливості щодо здійснення людиною державних, соціальних, особистісних повноважень в професійній діяльності). Причому професійна компетентність розглядається як особистісні можливості фахівця конструктивно діяти в рамках професійної компетенції.

Тобто в новій парадигмі вищої освіти задачею вищого навчального закладу є забезпечити за обраною моделлю підготовки готовність (компетенції) і здатність (компетентності) фахівця реалізувати свої професійні повноваження в практичній діяльності на відміну від кваліфікаційного підходу, коли достатнім результатом навчання вважається формування певної сукупності знань, вмінь, навичок практично репродуктивного характеру.

Саме компетентнісний підхід на основі фундаменталізації вищої освіти дозволяє створити сталу професійну життєздатність випускника. Між іншим одним із пріоритетів вищої освіти Болонський рух визнає саме її фундаментальний характер.

Формуванням загальнонаукових і професійних компетентностей майбутнього фахівця на фундаментальному рівні на відміну від вузькопрактичної професійної підготовки забезпечується як результат:

- оволодіння ним комплексом фундаментальних методологічних, природничо-наукових і культурологічних знань, здатність до ціннісно-сислового самовизначення в сучасному соціокультурному, інформаційному і професійному просторі;

- розвинуте теоретичне мислення – цілісність, системність, проблемність, логічність, діалектичність, інтерактивність, прогностичність, рефлексивність професійного мислення [3].

Визнання компетентнісного підходу провідним в організації освітнього процесу актуалізує проблему оцінювання результатів в т.ч. якості підготовки.

Розширюючи зміст визначення якості освіти при компетентнісному підході треба включити в комплекс характеристик не лише здатність продукту освіти задовольнити потреби суспільства (окремого споживача), але й ефективність процесу їх формування, яка

оцінюватиметься через оптимальність питомих витрат вищого навчального закладу на підготовку.

Література

1. Вікторов В. Основні критерії та показники якості освіти. Вища освіта України. № 1. 2006.
2. Гайнуллина Л., Камашева Ю. Построение вузовской системы гарантии качества образования. Высшее образование в России. № 9. 2007.
3. Гончаренко С. Фундаменталізація освіти як дидактичний принцип. Шлях освіти, 2008.
4. Тестов В. Качество и фундаментальность высшего образования. Высшее образование в России., № 10. 2008.

ЛЮДМИЛА ДАНИЛОВА

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

SMART-EDUCATION: НОВИЙ ПІДХІД ДО ОСВІТИ

Нова стратегія розвитку Європейського Союзу будується навколо трьох взаємопов'язаних пріоритетів. Це інтелектуальне зростання (smart growth, розвиток економіки, що спирається на знання та інновації), ефективне економічне зростання (sustainable growth, сприяння розвитку економіки ефективного та ощадливого використання природних ресурсів) та інклюзивне зростання (inclusive growth, сприяння розвитку соціально зорієнтованої економіки з високим показником зайнятості).

Важливо, що освіта всіх рівнів відіграє ключову роль у досягненні цих стратегічних цілей – особливо там, де йдеться про інтелектуальне та інклюзивне зростання. Сьогодні освітні заклади повинні дати студентам відповідні навички навчатися, перш за все використовуючи новітні технології, якими вони будуть користуватися все своє життя..

Для України на даному етапі особливо актуальним є реформування освіти у відповідності до європейських стандартів, впровадження демократичних цінностей та розвитку громадянського суспільства.

Впровадження нових технологій в сферу освіти потребує переходу від старої схеми репродуктивної передачі знань до нової, креативної форми навчання.

З метою визначення сутності smart – education розглянемо еволюцію підходів до освіти. Раніше єдиним джерелом отримання знань студентами були викладачі та книги, тому інформаційний простір був достатньо обмеженим.

Інформація, що надавалася студентам під час занять та була викладена в книгах, список яких надавався тим же викладачем, була «істиною в останній інстанції». Після закінчення вищих навчальних закладів колишні студенти приходили на роботу з обмеженими знаннями, що частіше всього не влаштовувало роботодавців. Тепер такі методи відлякують студентів від навчання, тому що інструменти отримання знань не відповідають сьогоденню.

Сьогодні велике значення має Інтернет, який дозволяє створювати новий рівень отримання знань. Одним із засобів сучасної креативної освіти є дистанційне навчання, мобільні пристрої, презентаційні пристрої тощо. Технології можуть бути індивідуально орієнтовані, викладачі мають нести знання не тільки в аудиторії, а все більше спілкуватися зі студентами онлайн.

Крім викладачів, книг, Інтернету студенти отримують знання і від інших студентів, тобто вони передають знання між собою. Все це значно розширює інформаційне поле.

Однієї із цілей smart – education є бажання зробити процес отримання знань студентами найбільш ефективним за рахунок переносу освітнього процесу з аудиторії в електронне середовище.

Інтерактивна освіта створює стійку мотивацію студентів до отримання знань і допомагає творчо вирішувати учбові задачі, тим самим розвивати образне мислення студентів.

Саме такий підхід дозволить скопіювати знання викладача та надати доступ до них кожному студентові. При цьому викладач стає тимчасовим «зберігачем» файлів, що постійно змінюються та переміщуються між ним та студентами, а також між студентами.

Останніми роками все більше студентів чимало часу проводять в Інтернеті, граючи в різні ігри. Вчені, досліджуючи таку популярність Інтернет ігор, встановили, що однією із причин є можливість для людини досягти бажаного результату, знову і знову починаючи гру спочатку, поки не виграєш.

Застосування різних елементів smart – освіти, особливо Інтернет технологій, має бути побудовано саме на такому підході – надавати

можливості студентам працювати більш креативно, досягати наміченої мети під час постійного спілкування з викладачем.

За необхідності або за бажанням студент повинен мати право повертатися до вирішення отриманого від викладача завдання до тих пір, поки не вивчить матеріал або не отримує ту оцінку, на яку він розраховував, тобто не досягне наміченої цілі.

Дистанційне навчання особливо актуальним є для отримання знань студентами, які з певних причин не можуть бути присутніми в аудиторії: це працюючі, хворі, люди з обмеженими можливостями тощо.

СВІТЛАНА ДЄНЬГАСВА

к.пед.н., викл.

Житомирський державний
університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО SMART-СУСПІЛЬСТВА НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Інтернет, телебачення, телефони, смартфони займають велику роль у житті учнів, адже вони проводять практично весь вільний час у віртуальному світі. Вони володіють цифровими технологіями, які дозволяють одночасно отримувати інформацію з газет, радіо, телебачення, Інтернету, мобільного телефону. Сучасні учні виростають на «девайсах» і почуваються некомфортно без постійного доступу до мережі Інтернет. Однак вчені відмічають, що поряд з новими можливостями саморозвитку учнів, виділяють і негативні тенденції, пов'язані з проникненням маргінальних моделей поведінки, зниження духовного та культурного рівня у сучасному суспільстві тощо. Досить небезпечно залишити учня у бурному медійному потоці одного, без тактовного педагогічного керівництва. Тому головна роль бути таким керівником випадає на долю вчителя і саме вчителя іноземної мови, так як він/вона має справу не лише з українською медіаінформацією, але й з іноземною. Проте складність ситуації проявляється в тому, що вчитель сам виявився невідповідним до «виклику часу» і навчання учня орієнтуватися у потоці інформації.

Перш за все саме вчителі іноземної мови повинні займатися змістовим наповненням сучасного електронного інформаційного навчального середовища системи загальної середньої освіти, формувати новий рівень освіти і підвищувати її якості через

впровадження в навчально-виховний процес інтерактивних комунікаційних технологій. Тому актуальними наразі є пошуки таких стратегій навчання, які пов'язані як з ефективним використанням інформаційних і комунікаційних технологій, так і навчанням та вихованням молоді, креативної і творчої особистості у будь-який час і у будь-якому місці.

У цілому процес формування професійної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови ми розглядаємо як системний, багатовимірний феномен, що охоплює методичну, змістову, процесуальну та особистісну складові навчально-виховного процесу вищого навчального закладу. Крім цього, треба мати на увазі, що характерною тенденцією сучасного світу є неперервне зростання кількості інформації («золота доба» інформації), підвищення ролі особистості, інтелектуалізація її діяльності, швидкоплинність зміни техніки і технологій у світі, зміна однієї соціокультурної парадигми та виникнення інших орієнтованих на цінності інформаційного суспільства. Становлення глобальної інформаційної індустрії, інформаційних технологій і техніки, її кардинальні зміни, що відбуваються під впливом цього процесу у соціально-політичному житті та свідомості людей вимагає якісної переробки потоку інформації, нових форм її усвідомлення. Цей процес супроводжується значними змінами в усіх сферах людської діяльності, в тому числі й освіти. Провідна роль у цьому належить вчителю, який існує в такому інформаційному суспільстві [1].

Аналіз думок філософів, економістів, аналітиків, політологів, а також підсумки наукових форумів та конференцій останніх років, пов'язаних з інформатизацією, свідчать про тенденцію переходу інформаційного суспільства до суспільства знань або Smart-суспільства, керівною парадигмою якого є намір покращувати всі сфери життєдіяльності людини, використовуючи інформаційні технології для створення нової якості життя [3].

Під поняттям «Smart-суспільство (*Smart Society*)» розуміють нову якість суспільства, у якому сукупність використання підготовленими людьми технічних засобів, сервісів та Інтернету приводить до якісних змін у взаємодії суб'єктів, що дозволяє отримувати нові ефекти – соціальні, економічні та інші переваги для кращого життя [4].

Ми цілком згодні, що вимоги до освітнього продукту у всіх галузях професійної освіти принципово змінилися, внаслідок чого, в умовах формування smart-суспільства змінилась і особистість майбутнього педагога, а також механізми, методики і технології

формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. Основним напрямом професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови повинна стати активізація його пізнавального інтересу до сучасних предметів, сприйняття розвитку дослідницьких, комунікативних і творчих навичок та вмій, виховання вчителя нового типу з розвиненими креативним, інноваційним мисленням, здатного до роботи в новій smart-школі.

Настав час переходу від традиційно-інформаційного підходу у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови, до проблемно-методичного, пізнавально-комунікативного підходів, спрямованих на розвиток у вчителя іноземної мови не тільки конкретної «методології» розв'язання типових педагогічних проблем, а й пошуку нових, нестандартних, найбільш ефективних засобів навчання та виховання їх потенційних учнів [2].

Сьогодні майбутній вчитель володіє цифровими технологіями, які дозволяють одночасно отримувати інформацію з газет, радіо, телебачення, Інтернету, мобільного телефону. Ця універсалізація базується на конвергенції інформаційних процесів, де візуальне начало з'єднується з началом слуховим і текстовим. Все це приводить до нових підходів навчання студентів.

Література

1. Іць С. В. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами медіаосвіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Іць Світлана Вікторівна. – Житомир, 2014. – 347 с.
2. Калініна Л. В. Методичні інновації у викладанні іноземних мов у вищій школі // Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – С. 354-371.
3. Семеніхіна О. В. Нові парадигми у сфері освіти в умовах переходу до Smart-суспільства / О. В. Семеніхіна. // Науковий вісник Донбасу. – 2013. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvd_2013_3_22.pdf
4. Тихомирова Н.В. Глобальная стратегия развития smart-общества. МЭСИ на пути к Smart-университету /Smart Education, [Електронний ресурс] <http://smartmesi.blogspot.com/2012/03/smart-smart.html>

ВАЛЕНТИНА ЖУКОВСЬКА

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ТАЛАНТАМИ: ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ

Концепція Управління талантами (*Talent management*) – визначається як технологія управління персоналом, що спрямована на підвищення стратегічних компетенцій у критичних видах бізнес-діяльності підприємства шляхом впровадження технологій із залучення, розвитку, просування й утримання персоналу з високим потенціалом (hi-po) [1,3]. Талановиті працівники є важливим локомотивом конкурентоспроможності як бізнесу, так і країни в цілому, оскільки саме вони займають ключові управлінські позиції у сферах діяльності, забезпечують розвиток і впровадження новітніх технологій у бізнесі. Сьогодні критичними проблемами вищої освіти є питання, пов'язані з нею: недосконалість механізмів взаємодії освіти та ринку праці, моніторинг та прогнозування потреб ринку праці, недостатність використання електронних технологій у підготовці фахівців. Згідно з результатами дослідження [2] щодо здатності країн розвивати, залучати та утримувати таланти за індексом Global Talent Index 2011 Україна посіла 43-є місце серед 60 країн. Значно випереджають Україну ряд порівнюваних країн, включаючи Польщу (29-е місце), Словаччину (32-е місце), Росію (34-е місце) і Румунію (36-е місце).

Сьогодні електронне інтерактивне професійного навчання стало ключовим каталізатором успіху для великих мережеских компаній, які ініціюють нові методи професійного розвитку для власного персоналу. Переважно великі підприємства впроваджують автоматизовані програми HRM з підтримкою модулів навчання та оцінки персоналу. Серед підприємств-лідерів, що використовують концепцію управління талантами з використанням електронного навчання персоналу є сітьові мережі «Епіцентр», «Фокстрот», «Адіас», «МТС» тощо. За інформацією Forrester Research [2], сучасні інтегровані системи HRM - таланти об'єднані в три основні рівня: стратегічний, тактичний, базовий. В свою чергу, кожен рівень включає декілька блоків управління: розрахунок заробітної плати, облік кадрів, рекрутинг, управління талантами, управління

ефективністю та навчанням, взаємодія користувача з системою. *Стратегічний рівень* включає засоби взаємодії користувачів та менеджерів процесів, контент, операції звітності та аналізу. Інформаційні технології *тактичного рівня* передбачають автоматизацію процесів розвитку персоналу й включають 3 блоки: управління ефективністю та талантами, управління компенсаціями персоналу та рекрутинговими операціями. Програмне забезпечення управління талантами дозволяє скоротити час і витрати, пов'язані з оцінкою наявного рівня компетенцій працівників та потенціалу їх професійного розвитку, плануванням кар'єрних перспектив. *Операційний рівень* HRM-системи включає базові операції з контролю та аналізу витрат робочого часу, облік і ведення особових справ працівників, укладання контрактів та інші регламентаційні процедури за посадами працівників. Таким чином, складність сучасних бізнес-процесів управління підприємством зумовлює необхідність зміцнення діалогу бізнесу й освіти, використання в ВНЗ нових інтернет-технологій, в тому числі на основі демоверсій програмних продуктів, що відповідають вимогам розвитку бізнес-середовища.

Література

1. Lawler, Edvard E. Talent: making people your competitive advantage / Edvard E Lawler III; foreword by Dave Ulrich: USA Published by Jossey-Bass,- 2008 – 281 p.
2. Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2013 // Фонд «Ефективне управління», – 2013 – 234 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: feg.org.ua
3. Классификация HRM-систем [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tadviser.ru/a/14224>

АНДРЕЙ КАТАЕВ

к.э.н., доц.

Харьковский торгово-
экономический институт
КНТЭУ

РЕЛЕВАНТНОСТЬ SMART-ОБРАЗОВАНИЯ ПРИ ПОДГОТОВКЕ МАРКЕТОЛОГОВ

Все большее внимание привлекают к себе новые формы, модели и методы обучения. Современный мировой рынок обучения и развития персонала в США, Западной Европе, Австралии, как

наиболее ярких рынков обучения и развития, подвержен двум мощным тенденциям [1]:

- неформальные методы обучения занимают все больший объем в смешанном обучении, которое считается единственно эффективной концепцией корпоративного обучения;

- обучение и развитие все сильнее привязывается к долгосрочным целям бизнеса, становясь стратегической функцией компании.

В Украине можно укрупнено выделить три подхода HR-ов к созданию программ развития сотрудников:

1. Как разновидности дополнительного вознаграждения (бонуса) сотрудникам. Исповедуют «концепцию» урезания финансирования на обучение, в результате имеют устойчивую текучесть так и не ставшего компетентным персоналом и неизбежные расходы на очередной подбор и адаптацию новых сотрудников.

2. Как стандартному модулю процесса управления персоналом. Используют методы и программы обучения, предлагаемые операторами консалтингового рынка, в результате находятся в состоянии «хронического неспевания» за требованиями среды, поскольку их сотрудники, возможно, оказываются подготовленными к сегодняшним задачам, но не к завтрашним.

3. Как возможности обеспечения устойчивого развития компании. Понимают развитие как часть системы управления человеческими ресурсами, работают на основе планирования индивидуального развития каждого сотрудника, в результате обеспечивают компанию высоким адаптационным потенциалом на несколько периодов вперед. Эти третьи уже стали драйверами таких тенденций [2]:

- привязки обучения сотрудников к бизнес-целям компаний;
- роста вовлеченности топ-менеджмента в процесс обучения и развития персонала;

- усиления требовательности к эффективности проведенного обучения;

- увеличения доли внутреннего обучения;

- роста востребованности резерва, подготовленного в компании;

- увеличение доли использования электронного обучения и LMS (Learning Management System).

Бюджет украинских компаний на дистанционное обучение составил в 2012 году 7,2% в общем обучающем бюджете [2].

В основу процесса планирования обучения кладутся как интересы компании (устойчивое развитие), так и мотивы сотрудника,

для которого своевременное и целевое обучение – это: возможность сохранить работу; получить повышение по службе; претендовать на повышение зарплаты и доплат; овладеть конкурентными преимуществами на рынке труда и приумножить число контактов (профессиональных и личных), называемое теперь модным словом «networking».

В итоге, преимущество получают те компании, которые инвестируют не в дорогостоящие или модные программы развития, а в процедуры определения потребности в обучении и развитии. В ближайшее время руководителям украинских компаний нужно быть готовыми к тому, что обучение и развитие персонала должно быть сфокусировано на следующих мировых тенденциях [1]:

Популярность моделей компетенций будет расти, как следствие – будет расти спрос на оценку по компетенциям, на консалтинг и поддержку во внедрении неформальных методов обучения со стороны провайдеров.

1. Программы по развитию кадрового резерва (танталов) становятся непременной частью управления персоналом.

2. Обучение вне рабочего места будет продолжать сокращаться. Применение электронного обучения (e-learning) будет расширяться вместе с внедрением интерактивных web-конференций и online-коучинга.

3. Применение традиционной модели обучения с использованием PowerPoint, учебных пособий и раздаточного материала сократится, и на смену им придут специальные программы для мобильных устройств.

4. Будет расти спрос на услуги профессиональных фасилитаторов, которые помогут компаниям не только провести подобные мероприятия, но и подготовить их, поставить цели, провести четкие коммуникации перед мероприятием и после него.

5. Будут цениться провайдеры, которые будут настаивать на жесткой привязке результатов обучения к бизнес-задачам компании-клиента.

6. Возрастет спрос на эмпирическое обучение, основанное на опыте (experiential training), связанное с программами по лидерству и управлением проектами.

Литература

1. Trainings INDEX 2013 [Электронный ресурс] : отчет // Trainings.UA – Портал об обучении и развитии персонала. – Режим доступа : <http://www.trainings.ua>. – Загл. с экрана.

2. HR-менеджмент [Электронный ресурс] // E-executive.ru. Международное сообщество менеджеров. – Режим доступа : <http://www.e-executive.ru/career/adviser>. – Загл. с экрана.

КОСТЯНТИН КОМАРОВ

аспірант

Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана

РОЛЬ ПРОЦЕДУР ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Актуальність дослідження. Актуальність теми дослідження регламентована удосконаленням інформаційних систем бухгалтерського обліку в Україні, в яких застосовуються усі види контролю у бухгалтерському обліку. Дослідження цієї проблематики дозволить сформулювати єдині вимоги та стандарти до поточного контролю показників первинних документів в бухгалтерському обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Заданій проблематиці присвячені праці багатьох українських та зарубіжних вчених, зокрема: Завгороднього В.П.[1,2], Євдокімова В.В.[3,4], Івахненко С.В.[5]

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Основним недослідженим питанням при дослідженні окресленої проблематики є структуризація та вироблення загальних і універсальних правил щодо поточного контролю показників первинних документів у бухгалтерському обліку. Цьому питанню присвячені деякі сучасні розробки вчених, але вони потребують систематизації та узагальнення.

Новизна. Новизною даного напрямку дослідження є те, що дослідженню окресленої проблематики, особливо в умовах застосування інформаційних систем бухгалтерського обліку в Україні, приділяється недостатньо уваги. Усі основні розробки щодо систем таких показників виконані іноземними вченими та фахівцями і українські розробники мають пристосувати ці розробки до українських економічних реалій. Це стає особливо важливим в умовах переведення вітчизняної системи бухгалтерського обліку на міжнародні стандарти обліку, так як ефективність обліку прямо

пропорційна ефективності процедур контролю в обліку, в тому числі і поточного.

Викладення основного матеріалу. Роль бухгалтерського обліку на підприємствах в наш час дуже важно переоцінити. Також неможливо уявити ведення обліку на сучасному підприємстві без інформаційної облікової програми.

Одним з основних елементів бухгалтерського обліку є контроль. В контексті нашого дослідження не визначається контрольна функція бухгалтерського обліку – в предметі дослідження саме процедури контролю в бухгалтерському обліку. Контроль, як процедура в бухгалтерському обліку, дозволяє визначати достовірність і правильність інформації, яка надходить до системи бухгалтерського обліку. Науковці здебільшого виділяють три основні види контролю в обліку: контроль попередній, контроль поточний і контроль вихідний(наступний)[1]. Кожний з цих видів контролю вирішує певні специфічні завдання, вирішення яких складається в єдину систему контролю в бухгалтерському обліку.

Попередній, або первинний контроль, це вид контролю в обліку, який слідує за достовірністю отримання первинної бухгалтерської документації. Здебільшого він здійснюється завдяки створенню різного виду довідників та класифікаторів, у яких можна перевірити достовірність заповнення тієї, чи іншої інформації.

Поточний контроль призначений для перевірки вірності заповнення усіх реквізитів для первинних документів бухгалтерського обліку. Здебільшого в наш час такий вид контролю реалізується в автоматизованій системі бухгалтерського обліку. Кожний вид первинних документів може містити свій власний набір реквізитів. Як приклад такого контролю можна навести контроль за заповненням реквізитів первинного документа «Видаткова накладна», а саме заповнення таких реквізитів: «Покупець», «Товар», «Ціна», «Кількість», «Місце складання документа», «Ставка ПДВ» та інші. Первинний документ «Податкова накладна» буде містити наступний перелік реквізитів, які повинні контролюватися при введенні первинного документа: «Покупець»(його індивідуальний податковий номер), «Вид операції», «Товар»(при імпорті його код УКТ ЗЕД), «Ціна», «Ставка ПДВ», «Дата першої події» та інші. Процедурами поточного контролю можна назвати такі елементи: контроль не заповнення обов'язкових реквізитів у первинних документах, вибір реквізитів із наявних довідників, створення первинних документів із застосуванням ідеології «бізнес процесу», контроль при проведенні первинних документів (стосовно ділянок бухгалтерського обліку). Як

приклад можна навести контроль залишків товару на 281 рахунку бухгалтерського обліку при проведенні у системі документа «Видаткова накладна».

Вихідний контроль, або наступний контроль, це вид контролю в бухгалтерському обліку, який призначений для контролю отриманих результатів обліку на основі даних, отриманих із первинних документів. Цей вид контролю відбувається виходячи з аналізу бухгалтерської звітності. Реалізація такого виду контролю вимагає застосування досить складних алгоритмів і систем аналізу. Такі алгоритми реалізовані у більшості сучасних автоматизованих систем бухгалтерського обліку.

Висновки. Отже, після проведеного аналізу можна стверджувати, що більшість вчених виділяє три основні види контролю в бухгалтерському обліку: попередній контроль(вихідний), поточний контроль, наступний(вихідний) контроль. Кожен з цих видів контролю відповідає за певні часові проміжки здійснення контролю, а саме: попередній контроль здійснюється до створення первинного документу у системі бухгалтерського обліку, поточний контроль здійснюється під час створення первинного документу у системі бухгалтерського обліку, а наступний(вихідний) контроль здійснюється після створення і проведення первинних документів у системі бухгалтерського обліку.

Питання процедур поточного контролю в бухгалтерському обліку в Україні є достатньо важливим. Подальшим розвитком цієї проблематики буде вироблення загальних рекомендацій стосовно реквізитів та способів їх контролю при створенні первинних документів бухгалтерського обліку. Ця робота стає вкрай важлива за умови переведення вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку на міжнародні стандарти обліку і запровадження в Україні єдиної електронної системи та реєстру первинних документів, а також перехід до систем електронного документообігу.

Література

1. Завгородній В.П. Автоматизація бухгалтерського обліку, контролю, аналізу та аудиту.-К.:А.С.К., 1998.-768с.
2. Завгородній В.П. Настольная книга бухгалтера малого бизнеса. – К.: ВИРА-Р; Дакор, 2000. – 608 с.
3. Євдокімов В.В., Лозинський Д.Л. Аналіз економічної ефективності впровадження бухгалтерських інформаційних систем [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/Vzhdtu/econ/2009_3/11.pdf.

4. Євдокімов В.В., Довгаль Ю.Д. Ефективність впровадження комп'ютерної системи бухгалтерського обліку у корпораціях [Електрон. ресурс]. - Спосіб доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2010_1/9.pdf.
5. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Навч. посіб. - К.: Знання-Прес, 2003. – 349 с.

ПРИНА КРУПЕЛЬНИЦЬКА

к.е.н., доц.

ВАЛЕНТИНА ЄМЕЦЬ

студентка ФАІК

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ: ЙОГО ПЕРВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Smart-освіта передбачає застосування інформаційних технологій в системі навчання. А тому, виникає необхідність у розробці різних програм щодо забезпечення надання якісної освіти в системі інформаційних технологій. Відповідно, для забезпечення інформаційної системи управління освітою розроблено ряд програм як на державному, так і на місцевому рівнях [1].

Інформаційна система управління освітою включає в себе набір засобів та інструментів, призначених для автоматизації управлінської діяльності органів управління освітою всіх рівнів, загальноосвітніх, дошкільних навчальних закладів. Система дозволяє створити єдину систему збору, обробки та зберігання інформації у розрізі всіх видів освіти. Одночасно вирішується проблема забезпечення органів управління освітою повною оперативною та достовірною інформацією про діяльність навчальних закладів, що дає можливість здійснювати освітній менеджмент на більш високому рівні.

У зв'язку із швидким та прогресивним розвитком інформаційних технологій, надання базового рівня проводиться в середніх загальноосвітніх закладах, тобто школах. Проте, підготовка фахівців з різних галузей включає в себе інформаційне забезпечення студентів у відповідних сферах їх діяльності. В даному випадку за приклад береться рівень підготовки майбутнього аудитора.

Відповідно, при проведенні навчальних курсів з даної дисципліни особливу увагу варто приділити основним програмним

продуктам, які дають можливість швидко та ефективно провести аналіз діяльності досліджуваного підприємства. Вміння користуватися такими програмами повинно надаватися у вищих навчальних закладах. Оскільки інформаційний простір досить швидко змінюється, то вміння майбутніх фахівців швидко вчитись та працювати в даному середовищі є вирішальним при прийнятті на роботу [2].

На даний момент найбільш поширеними програмами, якими користуються у ВНЗ при навчанні студентів зі спеціальностей фінансовий аналіз і контроль є «Аудит Експерт», «Financial Analysis», «ІНЕК-Аналітик».

«Аудит Експерт» – це програма призначена для постійної діагностики та спостереження фінансового стану підприємства. За допомогою даної аудиторської системи можна проводити переоцінку активів та пасивів, переводити дані у стійку валюту. Можливість детального огляду даної програми студентами, дасть змогу вільно в ній працювати після закінчення ВНЗ. Програма «Financial Analysis» є аналітичним забезпеченням, що призначене для оцінки динаміки та структури фінансових звітів, майнового стану, економічного потенціалу та результатів фінансово-господарської діяльності. «ІНЕК-Аналітик» – програма, що передбачає формування коротких висновків із наочним зображенням у вигляді графіків про фінансове становище підприємства [3].

Ряд програм призначених для проведення аналізу діяльності підприємств є досить розширеним, проте представлення їх у робочих програмах вищих навчальних закладів є обмеженим.

Основними проблемами в системі smart-освіти є незабезпеченість вузів відповідними програмами, невміння майбутніх фахівців користуватися ними при прийнятті на роботу, упущення важливих моментів при формуванні навчальних планів, в які не включається ряд інформаційного забезпечення, необхідного для базового розуміння інформаційних систем. Для усунення недоліків варто приділити увагу навчанню студентів інформаційним системам напряду, пов'язаному з їх майбутнім фахом.

Література

1. Наскільки престижна професія бухгалтера та аудитора в сучасному світі? [Електрон. ресурс] // Кафедра «Облік аналіз і аудит». Донецький національний університет. Україна. – Режим доступу: http://ufin.donnu.edu.ua/uploads/files/kafedri/BOOKKEEPING/abitur/priglashenie_k_dialogu.doc.

2. Інформаційна система управління освітою у вінницькій області [Електрон. ресурс] Режим доступу: <https://vn.isuo.org/>.
3. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджений Міністерством праці та соціальної політики України від 28.11.2001 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://dtkk.com.ua/show/1cid01175.html>

ТЕТЯНА ЛАГУТІНА

к.п.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ SMART-ОСВІТИ

Smart-освіта - це гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі. Це перехід від пасивного контенту до активного, інтерактивного, онлайн-ового. Важлива умова практичної реалізації smart-освіти – забезпеченість студентів навчально-інформаційними ресурсами, а також висока якість консультаційних послуг викладачів. Це – нова якість навчального процесу в якій сукупність використання підготовленими студентами технічних засобів, сервісів та Інтернету призводить до якісних змін у взаємодії «студент-викладач», дозволяючи отримувати нові ефекти. Формат smart-освіти визначається робочими програмами з кожної дисципліни. Це насамперед стосується професійно орієнтованих дисциплін.

Практика роботи в університеті свідчить, що сучасний випускник школи – першокурсник університету практично не підготовлений до роботи в умовах smart-освіти. Тому потрібна докорінна зміна стереотипів навчальної діяльності, що склалася у вчорашніх школярів.

Smart-освіта повинна забезпечувати одночасно й високу якість освітньої діяльності, й мотивувати студента до вивчення матеріалу. Зацікавити сучасного студента, який має доступ до численних електронних матеріалів, простим текстовим посібникам сьогодні практично неможливо. Досвід роботи із першокурсниками показує, що їх робота з Інтернет-ресурсами найчастіше реалізується лише на рівні підготовки рефератів та презентацій своїх виступів. У студентів погано розвинута внутрішня мотивація самостійно розбиратися в інформаційному матеріалі, що «скачується» ними з Інтернету.

Smart-освіта передбачає сутнісну зміну ролі викладача як керівника-координатора навчального процесу, який повинен визначати цільові установки навчання із урахуванням форм і засобів педагогічної комунікації. Навчальні smart-технології включають: електронні підручники, презентації лекцій, комп'ютерний практикум, інтерактивне тестування, імітаційні моделі, веб-сервіси тощо. Насамперед необхідний перехід до суб'єкт-суб'єктного навчання, коли студент перетворюється в рівноправного партнера освітнього процесу. На початковому етапі дуже важливо правильно організувати тренінги спілкування, які потім реалізуються в діалоговій взаємодії на навчальних заняттях.

На практиці має місце різний рівень комп'ютерної підготовки студентів, їх навченості і самоорганізації. В рамках концепції smart-education викладач повинен розробляти індивідуальний підхід для кожного студента. Отже, в системі smart-освіти залишається гострою методична проблема підбору індивідуальних завдань різної складності, спрямованих на розвиток комунікативної активності і пізнавальної мотивації студентів. Механізмом мотивації студентів в умовах smart-освіти повинна стати актуалізація внутрішніх потреб і введення студента в активну самостійну діяльність. У контексті трансформації студентів в рівноправних суб'єктів освітнього процесу очевидна необхідність переходу від традиційної парадигми освіти: викладач – підручник – студент до нової, особистісно орієнтованої: студент (творча особистість) – інформаційно-комунікаційні технології – викладач (консультант). В цих умовах студент в процесі smart-освіти активно здобуває нові знання, а викладач виступає в ролі консультанта і координатора цього процесу.

Мотивація до навчання в умовах smart-освіти підвищується, якщо при розробці завдань враховані потреби студентів та їх можливості. Це дозволяє подолати можливе почуття невпевненості у студентів. Вони повинні розуміти, що поставлені завдання відповідають рівню їх підготовленості та сприяють становленню як майбутніх фахівців. При цьому у студентів розвиваються навички самоконтролю і відповідальності.

Для актуалізації smart-освіти студентів важливі не лише матеріально-технічні ресурси, а й методичне забезпечення. Без належного методичного забезпечення інформація не зможе трансформуватися в знання, а тим більше в професійні компетенції. Необхідне створення сценарію відповідних навчальних заходів при вивченні певної дисципліни, які будуть захоплювати студента, спонукати його до творчої і наукової діяльності. Роботу студентів на

заняттях за умов smart-освіти можна вважати ефективною, якщо студент має можливість запропонувати власний варіант розв'язання певного завдання.

Smart-освіта передбачає особливий вид навчальної діяльності, який спрямований на індивідуальне виконання навчально-дидактичних завдань, розвиток пізнавальної активності і формування знань і компетенцій в певній сфері. Основна мета при цьому – формування свідомого ставлення студентів до оволодіння теоретичними і практичними знаннями в процесі активної діяльності. Цінність smart-освіти – не тільки здобуття нової інформації, але й вдосконалення способів набуття знань, тобто вміння вчитися.

АЛЛА ЛАТИГІНА

доц., зав. каф. сучасних
європейських мов

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ТИПОВІ СИТУАЦІЇ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ З ЕКОНОМІКИ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Викладач ділової англійської мови повинен мати чітке уявлення про те, в які із сфер спілкування потрібно включити тих, хто навчається, оскільки саме в цій сфері буде діяти випускник. Об'єктом нашої уваги є професійно-трудова сфера спілкування економістів. У рамках цієї сфери зарубіжними та вітчизняними методистами визначені певні ситуації ділового спілкування.

В залежності від функцій та особливостей вживання мовних засобів М. Еліс та К. Джонсон розрізняють п'ять ситуацій ділового спілкування:

1. Проведення зборів та дискусій. Сюди входять великі офіційні та неофіційні збори і дискусії на різні ділові теми. Залежно від специфіки мови, якою користуються комуніканти, ця сфера поділяється, у свою чергу, на контроль за проведенням зборів, безпосередню участь у зборах та встановлення взаєморозуміння між партнерами при спілкуванні. Контроль за проведенням зборів передбачає відкриття та закінчення зборів, представлення теми засідання, підведення підсумків тощо. Безпосередня участь у зборах дає комунікантам можливість брати участь у процедурі обговорення різних ділових питань, виражати свою точку зору, підкріплювати її

аргументами і доповнювати новими фактами, погоджуватись чи не погоджуватись, давати пропозиції та роботи висновки. Встановлення взаєморозуміння між партнерами при спілкуванні є головним фактором на міжнародних зборах, де використовується переважно англійське ділове мовлення.

2. Подання інформації. При поданні інформації важливими є тема, яка буде повідомлена, та спосіб її повідомлення. Тому сюди автори відносять повідомлення інформації по телефону, презентацію, бесіди та доповіді, коротку інформацію під час зборів одним або кількома представниками фірм, а також передачу інформації по телексах та факсах. Подання інформації може бути пов'язане зі структурою компанії та описом товару, термінами поставки товару, різницею та подібністю між товаром конкурентних компаній та інше.

3. Ділове спілкування по телефону визначається як окрема ситуація ділового спілкування. Мова, що використовується по телефону, повинна бути офіційною, багато слів та словосполучень вживається тільки при спілкуванні по телефону. Комуніканти, спілкуючись по телефону, повинні чітко, точно викладати думки і пояснювати незрозумілу інформацію, добре орієнтуватись у темі, яка обговорюється, тому що вони не мають можливості звернутися до наочності (графіків, схем, карт, інструкцій), яка іноді використовується при викладенні ділової інформації.

4. Ділове листування здійснюється шляхом листування, телексами та факсами.

5. Безпосереднє ділове спілкування – це ситуації, в яких партнери спілкуються в неофіційній обстановці, обговорюючи ділові проблеми. Використовується не лише ділове, але й розмовне мовлення.

Класифікація Н. Брігера принципово не відрізняється від зазначеної вище, автор лише виділяє презентацію та переговори в окремі ситуації ділового спілкування.

Слід зазначити, що ділова мова розглядається як мова для спеціальних цілей, вона має важливі елементи релевантні для різних ситуацій ділового спілкування. Інформація, що поступає, повинна бути зрозумілою, повинна економити час (як того, хто говорить, так і того, хто слухає), а тому має бути лаконічною.

Термінологія, яка вживається в діловій мові, має дещо іншу природу: вона не така точна і стала, як термінологія наукового стилю.

Ділова мова загалом більше пов'язана з повсякденню побутовою тематикою, а тому частіше зазнає змін під впливом суспільних факторів. У традиційних жанрах ділової комунікації (публічні

виступи, інтерв'ю, консультації та інші) в нових умовах розвитку ринкових відносин у нашій країні реалізуються комунікативні стратегії ділових партнерів, які потребують уміння самопрезентації, презентації, проведення прес-конференції, конференції на міжнародному рівні.

А. Н. Панфілова називає десять форм ділової комунікації: ділова бесіда; ділове спілкування по телефону; ділові збори; прес-конференція; ділові переговори; торги; дискусії; симпозіуми, полеміка, дебати, спори; публічні виступи, презентація, самопрезентація.

Спираючись на описані дослідження та власні спостереження, ми гіпотетично окреслили коло можливих типових ситуацій усного спілкування для студентів-економістів, де відбувається аудіювання: це прес-конференції, семінари, переговори, презентації (фірми, товару), обговорення та укладення договорів, контрактів, угод; вирішення ділових питань з партнером по телефону; професійні бесіди.

Таким чином визначаються типові ситуації ділового спілкування у сфері діяльності економістів, що дає реальну основу для розробки методики навчання аудіювання ділового мовлення студентів-економістів.

ТЕТЯНА ЛОМОНОСОВА

викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Наука і техніка ХХІ століття розвивається дуже стрімко та бурхливо. Наразі світ перебуває на етапі переходу від суспільства індустріального до інформативного, у якому важливу роль відіграватиме інформація. Тому сучасність вимагає нових підходів до навчального процесу, нових методів, форм подання навчальної інформації. Вона вимагає, щоб над матеріалом, який вивчається, студент розмірковував, бачив зв'язок з іншою інформацією і послідовність між нею. Щоб студент, шукаючи самостійно відповіді на поставлені запитання, вчився мислити, робити власні висновки, систематизувати та узагальнювати вивчений матеріал, розвивав

пам'ять та уяву. Завдання вищої освіти полягає не стільки у тому, щоб надати студентові ґрунтовні знання з фаху, скільки навчити його здобувати потрібну інформацію самостійно з різних джерел, вміти її опрацьовувати, обмінюватися нею з колегами, через отримання інформації удосконалювати свої професійні знання, уміння та навички. Інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) створюють комфортні умови для самовизначення особистості в інформаційному суспільстві.

Комп'ютер у сучасному навчальному процесі є ефективним засобом інформатизації та підвищення якості освіти, активізації пізнавальної діяльності. Комп'ютерні технології, увібравши в себе елементи різних методик (особистісно-орієнтованого, розвивального, проектного навчання) надають кожному студентові, спираючись на його інтереси, здібності, особисті цінності й суб'єктивний досвід, можливість самореалізації в пізнавальній та інших видах діяльності, створюють комфортні умови для самовизначення особистості в інформаційному суспільстві. Використовують найрізноманітніші комп'ютерні засоби навчання: електронний підручник, статистичні та динамічні таблиці, літературні портрети, тестові завдання, медіатвори тощо. За допомогою вищезгаданих технологій змінюються дидактичні можливості:

- ✓ диференціація в організації навчального процесу;
- ✓ джерела полісенсорної інформації;
- ✓ контроль ступеня засвоєння інформації; попередження помилок;
- ✓ регулювання темпу вивчення навчального предмета;
- ✓ надання необхідних коментарів та пояснень;
- ✓ забезпечення зворотного зв'язку.

Одним із способів розвитку пізнавальної активності студентів є використання мультимедійних технологій, які дають змогу підвищити активність і привернути увагу студентів при вивченні української літератури. Такі технології роблять заняття динамічним, яскравим та результативнішим. Науково-педагогічна література подає безліч різноманітних мультимедійних жанрів: блок-тема, медіапроект, медіатвори, творчі презентації, віртуальні екскурсії, літературний проект, самодиктант тощо.

Надзвичайно ефективною є презентація під час вивчення літературного та творчого шляху письменника, коли можна використовувати фотоілюстрації до біографії, фрагменти із документальних фільмів. Такі презентації може готувати викладач, а може й студент, який показує вміння знаходити потрібну інформацію,

аналізувати її, відбирати потрібну, систематизувати та узагальнювати, укладати в схеми.

Паралельно з інформаційно-комунікативними технологіями доцільно використовувати метод проєктів, який також спрямовує на самостійну роботу студента та вміння працювати у колективі: хтось реалізовує свої організаторські здібності, хтось виступає «мозком» проєкту, хтось виступає дизайнером, редактором та ін..

Цікавою формою представлення біографії письменника є віртуальна екскурсія (віртуальна подорож). Жодна критика не зможе замінити враження від музею Лесі Українки, Григорія Сковороди чи Івана Франка. Як говорять, краще один раз побачити, аніж сто разів почути. До відеосюжетів можна розробити ряд завдань як контролюючого, так і творчого плану. Корисним також є застосування у роботі перегляду фільмів або їх фрагментів з прочитаними програмовими текстами. Після перегляду яких, студенти можуть виступити у якості критиків: спробувати порівняти запропоновані роботи, зробити висновки про роботу режисера, чи вдалося йому втілити задум автора, чи актуальна тема для сучасного читача/глядача та ін.. Допомагають на заняття з української літератури аудіотексти (записані у виконанні акторів, дикторів), які формують у студентів навички декламування.

Дискусійне обговорення питань можна проводити після перегляду документальних фільмів чи телепередач про письменників, творчість яких вивчається на заняттях. Така форма дозволить: отримати нову інформацію, проаналізувати її, сформулювати відповідну позицію студента. Під час дискусії студенти вчать відстоювати свої погляди, аргументувати свої позиції, переконувати співрозмовників та вислуховувати різні точки зору на певне питання.

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що використання інформаційно-комунікативних технологій підвищує пізнавальний інтерес студентів до вивчення матеріалу, ефективність його опанування тощо. Загальновизнано, що особистість, яка зацікавлена, хоче пізнати матеріал, засвоює його набагато краще, аніж та, що не зацікавлена змістом того, що вивчає. Також слід пам'ятати про те, що ПК – унікальний засіб наочності, адже забезпечує студентів активною взаємодією з динамічними таблицями, опорними схемами і сигналами, комп'ютер володіє здатністю методично яскраво представити мовну наочність, «матеріалізувати» її за допомогою кольору, звуку, «пожвавлення» ілюстрації і т.д. Наголошуючи на формуванні мовленнєвої компетенції засобами інноваційних технологій, ми повинні спиратись на те, що людина

запам'ятовує 20% почутого, 40% побаченого, 60% побаченого і почутого, 80% побаченого, почутого і зробленого самостійно.

Ще Я.А. Коменський у праці «Велика дидактика» писав: «...Все, що тільки можна, давати для сприйняття чуттям, а саме: видиме – для сприйняття зором, чутне – слухом, запахи – нюхом, доступне дотикові – через дотик. Якщо будь-які предмети можна сприймати кількома чуттями, нехай вони відразу сприймаються кількома чуттями...»

Важливе завдання сучасного педагога полягає у вмінні ефективно та доцільно поєднати класичні та інноваційні форми, методи та прийоми навчання, які дозволять

↳ студентам – швидко та продуктивно засвоювати навчальний матеріал, мотивовано запам'ятовувати отриману інформацію, мислити та творчо підходити до вирішення поставлених питань, здатність відтворення фрагментів навчальної діяльності тощо;

↳ викладачу – індивідуалізувати процес навчання, урізноманітнити форми подачі інформації та типи навчальних завдань, активізувати навчальну діяльність студентів, посилити їх ролі як суб'єкта навчальної діяльності тощо.

Література

1. Іщук Н.Ю. Застосування засобів мультимедіа у процесі підготовки економістів у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький держ. Пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. - Вінниця, 2004. – 20 с.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. / Навч.пос. – К. : Знання, 2005. – 486 с.

ВІТАЛІЙ ЛУЦЯК

к.т.н., докторант

Київський національний
університет харчових технологій;

ІРИНА ПОЛІЩУК

к.е.н., доц.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

СИСТЕМА РОЗВИТКУ ДИНАМІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ ТА МЕТОДОЛОГІЯ SMART-НАВЧАННЯ

Забезпечення якості підготовки фахівців являє собою сукупність планованих і систематично проведених заходів, спрямованих на

підвищення ефективності діяльності суб'єктів підприємництва у відкритій економіці з інноваціями, що розвиваються швидкими темпами, й глобально розподіленими джерелами знань, винаходів і виробничого потенціалу. Дослідженнями у галузі забезпечення якості підготовки професійних кадрів та розвитку необхідних здібностей займалися такі вчені як Е.Ф. Зеєр [2], Л.В. Занков [1], Я.А. Коменский [3], В.А. Поздняков [4] та ін.

Незважаючи на наявність сформованого концептуального ядра, багатство і відносну розробленість теоретичних ідей у дослідженні організаційних здібностей в цілому, та опануванні, пов'язаного з ними навчального підходу до розвитку організацій, залишаються недостатньо розкритими окремі методологічні питання щодо механізму створення і вимірювання динамічних організаційних здібностей, а також їх роль у маркетинговій діяльності малих виробничих підприємств.

Розвиток науково-технічного прогресу у сфері професійної освіти актуалізує технології випереджаючого навчання. Сучасний процес навчання повинен володіти гнучкістю, адаптивністю, модульністю, бути об'єкторієнтованим, мати в якості базису сучасні інформаційні технології, які значно підвищують ефективність індивідуальної роботи студентів та фахівців, що навчаються, і дають новий імпульс їх науково-дослідницькій діяльності.

Використання сучасних інформаційних технологій, а зокрема - smart-технологій визначається рядом факторів [4]:

- зростанням швидкості передачі інформації та знань;
- необхідністю динамічної адаптації студентів та фахівців до оточуючого середовища та соціальних змін, що відбуваються у ньому;
- необхідністю реформування систем навчання у відповідність до вимог інформаційного суспільства (підвищення продуктивності праці; прозорість та гнучкість освітніх процесів; навчання у відповідності до потреб та здібностей студентів).

Для сучасного фахівця необхідним є інтелектуально-інформаційне середовище навчання. Таке середовище повністю відповідає моделі підготовки та навчання, що орієнтована не лише на отримання конкретних знань, але більше на розвиток здібності та спроможності до самостійного їх поповнення, вміння ставити та вирішувати професійні задачі, володіти сучасними інформаційними та комунікаційними технологіями, володіти творчим мисленням. При розвитку вказаних здібностей, вмінь професійна підготовка і навчання можуть стати особистою цінністю студента або фахівця, що

значно підвищить мотивацію та, відповідно, результативність навчання. В сучасних умовах господарювання фахівець без отриманих знань і навичок буде малоефективним та, відповідно, не затребуваним.

Аналіз літературних джерел показав, що підтримка конкурентної переваги протягом тривалого періоду часу без розвитку здібності, що забезпечить адаптацію до змін зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, є ускладненою. Концепцію динамічних здібностей можна розглядати як підхід, здатний забезпечити існування на підприємстві джерел конкурентних переваг. В межах даної концепції на базі постійного оновлення знань в середині підприємства, створюються конкурентні переваги. Специфічний механізм створення конкурентних переваг заснований не лише на наявних знаннях в середині підприємства, а, насамперед, на здібностях отримання економічної вигоди від знань як активу, що знаходиться у нерозривному зв'язку з процесом організаційного навчання. Проведені дослідження показали те, що комбінована методологія концепції динамічних здібностей, поєднує можливості еволюційної теорії економічних змін, теорії трансакційних витрат, концепцій організаційного навчання й управління знаннями.

Слід зазначити, що специфіка розвитку професійних компетенцій працівників підприємств в сучасних умовах, полягає в орієнтації їх на партнерські стосунки з споживачами, за активного впровадження в професійну діяльність smart-технологій роль яких полягає в забезпеченні системності діяльності підприємств України, підвищення їх ефективності, зниження рівня ризиків та зменшення капіталомісткості.

Сучасне інституційне середовище породжує умови, в яких технологічність стає визначальною характеристикою діяльності людини, що означає перехід на якісно новий рівень ефективності та оптимальності. Не виключенням є і система освіти, де також розглядається можливість використання технологічного підходу [3].

На основі проведених досліджень, доцільним є впровадження технологічного підходу до розвитку динамічних здібностей в процесі навчання на підприємстві, який характеризує спрямованість педагогічних досліджень на вдосконалення діяльності навчання, підвищення її результативності, інструментальності, інтенсивності, з використанням smart-технологій. Технологія розвитку динамічних здібностей в процесі навчання – це упорядкована сукупність і послідовність методів і процесів, які забезпечують реалізацію проекту дидактичного процесу і досягнення діагностованого результату.

Провівши дослідження системи розвитку динамічних здібностей фахівців та методології smart-навчання, було визначено, що до основних характеристик технологічного підходу щодо розвитку динамічних здібностей персоналу на підприємстві відносять:

— постановку діагностичної мети (із визначенням рівня засвоєння);

— здійснення об'єктивного контролю ефективності навчання і визначення рівня досягнення поставленої мети;

— досягнення кінцевого результату з необхідною точністю.

Для постановки стратегічної мети і тактичних завдань для її досягнення доцільно, на наш погляд, використовувати цільові графи Каору Ісікави, на яких відзначається мета і фактори, що сприяють або перешкоджають її досягненню.

Література

1. Занков Л.В. Избранные педагогические труды. / Л.В. Занков – 3-е изд., дополн. – М.: Дом педагогики, 1999. – 608 с.
2. Зеер Э. Ф. Личностно-развивающие технологии начального профессионального образования: учебное пособие / Э. Ф. Зеер. – М.: Издательский центр «Академия», 2010. – 176 с.
3. Коменский Ян Амос Избранные педагогические сочинения / Я.А. Коменский // Отдельные произведения; пер. с лат. В.Н. Ивановского, Д.Н. Королькова, Н.С. Терновского; под ред. А.А. Красновского. – Т.2., Москва.: ГУПИН РСФСР. – 1939. – 288 с.
4. Поздняков В.А. Практическая реализация адаптивной подсистемы обеспечения качества подготовки педагогических кадров на основе технологии Cloud Computing / В.А. Поздняков // Педагогическое образование в России. – 2012. – №6. – С. 70-75.

ВІКТОРІЯ МАЙКОВСЬКА,

к.п.н., ст. викл.

Харківський торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

SMART-ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО ФАХІВЦЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Динамічний розвиток суспільства та світова глобалізація впливають на перерозподіл світового освітнього простору і вимагають нових підходів до професійної підготовки молодого покоління. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в процес професійного навчання стало національним пріоритетом [2].

Відповіддю на потреби сучасності є створення системи SMART-освіти в Україні.

Техніко-технологічні зміни в економіці провідних держав світу потребують наявності у фахівця відповідного рівня компетентності. В процесі дослідження ми звернулись до поняття професійної компетентності як комплексу знань та навичок, що формують здатність і готовність майбутнього спеціаліста професійно та автономно вирішувати фахові проблеми [1]. Саме тому метою створення практично зорієнтованої фахової освіти є її доступність та спрямованість на використання сучасних інноваційних засобів навчання. Це забезпечує SMART-освіта як напрям розвитку професійної освіти майбутнього, який дозволяє розширити час, простір, обсяг навчальних матеріалів та методів навчання [4].

Термін «SMART-освіта» є аббревіатурою, яка втілює сукупність понять «Self-directed» (самоорганізована), «Motivated» (вмотивована), «Adaptive» (адаптивна), «Resource-riched» (збагачена ресурсами), «Technology embedded» (з вбудованими технологіями). Її концептуальною основою є застосування значної кількості наукових джерел, інформаційно-навчальних матеріалів і мультимедійних ресурсів, які можна легко та швидко проектувати, збирати до певного комплексу, налаштовувати індивідуально під кожного студента з його потребами, особливостями навчальної діяльності й рівнем навчальних досягнень, реалізуючи п'ять ключових характеристик SMART-освіти: соціальну спрямованість, мобільність, доступність, технологічність та відкритість [3].

Як елемент SMART-освіти в ХТЕІ КНТЕУ протягом останніх років використовується платформа дистанційного навчання Moodle, яка містить електронні навчально-методичні комплекси дисциплін, що забезпечують процес підготовки фахівців економічного профілю. Врахування специфіки підготовки фахівців економічного профілю дозволило утворити Інтернет-спільноту викладачів суміжних дисциплін з метою накопичення навчального контенту на єдиному ресурсі, а відтак стала можливою розробка навчальних матеріалів, застосування яких забезпечило формування відповідних загальних і професійних компетентностей (табл. 1).

Використання в навчальному процесі платформи Moodle створило для викладача свободу вибору носіїв та джерел інформації й зробило можливим використання медіа-контенту, збагативши навчальний процес. Воно перетворило процес викладання з простої репродукції теоретичних посібників на інтерактивне спілкування лектора та слухача.

Класифікація компетентностей

Загальні	Загальнонаукові	Здатність здійснювати операції аналізу, синтезу, порівняння, систематизації, узагальнення; здатність набувати нові знання
	Загальнокультурні	Здатність сповідувати цінності й традиції національної культури, орієнтуватися в інформаційному та духовному контекстах суспільства
	Соціально-особистісні	Особистісні (відповідальність, цілеспрямованість, здатність до саморозвитку і самовдосконалення) Міжособистісні (толерантність, гуманність, здатність до соціальної взаємодії)
Професійні	Загальнопрофесійні	Планово-змістові, мотиваційні, організаційні, контрольні, навчально-методичні, дослідницькі
	Профільно-професійні	Загальноекономічні, фахові, технологічні

Завдяки використанню платформи дистанційного навчання Moodle студенти економічних спеціальностей отримують найновітнішу фахову інформацію. В процесі професійної підготовки з використанням платформи Moodle формуються якості особистості, необхідні для усвідомленого оволодіння новою інформацією задля розширення в разі потреби діапазону вмінь та навичок. Це сприяє формуванню у майбутніх фахівців загальнопрофесійних і профільнопрофесійних компетентностей та збільшує вірогідність знайти роботу за кордоном або продовжити там навчання. Оволодіння фахом в системі SMART-освіти формує вміння критично мислити, адже вміння аналізувати та систематизувати інформацію задовольняє першочергові професійні потреби фахівця економічного профілю.

Як інструмент формування компетентного фахівця, SMART-освіта передбачає можливість залучення до навчального процесу роботодавців, які можуть звертатися до ВНЗ з пропозиціями щодо

вимог до майбутнього фахівця. В свою чергу, ВНЗ може корегувати професійну підготовку відповідно до цих вимог, що полегшить для студента процес працевлаштування й адаптування до професійного середовища.

За нових соціально-економічних умов SMART-освіта є перспективним напрямом розвитку професійної освіти; рушійною силою, яка дозволить суспільству максимально ефективно використовувати навчальний простір та різноманітний контент для задоволення потреби в підготовці високоякісних фахівців економічного профілю.

Література

1. Александрова С. А. Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців підприємств туристської індустрії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 »Теорія та методика професійної освіти». – Харків, 2010. – 21 с.
2. http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/30233/
3. Корсунська Л.М. Корейська концепція smart-освіти: загальне навчання, цифрові підручники і smart-школи / Л. М. Корсунська // Освіта та розвиток обдарованої особистості . – 2013. – № 11. – С. 77-80.
4. Тихомирова Н.В. Глобальная стратегия развития smart-общества. МЭСИ на пути к Smart-университету /Smart Education, [Електронний ресурс] <http://smartmesi.blogspot.com/2012/03/smart-smart.html>

НАТАЛЯ МАХНАЧОВА

к.е.н., доц.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

SMART CITY – ПРІОРИТЕТ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В ХХІ СТОЛІТТІ

«Нове суспільство – суспільство розумової праці, що ґрунтується на застосуванні людських знань до всього, що виробляється й до того, як це робиться. Головним джерелом добробуту стають Нові ідеї».

Дональд Тапскотт, фахівець з економіки цифрового суспільства, президент Корпорації вивчення Нової парадигми

Одним з головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на

розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя [1].

На думку фахівців IBM, світ стоїть на порозі нової епохи, яку можна назвати епохою «розумної» обробки інформації. Обсяг інформації нестримно росте. 90% світових даних з'явилося в останні чотири роки. Для того щоб вижити в конкурентному середовищі глобальної економічної системи міста повинні змінитися та винайти свою ідентичність заново.

Головний меседж SMART CITY – не використання технологій заради технологій, а їх застосування для підвищення добробуту і якісних показників життя людей. І такий підхід проявляється як всеохоплююча глобальна тенденція.

Для формування SMART CITY недостатньо лише активно розвивати технології та нарощувати кількість комп'ютерного технічного забезпечення: необхідно змінювати парадигму освіти та освітні технології, які дозволять готувати людей до життя у ньому. Завдання підготовки фахівця, який буде володіти компетенціями роботи у такому суспільстві, покладається на Smart-технології при навчанні в університеті, де сукупність використання технологічних інновацій та Інтернету дає можливість забезпечити нову якість процесів і результатів навчальної, наукової, інноваційної, виховної, соціальної та іншої діяльності.

Чисте повітря чи промисловість? Зелені парки чи розвинена міська інфраструктура? Сьогодні питання стоїть саме так. Що ми маємо зараз:

- ✓ 3, 5 мільярда осіб (50%) живе у містах,
- ✓ до 2030 року - 60 % населення житиме у міських районах,
- ✓ найближчі 10 років 95% зростання міст - за рахунок країн, що розвиваються.

- ✓ загальна площа міст світу складає всього лише 2% суші Землі, проте на них припадає 60-80% споживання енергії і 75% викидів вуглекислого газу [2].

Зрозуміло, що стрімкі темпи урбанізації негативно впливають на запаси прісної води, роботу каналізаційних систем, середовище проживання і системи громадської охорони здоров'я. Однак, висока щільність міст може сприяти підвищенню ефективності економіки і впровадження технологічних інновацій при одночасному скороченні споживання ресурсів та енергії.

SMART CITY – це розумне врядування, розумна економіка, розумна мобільність, розумне довкілля, розумні люди, розумне життя.

Місто є засобом для способу життя. Коли забезпечені люди на дозвіллі відвідують культурні заходи, для малозабезпечених верств населення саме вулиці міста стають єдиною альтернативою телебаченню як способу провести свій вільний час. На жаль, сучасні міста є вигіднішими для пересування автівок, а не життя людей. Ми повинні зробити все, щоб це було не так.

Ідеальне місто – те, в якому людям подобається бути на вулиці. Люди не використовують громадський простір міста лише для пересування – вони там спілкуються, відпочивають. Тому пріоритетом міської влади має бути розвиток громадського простору.

Місто повинне бути зручним для вразливих: дітей та людей похилого віку. Ми забуваємо про це, бо люди, які проєктують міста, – це дорослі, які пересуваються автомобілями.

Симптомом «хворого» міста є відвідування торгового центру як єдиного способу проведення дозвілля його мешканців.

Туризм є насамперед пішохідним, тому всі розвинені міста світу мають розвинений громадський пішохідний простір.

Стан транспортної системи погіршується в оберненій пропорції до збагачення суспільства. Чим більше людей користуються приватними автомобілями, тим більші затори на дорогах вони створюють. Ефективними стратегіями у вирішенні транспортної проблеми є обмеження використання приватних авто та відокремлення спеціальних дорожніх смуг для громадського транспорту.

Для розвитку «розумного міста» зусилля муніципальної влади мають бути спрямовані на наступні напрямки:

- ✓ Інвестиції в людський і соціальний капітал;
- ✓ Інвестиції в транспортну систему та комунікаційну інфраструктуру;
- ✓ Сталий економічний розвиток;
- ✓ Висока якість життя;
- ✓ Розумне управління природними ресурсами;
- ✓ Врядування за широкої участі громадян [2].

Це може здійснюватися завдяки тісному взаємозв'язку з громадянином, споживачем, клієнтами, працівниками та відвідувачами.

На просування SMART CITY добре впливає розвинена місцева економіка, розвинена громадськість. Головним очікуваним наслідком при цьому є збалансований розвиток міста, його інноваційність,

врахування потреб кожної людини. Так, у м. Вінниця складовими системи управління SMART CITY є два проекти: «Безпечне місто» та «Прозоре місто» [3].

Таким чином, **«розумне місто» в Україні** – це поєднання інформаційно-комунікаційних технологій і сталого врядування за широкої участі громадян; необхідність прийняття концепції сталого розвитку України. Величезне значення має керівництво міста, його креативність та інноваційність, роль якості освіти та наукової інтелігенції. А впровадження Основних засад розвитку інформаційного суспільства дасть можливість забезпечити позитивні зміни в життєдіяльності суспільства і людини, а саме: збільшити рівень захисту прав і свобод людини та її добробуту, активізувати участь громадян в управлінні державою, сприяти розвитку демократії; підвищити конкурентоспроможність України, ефективність державного та муніципального управління, продуктивність праці у всіх сферах економіки, рівень інформаційної безпеки людини, суспільства та держави.

Література

1. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 [Електронний ресурс].
2. Креативні міста в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: creativitycities.org.ua/uk/new-city/texts/?newsid=139
Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>
3. Смарт-сіті («розумним містом») готується стати Вінниця. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.myvin.com.ua/ua/news/events/12038.html

АНЖЕЛІКА МЕДВЕДЄВА

к.т.н., доц.

ІРИНА АНТОНЮК

к.т.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У SMART-ОСВІТІ

У сучасній вітчизняній та зарубіжній освіті існує багато різноманітних форм і методів навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань студентами, розвиток їхньої розумової

діяльності; виявлення умінь та навичок критичного осмислення проблем; набуття досвіду самостійного опрацювання навчального матеріалу, пошукової роботи; набуття якостей, які стануть у нагоді в подальшому розвитку самоосвіти і самореалізації. Однією із таких форм є семінарські заняття, які забезпечують розвиток творчого професійного мислення, пізнавальної мотивації і професійного використання знань.

Термін „інтерактивне навчання» означає певний порядок інформаційної взаємодії між суб'єктом навчального процесу і навчальним середовищем. Розрізняють три порядки інформаційної взаємодії: інтраактивний, коли інформаційні потоки відбуваються всередині студента, а потім переносяться у навчальне середовище (створюється при самостійній навчальній діяльності студентів); екстраактивний, коли інформаційні потоки спрямовані від навчального середовища до студента (навчальна лекція); інтерактивний, коли між студентом і навчальним середовищем налагоджується діалог.

Проблем на семінарі можна розглянути кілька, і всі обов'язково розв'язувати в групах. Але неодмінною умовою є наявність проблеми та робота з нею в групах, прийняття узгодженого рішення і діалог за підсумками роботи.

Діалог – це співробітництво учасників навчального процесу, з одного боку – різних груп студентів, з другого – студентів і викладача з метою спільного пошуку рішення. Тому воно спрямовано на пошук спільних знаменників, розширення і можливу зміну власного погляду, відвертість у взаємовідносинах. Як доводять дослідження, групові дискусії сприяють засвоєнню 50% матеріалу.

Дискусії – це словесний обмін ідеями, думками з будь-якої теми. Корисні тим, що дають можливість активізувати розумову діяльність студентів, уміння висловлювати власні думки, використовувати набуті знання.

„Мозкова атака» достатньо популярний засіб навчання у дискусії. Ведучий пропонує якусь проблему або життєву ситуацію, для її вирішення пропонується якомога більше альтернативних засобів, які потім аналізуються самими студентами.

„Дерево рішень» – метод усіх можливих варіантів. Цей метод застосовується при аналізі ситуацій і допомагає досягнути повного розуміння причин, які призвели до прийняття того чи іншого важливого рішення, події в минулому. Студенти мають зрозуміти механізм складних рішень, роль викладача – заносити (можна залучати студентів) у колонки переваги і недоліки кожного з них.

Методика проведення дискусії:

1. Викладач ставить проблему, студенти її обговорюють. У дискусії беруть участь за регламентом 3-5 студентів.

2. Інші студенти через 15-20 хвилин беруть участь в обговоренні.

3. Після закінчення дискусії викладач підбиває підсумки, дає оцінку учасникам дискусії.

Структуровані дебати. Це змагання між двома командами.

Основні умови: кожна команда повинна ретельно готувати свої аргументи: вирішити, які пункти, підтверджені джерелами та документами, висувають виступаючі; бути готовими до аргументів супротивників; учасники дебатів виступають послідовно.

Перемога надається команді, яка більш ефективно й аргументовано довела свої позиції і спростувала протилежні.

До активних форм навчання, які сприяють засвоєнню до 70% матеріалу, відносяться рольові ігри. Під час їх проведення розігруються ситуації, які зі студентами не траплялися у повсякденному житті. Метою рольових ігор є допомога студентам у дослідженні їх почуттів, думок та дій у вільній сприятливій обстановці. Рольові ігри можуть дати багатий матеріал для обговорення.

Методика проведення: сформулювати проблему, яку буде ілюструвати рольова гра; визначити відповідно до сценічних ситуацій дійових осіб, їх кількість; вибрати спостерігачів рольової гри. Рольові ігри імітують реальні життєві події, тому вони повинні стосуватися проблем, на які немає однозначної відповіді.

Таким чином, у сучасній освіті має місце багатоваріантність форм і методів smart-навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань студентами, розвиток їх розумової діяльності, виявлення умінь та навичок критичного осмислення проблем, набуття досвіду самостійного опрацювання навчального матеріалу, пошукової роботи; набуття якостей, які стануть у нагоді в подальшому житті.

ТЕТЯНА МЕЛЬНИК

д.е.н., проф., зав. кафедри
міжнародної економіки

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ SMART-ОСВІТИ

Аналіз поглядів філософів, економістів, аналітиків, політологів, а також результати освітніх форумів конференцій останніх років, пов'язаних з інформатизацією, свідчать про тенденцію переходу інформаційного суспільства до суспільства знань або Smart-суспільства, керівною парадигмою якого є прагнення покращувати всі сфери життєдіяльності людини, використовуючи інформаційні технології для створення нової якості життя [2].

Категорія «Smart-суспільство» увійшла в науку після Саміту «Великої двадцятки» у Сеулі (листопад 2010 р.), де проходив форум з інформаційних технологій «Smart і стале зростання». Зокрема саме там були озвучені стратегії розвитку окремих країн (Німеччина, Південна Корея, Австралія, Нідерланди та ін.), пов'язані із Smart-технологіями або «розумними» технологіями.

Дослідження наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, які стосуються Smart-підходів у навчанні показує, що під Smart-освітою розуміють навчальний процес з використанням технологічних інновацій та Інтернету, який надає слухачам можливість придбання професійних компетенцій на основі системного багатомірного бачення і вивчення дисциплін, з урахуванням їх багатоаспектності і безперервного оновлення змісту.

В контексті вищезазначеного спостерігається трансформація методики викладання у вищих навчальних закладах. Завдяки глобальній мережі Internet стають доступними колосальні масиви даних, значна частина яких є у вільному доступі. Освітній процес стає інтерактивним і змінюються методи навчання: набуло поширення дистанційне навчання, стає можливим проведення лекцій в режимі on-line та формування діалогу між студентом та викладачем навіть перебуваючи у різних країнах. Вищезазначені особливості освітнього процесу є актуальними для майбутніх фахівців міжнародної економіки з огляду на можливість дослідження даної сфери за матеріалами як вітчизняних, так і іноземних джерел.

Динамічність розвитку Smart-технологій і Smart-освіти певною мірою пов'язане з масштабністю і якістю покриття мережею Internet. Дослідження рівня розвитку мережі Internet в країнах Європи (табл. 1) показало, що найбільше покриття мережею спостерігається в Норвегії (95%), Нідерландах (94,0%), Великій Британії (89,8%). Частка користувачів Internet до загальної кількості населення в Україні за даними 2013 р. становить 41,8%, Російській Федерації – 61,4%, Білорусії – 54,2%.

Таблиця 1

Рівень розвитку мережі Internet в країнах Європи у 2013 р.

Країна	Населення, млн чол	Кількість користувачів Internet, млн чол	% користувачів Internet до загальної кількості населення	Кількість користувачів мережі Facebook, млн чол
Білорусія	9,61	5,20	54.2	0,53
Болгарія	6,92	3,67	53.1	2,52
Чехія	10,63	7,88	74.1	3,83
Естонія	1,26	1,01	80.0	0,50
Франція	66,26	55,22	83.3	25,62
Німеччина	81,00	69,78	86.2	25,33
Угорщина	9,92	7,21	72.6	4,27
Італія	61,68	36,06	58.5	23,20
Латвія	2,17	1,63	75.2	0,41
Молдова	3,58	1,75	48.8	0,29
Нідерланди	16,88	15,86	94.0	7,55
Норвегія	5,15	4,89	95.0	2,77
Польща	38,35	24,94	65.0	9,86
Португалія	10,81	6,72	62.1	4,66
Румунія	21,73	10,81	49.8	5,37
Російська Федерація	142,47	87,48	61.4	7,96
Туреччина	81,62	37,75	46.3	32,13
Україна	44,29	18,51	41.8	2,31
Велика Британія	63,74	57,27	89.8	32,95

Джерело: за даними Internet World Stats [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internetworldstats.com/stats4.htm>

В перспективі накопичення суспільством технологій роботи з інформацією зумовить появу нової якості, яку нині називають суспільство Smart. У такому суспільстві технології, які базувалися на

інформації, трансформуються у технології, які будуть базуватися на взаємодії та знаннях.

Таким чином, ключем до розуміння Smart-освіти – є широка доступність знань. У результаті впровадження Smart-освіти студенти зможуть мобільніше отримувати необхідну інформацію, підвищиться рівень використання інноваційних технологій, можливе встановлення співпраці не тільки в рамках університету, а й створення мережі обміну інформацією між декількома університетами. При цьому дієвість такої системи освіти залежить від самодисциплінованості студента, адже широкі можливості навчання іноді негативно позначаються на елементарних теоретичних знаннях, тому завданням викладача у цьому процесі – вміння зацікавити студента і вказати на важливість навчання та подальшого самонавчання для успішного майбутнього і кар'єрного зростання.

Література

1. Робинсон К. О смене парадигмы образования [Електронний ресурс] / К. Робинсон. – Режим доступу : https://www.youtube.com/watch?feature=player_detailpage&v=Ps4hp7LS568
2. Семеніхіна О.В. Нові парадигми у сфері освіти в умовах переходу до Smart-суспільства / О. В. Семеніхіна. // [Науковий вісник Донбасу](#) . - 2013. - № 3. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvd_2013_3_22.pdf
3. Тихомиров В. П. Мир на пути к смарт-обществу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me-forum.ru/upload/iblock/982/9822ab64e205263119d6568e24dc4292.pdf>

ОЛЕКСАНДРА МИКАЛО

к.е.н., ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН

Сьогодні вітчизняний ринок освітніх послуг набуває ознак, притаманних бізнес-середовищу, яке характеризується, в першу чергу, високим рівнем конкуренції. Крім того, конкуренція між вищими навчальними закладами всередині країни посилюється зростанням конкуренції з боку закордонних вузів.

За даними Центру дослідження суспільства, українські абітурієнти дедалі частіше обирають європейські університети. До десятки лідерів за підсумками 2012/2013 навчального року входять Польща, Німеччина, Росія, Чехія, Італія, США, Іспанія, Франція, Канада та Австрія.

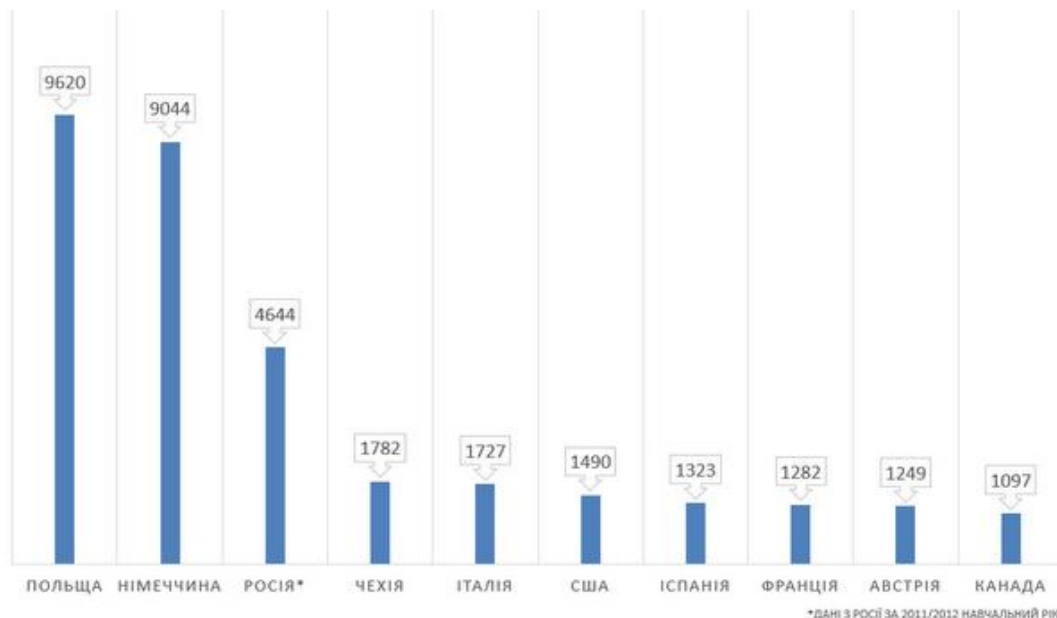

Рис. 1. Студенти-українці у закордонних ВНЗ у 2012/2013 н.р., денна форма навчання [1]

Загалом за останні п'ять років кількість студентів з України у державах Європейського Союзу зросла на 38%. Якщо у 2008 році ця цифра становила 18 тис., то у 2013 році європейську освіту обрали майже 29 тис. українців. [1]

Крім визнання отриманого диплому місцевими роботодавцями, одним із найвагоміших аргументів на користь освіти за кордоном, є практична спрямованість навчання, використання новітніх методик і технологій, які виводять таку освіту на якісно новий рівень у порівнянні з більшістю вітчизняних вишів.

Тому питання підвищення якості української освіти лежить у площині пошуку таких інструментів та методик, які дозволять:

- зацікавити студента, стимулювати жагу до нових знань, і не лише до професійних.

- показати зв'язок дисципліни з практикою та реальним життям, що особливо важливо на початку навчання.

- підвищити рівень довіри до викладача, який розуміє студента, виступає у ролі консультанта, мотивує студента до навчання і є авторитетним джерелом інформації та нових знань.

В свою чергу це дозволить сформувати професійні навички та компетенції, навчити студентів критичному мисленню, а також сформувати систему загальнолюдських цінностей у час глобальних перетворень у державі та світі загалом.

На нашу думку, одним із інструментів, який дозволить посилити практичну спрямованість дисциплін, є інтеграція художніх творів у навчальну програму курсу, зокрема: сучасної художньої літератури, творі, які друкуються в журналах, прокатних, телевізійних фільмів і серіалів, документальних, науково-популярних стрічок та передач. Також цікавим та перспективним є застосування у викладанні навчальних дисциплін продуктів масової культури, які стали невід'ємною частиною життя сучасної молоді: пісень та музичних кліпів, комп'ютерних та відеоігор, коміксів, мультфільмів та реклами.

Застосування художніх творів та елементів масової культури не повинне обмежуватися лише прикладами для ілюстрації теоретичного матеріалу. Тому було запропоновано алгоритм інтеграції їх у програму курсу, що дозволить максимально ефективно використовувати дану методику:

1. Пошук творів для обраної дисципліни (важливим джерелом нової інформації є самі студенти, які отримують додаткові бали, наприклад, за зібране портфоліо з прикладами художніх творів на задану тематику).

2. Аналіз на предмет відповідності певній темі дисципліни або декільком темам.

3. Формулювання креативного завдання (написання есе, вирішення ситуаційного завдання за визначеним твором, аналіз досліджуваного об'єкту з точки зору відповідності вивченим теоретичним положенням тощо).

4. Визначення виду заняття, на якому можна застосувати або винесення завдання на самостійну роботу.

5. Врахування часу, необхідного для завдання, у сценарії заняття.

Даний алгоритм було застосовано автором під час викладання дисциплін з професійного циклу підготовки студентів-магістрів спеціальності «Реклама» та бакалаврів напряму підготовки «Маркетинг» КНТЕУ, що дозволило отримати такі позитивні результати:

1. Висока зацікавленість студентів у вивченні дисципліни.

2. Прояв студентами ініціативи у самостійній підготовці прикладів на основі певних творів (фільмів, книг), які ілюструють теоретичні питання різних тем.

3. Краще засвоєння змісту дисципліни, яка проілюстрована великою кількістю прикладів.

Таким чином, студенти оволодівають професійними компетенціями у зручній та цікавій для них формі, що дозволяє більш ефективно організувати навчальний процес та підвищити мотивацію до навчання.

Література

1. У 2013 році європейську освіту обрали 29 тисяч українців [Електронний ресурс] / Osvita.ua. – Режим доступу: http://osvita.ua/abroad/higher_school/39508/

ОКСАНА МОЙСІЄНКО

викл.

ВІКТОРІЯ СЕМІДОЦЬКА

викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ SMART ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

У сучасному світі глобалізації володіння іноземними мовами є запорукою професійного успіху. Зростаючі потреби у спілкуванні та співпраці між країнами вимагають активізації та модернізації процесу викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах, а також більш ретельної організації та вдосконалення контролю самостійної роботи студентів. Освітній процес, у свою чергу, повинен приводитись у відповідність до технологічного розвитку суспільства.

Важливим фактором успішного викладання є впровадження у навчальний процес інноваційних легких у використанні продуктів - засобів, які допомагають заохочувати студентів до навчання, адже одним з основних факторів оволодіння іноземною мовою є мотивація. Саме такі характеристики мають SMART Boards. SMART технології успішно використовують у світі з 1991 року. Наприклад, в Об'єднаному Королівстві завдяки гранту в 50 млн. фунтів стерлінгів кожна школа вже у 2007 році мала SMART Board. Основною складовою SMART технологій є інтерактивна дошка SMART Board - сенсорний екран, що працює як частина системи, в яку включені комп'ютер та проектор. Інтерактивна дошка SMART Board дозволяє

контролювати всі програми за допомогою сенсорного монітору, писати і малювати на поверхні та зберігати всі записи. Вона реагує на дотик пальця (або будь-якого іншого непрозорого предмета) як на клік мишкою. Можна переміщувати об'єкти (поєднати частини речення/ синоніми, поставити букви в слові/ слова в реченні по черзі та багато інших завдань), змінювати розмір, використовувати жести для прокрутки сторінок та ін. Останні інтерактивні дошки побудовані на основі DViT технології, що дає можливість максимум чотирьом користувачам одночасно працювати біля дошки незалежно один від одного.

Завдання інтерактивні, тому через дію студенти краще розуміють і запам'ятовують. Важливою рисою є також візуалізація – яскраві презентації і відео, оскільки мовний матеріал з ролика чи фільму студенти запам'ятовують краще, вони уважніші, тому що зацікавлені. Всі матеріали та інформація надсучасні, відображають новітні дані і тенденції. Якщо є підключення до Інтернету, то викладач може зберегти необхідні посилання і безпосередньо використовувати їх під час заняття. SMART завдання для самостійної роботи бувають різних рівнів складності, тому можуть бути використані для студентів з різним рівнем мовленнєвої підготовки, що цілком відповідає принципу індивідуального підходу до кожного студента. Виконані завдання можуть бути перевірені автоматично. SMART технології сприяють професійному розвитку викладача завдяки створенню власних авторських уроків у програмному забезпеченні SMART Notebook та Он-лайн спільноті викладачів, які можуть ділитися своїм кращим досвідом. SMART технології надають викладачам легкий доступ до високоякісного цифрового контенту, оскільки безкоштовно пропонують велику кількість сучасних, релевантних навчальному плану інтерактивних ресурсів, бібліотеку уроків SMART Exchange за адресою www.smarttech.com і посилання на корисні ресурси, тоді як самостійний пошук навчальних матеріалів в Інтернеті та інших джерелах займає набагато більше часу. SMART Technologies підтримують викладачів технічною допомогою і порадою, оскільки не лише пропонують продукцію, а і надають підтримку, тренінги та ресурси.

Але ми також повинні пам'ятати, що метою як аудиторної, так і самостійної роботи студентів є оволодіння мовою як засобом спілкування, а не лише набором граматичних чи лексичних навичок, знань і вмінь. Тобто, саме спілкування в усній та писемній формах виступає метою і основним засобом навчання. Основні форми реалізації комунікативного підходу в аудиторії з викладачем

очевидні: рольові ігри, метод кейсів та ін. Але і самостійна робота студентів має бути організована таким чином, щоб мати комунікативну спрямованість. Тому слід зазначити, що завдання SMART технологій не можна використовувати як єдине джерело завдань до всіх тем на всіх заняттях.

Отже, використання SMART технологій, в тому числі SMART Board, значно підвищує якість викладання і є сучасним засобом, який повинен стати невід'ємною складовою навчального процесу.

При цьому потрібно наголосити, що SMART технології, Інтернет та дистанційне навчання ні в якому випадку не можуть і не повинні повністю замінити живе спілкування з викладачем та іншими учасниками навчального процесу, допомогу та контроль викладача. Вони є високоефективними допоміжними засобами організації як аудиторної так і самостійної роботи студентів.

ВІКТОРІЯ ПРИМА

ст.викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ

Наукова психологія і досі веде суперечки щодо питань, пов'язаних з явищем обдарованості як певним відхиленням від норми у розвитку. Обдарованість як максимальне виявлення здібностей, що зумовлене «емоційною енергетикою», й досі залишається проблемою нез'ясованою [1].

Проблема обдарованості є сьогодні досить актуальною. Роботі з обдарованою молоддю займає провідне місце у роботі вчителів шкіл та викладачів. Єдиних рекомендацій щодо навчання обдарованих дітей не існує, й не може існувати, адже кожна дитина – унікальна особистість зі своїми перевагами та недоліками. Тому важливим є пошук індивідуального підходу до кожного учня, зокрема й до обдарованого. До того ж робота з ними вимагає значних професійних і педагогічних знань від педагога.

Серед обраних засобів та методів досягнення бажаного результату виділяють наступні:

1. нетрадиційні уроки та підвищення їх ефективності у розвитку творчості;

2. етапи роботи по розвитку умінь творчо мислити та працювати з додатковою літературою, спонукати до науково-дослідницької діяльності;

3. активні форми організації навчально-пізнавальної діяльності, залучення інноваційних технологій;

4. удосконалення системи роботи з обдарованими та здібними студентами: організація гуртків та факультативів, індивідуальні заняття зі здібними студентами;

5. етапи роботи по розвитку умінь творчо працювати (захист досвіду роботи, контроль і допомога при підготовці дослідження);

6. досвід викладачів з проведення занять на інтегративній основі, широке їх застосування;

7. система роботи по виробленню умінь самостійної творчості, організація гуртків, стимулювання та заохочення учнівської творчості;

8. досвід роботи з розвитку загальних і спеціальних творчих здібностей;

9. досягнення передової педагогічної науки в практику роботи;

10. використання інтерактивних методів навчання.

Сучасні дидактичні технології навчання обдарованої молоді передбачають орієнтацію на ряд важливих напрямів, що є принциповими на сьогодні:

1. індивідуалізація освітньої діяльності в цілому у контексті особистісно-зорієнтованого підходу, що означає не формування особистості із заданими властивостями, а створення умов для розвитку специфічних особистісних функцій учнів як суб'єктів освітнього процесу;

2. активізація навчання за рахунок проблемних, дослідницьких, творчих методів з поступовою передачею обдарованому учню ініціативи в організації своєї самостійної пізнавальної діяльності;

3. встановлення ділових партнерських стосунків між викладачем і студентом, що сприяє вільному вибору, розкнутості, творчій винахідливості, домінуванню власної дослідницької практики над репродуктивним засвоєнням знань.

Висновки. Практичне втілення творчого розвитку особистості має ряд проблем. До цього треба прагнути, але не змушувати. Треба створити відповідні умови для творчості, розвитку обдарованості, духовної культури.

Література

1. Кульчицька О. І. Специфіка дитячої обдарованості // Обдарована дитина. – 2001. – № 1.

2. Савенков А. И. Детская одаренность и школьное обучение // Народное образование.
3. Яковлева Е. Развитие творческой одаренности детей школьного возраста // Одаренные дети. – 2002. – № 2.
4. Саган Степан Неперервна освіта молоді // Рідна школа. –1995 № 7 – 8.
5. Ступарик Б. Проект єдиної школи в Україні // Шлях освіти. –1999 № 2.

АНТОНІНА РОЗУМ

ст.викл.

НАДІЯ КАЙДА

викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

У тезах порушується проблема застосування методу проектів у підготовці майбутніх фахівців туристичної галузі. Зосереджена увага на тому, що метод проектів дасть можливість набути вміння самостійно працювати над своїм інтелектуальним й творчим потенціалом.

З розвитком процесів глобалізації, розширення сфери міжнародного спілкування, інтенсифікацією міжкультурних обмінів, розвитком інтернаціонального туризму, активізацією ділових стосунків із закордонними партнерами знання іноземних мов є життєвою необхідністю для фахівця у будь-якій галузі. Саме тому в сучасній системі вищої освіти володіння студентами іноземними мовами розглядається як одне з пріоритетних завдань. Одним із методів навчання, який відповідає сучасним суспільно-історичним та соціально-економічним вимогам до виховання, навчання та розвитку молоді є метод проектів. Як зазначає О. О. Павленко: «Необхідно зробити проектне мислення та проектну культуру частиною педагогічного мислення та педагогічної культури вчителя. Вміння користуватися проектною технологією є показником високої кваліфікації педагога, його інноваційного мислення» [1].

Загальні теоретичні положення щодо методу проектів розглядаються у працях Дж. Дьюї, Д. Каттерік, В. Кілпатрик, В. Монда, А. Папандрею, Д. Снезден. У сучасній педагогіці метод проектів досліджували російські вчені В. Гузеєв, Д. Левітес, Є. Полат, Г. Селевко та українські К. Баханов, А. Касперський, Т. Кручиніна, О. Пехота, О. Пометун та ін.

На нашу думку, одним із ефективних методів активізації пізнавальної діяльності в підготовці майбутніх фахівців туристичної галузі є метод проектів. У сучасній дидактиці вважається, що вміння використовувати метод проектів є показником високої кваліфікації викладача, а сам метод – прогресивною технологією навчання та розвитку тих, хто навчається. У цьому сенсі говорять про технологію проектування, як технологію XXI століття.

У дослідженні О. Фунтікової метод проекту розглядається як засіб розвитку і саморозвитку професійного росту майбутніх спеціалістів, в результаті чого формується система професійно-педагогічних вмінь на підставі створення оптимальних умов організації самостійної роботи і досягнення високих результатів у навчальній роботі [3].

Здійснивши аналіз науково-педагогічної літератури ми можемо зазначити, що навчальні проекти класифікують за різними ознаками. Відповідно до мети педагогічного проекту, він може бути – навчальний, виховний, розвиваючий і профорієнтаційний. За етапами і обсягом педагогічні проекти можна поділити на: загальні, предметні, тематичні, поурочні, ситуаційні. За предметом проектування проекти можна класифікувати на спеціальні, дидактичні, методичні та дослідницькі. Зауважимо, що майже всі види проектів передбачають використання дослідницьких, проблемних, творчих за своїм змістом, методів для вирішення заздалегідь запланованих проблем [2].

На нашу думку метод проектів передбачає володіння певними інтелектуальними вміннями: аналіз, зіставлення, синтез, прогнозування і таке інше. В процесі роботи над проектом можна отримати певний досвід й практичні навички вирішення проблеми, захистити проект, набути вміння самостійно працювати над своїм інтелектуальним й творчим потенціалом.

Таким чином, в контексті модернізації системи освіти України навчання іноземних мов передбачає розвиток комунікативних умінь та навичок студентів з метою використання мовних засобів іноземної мови для досягнення власних цілей. Необхідно зазначити, що розвиток комунікативного підходу у вивченні іноземних мов, впровадження інноваційних технологій навчання, а саме методу

проектів, має здійснюватися з опорою на історичний досвід і традиції, які враховують етнічну специфіку і соціокультурний аспект.

Література

1. Павленко О. О. Технології навчального проектування та їх використання в курсі «Основи економічних знань» /О. О. Павленко // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка: зб. наук. праць. – К.: НТУУ – КПІ: ІВЦ «Політехніка», 2009. – № 3 (27). – С. 158– 164.
2. Полат Є. С. Метод проектів на уроках іноземного мови / Є. С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 3. – С. 3 – 9.
3. Фунтікова О. О. Сучасний погляд на використання методу проектів в організації самостійної роботи студентів поза аудиторією у вищій школі // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2003. – № 11. – С. 17 – 24.

ЄВГЕНІЯ РУДЕШКО

ст.викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ

Використання нових інформаційних технологій не лише пришвидшує і урізноманітнює навчальний процес, але й відкриває великі можливості для розширення освітніх рамок, і, безсумнівно, несе в собі величезний мотиваційний потенціал і сприяє принципам індивідуалізації навчання.

Чільне місце серед новітніх технологій посідає метод проектів, який останнім часом набуває все більшого поширення в сучасних освітніх закладах України. Проектний підхід сприяє посиленню індивідуалізації процесу навчання, пошуку оптимального поєднання теорії та практики, актуалізації наявних знань та умінь студентів, стимулюванню їх до розв'язання власних життєвих проблем.

Слід наголосити, що крім досягнення певного конкретного результату одним із найголовніших завдань організації проектної діяльності студентів є використання іноземної мови на всіх без винятку етапах реалізації проекту. Досягненню цієї мети сприятиме, на наш погляд, створення системи завдань для самостійної роботи,

орієнтованих на особистісні інтереси та захоплення студентів з урахуванням їх власного життєвого досвіду і знань, а також навичок і вмінь різних сфер життя.

Метод проектів стає в нашій країні не просто популярним, але й «модним», що вселяє тривогу, оскільки віддаючи дань моді, іноді ми приймаємо звичайну групову роботу студентів за створення проекту. Отже, щоб не допуститися такої помилки, при застосуванні методу проектів у навчальній діяльності студентів слід мати на увазі, що головною особливістю проектної технології, яка відрізняє її від інших традиційних методів навчання, є суб'єктні взаємини учасників педагогічного процесу. Педагог при такому підході виступає консультантом, партнером. Будь-який проект в такому разі носить особистісно-орієнтований характер.

Мета методу проектів – стимулювати інтереси студентів до окремих проблем. Що передбачають володіння ними певною сумою знань, та через проектну діяльність, яка включає розв'язування однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування набутих знань. Цим обумовлюються основні завдання методу проектів:

передати студентам суму тих чи інших знань, навчити здобувати ці знання самостійно і вміти застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань;

сприяти студентові у здобутті комунікативних навичок, тобто здатності працювати в різноманітних групах, виконувати всілякі соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника тощо);

розширити коло спілкування студентів, знайомства з іншими професіоналами, різними точками зору на одну проблему;

сформувати вміння студентів користуватись дослідницькими прийомами: збирати необхідну інформацію, вміти її аналізувати з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки.

Реалізація будь-якого з проектів відбувається у чотири етапи: підготовчому, виконавчому, презентаційному та підсумковому.

Метою підготовчого етапу є планування викладачем діяльності студентів з виконання проекту (відокремлення основних напрямків діяльності, розподіл студентів за мінігрупами, які працюватимуть за цими напрямками, визначення формату очікуваного кінцевого продукту, планування шляхів і джерел пошуку інформації, а також способів презентації результатів дослідження). Для цього етапу характерне виконання студентами рецептивних та рецептивно-репродуктивних умовно-комунікативних вправ.

На другому, виконавчому етапі студентами здійснюється виконання рецептивних, репродуктивних, продуктивних

комунікативних вправ, спрямованих передусім на вдосконалення вмінь студентів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності.

На етапі презентації студенти власне презентують результати своєї проектної діяльності. У процесі виконання рецептивних та продуктивних комунікативних вправ студенти готуються до усної доповіді.

Підсумковий етап передбачає обговорення, аналіз та оцінювання якості й результатів проектної діяльності і проектів студентів спочатку у міні групах, а потім проекту в цілому.

Роль викладача полягає у тому, щоб проаналізувати одержану інформацію і використати її для загального оцінювання діяльності студентів.

Застосування проектної методики на заняттях з іноземної мови показало, що студенти: досягають добрих результатів у вивченні іноземної мови, мають практичну можливість застосувати навички роботи з комп'ютером та іншими мультимедійними засобами навчання, розуміють необхідність міждисциплінарних зв'язків.

Метод проектів володіє рядом переваг перед традиційними методами навчання. Основними перевагами є: підвищення мотивації студентів при вивченні іноземної мови; наочна інтеграція знань по різних предметах; простір для творчої діяльності.

Метод проектів відрізняється від широко розповсюджених традиційних методів навчання і є найбільш продуктивним, тому що в процесі його розробки та реалізації досягаються всі особливості педагогічної праці, пов'язані із цілями, завданнями, об'єктом, способами здійснення і його результатом. Саме такий метод у поєднанні з іншими технологіями навчання здатний вирішити завдання поступового формування й подальшого розвитку самостійного мислення студентів, володіння ними певними інтелектуальними, творчими та комунікативними вміннями.

ТЕТЯНА САВЧЕНКО

к.т.н., доц.

СЕРГІЙ ГАХОВИЧ

к.т.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

РОЗРОБКА ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ SMART-ОСВІТИ

Роль освіти в сучасному світовому суспільстві визначається стрімким розвитком інформаційних технологій та Інтернету. Це призводить до нового бачення, зумовленого тим, що використання технічних засобів, послуг та Інтернету в різних галузях спрямовано на поліпшення людського життя. Ключові завдання сучасної SMART-освіти – це створення гнучкого та відкритого середовища навчання: використання гаджетів, відкритих освітніх ресурсів та систем управління ними.

Отже, концепція SMART (Self-directed, Motivated, Adaptive, Resource-enriched, Technology embedded) є основною рисою освіти майбутнього з розширенням часу, простору, навчальних матеріалів та методів навчання, що долають обмежені можливості традиційних навчальних занять в аудиторії.

Основними завданнями для SMART-освіти є: 1) розробка і впровадження електронних підручників; 2) створення online-аудиторій і електронної системи оцінювання знань; 3) розширене використання освітніх ресурсів для громадських цілей; 4) зміцнення освіти у сфері етики використання інформаційних технологій для розв'язання соціальних проблем; 5) підвищення кваліфікації викладачів для ширшого застосування SMART-освіти; 6) створення основи для освітніх послуг тощо.

Електронні підручники є одним з основних навчальних засобів, які містять мультимедійні матеріали, що можуть бути використані в будь-який час, в будь-якому місці, враховуючи індивідуальні здібності студента та рівня його знань. Крім того, електронні підручники дозволяють, використовуючи передові технології, забезпечувати активне та інтерактивне навчання в реальному режимі часу та доступ до останніх оновлень змісту при підключенні до професійних баз даних.

У процесі створення мультимедійного курсу перед

розробниками постає проблема найбільш ефективного поєднання дидактичних завдань і технічних рішень. Насамперед, виникає питання уніфікації структури підручника, вироблення єдиних принципів підготовки і подання навчальних матеріалів. На теперішній час існує багато засобів для створення електронних курсів, в тому числі і дистанційних. Зокрема, практично необмежені можливості підготовки складних інтерактивних сценаріїв пропонує розробникам Articulate Storyline, що має простий інтерфейс та інтуїтивно зрозумілі функції. В системі є навчальний курс, шаблони, інструкції, поради та безкоштовні завантаження із сайту розробника.

Articulate Storyline дозволяє розробляти якісні та наочні навчальні матеріали, які сприяють формуванню активного пізнавального інтересу і легко засвоюються. За допомогою нескладних маніпуляцій презентація перетвориться в привабливий Flash-об'єкт, готовий до використання в процесі навчання. Програма дозволяє створювати навчальний контент будь-якої складності, в тому числі навчальні ігри та симуляції, містить велику базу персонажів. Крім того, з'являється можливість створювати курси, доступні на мобільних пристроях, в тому числі на iOS.

Таким чином, ключові можливості *Articulate Storyline*:

— *Інтуїтивний інтерфейс користувача.* Простий інтерфейс дозволяє створювати курси з нуля або на основі шаблонів, не вимагаючи додаткового навчання користувача.

— *Шаблони слайдів.* Створення слайдів з нуля або за допомогою шаблонів. Проста настройка параметрів шаблонів.

— *Персонажі.* Додавання в слайди до 47500 комбінацій мальованих і фотоперсонажей.

— *Інтерактивність.* Використання тригерів для визначення, коли запускати ті чи інші дії. Робота з шарами слайдів для створення безлічі взаємодій між компонентами на слайді.

— *Стани та змінні.* Можливість налаштування об'єктів для реагування на дії студента.

— *Більше 20 різних типів питань.* Крім того, довільні форми дозволяють створювати питання за допомогою будь-якого об'єкта на слайді.

— *Підтримка Drag-and-drop.* Додавання об'єктів на слайд перетягуванням.

— *Запис відбувається на екрані.* Запис показує студентам, як необхідно працювати з електронним курсом.

— *Симуляція.* Після одноразового запису екрану Storyline автоматично сегментує запис на декілька покрокових посібників. В

результаті студенти можуть переглядати, як виконувати завдання, а також проходити їх у тестовому режимі.

— Підтримка технологій HTML5 і Flash, а також мобільних пристроїв. Публікація курсів у різних форматах на iPad, настільні ПК, ноутбуки, пристрої під Android тощо.

Articulate Storyline підтримує інтеграцію з системами дистанційного навчання – ролики можуть бути сумісні зі специфікаціями SCORM, AICC, Tin Can Api. Відповідно, результати тестування можна передати для використання системою дистанційного навчання, будь то Moodle або будь-який інший програмний пакет.

На рисунку 1 наведено приклад застосування Articulate Storyline для розробки та публікації електронного курсу «Прикладна механіка», що впроваджено в навчальний процес в Лабораторії дистанційного навчання КНТЕУ.

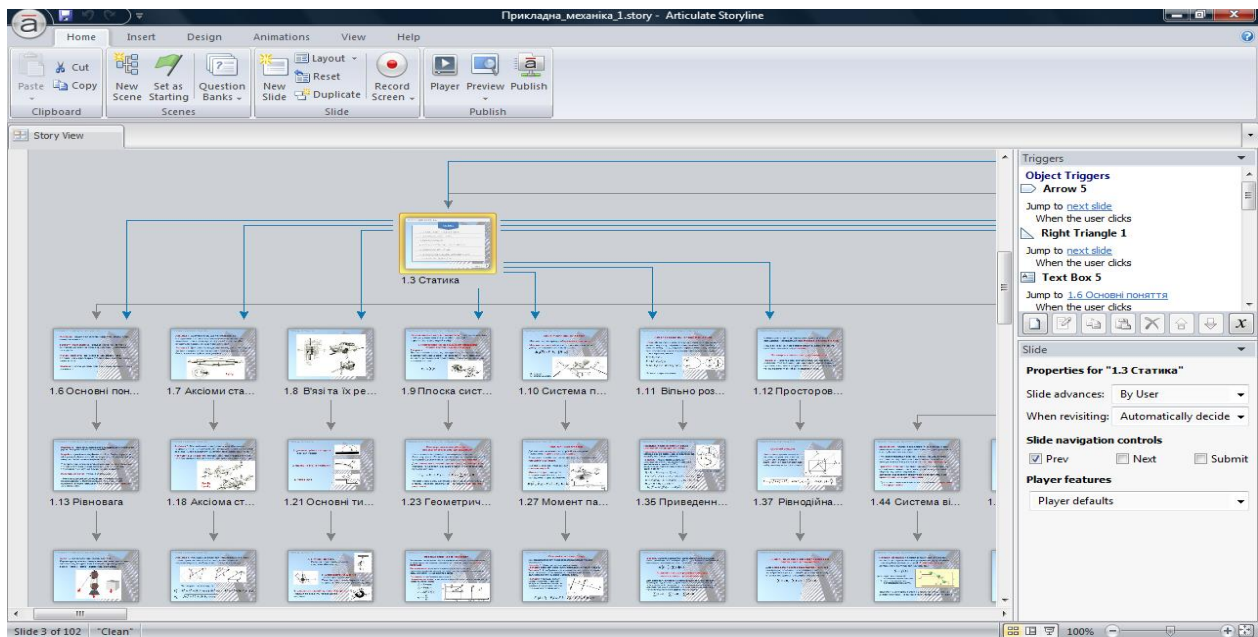

Рис. 1. Розробка дистанційного курсу «Прикладна механіка»

Articulate Storyline підтримує вставку мультимедійного контенту всіх типів: відео, флеш, звук, веб-об'єкти. Імпортуються всі поширені формати відео (flv, avi, wmv, mov, mpeg, dv, 3g) і звуку (mp3, wma, wav, m4a, aac, aiff, ogg), крім того, можна вставити HTML-код ролика з Інтернету або записати відео з веб-камери, а звук з мікрофона. Веб-сторінки відображаються на слайді у вигляді фреймів, ними можна користуватися, і це теж суттєво розширює горизонти проектування роликів.

Унікальною функцією програми є можливість вставляти на слайди область прокручування. Завдяки цьому слайди можна використовувати

як звичайні сторінки, що містять необмежену кількість інформації. І якщо в плані звичайних презентацій той же PowerPoint може позмагатися з Articulate Storyline, то для підготовки електронних курсів, підручників і довідок з великою кількістю тексту він явно не годиться саме з причини своєї односторінковості. Те ж саме можна сказати про Adobe Captivate.

Таким чином, Articulate Storyline є якісною і простою в освоєнні програмою для створення інтерактивного мультимедійного контенту, в першу чергу освітнього спрямування. Рекомендується звернути увагу на цю програму всім фахівцям e-learning, педагогам, маркетологам і людям інших схожих спеціальностей.

ОКСАНА ФАСТОВЕЦЬ

доц.

Національний університет
фізичного виховання і спорту
України

ЮЛІЯ ЗАБАЛДІНА

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ ЛЕКЦІЙ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Зменшення кількості лекційних годин в умовах кредитно-модульної системи актуалізує необхідність впровадження в навчальний процес ВНЗ більш ефективних форм їх проведення. Використання інноваційних форм проведення лекційних занять у поєднанні з інтенсивною самостійною роботою студентів та регулярними консультаціями сприятиме якісній підготовці майбутніх фахівців сфери туризму.

Лекція вже багато років залишається універсальною формою проведення аудиторних занять. У сучасних умовах лекція повинна набути проблемного характеру та ініціювати у студентів бажання знайти відповіді. В тексті лекції висвітлюються опорні знання та навички. Ми поділяємо дівку П.І.Сікорського про те, що «найоптимальнішою є структура тексту лекції: план, головні терміни, поняття та властивості, факти, проблематика змістовних ліній,

система запитань для самоперевірки, завдання для самостійної роботи» [1].

Існуючі у дидактиці вищої школи загальні методичні вимоги до лекції залишаються актуальними в умовах кредитно-модульної організації навчання фахівців сфери туризму, а саме: актуальність навчального матеріалу, науковість та інформативність; доказовість та аргументованість; наявність достатньої кількості яскравих та переконливих прикладів; емоційність форми викладу, оптимальний темп й виокремлення навчального матеріалу, що потребує конспектування; використання аудіовізуальних дидактичних засобів та сучасних інформаційних технологій. Разом з тим, все більше уваги приділяється впровадженню таких лекційних форм як лекція-презентація, лекційно-практичне заняття. В лекції-презентації реалізується принцип наочності. Це дозволяє студентам сприймати та запам'ятовувати навчальний матеріал, глибше пізнавати сутність явищ та процесів, що вивчаються. Ще однією особливістю застосування технічних засобів навчання є можливість збільшити обсяг матеріалу, який опановують студенти в порівнянні з класичною лекцією. Мультимедійна апаратура дозволяє подавати елементи лекції у вигляді карт країни або регіону, схем маршрутів, ілюстрацій. Інформація кількох сторінок тексту представляється у вигляді діаграми або таблиці.

Використання лекційно-практичних занять як форми навчання, дозволяє поєднати елементи лекції-презентації і практичного заняття в ході вивчення фахово-орієнтованих дисциплін. Головною метою лекційно-практичного заняття є передача інформації стосовно певного технологічного процесу та закріплення її практичними діями. При проведенні занять викладач повинен чітко визначити обсяг навчального матеріалу, структуру теоретичної та практичної частин, їх послідовність, підібрати практичні вправи та завдання. Виклад навчального матеріалу супроводжується демонстрацією, що дозволяє сприймати інформацію вербально та візуально. Це важливо при вивченні технології (наприклад при розробці маршруту екскурсії) оскільки є можливість не лише засвоїти знання, а й простежити реальний процес виконання. Під час практичної частини заняття відбувається закріплення отриманої інформації. Таким чином підтримується зв'язок між отриманими знаннями і їх практичним застосуванням. Практична частина сприяє формуванню навичок в процесі самостійного виконання завдання під контролем викладача. На нашу думку важливо, що процеси сприйняття і закріплення інформації не розірвані у часі. Ефективність такого закріплення

залежить від доцільності підбору завдань. Разом з тим потрібно підкреслити значення ролі викладача, який керує роботою, допомагає у випадку виникнення складностей. Результатом лекційно-практичного заняття є формування у студентів не лише загального уявлення про технологію, але й елементарних навичок роботи.

Практика викладання фахово-орієнтовних дисциплін свідчить про ефективність та доцільність активізації лекцій при підготовці фахівців для сфери туризму.

Література

1. Сікорський. П.І. Кредитно-модульна технологія навчання. Навч. посіб. – К.: Вид-во Європейського університету, – 2006. – 127 с.

ГАННА ХАРЧЕНКО

ст. викл.

ЕЛЬВІРА ТЮТЧЕНКО

доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ПЕДАГОГІЧНИЙ ТАКТ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА

Педагогічний такт – найхарактерніша професійна особливість викладача. В будь-якій професії є щось особливе, що відрізняє її від інших професій. Виявляється це зможе і в звичках людини, і в її мові та зовнішньому вигляді. Особливість професії викладача, перш за все, виявляється в його педагогічному такті.

Саме слово «такт» (від латинського *tactus*) – це форма людських взаємовідносин. Такт – необхідна умова успішного спілкування між людьми. Тактовна людина намагається вести себе в колективі так, щоб ні своїм зовнішнім виглядом, ні необережним словом не зіпсувати настроїв навколишнім.

Зараз багато говорять про педагогічну майстерність, основою якої, по-перше, є кругозір викладача, його ідейні переконання. По-друге, педагогічна майстерність передбачає досконале володіння предметом навчання, знання фактичного матеріалу. По-третє, необхідно володіти методикою навчання і виховання. Педагогічний такт можна вважати четвертою особливістю педагогічної майстерності.

Педагогічний такт необхідний і в навчанні, і у вихованні. Але у вихованні його роль особлива. У безтактного викладача студенти ще зуміють чогось навчитись, але у вихованні такий викладач нічого не досягне. Моральні переконання, інтереси, смаки не можна формувати насильно. Для цього необхідно, щоб студенти перш за все поважали свого викладача.

Тактовну людину характеризують такі риси характеру, як ввічливість, привітність, кмітливість, повага до думки, врівноваженість, почуття гумору. Такі риси особистості повинні бути і у тактовного педагога.

Педагогічний такт – це професійна якість викладача. Він є складовою педагогічної майстерності і набувається разом з педагогічною практикою. Повага до студентів, бережливе ставлення до їх особистості лежить в основі педагогічного такту.

Однозначного визначення, що таке педагогічний такт не існує. Одні педагоги вважають, що педагогічний такт – це природна здатність викладача впливати на студентів; інші – це складова частина загальної культури викладача; ще одні – це досконале володіння своїм предметом і методикою його викладання. Доля правди є в южному із цих висловлювань. Не викликає сумнівів, що деяким викладачам легше оволодіти педагогічним тактом, ніж іншим, але стверджувати, що це їх вроджена якість було б невірно. Так само невірно ототожнювати педагогічний такт із загальною культурою поведінки викладача чи з його методичною освітою. Педагогічний такт, звичайно, пов'язаний зі всіма іншими якостями викладача, але має і свою специфіку: він правильно визначається як почуття. Таке визначення зробив К. Д. Ушинський, який вважав педагогічний такт психологічним.

Педагогічний такт в широкому розумінні – це професійна якість викладача, за допомогою якої він в кожному конкретному випадку застосовує до студентів найбільш ефективний спосіб виховного впливу. Кожен педагогічний спосіб, кожне зауваження, яке дає викладач студентам, не повинні зменшувати авторитет викладача.

Педагог, який володіє педагогічним тактом, стриманий, але вимогливий, який не буде закривати очі на недопустимі вчинки студентів, не боїться зробити будь-якому з них зауваження, але робить це вміло, в формі, яка не принижує ні особу студента, ні особу викладача.

Тактовний педагог володіє великим і активним запасом різноманітних способів впливу. Це і сила волі, стриманість, уважність, послідовність, кмітливість, гумор і іронія, усмішка, погляд,

десятки відтінків голосу. Викладачі, які із широкого діапазону способів впливу користуються лише деякими, втрачають багато можливостей встановити психологічний контакт зі студентами.

Тактовний викладач, який враховує різноманітні відтінки в поведінці студентів, почувається в їх середовищі більш вільно. Все в поведінці тактовного викладача є природнім. Тактовна поведінка зі студентами є його звичкою, невід'ємною рисою його характеру.

Педагогічний такт як форма взаємовідносин зі студентами визначається багатьма сторонами особистості викладача, його ідейними переконаннями, культурою поведінки, загальною і спеціальною освітою, запасом відповідних умінь і навичок. Оволодіти педагогічним тактом, не маючи педагогічної майстерності, неможливо. Педагогічний такт не засвоюється шляхом заучування, запам'ятовування чи тренування. Він є наслідком творчості викладача, показником гнучкості його розуму. Педагогічний такт не буває стереотипним.

У різних викладачів він може мати різні форми. Це залежить від вікових особливостей викладача, особливостей його темпераменту, характеру і т.д.

Безтактний викладач, замість того щоб зосереджувати увагу студентів, починає акцентувати увагу на кожному незначному випадку порушень. Такий викладач ніби спеціально ходить по аудиторії, приглядаючись до чого можна причепитись. Такий педагог уважний, але не тактовний.

Безтактні викладачі не вміють слухати студентів. Одні з них не дають студентам висловлювати власну думку, підказують їм, заставляють нервувати, інші – весь час мовчать, намагаються нічим не видати свого відношення до відповіді.

Педагогічний такт найбільш необхідний в конфліктних ситуаціях, але основне його призначення – попереджувати такі ситуації.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що педагогічний такт – це спеціальні педагогічні вміння, за допомогою яких викладач в кожному конкретному випадку застосовує до студентів найбільш ефективні та прийнятні засоби виховання.

ВІКТОРІЯ ЧАЙКОВСЬКА

к.е.н., доц.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ SMART-ОСВІТИ

Основні проблеми існуючих систем освіти і теоретичний образ перспективної системи освіти, яка забезпечить не лише добробут націй, але й подальший динамічний розвиток людства, хвилює сьогодні вчених, педагогів, державних і громадських діячів у різних країнах світу, зокрема і в Україні. Це викликано необхідністю оновлення і реформування системи освіти, яка покликана грати у ХХІ столітті найважливішу роль у розвитку як кожної особистості, так і всієї світової спільноти.

Загально визнано, що найбільш характерними недоліками сучасної системи освіти в Україні є:

- невідповідність якості освіти сучасним вимогам,
- прагматична орієнтація освіти, яка перешкоджає розвитку особистості,
- недоступність якісної освіти для широких верств населення, а основними шляхами їх подолання – вирішення наступних проблем:
  - розробка і впровадження нової філософії освіти, яка передбачає фундаменталізацію освіти, інтеграцію природничо-наукової і гуманітарної освіти, інноваційне навчання, спрямованість на вирішення проблем майбутньої постіндустріальної цивілізації;
  - запровадження на всіх рівнях розвиваючої освіти, надання їй випереджувального характеру, що передбачає розвиток творчих здібностей особистості, гнучке проблемне навчання, навчання через співпрацю всіх суб'єктів освітнього процесу, використання креативних інформаційних технологій, відкритість процесу навчання;
  - забезпечення інформаційної підтримки освіти та її доступності на основі впровадження дистанційного і ресурсно-орієнтованого навчання, використання гібридних електронних бібліотек, створення доступних баз даних і знань на основі телекомунікаційних технологій.

Smart-освіта бачиться як навчальний процес з використанням технологічних інновацій та Інтернету, який надає слухачам можливість придбання професійних компетенцій на основі системного багатомірного бачення і вивчення дисциплін, з урахуванням їх багатоаспектності і безперервного оновлення змісту.

Парадигма Smart-освіти передбачає гнучкість, яка припускає наявність великої кількості джерел, максимальну різноманітність мультимедіа, здатність швидко і просто налаштовуватись під рівень і потреби слухача. Вона передбачає активний обмін досвідом та ідеями, персоніфікацію курсу в залежності від його завдань і компетенцій суб'єктів навчання, економію часу на доопрацювання вже наявного навчального контенту замість створення його з нуля. Крім цього, Smart-освіта бачиться легко керованою, як із середини кожним навчальним закладом через гнучкість навчального процесу, так і ззовні, тобто постійно живиться зовнішніми джерелами. За ідеями Smart-освіти сучасні навчальні курси мають набути нової якості: крім забезпечення засвоєння знань, навичок та умінь вони одночасно мають мотивувати до вивчення. Зацікавити сучасного студента, що має доступ до численних електронних матеріалів, простими текстовими посібниками вже практично неможливо. Необхідне створення такого сценарію, який би захоплював і спонукав до творчої та наукової діяльності.

Тому перспективна система вищої освіти взагалі, й економічної зокрема, повинна будуватись на таких основних принципах, як:

- фундаменталізація освіти, яка повинна суттєво підвищити її якість;
- розвивальний і випереджувальний характер всієї системи освіти;
- більша доступність системи освіти на основі широкого використання можливостей дистанційного навчання і самоосвіти.

Враховуючи соціальні й економічні умови в Україні, наявну законодавчу базу в галузі освіти, необхідно інтенсифікувати роботу з впровадження зазначених принципів у вищу освіту шляхом удосконалення і розширення можливостей традиційних форм навчання (денної, заочної, вечірньої, екстернату), а також розвитку нових перспективних форм навчання, зокрема дистанційної, шляхом широкого впровадження у навчальний процес комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання (КОМСН), які активізують навчально-пізнавальну, науково-дослідну діяльність студентів, розкривають їх творчий потенціал, збільшують роль самостійної та індивідуальної роботи і ґрунтуються на широкому застосуванні у навчальному процесі новітніх педагогічних та інформаційних технологій. В основу створення КОМСН покладено такі положення:

- інформаційні технології, які є одним із найважливіших засобів розвитку суспільства, повинні зайняти провідне місце у процесі

навчання практично всіх навчальних дисциплін, а, особливо, фундаментальних і професійно-орієнтованих;

- розширення напрямів застосування новітніх інформаційних технологій навчання є одним з найбільш перспективних шляхів удосконалення методичної системи навчання будь-якої дисципліни;

- застосування новітніх інформаційних технологій навчання при вивченні економічних і математичних дисциплін принципово впливає на зміст навчання та методика їх викладання і дозволить, завдяки наочності та звільненню від рутинної роботи, посилити мотивацію навчання;

- ефективність застосування новітніх технологій навчання з метою підвищення якості освіти визначається, головним чином, відповідною методичною системою навчання;

- навчання з використанням комп'ютера створює умови для збільшення обсягу індивідуальної роботи над навчальним матеріалом, надає можливість автоматизувати процес закріплення і контролю набутих знань, оцінки їх якості.

Наступним етапом розвитку системи вищої освіти на регіональному рівні повинно стати створення регіонального освітнього порталу з метою активізації використання наявних і накопичення нових актуальних і якісних інформаційних і освітніх ресурсів; розширення доступу до освітніх ресурсів учнів і студентів, вчителів і викладачів, працівників органів управління освітою і адміністрацій різного рівня незалежно від місця навчання, роботи і проживання; забезпечення дистанційного навчання різних верств населення.

На сьогодні можна виділити два основні напрями розвитку засобів для побудови подібних порталів: готові багатофункціональні портали, які при встановленні вимагають лише адаптації під конкретні умови, а також спеціалізовані технології для розробки web-застосунків. При цьому адаптація багатофункціональних порталів дозволить при створенні порталу в декілька разів скоротити терміни його впровадження.

Реалізація запропонованого підходу дасть змогу майбутнім економістам, фахівцям з інших спеціальностей ефективно використовувати практично безмежні можливості сучасних інформаційних технологій і ресурси мережі Internet, здобувати нові знання й унікальну інформацію, що забезпечить успіх у їх професійній діяльності, дозволить впевнено увійти в інформаційне суспільство, суспільство вільної індивідуальності.

СВІТЛАНА ШАПОВАЛ
к.т.н., проректор з науково-
педагогічної роботи
РОМАН РОМАНЕНКО
к.т.н., доц.
Київський національний
торговельно-економічний
університет

СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МОДЕЛЕЙ ФІЗИЧНИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ

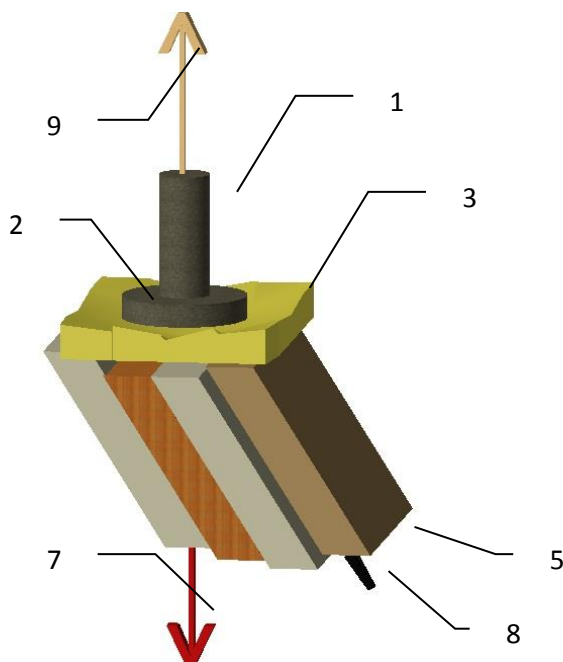
При підготовці фахівців напряму підготовки 050310 «Товарознавство та торговельне підприємництво» обов'язковою до вивчення є дисципліна «Фізика». Розуміння процесів, явищ та способів формування фізичних, метрологічних параметрів для студентів нетехнічних спеціальностей ускладнене відсутністю базової підготовки з технічних дисциплін.

На кафедрі інженерно-технічних дисциплін КНТЕУ для студентів заочної форми навчання при вивченні складних тем передбачено використання інтерактивних моделей, які дозволяють візуально ознайомитися із основними явищами та процесами, а також спостерігати за ходом експериментів, проведених студентами денної форми навчання.

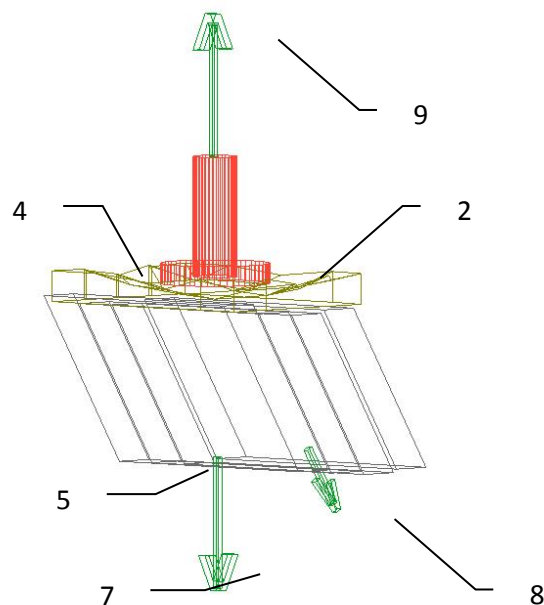
В тезах доповідей ми намагатимемося розкрити основні етапи створення інтерактивної моделі фізичного експерименту на прикладі дисципліни «Фізика». В наведеному нижче прикладі наведено частини мультимедійного експерименту «Визначення релаксаційного зусилля». [1, с 47-51].

Для створенні інтерактивних моделей викладачі використовують програми AutoCad та «Мультимедійна лабораторія ІТМ», що дозволяє створювати мультимедійний проект експерименту (в складі текстового файлу завдання, анімаційного ролику для пояснення теоретичного матеріалу, відеоролику та, групи файлів з даними ходу експерименту) з подальшим відтворенням на будь-якому комп'ютері [2].

Як приклад створеної інтерактивної візуалізованої моделі наведено модель реакції м'язової тканини риби на рівномірно розподілене навантаження (рис. 1 -2) або модель визначення релаксаційного зусилля.

Рис. 1. Модель сил, що діють на індентор при зануренні його в продукт

Рис. 2. Модель сил, що протидіють стисканні при визначенні релаксаційного зусилля

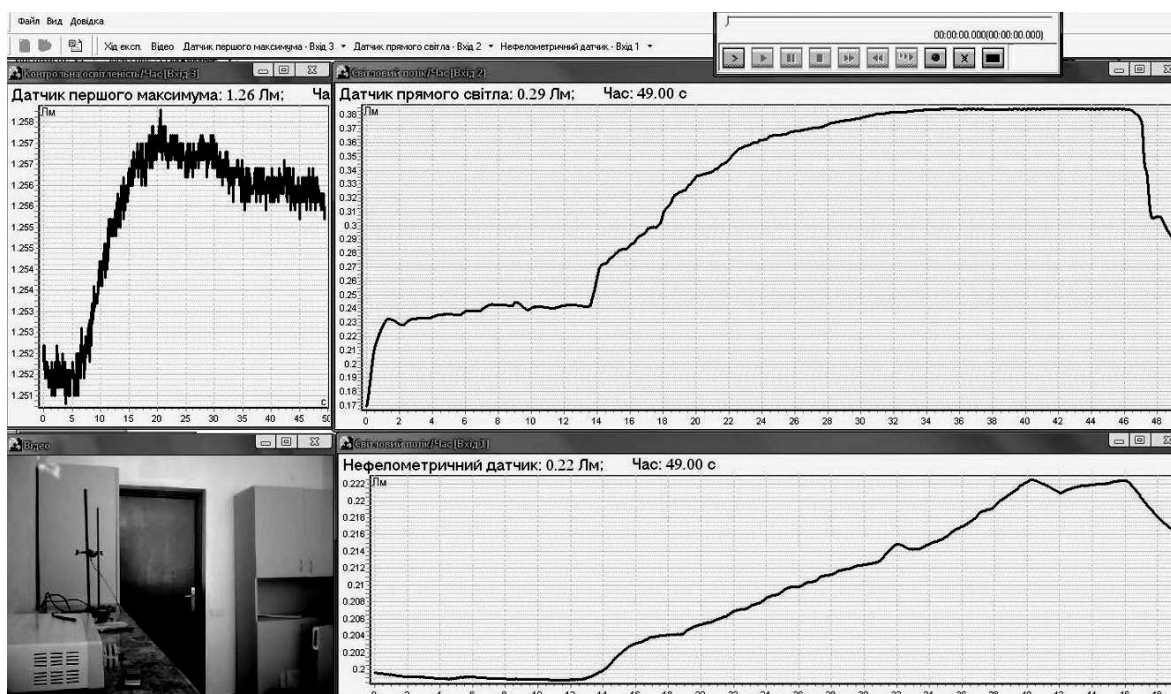
1 – індентор, 2 – диск, 3 – шкірочка продукту, 4 – деформована поверхня продукту, 5 – шари м'язової тканини, 6 – сила опору руху індентора, 7 – сила натискання на індентор або диск, 8 – сила бокової деформації, 9 – релаксаційне зусилля.

Наступним етапом було створення інтерактивної моделі із записаним експериментом. Для подальшого використання мультимедійного проекту у вигляді самостійного електронного засобу навчання проект зберігають у каталог «Експерименти». Перегляд записаного експерименту або демонстрація в аудиторії не потребує підключення приладу, тому збережений експеримент можна використовувати для дистанційної обробки даних та заочного виконання експерименту. Переглядаючи інтерактивну модель, студенти заочної форми навчання мають змогу на своїх домашніх комп'ютерах спостерігати за зміною співвідношень сил та робити відповідні висновки.

Безперечною перевагою створення інтерактивної моделі є відображення відеозображення синхронно із масивом даних, що дозволяє студенту усвідомити залежність між явищами чи процесами в лабораторії та показаннями датчиків.

УВКП забезпечує одночасний або синхронний запис відеозображень перебігу експерименту з даними вимірювань. Джерелом сигналу може слугувати будь-яка цифрова відеокамера, підключена до комп'ютера. Одночасний запис дозволяє стежити за перебігом експерименту в реальному часі або відтворювати записаний експеримент з відео. Потік відео записується з частотою 25 кадрів за секунду, період вимірювань встановлюється користувачем окремо. При синхронному записі відео, кожному кадру відео відповідає певна точка графіку показань датчиків.

На рис. 3. наведено приклад вікна програми «Лабораторія ІТМ» при відтворенні мультимедійного проекту експерименту «визначення релаксаційного зусилля». У верхній лівій частині екрану розміщено панель управління експериментом.

Рис. 3. Приклад мультимедійного проекту визначення релаксаційного зусилля (вікно програми «Лабораторія ІТМ»).

Створена база досліджень дозволяє ознайомлюватися із процесом взаємодії фізичних тіл та дистанційно проводити метеорологічні, релаксаційні, структурно-механічні та інші дослідження.

Розроблений спосіб створення інтерактивних моделей може бути використаний не лише для виконання лабораторних робіт із загальнотехнічних дисциплін, а і для демонстрації записаних

довготривалих експериментів під час виконання магістерських дипломних робіт.

Література

1. Методичні рекомендації до виконання науково-дослідних робіт Шаповал С.Л., Форостяна Н.П., Литвинов Ю.В., Романенко Р.П, К: КНТЕУ, 2013. – 96 с.
2. Тихомиров В.П. Мир на пути к Smart education: Новые возможности для развития. Режим доступа: <http://www.slideshare.net>

SMART-ШКОЛА, SMART-УНІВЕРСИТЕТ, SMART-НАУКА: КОНЦЕПЦІЇ, ФУНКЦІЇ, ІНФРАСТРУКТУРА

КОСТЯНТИН АФАНАСЬЄВ

к.е.н., ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

БІЗНЕС-ІНКУБАТОР ЯК КАТАЛІЗАТОР РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Розвиток підприємницької діяльності є реальністю сучасного етапу розвитку суспільства і його об'єктивною необхідністю. Особлива роль у підготовці підприємців належить вищим навчальним закладам, хоча в науковому світі досить давно ведуться дебати щодо того, чи можна навчити підприємству. На думку класика сучасного менеджменту Пітера Ф. Друкера, «всі, хто може зіткнутися з прийняттям рішень, може навчитися бути підприємцем і вести себе як підприємець», підприємництво – це «поведінка, а не риса особистості» [1].

Зростання попиту на вищу освіту, глобалізація її задач, зміни в структурі знань і каналів передачі інформації, розвиток динамічних зв'язків між державою, бізнесом та галуззю освіти, а також потребами суспільства, сприяло появі навчання підприємству в університетах. Міжнародне дослідження ставлення студентів вищих навчальних закладів освіти до підприємництва в 19 різних країнах світу показало, що 43% студентів прагнуть в тій чи іншій формі досягнути незалежної зайнятості протягом п'яти років після закінчення навчання. В цьому зв'язку існує потреба формування активної позиції, підприємницького способу мислення, навичок та мотивації розвитку бізнесу, корпоративної культури та корпоративної свідомості студентської молоді. Університетське навчання повинне стимулювати розвиток підприємництва, формувати розуміння того, що підприємництво є одним з найкращих способів кар'єрного росту майбутніх фахівців. Суттєву підтримку розвитку студентського підприємництва можуть надавати бізнес-інкубатори. Як правило, вони є структурним підрозділом університету, переважно орієнтовані на підтримку молодіжного інноваційного підприємництва.

Основними завданнями бізнес-інкубаторів є сприяння створенню, росту та розвитку малого і середнього бізнесу; надання

додаткових освітніх послуг, консультативна допомога для малого і середнього бізнесу; підтримка створення і широкого застосування нових технологій, інформаційних систем, які були б конкурентоспроможними на світовому ринку; підвищення впливу інноваційних факторів на структурну трансформацію економіки. Стимулювання розвитку бізнесу в зарубіжних університетах, як правило, відбувається через підтримку цільових стартапів та росту молодих компаній шляхом їх фінансування та проведення тренінгів.

Не менш важливими є задачі щодо формування навичок та компетенції студентів для успішного підприємництва, які наведено в таблиці.

Таблиця

Навички та компетенції для успішного підприємництва¹

Сфера компетенції	Характеристика навичок та компетенцій (фокус на поведінці підприємця)
Можливості	Навички та компетенції, пов'язані з визначенням та розвитком ринкових можливостей різними шляхами та засобами
Взаємовідносини	Навички та компетенції, пов'язані з взаємодіями (людина – людина та людина – група), наприклад, побудова взаємовідносин на основі співпраці та довіри, з використанням контактів та зв'язків, здатність переконувати, комунікаційні та міжособистісні навички
Концептуальне бачення	Навички та компетенції, пов'язані з різними концептуальними здібностями, які відображені в поведінці підприємця, наприклад, навички прийняття рішення, збирання і розуміння складної інформації, прийняття ризику, інноваційність
Організація	Навички та компетенції, пов'язані з організацією різних внутрішніх і зовнішніх людських, фізичних, фінансових і технологічних ресурсів, в тому числі побудова команд, залучення провідних співробітників, навчання та контроль
Стратегічне бачення	Навички та компетенції, пов'язані з формулюванням, оцінкою та реалізацією стратегії фірми
Персональна ефективність	Навички та компетенції, які стимулюють підприємця розвивати бізнес

¹ Уточнено автором за Man Th. W.Y., Lau Theresa, K.F. Chan K.F. [2]

Ефективність діяльності бізнес-інкубатора університету підвищується, якщо навчальна діяльність (проведення майстер-класів, семінарів, консультацій з окремих бізнес-питань та розвитку бізнесу) та наставництво студентів здійснюється практикуючими фахівцями.

Література

1. Drucker P.F. Innovation and Entrepreneurship. New York: Harper Business. – 1993.- 277 p.
2. Man Th. W.Y., Lau Theresa, Chan K.F. The competitiveness of small and medium enterprises. A conceptualization with focus on entrepreneurial competencies // Journal of Business Venturing. - 2002.- №17.- pp. 123–142.

КОНОН БАГРІЙ

к.е.н., доц.

Чернівецький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

SMART-ОСВІТА: НОВА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Суспільство досягло такого рівня розвитку, коли обсяги накопичених людством теоретичних знань, інформації, рівень її структурованості та складності привели до створення якісно нової інформаційної структури, в якій інформаційні ресурси визначатимуть темпи й напрямки розвитку країни, різних верств суспільства, інтелектуалізацію праці, вибір і використання інформаційних систем різного призначення і технологій, умови життєдіяльності людини в усіх соціальних сферах, вдосконалення соціально-комунікаційних відносин, виробництва й управління в усіх соціальних сферах. За таких умов великого значення набуває smart-освіта.

Сучасна молодь – інформаційна молодь, і сьогодні майбутній абітурієнт отримав повну свободу вибору. Він сам вирішує, де і як черпати інформацію, з ким і коли спілкуватися, які дивитися фільми і яку музику слухати. Список можливостей, яке надає сучасне інформаційне середовище, безмежний. Але коли мова йде про отримання вищої освіти, можливість вибору зводиться до мінімуму. Звичайно, спектр напрямів підготовки сьогодні досить широкий, проте більшість вищих навчальних закладів може запропонувати абітурієнтам стандартну освітню програму, побудовану на багаторічному досвіді вивчення фундаментальних наук, знання в області яких можуть випускнику вузу ніколи не знадобитися у майбутньому.

Основною причиною такого дисбалансу є безперервний розвиток суспільства, яке, не секрет, сьогодні переходить в стадію smart-суспільства: з'являються «розумна» техніка, «розумні» технології. Як наслідок, має з'явитися «розумна» освіта, яка буде не тільки сама по собі максимально технологічна і зручна, але і відповідати вимогам часу, формуючи у студента певні навички та компетенції.

Однак сучасна освіта не в повній мірі готує майбутніх фахівців для роботи і життя в smart-суспільстві.

Через прискорення технологічного процесу, протягом життя однієї людини змінюється кілька технологічних циклів. Для забезпечення конкурентоспроможності людини на ринку праці, освітні програми повинні стати більш короткими і мобільними.

Гнучкість, пристосовуваність, якісні показники, інновації – цим вимогам повинні відповідати smart-університети, щоб встигати за змінами, і зростаючими запитам студентів та роботодавців. Освітній процес в smart-вузах повинен будуватися на базі безперервної взаємодії викладачів і студентів, а також самих студентів один з одним, а завдяки інформаційним технологіям вони повинні стати активними учасниками навчального процесу, і отримати можливість вносити до нього свої корективи.

Тобто smart-навчання – це об'єднання навчальних закладів, викладачів і студентів для спільної освітньої діяльності за допомогою internet-технологій на базі загальних стандартів, угод і технологій. В даному випадку мова йде про спільне створення і використання викладачами і студентами освітнього наповнення і про спільне навчання.

У більшості випадків замість цього ми стикаємося з нерухливою освітньою системою, в якій навчання не одне десятиліття ведеться в рамках стандартних навчальних планів, з використанням часто застарілих освітніх технологій.

Класична освіта з її орієнтацією на книги здатне давати мізерно малий обсяг знань в порівнянні з тим, що сьогодні розміщено на internet-ресурсах і мультимедіа-каналах. Значна частина наповнення, в тому числі освітнього, розташованого на web-ресурсах, взагалі ніколи не потрапить в книги. Оперуючи тільки твердими копіями, викладач обкрадає себе і студента. Збереження системи освіти, орієнтованої лише на книги, стагнує суспільство менш ніж за десятиліття. Smart-освіта дозволить створити умови синхронізованої доставки знань: те, що вчора було на сайті, сьогодні – в навчальному матеріалі. Smart-освіта - це об'єднання студентів, викладачів і знань з

усього світу. Саме у цьому запорука розвитку інтелектуального потенціалу України.

Сьогодні, розуміючи необхідність безперервного розвитку, а також беручи до уваги потребу суспільства у можливостях smart-навчання, Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету здійснює впевнені кроки в частині його розвитку. Наприклад, просуваючи internet-освіту – особливо, дистанційне навчання.

Однак просто зробити навчання дистанційним – тобто, віддаленим, недостатньо. Сьогодні більшість експертів в частині smart-освіти сходяться в думці, що освітня програма і напрями навчання повинні давати можливість гнучко підходити до освітнього процесу, враховуючи побажання студентів.

Індивідуальна освітня програма студента дистанційного навчання сучасного вузу повинна будуватися на базі освітніх блоків-модулів, а інтерактивність освітнього процесу повинні забезпечувати вебінари, а також форум-дискусії. Більшість освітніх курсів необхідно трансформувати в інтерактивні електронні підручники, створені за канонами smart-освіти. Невипадково така «наука», як педагогічний дизайн, виходить на перший план: саме знання в цій сфері дозволяють викласти освітній доробок таким чином, щоб він був максимально ефективним для студента.

Сьогодні основна проблема дистанційного навчання в тому, що у студентів дуже великий вибір в частині пошуку інформації, і низька мотивація на навчання. Якщо раніше студент за інформацією йшов тільки у бібліотеку або в аудиторію до лектора, то сьогодні в Інтернеті ми бачимо велику кількість інформації, в тому числі, не завжди достовірної і якісно поданої. І це «інформаційне сміття» стирає грань між дійсно важливими знаннями і менш значущими. Крім того, вибір джерел отримання інформації занадто великий. Студент може вимкнути комп'ютер в будь-який момент, і відправитися шукати потрібні знання далі, тому завдання дистанційного навчання – зацікавити студента настільки, щоб він пройшов навчальний курс до кінця і отримав необхідні знання та навички.

А тому «освіта без кордонів» – це лозунг smart-освіти на найближчі роки: адже якщо інформаційні технології сьогодні зайняли таке міцне місце в усіх сферах життя, значить, вони мають увійти і в основоположну складову нашого життя – освітнє середовище. Smart-освіта - це нова стратегія розвитку освіти в незалежній Україні.

СЕРГІЙ БАЙ

д.е.н., проф., зав. каф.
менеджменту

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВІКТОР ШОВКАЛЮК

директор департаменту
інноваційної діяльності та
трансферу технологій

Державного агентства з питань
електронного урядування України

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ДОСВІД

Глобальна економічна криза та суспільні перетворення залишили поза увагою більшості науковців інноваційні процеси, що першочергово мають відбуватись в конкурентоспроможній економічній системі. При цьому посилилась фрагментованість в інноваційних пріоритетах та цінностях в діяльності суб'єктів господарювання. Як наслідок відбулось подальше скорочення цілої низки поведінських феноменів в мікроекономічних ситуаціях, спрощення моделей інноваційного розвитку, поступове зниження довіри до традиційних інститутів національної інноваційної системи України та їх значущості щодо забезпечення суспільного розвитку. Таким чином з'являється все менше підстав для того, щоб говорити про зростання інноваційності та/або інноваційної культури як окремого підприємства, установи, так і країни загалом.

Інноваційна діяльність в Україні може розглядатися тільки як комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, спрямованих на комерціалізацію накопичених знань, технологій та обладнання. Усі види інновацій є ключовою ланкою у розвитку держави, її науково-технічного потенціалу та національної економіки. Для створення сприятливого інноваційного середовища необхідне вирішення комплексу завдань: юридичних, економічних, комунікативних, організаційних тощо. Отже, одним з головних завдань є формування нової свідомості як ключового моменту інноваційної культури. Вирішення цієї комплексної задачі

неможливо без реалізації багаторівневої системи формування інноваційного середовища: від індивідуального до міжнаціонального.

Суб'єкти НІС представлені усіма видами суб'єктів господарювання або їхніх підрозділів, які займаються створенням, розповсюдженням та використанням інновацій (промислові підприємства, венчурні фірми, НДІ, ВНЗ, підприємства та установи інфраструктури інноваційної діяльності), державою в особі органів державного управління і контролю за інноваційними процесами. Об'єктами НІС виступають інновації у фізичному та інформаційному розумінні, які створюються та використовуються з метою отримання прибутку або іншого ефекту. Відносини в процесі здійснення інноваційної діяльності складаються з:

- відносин створення використання інновацій (відносин з фізичного використання матеріальних та інформаційних ресурсів у процесі створення інновацій, відносин користування інноваціями);

- відносин з володіння та розпорядження правами на інновації та прибутками від їх використання;

- організаційно-економічних відносин (організація створення інновацій, у т.ч. й організаційні форми інноваційного процесу та інноваційних підприємств, поділ праці, фінансування інновацій, ринок інновацій, правове поле інновацій, адміністративне та економічне регулювання інноваційних процесів з боку держави, територіальна організація інноваційної діяльності);

- відносин власності (порядок встановлення, переходу та ліквідації прав власності на інновації та результати їх використання, контрактна практика, перерозподіл частини прибутків на користь державних органів та органів місцевого самоврядування, юридичні відносини з приводу власності та розпорядження інноваціями).

Так, наприклад, у 2013 р. в Україні за галузевими пріоритетами створено 235 нових технологій, з яких нові – 165, принципово нові – 70 технологій, використано 110 нових технологій, з яких нові для України – 87 (79,1%), принципово нові – 23 технології (20,9%), передано 1097 нових технології, з них 1075 – нові для України, 22 – принципово нові. Серед основних розпорядників коштів на реалізацію інноваційної політики є МОН України. Тому умовою забезпечення інноваційного розвитку України є формування інноваційних систем, які можуть бути створені навколо ВНЗ. Необхідність поширення практики побудови інноваційних середовищ на базі університетів вимагає концептуальних комплексних розробок щодо механізму формування інноваційного середовища і підтримки підприємницької інфраструктури у ВНЗ, їх подальшого

законодавчого забезпечення, державної підтримки, створення механізмів залучення приватного фінансування.

Ключову роль у створенні національної інноваційної інфраструктури відіграє підсистема відтворення і генерації знань. Найбільш комплексне виконання вказаних завдань можна реалізувати в рамках університетів, які відіграють важливу роль у розвитку інноваційного підприємництва не лише як джерела генерації інтелектуальної власності діяльності компанії, але і як організації інноваційної інфраструктури підтримки інноваційного бізнесу, які стимулюють зростання кількості малих інноваційних підприємств.

Роль ВНЗ у побудові національної інноваційної системи пов'язана з розвитком таких напрямів діяльності:

- генерація об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ), здатних виступити об'єктами комерціалізації;

- формування інноваційної інфраструктури (офіси комерціалізації, центри трансферу технологій, інноваційно-технологічні центри, бізнес-інкубатори, технологічні парки, інші організаційні форми взаємодії науки і бізнесу);

- організація малих наукоємних підприємств, що активно взаємодіють з ВНЗ;

- підготовка кадрів для інноваційної діяльності і інфраструктури;

- формування інноваційної культури в бізнес-середовищі.

На сьогоднішній день основна проблема, що стоїть перед українськими університетами і іншими організаціями, полягає в обмеженому використанні накопиченого інноваційного потенціалу, вираженого в кількості отримуваних патентів, зареєстрованих наукових відкриттів, у визнаних наукових школах і ін. Для багатьох університетів характерна відсутність спрямованості наукових досліджень відповідно до світових передових тенденцій розвитку технологій і чіткої орієнтації на кінцевого споживача. Належна інноваційна інфраструктура ВНЗ забезпечує організаційну, правову та економічну підтримку національної інноваційної системи на різних рівнях і в різних формах. Для ефективного впровадження інновацій необхідним є розвиток інноваційного потенціалу ВНЗ на основі гармонійного поєднання наукових розробок та вдосконалення системи управління на засадах інноваційного підходу в динаміці його життєвого циклу. Умовами підвищення інноваційної активності університетів, над якими слід працювати, є: 1) сприятливе середовище для створення та розвитку інноваційної інфраструктури; 2) освітні можливості, 3) рівень комерціалізації результатів НДДКР;

- 4) результативність дослідницької діяльності; 5) наявність і «насиченість» системи елементами інноваційної інфраструктури; б) державна підтримка.

ЛЮДМИЛА БОНДАРЧУК

к.е.н., доц.

ІРИНА СЕМЕНЮК

асистент

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

«SMART-ОСВІТА» ЯК ПЕРЕДУМОВА ВИНИКНЕННЯ «SMART-УПРАВЛІННЯ» В МЕЖАХ ВИРОБНИЧО- ТОРГОВЕЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

В умовах сучасного інформаційного суспільства перед вищими навчальними закладами стоїть завдання підготувати фахівців, які б максимально змогли адаптуватись до новацій в інформаційних технологіях, використовували їх у своїй подальшій професійній діяльності та мали стійку мотивацію до отримання знань.

В повсякденному житті ми активно використовуємо такі поняття як «Smart Phone», «Smart-TV», «Smart Home», «Smart Car», «Smart-технології». Тож не дивно, що розвиток інформаційних технологій призвів до появи такого поняття як «Smart-освіта», яка поєднує в собі використання під час учбового процесу технологічних інновацій та Інтернету.

Розроблена в умовах сучасності концепція розбудови сучасного організаційно-структурного механізму управління, як на рівні виробничо-торгівельних підприємств, та і навчальних закладів дозволила сформувати комплекс методичних підходів, методик та пропозицій, реалізація яких у практичній діяльності сприяє створенню ефективною системи управління.

Дослідження питання впровадження інновацій та використання Інтернету в освіті спостерігається у наукових працях таких українських та зарубіжних фахівців, як Н.І. Алмазової, Є.Б. Гаффорової, Є.Я. Рєпіної, І.Н. Терлецької, О.Ю. Удалової, С.Г. Натрошвілі, А. Колота, В. Пономаренко, Л. Івлевої, Є. Сідоріної, С. Карбовської, Т.М. Червінської. Але в сучасних економічних реаліях існує необхідність дослідити глибше цю актуальну тему.

У даній статті ми розглянемо вплив «Smart-освіти» на формування професійних якостей майбутніх менеджерів, які

потребують інновацій у структурі управління, сучасних принципів складними організаційно-економічними системами, що на відміну від існуючого кон'юнктурного підходу надає методологічну основу для розвитку матричних та гнучких ієрархічних та мережних моделей досконалого управління.

«Smart» у перекладі з англійської мови означає «розумний». Згідно концепції «Smart-освіти», сучасний навчальний процес набуває нових характеристик. Він повинен забезпечити як якість освіти, так і зацікавленість студентів у навчанні, що зробити лише за допомогою текстових посібників майже неможливо. Тому постає необхідність організувати навчальний процес таким чином, щоб спонукати їх до творчої та наукової діяльності. Він має включати в себе мультимедійні засоби і зовнішні електронні ресурси, оскільки знання в електронному вигляді можна передавати найбільш ефективно.

Маючи у своєму розпорядженні такий інструмент як «Smart-технології», «Smart-освіта» дозволяє зробити процес навчання більш ефективним та цікавим, а також сприяє кращому обміну досвідом та знаннями між викладачем та студентом. Під час аудиторних занять викладачі мають змогу використовувати «Smart-дошку», яка виконує функцію додаткового комп'ютерного монітора, «Smart Notebook», який містить велику кількість готового контенту та дозволяє робити заняття цікавішими, існують малогабаритні безпроводні презентаційні пристрої, а також розроблено цілий навчальний комплекс «Smart-клас», який дає можливість підготувати навчальний матеріал, проводити заняття з різних дисциплін, інтерактивне тестування, опитування та дискусії, організувати on-line заняття. Студенти, в свою чергу, теж мають змогу використовувати такі «Smart-технології» як «Smart Phone», планшетний РС, електронні книги для швидкого та зручного доступу до інформації в структурно-організаційному процесі на підприємствах.

«Розумна освіта» дає можливість студенту навчатись «скрізь і завжди». Тож чималу роль в його самостійній освіті відіграють електронні бібліотеки, до основних переваг яких можна віднести можливість користуватись фондом бібліотеки поза її будівлею, опрацьовувати документи в електронному вигляді з подальшою локалізацією їх окремих фрагментів, а також доступ до мережових довідників та енциклопедій.

Окреме місце слід також виділити дистанційній освіті або e-learning як елементу «Smart-освіти». Однак слід зауважити, що поняття e-learning ширше і передбачає застосування електронних засобів для навчання в різних формах (денній, вечірній, заочній,

індивідуальній, екстернатній для забезпечення окремих навчальних занять, підвищення кваліфікації всіх рівнів, індивідуальної, самостійної роботи студентів, у довузівській підготовці). А дистанційне – це навчання студентів, віддалених від викладача, які взаємодіють з ним електронними засобами в синхронному та асинхронному режимах (засобами чату, аудіо, відеоконференції, електронної пошти, форумів, соціальних мереж тощо). Переваги такого виду навчання очевидна: кожний студент має змогу опрацювати навчальний матеріал з власною швидкістю, допомагає працювати з викладачем у час, необмежений розкладом занять.[4]

Інтегруючись у освітній процес, «Smart-освіта» навчить студентів ставити та досягати «Smart-цілей», як невід'ємної частини тайм-менеджменту, що є дуже необхідним для майбутньої професійної діяльності у адаптованій структурі виробничо-торговельних підприємств.

Існує ціла низка проблем на виробничо-торговельних підприємствах, де взаємодія між працівниками відбувається на рівні недосяжності інформації певної цілі, коли інформація перекручується, невірно сприймається тощо.

Інформаційно-комунікаційна складова організаційно-структурного механізму управління підприємством буде ефективною за умови: зниження інформаційних навантажень, оптимізації організаційних структур, регулювання інформаційних потоків, створення і підтримка зворотного зв'язку, застосування сучасних інформаційних технологій в межах застосування сучасних технологій «Smart-освіта», та необхідності застосування «Smart-цілей».

Інформаційно-комунікаційна складова має передбачати можливість аналізу поточного внутрішнього і зовнішнього стану підприємства. ґрунтуватися на організації і координації робіт різних підрозділів на розробці окремих елементів структури, розробці методик обліку та аналізу зібраної інформації, застосуванні інформаційних технологій та адмініструванні інформаційних систем.

На думку авторів, «Smart-освіта» стане передумовою для появи нових фахівців – «Smart-управлінців», які будуть ефективно впроваджувати інноваційні підходи до управлінського процесу в межах виробничих підприємств. «Smart-управління» являтиме собою відмежування від традицій, які обмежують творче мислення, нові принципи, системи поглядів та понять, що сформує нові підходи до управління.

«Smart-управлінці» зможуть по-новому організувати, координувати та мотивувати персонал своїх виробничо-торгівельних підприємств, активно використовуючи при цьому технологічні інновації. Адже і зараз для аналізу і оцінки персоналу використовуються комп'ютерні експертні програми, а в процесі підвищення його кваліфікації проводяться вебінари та он-лайн конференції.

«Smart-управління» призведе до якісних змін усіх сфер діяльності підприємства, підвищуючи його конкурентоспроможність. Адже такі управлінці першочергово будуть розглядати питання впровадження інновацій та пришвидшення інтеграції підприємства до суспільного інформаційного простору.

Таким чином, «Smart-освіта», як новий етап розвитку сучасної освіти, відіграє важливу роль у процесі формування майбутніх спеціалістів з управління. Отримують можливість оптимізувати свій навчальний процес, сформувати інноваційний підхід до освіти, обмінюватись знаннями та досвідом з викладачами та іншими студентами без географічних обмежень, студенти набудуть таких знань та навичок, які в майбутньому призведуть до виникнення «Smart-управління».

Література

1. Т.М. Червінська. Інноваційні підходи до підготовки фахівців на основі Інтернет-освіти/ Т.М. Червінська // Проблеми науки.-2011.-№4.
2. С.Г. Натрошвілі. Інноваційна діяльність вищих навчальних закладів як основа поліпшення якості освітніх послуг/ С.Г. Натрошвілі // Проблеми науки.-2012.-№8.
3. В. Пономаренко. Підвищення якості підготовки фахівців в університеті / В. Пономаренко // Вища школа.-2010.-№9.
4. Ю. Коровайченко, А. Васильєв. Дистанційне навчання – це сучасно [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/comments/17415-distantsiyne-navchannya--tse-suchasno.-gazeta-osvita-ukrayini--24-vid-17.06.2013>

МАРІЯ ГРИШКО

аспірант

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ОСНОВНІ ОЗНАКИ ТА ПЕРЕВАГИ SMART-ОСВІТИ

На сучасні тенденції розвитку освіти істотно впливають нові потреби суспільства, що знаходиться на етапі переходу від інформаційного до smart-суспільства.

Наша країна вже стоїть на етапі, де перехід до smart є скорше необхідністю, ніж опцією, і, в першу чергу, це стосується освітньої сфери.

Smart-суспільство ставить перед університетами нову глобальну задачу: підготовку кадрів, що володіють креативним потенціалом, які вміють думати і працювати в новому світі. Для цього їх треба вчити новим практичним навичкам: спілкуватись в соцмережах, відбирати корисну інформацію, працювати з електронними джерелами, складати особисті бази знань.

«Розумна» система освіти – це об'єднання навчальних закладів та прикладного програмного забезпечення для здійснення спільної освітньої діяльності в мережі інтернет на базі загальних стандартів, угод і технологій. «Розумна» означає:

- гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі;
- швидку адаптацію слухача до мінливого середовища;
- надання вільного доступу до контенту по всьому світу.

Цілі smart-learning:

- створення середовища, що забезпечуватиме максимально високий рівень освіти;
- збільшення навичок та знань студента відповідно до його компетентнісної моделі;
- розробка стратегії освіти, яка допоможе студентам адаптуватися до проблем та труднощів мінливого світу.

Розумні середовища потребують розвитку Інтернет-спільнот, в яких викладачі зможуть обмінюватися контентом, а також ділитися ідеями та досвідом. Smart e-Learning дозволить викладачеві не витрачати зайвий час на розробку курсу, він може скористатися вже існуючим контентом, комбінувати його, а також допрацьовувати. Викладач може розробити індивідуальний підхід для кожного слухача відповідно до тих компетенцій, які він розвиває.

Smart e-Learning надає студенту багато нових можливостей, основними з них є:

- багатопрофільність програм навчання, міждисциплінарні спеціальності;
- особисте портфоліо для кожного студента;
- студент вчиться за індивідуальною програмою відповідно до його моделі компетенцій;
- курс може бути адаптований під персональні особливості кожного студента (при цьому змінюються окремі частини курсу або способи подачі матеріалу, та сам курс залишається незмінним);
- персональне середовище для кожного слухача, в якому він може відслідковувати хід свого навчання.

Smart-освіта – це перехід від пасивного контенту до активного у вигляді малих модулів об'єктів знань і створення карт знань. Контент являє собою набір модулів, які можуть бути зібрані в будь-якій послідовності. Курси можуть розроблятися для кожного слухача індивідуально. Технологічне середовище повинно дозволити працювати не тільки з курсами, але і з їх модулями.

Smart-навчання реалізується з використанням технологічних інновацій та Інтернету, який надає студентам змогу набуття професійних компетенцій на основі системного багатовимірного бачення і вивчення дисциплін з урахуванням їх багатоаспектності та безперервного оновлення змісту. Навчання в smart-університеті повинно бути максимально включеним в життя слухача, носити неформальний характер, а також базуватися на технологіях, які сьогодні звичні для всіх. Щоб встигати за змінами, і зростаючими запитами студентів, smart-університетам необхідно відповідати наступним вимогам: гнучкість, пристосованість, якісні показники, інновації.

Критеріями якості e-Learning є:

- освітня політика
- стратегія розвитку e-Learning
- відкритість вищих навчальних закладів
- інноваційність в освітній діяльності
- освітні ресурси
- учбово-методичні матеріали
- студенти
- персонал ВНЗ
- технологічне та технічне оснащення
- освітні процеси

- якість освітніх послуг
- дотримання прав інтелектуальної власності
- розвиток людських ресурсів.

ІРИНА КРУПЕЛЬНИЦЬКА

к.е.н., доц.

ВІКТОРІЯ КОВАЛЕНКО

студентка

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

SMART-УНІВЕРСИТЕТ: КОНЦЕПЦІЇ, ФУНКЦІЇ, ІНФРАСТРУКТУРА

Суспільство досягло такого рівня розвитку, коли обсяги накопичених людством теоретичних знань, інформації, рівень її структурованості та складності привели до створення якісно нової інформаційної структури, в якій інформаційні ресурси визначатимуть темпи й напрямки розвитку країни, різних верств суспільства, інтелектуалізацію праці, вибір і використання інформаційних систем різного призначення і технологій, умови життєдіяльності людини в усіх соціальних сферах, вдосконалення соціально-комунікаційних відносин, виробництва й управління в усіх соціальних сферах.

За таких умов великого значення набуває процес інформатизації освітнього та управлінського процесів, використання комп'ютера, інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційних ресурсів у професійній діяльності працівників освіти, що спрямовані власне на розв'язання конкретних завдань підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Для формування Smart-суспільства недостатньо лише активно розвивати технології та збільшувати кількість комп'ютерного технічного забезпечення: необхідно змінювати модель освіти та освітні технології, які дозволять готувати людей до життя у ньому. Завдання підготовки фахівця, який буде володіти компетенціями роботи у такому суспільстві, покладається на Smart-університет – виш, у якому сукупність використання технологічних інновацій на Інтернету дає можливість забезпечити нову якість процесів і результатів наукової, навчальної, виховної, інноваційної, соціальної діяльності.

Концептуальною основою діяльності Smart-університету є

наявність великої кількості джерел навчальної інформації, максимального різноманіття мультимедійних ресурсів, які здатні вибудовуватися та налаштовуватися особисто під кожного студента на його потреби і рівень[2].

Виділяють п'ять основних моментів, характерних для Smart-університету:

- соціальна орієнтація полягає у персоналізації навчання, побудові індивідуальних карт навчання та організації взаємного навчання, застосування проектних та ігрових методик, кооперації навчання, а також комунікації за допомогою сервісів соціальних мереж;

- мобільність – доступ до навчальної інформації за допомогою мобільних пристроїв та їх використання для наукових досліджень, платіжних операцій, доступ до навчальних послуг та сервісів з будь-якого місця та у будь-який час;

- доступність, яка забезпечується єдиною точкою входу до ресурсів системи е-навчання, інформаційних магазинів, медіабібліотеки, он-лайн ресурсів та управління доступом до цих та інших ресурсів;

- технологічність та інформатизація управління навчанням.

На шляху до створення Smart-університету можна виділити кілька напрямків розвитку.

Перший – забезпечити рівноправний доступ учасників навчально-виховного процесу до навчальних та наукових баз даних, розвивати та реалізовувати їх творчий потенціал завдяки використанню інформаційних та комунікаційних технологій.

Другий напрямок – це формування науково-методологічної бази Smart-суспільства України за рахунок підготовки кадрів, здатних використати переваги інформаційного суспільства, з метою підвищення якості життя людей.

Третій – створити електронне розподілене середовище, яке забезпечить інтеграцію наукової, навчальної, інноваційної інформації з метою підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів в умовах розвиненого інформаційного суспільства для професійного зростання протягом всього життя.

Існує ще четвертий напрямок, який включає в себе формування інформаційної культури та етики мережевого спілкування в умовах функціонування інформаційного суспільства, гарантувати інформаційну безпеку особистості та суспільства в цілому[1].

Комп'ютерні технології можуть стати надзвичайно ефективним засобом оптимізації навчально-виховного процесу. Використовуючи

комп'ютерні технології необхідно виділити і технологічні, і методичні аспекти. У свою чергу, методичні аспекти визначають глибину засвоєння школярами навчального матеріалу. За іншої позиції, навіть добре володіючи комп'ютерними програмами, можна так і не знайти шляху до якісної організації уроку. Тому, плануючи використання комп'ютерних технологій потрібно виходити із завдань освіти в університеті. Такий підхід допоможе розширити межі професійної діяльності науковця.

Література

1. Дементієвська Н.П., Морзе Н.В. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів // Інформаційні технології і засоби навчання: Зб. наук. праць / За ред. В.Ю.Бикова, Ю.О.Жука / Інститут засобів навчання АПН України. — К.: Аттіка, 2010.
2. Тхір І.Л., Галушка В.П., Юзьків А.В. Посібник користувача ПК. — Тернопіль: СМП «Астон», 2012.

ОЛЬГА ЛИСАК

викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВІРТУАЛЬНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ ЯК ВТІЛЕННЯ СМАРТ-ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Наразі університети, які і більшість компаній, банківських установ та навіть звичайних людей мають два прояви – фізичний та он-лайн. Просуваючи студентську мобільність університети мають брати до уваги обидва її прояви.

Ми все частіше говоримо про академічну мобільність студентів, але реально навчання або стажування за кордоном не є доступним для більшості студентів через ряд бар'єрів (мовних, економічних, візових). Використання університетами віртуальної мобільності можливе і як окремий вид мобільності, і як допоміжний під час фізичної мобільності, і як додаткове джерело отримання знань студентами загалом. Віртуальна мобільність не підміняє, а доповнює і збагачує традиційну академічну мобільність.

Що ми маємо на увазі говорячи про віртуальну мобільність? Якщо академічна мобільність надає студентам, аспірантам, викладачам і співробітникам можливість на певний період переміститися в закордонну освітню або наукову установу для

навчання, викладання, проведення досліджень або підвищення кваліфікації з поверненням в свій основний навчальний заклад і визнанням у ньому результатів навчання / роботи за кордоном, то під час віртуальної академічної мобільності такого переміщення не відбувається, а навчання здійснюється засобами ІСТ (ІКТ – інформаційно-комунікативних технологій) та ДОТ (дистанційних освітніх технологій), зарахування результатів в основному навчальному закладі може відбуватися, а може носити характер додаткової освіти.

Це перегукується з основними ідеями старт-освіти та основними етапами розвитку підходів до отримання освіти. «Вчора» єдиним джерелом знань були викладач, лекція, книга; «сьогодні» знання передаються не лише між викладачем і студентом, а й між студентами; «завтра» основним джерелом знань стане Інтернет, технології стануть індивідуальними та будуть спрямовані на отримання знань.

Ідея онлайн-освіти не є новою, Гарвард та Університет Райса пропонували скорочені курси на своїх сайтах ще у 1997, а Массачусетський технологічний інститут – в 2002. В наш час повсюдного розповсюдження комп'ютерів та Інтернету онлайн-освіта отримала зовсім інший розмах.

Поширення Інтернет-освіти спричинило появу MOOC (Massive open online courses або масових відкритих онлайн курсів), серед яких найбільш популярними є Coursera, MIT Opencourseware, EDX, Udacity та My education path. Таблиця 1 висвітлює основні передумови виникнення та переваги онлайн-платформ.

Таблиця 1.

<i>Передумови виникнення освітніх онлайн-платформ</i>	<i>Переваги он лайн платформ</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Недоступність вищої освіти як такої для багатьох підлітків; • Висока вартість навчання в найкращих університетах; • Неможливість знайти роботу за спеціальністю для випускників; • Обмежені можливості доступу до вищої освіти для дорослих людей; батьків, які самі виховують дітей. 	<ul style="list-style-type: none"> • Безоплатність; • Можливість навчити значну кількість студентів; • Можливість створення студентських спільнот навколо цих платформ та проведення навчання он-лайн; • Інший підхід до оцінювання (використання партнерської перевірки); • Можливість обрати індивідуальний ритм навчання.

Система, що пропонується віртуальними освітніми платформами – тобто, перегляд коротких відео лекцій та подальше виконання практичних завдань по ним, має багато спільного з основними положеннями «переверненого навчання». Авторами технології «переверненого навчання» стали два вчителі хімії з США у 2008 році. Вони вирішили, що витратити час на занятті на читання підручника або диктування нового теоретичного матеріалу неефективно, та запропонували поміняти місцями домашню та класну роботу. Вдома учні засвоювали новий матеріал самостійно, а на занятті отримували роз'яснення вчителя та вирішували практичні завдання. Таким чином економиться час на занятті та приділяється більше уваги практичним питанням. Цей підхід може бути використаний викладачами і під час звичайних пар в університеті.

Отже, ми вважаємо основною перевагою віртуальної мобільності те, що вона дозволяє уникнути основних бар'єрів на шляху до академічної мобільності, а саме: високої вартості навчання, візових бар'єрів, небажанні переривати основний курс навчання. Необхідні лише зацікавленість та знання іноземних мов (за виключенням України – або російськомовних курсів). Також вона допомагає мінімізувати один із значних побічних ефектів академічної мобільності – витік умів. Якщо ж фізичного переміщення не відбувається, вірогідність витоку умів зменшується. Звичайно, практичні навички тренувати дистанційно важко, але такий вид навчання дозволяє уникнути бездумного записування лекцій за викладачем, вдихнути нове життя в звичні форми навчання.

Віртуальна мобільність студентів-економістів може приймати наступні форми:

- проходження курсів в зарубіжному університеті або на онлайн-платформі навчаючись в основному;
- віртуальні стажування в закордонних компаніях;
- віртуальні гостьові лекції від зарубіжних університетів.

СВІТЛАНА МЕЛЬНИЧЕНКО

д.е.н., проректор з наукової
роботи

Київський національний
торговельно-економічний
університет

SMART-УНІВЕРСИТЕТ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасне суспільство характеризується появою нових інформаційних технологій, швидким їх розповсюдженням і радикальними змінами соціально-економічного життя під їх впливом. Активне впровадження сучасних інформаційних технологій (ІТ) у діяльність підприємств обумовлює підвищені вимоги до професійних якостей спеціалістів і керівників, що передбачає вміння активно використовувати ІТ у своїй діяльності. Саме практичний досвід у застосуванні сучасних засобів комунікацій, доступ до баз даних і баз знань, використання інтелектуальних технологій і систем забезпечить можливість менеджера ефективно виконувати різноманітні функції, здійснювати підготовку і прийняття управлінських рішень. Тому, для підготовки конкурентоспроможного фахівця навчальний процес повинен охоплювати такі аспекти, як формування професійної компетентності у сфері інформаційних технологій та активне застосування новітніх ІТ у навчальному процесі та науковій діяльності.

Євроінтеграційні процеси розвитку нашої країни спонукають до створення смарт-університетів, які ґрунтуються на принципах стратегічного управління, базовим елементом якого є розробка стратегічного бачення на стан університету в майбутньому. Таке бачення формується виходячи із інтересів та вимог широкого кола зацікавлених сторін (абітурієнтів, студентів, викладачів, науковців, співробітників). Ключову роль у даному процесі належить споживачам освітянських послуг, тобто студентам, що досягається не тільки через власне якість послуги, але і те яким чином (за рахунок яких сучасних засобів) вона надається.

Отже, сучасний студент вимагає від університету створення умов, які забезпечать: гнучке навчання в інтерактивному середовищі; індивідуальні та міждисциплінарні програми навчання; можливість навчатись у будь-який час у будь-якому середовищі на базі вільного доступу до контенту у всьому світі; персоніфікацію навчального процесу; доступ до електронної бібліотеки.

Для забезпечення реалізації вищезазначених вимог викладач повинен володіти смарт-інноваціями в освітньо-науковій діяльності

та застосовувати їх на практиці. Сучасний викладач – це людина, яка представлена в мережі Інтернет через: презентацію курсів; консультування; перевірку завдань; проведення очних і заочних семінарів; відео- та веб-конференцій; відео-лекцій; дистанційне навчання; віртуалізацію наукових досліджень і т.д.

Перехідний період характеризується запровадженням дистанційного навчання, яке забезпечує індивідуалізований процес засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за персональної взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних педагогічних та Інтернет технологій. Він ґрунтується на таких принципах, як: гнучкість – територіальна, вікова, часова, змістовна, методологічна, соціально-комунікаційна; визначальна роль самостійної роботи студентів на тлі постійного співробітництва; інтерактивна спрямованість навчання у взаємодії між студентами і викладачем [1].

Основними передумовами створення смарт-університетів є:

- розвиток новітніх інформаційних технологій та засобів комунікацій;
- гнучкість, пластичність, інтерактивність, персоніфікованість навчального процесу;
- створення і запровадження креативних (нетривіальних) курсів;
- нові професії;
- поява викладачів «майбутнього».

Смарт-університет представляє собою електронний університет як єдине освітнє середовище, що об'єднує: супроводження управлінського процесу і комунікацій; навчально-методичне і науково-дослідне забезпечення; базу даних проходження практики та працевлаштування; ІТ-інфраструктуру.

Отже, смарт-університет – це університет, в якому сукупність використання підготовленими людьми технологічних інновацій та Інтернету приводить до нової, що відповідає смарт-суспільству, якості процесів і результатів освітньої, науково-дослідної, комерційної, соціальної та іншої діяльності [2].

Література

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.
2. Молчанов А. Смарт-університет как клиенто-ориентированная модель университета [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.Slideshare.net/alexmolchanow/ss-35120636.

ЛЮДМИЛА ПОЛОВЕНКО

к.пед.н., доц.

СВІТЛАНА СТЕПОВА

к.е.н., доц.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

SMART-ІНТЕЛЕКТ: ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Останнім часом намітились тенденції трансформації інформаційного суспільства, суспільства знань у Smart-суспільство. Smart-суспільство потребує модернізації технологій, які раніше базувались на інформації та знаннях у Smart-технології, що будуються на засадах взаємодії та обміну досвідом.

В процесі підготовки фахівців до діяльності у Smart-суспільстві важливо об'єднати зусилля викладачів та студентів з метою здійснення спільної освітньої діяльності на основі використання технологічних інновацій та Інтернету. Smart-освіта висуває нові завдання до організації навчального процесу, які в першу чергу мають бути націлені на забезпечення широкої доступності інформації та продукування знань.

На думку багатьох дослідників головною метою Smart-освіти є забезпечення ефективності навчання за рахунок перенесення навчального процесу в електронне середовище. Саме такий підхід, як зазначає Н.М. Тихомирова [1], дозволить скопіювати знання викладача та надасть доступ до них усім бажаючим. Але чи можна скопіювати знання? Сучасні технології створюють умови для автоматизації роботи з інформацією, забезпечують її доступність. Та, як відомо, знаннями стає лише осмислена інформація, яку індивід або організація можуть трансформувати у дії, здійснювати на її основі прийняття рішень.

Для обробки наявної інформації, наприклад, з метою побудови або вдосконалення розуміння, позиції, стратегії, методу, правила, комбінації, відношення, пояснення, рішення, людина застосовує інтелект. Щоб отримана інформація стала корисною та перетворилась у знання потрібні спільні інтелектуальні зусилля, групова взаємодія викладача та студента, студентів між собою, тобто створення та використання спільного контенту.

Коллективний інтелект втілюється в групі індивідів, котрі взаємодіють між собою у спосіб, який можна сприйняти як розумний.

Інакше кажучи, колективний інтелект генерується не лише мозком окремих людей, але й також інтелектуальними зусиллями, які вчиняє група в цілому.

Колективний інтелект описує комплексну колективну поведінку децентралізованої системи, що самоорганізується. Сьогодні найшвидше еволюціонують типи колективного інтелекту, що базуються на Інтернеті. Томас Малоун [2] в поняття колективний інтелект вкладає з'єднання людей та комп'ютерів таким чином, щоб спільно вони діяли розумніше.

Ю. Шейнін [3] для вирішення проблеми різноякісності інтелекту (людський інтелект, «інтелектуальна» діяльність тварин, «інтелект» комп'ютерних систем), інтегрованих у сферу творчої науково-технічної діяльності, вводить поняття інтегральний інтелект. Інтернет є першим наближенням до інтегрального інтелекту. Він доступний для різних інтелектів: кожен може поповнити його інформацією «за власними здібностями» і брати з нього «за потребами». Інтернет використовує не тільки різноякісні людські інтелекти, а й «штучні інтелекти».

Сучасний бізнес потребує вирішення масштабних завдань за обмежений час. Це під силу лише скомпонованим за певними правилами колективам, де колеги за своїми якісними даними доповнюють один одного та в результаті спільних зусиль вирішують поставлене завдання. Тому з'являється поняття корпоративний інтелект, який за визначенням М. Жука [4], виникає як компроміс серед індивідуалістів, коли вони об'єднуються на певний час для вирішення певного завдання, що приводить лише до тимчасового складання їх сил, але не до якісного стрибка. Ефективність корпоративного інтелекту залежить не стільки від рівня окремих особистостей, скільки від рівня їх координації та злагодженості їх дій. Найвищим рівнем колективного інтелекту, на думку вченого, є соборний інтелект, в результаті діяльності якого група однодумців функціонує як єдиний «колективний мозок», що збільшує свою потужність новим якісним стрибком продуктивності. Якщо елементи, об'єднані в систему, самі володіють індивідуальним інтелектом, то при інформаційному обміні між собою вони ймовірно зумовлюють породження соборного інтелекту.

Smart-інтелект (з англ. Swarm intelligence) об'єднує зусилля учасників навчального процесу (викладачів, фахівців, студентів), можливості технологічних інновацій та Інтернету з метою використання інформації для продукування знань шляхом переходу від пасивного контенту до активного.

Визначимо принципи функціонування Smart-інтелекту.

1) Статусність (принцип рівності) – усі учасники мають рівний статус, а результат їх спільної діяльності належить усім порівну (якщо група студентів спільно працювала над проектом, то кожен окремих студент оцінюється однаково).

2) Узгодженість думок – вироблення спільної думки здійснюється на форумі, семінарі шляхом співставлення індивідуальних думок, якщо вони співпадають, інакше проводиться подальше узгодження шляхом розгляду різних позицій, при чому кожен має право на власну думку, право на помилку та право на критику (в тому числі і викладача та авторитетних джерел інформації). Будь-яка ідея в процесі критики може бути спростована, якщо вона хибна, або вдосконалена, якщо вона правильна. В момент генерації ідей критика заборонена.

3) Тандемність – в процесі функціонування Smart-інтелекту в його складі постійно повинні організовуватись тандеми (ради двох), які є добровільними утвореннями двох учасників. Тандемна діяльність звільняє від помилок кожного індивіда шляхом узгодження думок до одноголосності. Ефективність роботи тандемів на порядок вища індивідуальної діяльності.

4) Мінімальний та максимальний контроль. Сутність принципу мінімального контролю – не заважати вільному розвитку думок кожного учасника, а сутність принципу максимального контролю – забезпечити максимальний контроль за кінцевим результатом.

5) Запровадження системи стимулів до навчальної діяльності – як для викладача так і для студента.

Поряд із традиційними формами подання нового матеріалу, навчання в аудиторії чергується з роботою в режимі он-лайн, дистанційним та інтерактивним навчанням. При вирішенні колективних завдань М. Жук [4] пропонує наступні способи роботи : «ромашка» та «синхрофазотрон». Спосіб «ромашка» передбачає паралельну роботу тандемів по спільній темі або питанню з подальшим узгодженням рішення. При застосуванні способу «синхрофазотрон» тандеми послідовно вивчають матеріали з внесенням власних зауважень, поправок, виправлень, доповнень до основного тексту. При цьому матеріал повинен «обертатись» до тих пір, поки до його останнього варіанту зауважень чи запитань ні в кого не залишиться.

Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету має бути мультиінформаційним, орієнтованим на розв'язування проблеми

спільного створення та використання академічних знань. Впровадження та використання принципів Smart-інтелекту приводить до більш ефективного усвідомлення отримуваної інформації та екстракції знань.

Література

1. Тихомирова Н.В. Глобальная стратегия развития smart-общества. МЭСИ на пути к Smart-университету /Smart Education, [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smartmesi.blogspot.com/2012/03/smart-smart.html>
2. Томас Малоун Про «розумні» команди / За матеріалами Thomas Malone on Building Smarter Teams», strategy+business. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua/interview/int393.html>
3. Шейнин Ю. Интегральный интеллект / Ю. Шейнин. — М.: Молодая гвардия, 1970. — 250 с.
4. Жук Н.А. Общая методология эффективного управления / Н.А. Жук, Л.В. Жук. – Харьков : ООО «Инфобанк», 2011. – 128 с.

ІРИНА ПРИСАКАР

асист.

Чернівецький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

SMART- УНІВЕРСИТЕТ - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Однією із найактуальніших тенденцій сучасного соціально-економічного розвитку ХХІ ст. є стрімке зростання інформатизації та глобалізації суспільства. Так, експоненційний ріст інформації в усіх сферах життєдіяльності людини, кооперація комунікаційних та інформаційних технологій й систем, прогресивне зростання мережі Internet, актуалізація автоматизації системи управління в цілому призводять до формування нових вимог до суспільства й трансформацію його в не просто «інформаційне», а у так зване «smart-суспільство». Глобальна тенденція реалізації концепції «smart-суспільства» полягає в застосуванні інформаційних технологій та систем з метою підвищення добробуту та якісних показників життя людей.

Зрозумілим є той факт, що в контексті трансформації сучасного суспільства в «smart» – змінюються й трансформуються відповідно усі сфери діяльності в економіці, в тому числі й освіта, чим й

обумовлена актуальність дослідження проблеми формування та розвитку smart-університетів в Україні. Адже створення саме таких ВНЗ сприяє концептуальній зміні парадигми вітчизняної системи освіти та відіграє ключову роль у підготовці сучасного фахівця, який володітиме необхідною компетенцією роботи в інформаційному smart-суспільстві.

Сьогодні smart-університет являє собою особливий тип вищого навчального закладу, у якому в навчальному процесі активно поєднуються сучасні інформаційні технології та інновації й можливості мережі Internet, що в сукупності дозволяє забезпечити нову якість результатів навчальної, наукової, інноваційної, виховної та соціальної роботи. Як відомо, основна концепція smart-університету базується на таких основних складових як: social (соціальна спрямованість), mobile (мобільність), access (доступність), regulated (керованість), technology (технологічність) [1]. Так, до прикладу, соціальна спрямованість такого ВНЗ полягає у побудові індивідуальних карт та методик навчання для кожного студента, тобто змінюється природа навчання від групового до персонального.

Актуальність створення ВНЗ подібних типів пояснюється результатами наступного наукового дослідження. Так, авторами були визначені основні вимоги до сучасного університету XXI ст. шляхом опитування та анкетування студентів у соціальних мережах. Результати дослідження наводимо далі: університет повинен давати ґрунтовну фундаментальну й актуальну науково-практичну вищу освіту; навчальний процес повинен відповідати сучасним вимогам ринку праці та бізнесу; навчання повинно бути відкритим, соціальним, персоніфікованим, орієнтованим на отримання практичних навиків; важливим є доступ до навчальних матеріалів та курсів через електронну бібліотеку; вітається можливість дистанційного навчання й здачі контрольних замірів. З огляду на це очевидно, що концепція smart-університету цілком відповідає сучасним потребам та вимогам студентів. Тому доцільно в загальних рисах охарактеризувати структуру та концепцію smart-університету.

Вивчення зарубіжного досвіду засвідчує, що структура smart-університету включає в себе: smart-середовище; smart-навчання; smart-контент (інформаційне наповнення, яке постійно оновлюється), smart-бібліотека (координатор пошуку і розповсюдження інформації), smart-управління (інформаційна система адміністрування, яка включає в себе систему електронного документообігу, обліку студентів та результативності їхньої індивідуальної діяльності, тощо), smart-професорсько-викладацький склад (викладачі, які активно

впроваджують новітні технології в навчальний процес та адаптується до вимог сучасного суспільства), smart-менеджмент (система, яка полегшує процеси керування та моніторингу в університеті). Так, у результаті впровадження концепції «smart» у рамках університету спрощуються комунікації, зменшується кількість та обсяг паперової роботи, нівелюється суб'єктивізм в оцінюванні, зростає якість та ефективність навчання, і, що на разі особливо важливо, – підвищується інформаційна безпека завдяки системі електронно-цифрових підписів та ідентифікованих входів доступу.

На нашу думку, перспективними напрями розвитку smart-університету сьогодні є:

- забезпечення рівноправного доступу учасників навчально-виховного процесу до навчальних та наукових баз даних;
- реалізація творчого потенціалу студентів завдяки використанню інформаційних та комунікаційних технологій;
- формування науково-методичної бази smart-суспільства за рахунок підготовки кадрів, необхідних інформаційному суспільству;
- створення електронно-розподільчого середовища, яке забезпечить інтеграцію наукової, виховної, інноваційної інформації, яка використовується у підготовці студентів;
- формування інформаційної культури і етики мережевого спілкування в умовах функціонування інформаційного суспільства.

Отже, перевагами smart-університету, як ВНЗ інформаційного майбутнього, є наступні: доступність (24 год.×7 днів на тиждень×365 днів на рік), за допомогою якої різні категорії студентів можуть навчатися в зручній для них час та у зручному місці; та гнучкість навчального процесу, яка дозволяє за допомогою новітніх методів навчання швидко і просто отримати необхідні знання, які відповідають вимогам сучасного суспільства. Окрім цього зауважимо, що концепція «smart» цілком змінює природу сучасного навчального курсу, який за нових умов повинен одночасно поєднувати у собі якість освіти та відповідним чином мотивувати студента до навчання. Відповідно до даної концепції предметні дисципліни й навчальні курси повинні бути інтегрованими, тобто поєднувати у собі не тільки теоретичний та практичний матеріал, але й мультимедійні фрагменти, електронні матеріали, сучасні статистичні дані, законодавчі нововведення із посиланнями на відповідні ресурси. Так, трансформація навчального процесу відбувається наступним чином:

із звичайного читання підручників та слухання лекцій, які займали 80% часу студентів – smart – курс складається на 70-80% – робота із зовнішніми джерелами інформації (мережа Інтернет), та 30-20% – читання електронного smart-підручника, контент якого постійно наповнюється та оновлюється, одночасно як викладачами, так і студентами.

Ключовою перевагою smart-навчання є інтеграція, кооперація та тісний взаємозв'язок різноманітних інноваційних та ефективних методів формування навчального курсу. Найефективнішими з яких є: електронне дистанційне навчання, відео-лекції, інтерактивні підручники, вебкасти, тези, доповіді, електронні навчальні курси, вебінари, он-лайн консультації, чати, форуми, тематичні блоги, Rss-розсилка новин та оголошень, соціальні мережі, мультимедіа, Wiki-сторінки для організації роботи в групах, та ін.

Саме тому з метою досягнення високих якісних результатів у системі освіти України принципово важливим є формування та розвиток smart-університетів, які не тільки максимально задовольняють зростаючі вимоги студентів, але й ефективно, завдяки своїй гнучкості та інноваційності, адаптуються до новітніх тенденцій та змін у розвитку сучасного суспільства.

Література

1. Иванченко Д.А. Smart-университет как основа построения образовательной и научно-исследовательской среды вуза. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0CDQQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.gosbook.ru%2Fsystem%2Ffiles%2Fdocuments%2F2013%2F03%2F18%2F211vanchenko.pdf&ei>

ОЛЕСЯ САМОХВАЛ

к.пед.н., доц.

ТЕТЯНА КОВАЛЕВСЬКА

ст.викл.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

SMART-EDUCATION: ЗМІНА ПАРАДИГМ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

У багатьох країнах світу Smart education є стандартом у освітньому просторі. Для того, щоб зрозуміти головну її ідею, необхідно розглянути процес розвитку підходів до навчання. Умовно

їх можна поділити на три етапи та розглянути у ракурсі п'яти понять, таких як знання, технології, викладання, викладач та бізнес. Минулі роки єдиним джерелом знань студентів був викладач, також отримати нові знання вони могли лише в процесі аудиторних занять та шляхом опрацювання необхідної літератури, яку їм пропонував той самий викладач. Метою навчальних закладів була підготовка фахівців для індустріального виробництва.

Сьогодні знання передаються не лише від викладача до студента, але й між студентами, що дозволяє створювати новий рівень отримання знань. Крім того, активно використовуються освітні технології і викладачі можуть доносити знання студентам не лише на аудиторних заняттях.

Завтра ж головним джерелом знань студентів буде Інтернет, технології, у свою чергу, будуть індивідуально орієнтовані та спрямовані на створення нових методів отримання знань у розвиненому інформативному просторі. Процес викладання передбачатиме переміщення об'єктів знань у будь-яких напрямках - від студента до викладача і навпаки, від студента до студента і т.д. Випускник буде не лише фахівцем у своїй сфері, але й зможе пристосовуватись до бізнес-середовища в якості партнера чи підприємця.

Концепція Smart education полягає у створенні інтелектуального середовища безперервного розвитку компетентностей учасників освітнього процесу, включаючи заходи формального і неформального процесу навчання, результатом яких є зміни поведінки шляхом застосування набутих нових компетенцій. Технічною базою реалізації такої освіти є усі наявні інформаційні пристрої, що належать як студентам, так і навчальним закладам, а саме:

- звичайні стаціонарні комп'ютери,
- ноутбуки,
- планшети,
- смартфони,
- інтерактивні дошки

Метою Smart education є забезпечення майбутніх фахівців необхідними навичками, для реалізації успішної професійної діяльності в умовах цифрового суспільства та розвиненої економіки [2].

My Smart Education (MSE) була створена в 2012 році як абсолютно нова міжнародна освітня ініціатива, для урізноманітнення прагнень в житті студентів та молоді. MSE відкрила свій перший офіс

в Хайдарабаді (Індія), четвертому найбільш густонаселеному місті в Південній Індії.

В освітньому просторі, який переповнений навчальними консультативними програмами, MSE почала запроваджуватись у кількох частинах світу трохи менше року тому. Сьогодні офіси MSE в Мельбурні (Австралія), Хайдарабад (Індія), Бахрейн (на Близькому Сході), Кожікоуд (Каликут, Індія) і Ченнаї (Індія). Найближчим часом нові офіси плануються відкритись в Дубаї (ОАЕ), Досі (Катар) і Маврикій. Сьогодні MSE заохочує студентів шукати освітні можливості в декількох країнах, що включають в себе деякі найбільш важливі освітні напрямки: Австралії, Німеччині, США, Новій Зеландії та Канаді. Ці країни, враховуючи їх досвід у освітній галузі та високий рівень інтелектуального та економічного розвитку, відкривають можливість доцільного та ефективного об'єднання освітніх, життєвих та професійних можливостей майбутніх фахівців. Менш ніж за два роки після відкриття першого офісу в Хайдарабаді (Індія), MSE змогла сприяти, рекомендувати та забезпечити освітніми можливостями студентів, які проявили високу зацікавленість у навчанні та працевлаштуванні закордоном. MSE приймає активну участь у акціях різноманітних телевізійних шоу, проводить рекламний консалтинг у великих торгових центрах, серед яких IMAH Theatre в Хайдарабаді, також бере участь в освітніх ярмарках вакансій в декількох школах і містах у Бахреїні, ОАЕ, Джакарті, Хайдарабад, Ченнаї і Керала.

Сьогодні MSE з гордістю може стверджувати, що завдяки їх програмі був сформований великий інтерес серед абітурієнтів, студентів, батьків та загалом громадськості щодо можливостей влаштувати кар'єру закордоном.

Отже, Smart education - це об'єднання навчальних установ та професорсько-викладацького складу для здійснення спільної освітньої діяльності у мережі Інтернет, базуючись на загальних стандартах, узгодженнях та технологіях [3]. Можна також говорити, що Smart education - це гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі з допомогою контенту з усього світу, що знаходиться у вільному доступі, тобто забезпечує широкий доступ для отримання необхідних знань.

Література

1. <http://www.elearningpro.ru>
2. <http://www.mysmarteducation.com>
3. <http://www.smart-edu.com/>

МИКОЛА СТОПЧАК

д.іст.н., зав.каф. філософії та
економ. теорії

НАТАЛІЯ ЧОРНА

к.іст.н., доц.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

SMART-ОСВІТА: СУТНІСТЬ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Ще донедавна вважалося, що знань, отриманих після закінчення вищого навчального закладу, достатньо, щоб успішно здійснювати трудову діяльність протягом усього життя. Інтенсивний розвиток технологій і комп'ютеризації багатьох сфер діяльності людини показав, що це помилкова точка зору. Йдеться про те, що розвиток сучасного суспільства невіддільний від постійного і повсюдного навчання, технології якого також вимагають змін.

Узагальнюючи практику функціонування освітянської сфери в Україні, можна виділити притаманні їй протиріччя. Основні з них:

- постійно зростаюча вартість підготовки фахівця і низька ефективність традиційного масового навчання, які потенційно поступаються навчанню з використанням повноцінних інформаційних технологій;

- недоступність отримання освіти людьми, які через певні причини (інвалідність, територіальна віддаленість тощо) не можуть навчатись традиційним способом;

- перепони в індивідуалізації навчання, які виникають в умовах традиційної організації масового навчання, де у повному обсязі важко створити умови з урахуванням особистісних характеристик суб'єкта навчання;

- проблема переорієнтації технологій навчання на самостійну дослідницьку роботу і розвиток творчих якостей, які конче вимагають інноваційної перебудови як системи оцінювання рівня засвоєних знань, так і технологій навчання в цілому;

- проблеми застарілого вмісту і форми подання навчального матеріалу без урахування сучасних тенденцій науки і техніки, наявного електронного контенту, детального аналітичного огляду доступних електронних джерел;

- проблема «інтелектуальної обмеженості» підростаючого покоління. Мова йде про те, що сучасна молодь у своїй більшості не

читає як наукову, так і художню літературу, активно використовує ІТ лише у досить вузьких сферах (соціальні мережі, ігри тощо), як правило, немотивована на навчання.

Наявні протиріччя роблять актуальним питання пошуку таких стратегій навчання, які пов'язані як з ефективним використанням інформаційних і комунікаційних технологій, так і навчанням та вихованням молоді, креативної і творчої особистості. Чимало сучасних науковців вважають важливим інструментом подолання проблем, які накопичились у освітянській сфері, перехід до Smart-освіти. Вони визначають її як навчальний процес з використанням технологічних інновацій та Інтернету, який надає слухачам можливість придбання професійних компетенцій на основі системного багатовимірного бачення і вивчення дисциплін, з урахуванням їх багатоаспектності й безперервного оновлення змісту.

Парадигма Smart-освіти передбачає гнучкість, яка припускає наявність великої кількості джерел, максимальну різноманітність мультимедіа, здатність швидко і просто налаштовуватись під рівень і потреби слухача. Вона також передбачає активний обмін досвідом та ідеями, персоніфікацію курсу в залежності від його завдань і компетенцій суб'єктів навчання.

Перехід до технологій Smart формує нові вимоги до викладачів. Smart-підходи вимагатимуть від них не надавати готові знання, а створювати умови для придбання молоддю власного досвіду і навичок. Навчальні курси повинні бути інтегрованими, тобто включати в себе і мультимедійні фрагменти, і зовнішні електронні ресурси [1].

Концепція SMART-освіти узгоджується із останніми освітніми тенденціями у світі. Ключові з них наступні:

- Лідером навчальних технологій стає дистанційна освіта. Відеокурси на YouTube та iTunes стають не тільки надзвичайно популярними, а й затребуваними молодим поколінням. Кількість електронних навчальних матеріалів і швидке зростання їх популярності дають підстави низці науковців прогнозувати, що до 2050 року у світі залишиться лише 10-15 університетів, які через мережеві технології та засоби ІТ будуть навчати мільйони студентів;

- альтернативою до уніфікованих підходів в освіті, які вимагають від усіх суб'єктів навчання однакових результатів, є персоналізація навчання. Саме індивідуальні психологічні характеристики особистості мають стати основою для персональних освітніх програм, тим підґрунтям, завдяки якому у молоді з'явиться мотивація навчання;

- гейміфікація (впровадження ігрових технологій в неігрові ситуації) як технологія винагород за зроблене може сприяти

підвищенню мотивації навчання та поліпшенню його якості. Формально освіта гейміфікована, оскільки використовує систему заохочень (позитивні оцінки і перехід до наступного класу чи курсу як новий level up), але тенденції сучасного погіршення загального стану освіченості говорить про необхідність змін у такій «гейміфікації»;

- інтерактивні підручники мають докорінно змінити «традиційні» подання й інтерпретацію навчального матеріалу – лінійна побудова курсів та їх текстове представлення не можуть забезпечити багатовимірність сучасного навчального процесу, яка підтримується мультимедіа-технологіями;

- навчання через відеоігри є унікальною можливістю надати знання про реальний світ через інтерактивне занурення у світ віртуальний [2].

«Згадані освітні тренди, – слушно зазначає О. Семеніхіна, – уже формують базу для змін стратегій у галузі освіти у бік Smart. Велика кількість електронних навчальних матеріалів, інтернет-курсів, зокрема Coursera, Musk, які характеризуються 8000 годин контенту та 60 млн завантажень, говорить не тільки про популярність електронних освітніх ресурсів, а й про глобалізацію навчання. Це є свідченням поступового розмиття фізичних рамок вищих навчальних закладів, технологій традиційного навчання, невідворотність змін у функціонуванні навчальних закладів та використовуваних ними технологіях навчання»[3].

Література

1. Тихомирова Н.В. Глобальная стратегия развития smart-общества. МЭСИ на пути к Smart-университету [Электронный ресурс] / Н.В. Тихомирова. – Режим доступа: <http://smartmesi.blogspot.com/2012/03/smart-smart.html>
2. Левин М. Как технологии изменят образование: пять главных трендов [Электронный ресурс] / М. Левин. – Режим доступа: <http://www.forbes.ru/tehno/budushchee/82871-kak-tehnologii-izmenyat-obrazovanie-pyat-glavnyh-trendov>
3. Семеніхіна О.В. Нова парадигми у сфері освіти в умовах переходу до Smart-суспільства / О.В. Семеніхіна // Науковий вісник Донбасу . – 2013. – №3. – Режим доступу: – http://nbuv.gov.ua/jpdf/nvd_2013_3_22.pdf

ВІТАЛІЙ ШАРКО

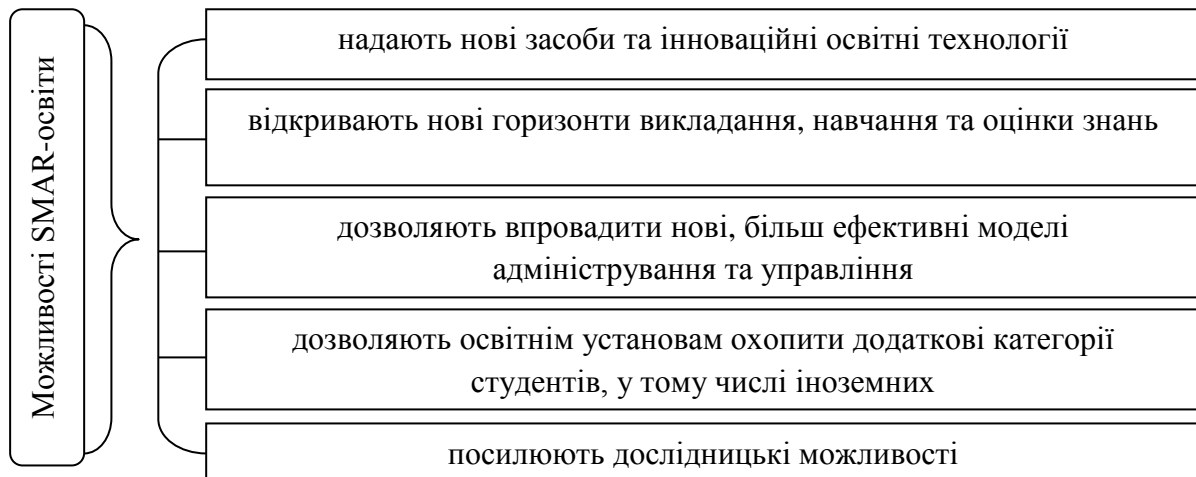
к.е.н., ст.викл.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

ФОРМУВАННЯ УНІВЕРСИТЕТІВ МАЙБУТНЬОГО: SMART-УНІВЕРСИТЕТ І SMART-ОСВІТА

Сьогодні одним з ключових факторів трансформації сучасного суспільства є його глобальна інформатизація, викликана бурхливим розвитком Інтернету. Збільшується роль інформації і знань в житті суспільства, зростає роль інформаційних комунікацій, продуктів і послуг в суспільно-економічного та культурного життя.

Інформаційні технології (ІТ) відкривають нові можливості для системи освіти (рис.1):

Рис.1. Можливості для сучасної інноваційної системи освіти

ІТ та електронне навчання дещо змінюють концептуальну модель освітньої діяльності. Основними характеристиками, що відображають ці тенденції, є: доступність, мобільність, гнучкість, розподіленість, індивідуальна спрямованість, централізація навчально-методичних матеріалів та викладацького складу, ефективна адаптація випускника до роботи в сучасних умовах на базі і з застосуванням електронних технологій.

Зазнає змін і навчальний процес: студент займається не по шість годин щодня, слухаючи лекції, а приходиться на заняття підготовленим і працює з професором в режимі онлайн. ІТ дозволяють управляти академічними знаннями, інформатизувати управління розподіленими університетами, створювати сучасні системи управління якістю освіти, інтегрувати освіту, науку та інновації на основі створення

науково-освітніх кластерів. Крім того, технології дозволяють нарощувати зростання обсягу інноваційного пояса малих підприємств; завдяки їм зростає активність публікації вчених з тематики пріоритетних напрямів вузу, здійснюється підвищення кваліфікації педагогів і співробітників вузів. Це супроводжується змінами в системі їх оплати праці, правилах і процедурах прийому на роботу, підвищення та звільнення професорів, введенням нових механізмів оцінки діяльності дослідників і викладачів.

Наша країна вже стоїть на етапі, де перехід до Smart є скоріше необхідністю, ніж опцією, і в першу чергу це стосується освітньої сфери. Smart-суспільство ставить перед університетами нову глобальну задачу: підготовку кадрів, що володіють креативним потенціалом, які вміють думати і працювати в новому світі. Для цього їх треба вчити новим практичним навичкам: комунікувати в соцмережах, відбирати корисну інформацію, працювати з електронними джерелами, складати особисті бази знань, що вимагає зміни природи навчального процесу.

Зміст концепції Smart-університетів в кожній країні трактується по-різному, проте у всіх випадках зводиться до ряду нових ефектів, що задовольняють потреби зацікавлених сторін в умовах нового типу суспільства. Smart-університет припускає:

- гнучкість навчання в інтерактивній освітньому середовищі;
- персоналізацію та адаптацію навчання;
- вільний доступ до контенту по всьому світу.

Smart-освіта реалізується з використанням технологічних інновацій та Інтернету, який надає студентам можливість придбання професійних компетенцій на основі системного багатовимірного бачення і вивчення дисциплін з урахуванням їх багатоаспектності і безперервного оновлення змісту. Навчання в Smart-університеті повинно бути максимально включеним в життя слухача, носити неформальний характер, а також ґрунтуватися на технологіях, які сьогодні звичні для всіх. Щоб встигати за змінами, і зростаючими запитами студентів, Smart-університетам необхідно відповідати наступним вимогам: гнучкість, пристосованість, якісні показники, інновації.

Електронний розподілений університет володіє такими характеристиками: він являє собою мережу центрів доступу в Україні та (або) за кордоном. Завдяки єдиній мережі електронного навчання, освітні послуги доступні студентам та слухачам 24 години на добу, сім днів на тиждень, 365 днів на рік. Освітній електронний контент в повному обсязі забезпечує дисципліни, передбачені навчальним

планом кожної освітньої програми, і дозволяє освоювати освітні програми в індивідуальному порядку. Єдині інформаційні та бібліотечні ресурси забезпечують ведення освітніх процесів загальної та професійної освіти з використанням електронних технологій відповідно до вимог російських федеральних державних освітніх стандартів. Інформаційна система адміністрування включає системи електронного документообігу, обліку студентів, результати їхньої індивідуальної навчальної діяльності, проведення поточної, проміжної і підсумкової атестації. Впроваджені система контрольнo-вимірювальних матеріалів по всіх реалізованих основних освітніх програмах, комунікативно інтегрована система організації навчального процесу та управління персоналом, система електронного моніторингу якості навчання. Навчання студентів та слухачів здійснює розподілений (незалежно від місця проживання) професорсько-викладацький склад, що пройшов спеціальну підготовку для роботи зі студентами з використанням електронних технологій. Запроваджена в університеті система менеджменту забезпечує оперативне централізоване управління освітньою установою, філіями, представництвами, надає допомогу професорсько-викладацькому складу у підготовці навчально-методичних матеріалів в електронному вигляді, організовує освітній процес, включаючи поточну і підсумкову атестацію студентів і слухачів з використанням середовища електронного навчання університету.

Таким чином, без інтенсифікації інноваційних процесів у всіх сферах своєї діяльності вуз не може бути центром підготовки професійних кадрів для галузей національної економіки. Висока кваліфікація випускників вузів, їх здатність і вміння адаптувати накопичені знання і навички до постійно-мінливих умов діяльності, новим цілям і задачам повинні стати найважливішим нематеріальним активом фірм і корпорацій, які забезпечують сталий, стабільне положення, а також розвиток на внутрішньому і світовому ринку.

ПРОГРАМНЕ І АПАРАТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ SMART-ОСБИТИ

SVITLANA BANNIKOVA

Dr.

IGOR ZHARIY

department of economic cybernetics
and IS

Kyiv National University of Trade
and Economics

THE EUROPEAN TECHNOLOGY PLATFORM ON SMART SYSTEMS INTEGRATION (EPoSS)

EPoSS [1] is an industry-driven policy initiative, defining R&D and innovation needs as well as policy requirements related to Smart Systems Integration and integrated Micro- and Nanosystems. EPoSS is contributing to EUROPE 2020, the EU's growth strategy for the coming decade, to become a smart, sustainable and inclusive economy.

EPoSS provides a common European approach on Innovative Smart Systems Integration from research to production, defines priorities for common research and innovation in the future, formulates commonly agreed road maps for action, provides a Strategic Research Agenda (SRA), mobilises public and private resources, and supports its members in coordinating their joint research efforts and improving communication amongst the members as well as towards the European Commission.

The EPoSS Network of stakeholder organisations in the field of Smart Systems Integration from more than 20 European Member States consists of

large companies and SMEs, public and private research organizations,

universities, other European initiatives and other key actors in the areas of Smart Systems Integration, Micro-Nano-Bio Systems, microsystems, nanotechnologies or related application areas.

Each member organisation is represented by its officially appointed representative.

Smart University [2] designs and delivers high level training modules dedicated to latest advances in ICT technologies that will drive future growth and innovation of enterprises/organizations:

- Education workshops: teaching concepts and perspectives.
- Training workshops: teaching the details of a subject with the support of:

- over 30 European universities/research centers, schools institutes and Labs,

- key industrial players and major IT users.

Smart University program is intended to engineers, executives and every professional involved in the design and implementation of projects leveraging these ICT advances to boost competitiveness, innovation, performance of their organization.

Smart University proposes «training workshops» mostly lasting two days, limited to 20 participants, as much interactive as possible, designed and delivered by renowned European academics/researchers (the modules leaders) with the contribution of:

- academics for the education part of the training,
- IT practitioners (market players and end users) to present/discuss demos, case studies, exercises.

Smart University [3],[4] designs and delivers high level trainings in advanced ICT technologies from embedded devices to software engineering, including mobility and ID management, with a focus on security aspects:

EMBEDDED DEVICES

- Recent Developments in Applied Cryptology
- Cryptographic Engineering for Embedded Devices
- YES WE CAN: Integrating IoT Technologies and Vision for

New Services

- Hands On Java Card 3.0 Programming
- Discovery of Java Card Trimming tool
- Products' Piracy Protection with Embedded Hardware and

Software

- Technical essentials for M to M project management

MOBILITY AND WIRELESS

• Is Near Field Communication (NFC) really secure and ready for real-world application?

- Security in LTE Networks
- New frontiers for the mobile and payment systems
- NFC for e-ticketing/e-coupons and other new usages
- Defeating the New Mobile Security Threats

SOFTWARE & NETWORK ENGINEERING

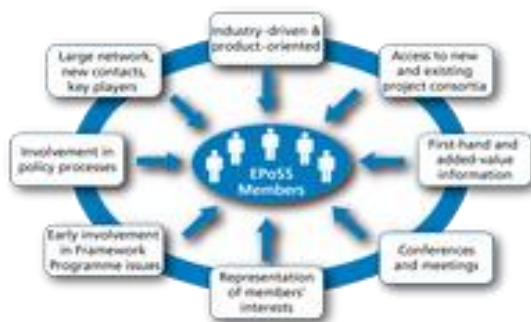
- Securing Systems against DDoS Attacks
- Hands on Services-Oriented Architecture Design
- Security in Software Engineering

DIGITAL IDENTITY MANAGEMENT

- ID Management State-of-the-Art

Smart University training workshops include a panel and a closing discussion. Full attendance is required and a final assessment from the participants performed. The participants receive a diploma certifying their attendance.

EPoSS membership offers a series of advantages.

Being an EPoSS member means:

- to receive first-hand information on the latest directions and decisions of the European Commission
- to meet peers and key players in the context of European research
- to influence and contribute to roadmaps for future European research
- to be part of an efficient and successful network of experts
- to speak with one voice and have your interests presented to the European Commission
- to gain easy access to excellent project consortia
- to benefit from an efficient dissemination, refinement and implementation of project activities

- to accelerate the creation of supply chains for new technology and market opportunities.

Furthermore, a number of services will be provided that will allow you

- to access the internal area of the EPoSS web portal and fully participate in the EPoSS information flow
- to have unlimited access to the EPoSS Working Groups
- to receive the EPoSS electronic newsletter
- to participate in special expert workshops, conferences and meetings such as the EPoSS General Assembly and Annual Forum
- to obtain special conditions for other Smart Systems events connected to EPoSS.

Reference

1. <http://www.smart-systems-integration.org/public>
2. <http://www.smart-university.eu/>
3. <http://itevent.net/smart-university-munich-session/>
4. <http://itevent.net/smart-university-london-session/>

АЛЕКСАНДР ВОДОЛАЖЕНКО
к.физ.-мат.н., доц.

Харьковский национальный
педагогический университет
им. Г.С.Сковороды

ТАТЬЯНА КУНИЧЕВА
зав.цикловой комиссии

Харьковский торгово-
экономический колледж КНТЕУ

КОНЦЕПТ-КАРТЫ В SMART-ОБУЧЕНИИ

В текстах, посвящённых философии smart-образования, обращается внимание на тот факт, что знания должны передаваться не только от преподавателя к студенту, но и между студентами, что позволит выходить на качественно новый уровень обучения. Кроме того, сам студент может участвовать в разработке материалов для конкретных дисциплин [5]. При этом получают статус легитимного неформальное и информальное образование, которые также должны быть компетентностно-ориентированными [1].

Таким образом, в процессе создания студентами знаниевых микромодулей должно формироваться образовательное сообщество, способствующее обучению на этой основе самих студентов.

Но студенты ещё не являются экспертами в изучаемой области. Как они могут участвовать в этом процессе? Какие материалы и какого качества они могут создавать? Естественно, это нельзя отпускать на самотёк. Необходима некоторая основа для формирования и успешного функционирования таких образовательных сообществ.

Подобные неформальные сообщества «учебной взаимопомощи» возникали и возникают, например, в физико-математических и других школах, где дети собраны по интересам. А по идеологии smart-образования, такие сообщества должны будут формироваться повсеместно, и они будут служить средой информального образования для их участников. Кроме того, студенты, привыкшие к такой работе в процессе обучения, будут транслировать её дальше уже, собственно, во время своей работы по специальности, формируя тем самым самообучающееся сообщество в некоторой организации.

Идеологической основой для цементирования таких сообществ могут служить концепт-карты [6]. Благодаря их использованию студенты, имея ещё относительно небольшой уровень знаний, могут включаться в процесс построения различных учебных материалов (справочников, учебных словарей, схем решения задач и пр.).

Так, существенной составляющей электронных учебных курсов являются различные справочные пособия. При их создании важно, воспроизводя логическую структуру соответствующей предметной области, сохранить наглядность, простоту использования, доступность дополнительной информации и пр. Визуализация представления концептуальной структуры рассматриваемой области в виде человеко-читаемых концепт-карт, призвана облегчить процесс создания и применения таких справочных пособий. Наличие концепт-карт при сжатом изложении материала в электронных справочных пособиях играет очень важную роль, поскольку такая карта – это визуализация не только фрагмента предметной области, но и её мысленной репрезентации [4]. Демонстрируя карту ученику, поясняя её, комментируя, мы извлекаем из неё значимые признаки, располагаем их в осмысленной последовательности и преобразовываем в лингвистическую информацию, помогающую ученику построить сходную карту в своём сознании. То есть, функциональное назначение этих справочников выходит за рамки просто предоставления некоторой информации. Комментирование концепт-карты выполняется в виде сопроводительного текста или звукового файла, относящегося как ко всей карте целиком (по принципу путеводителя), так и к отдельным её фрагментам.

Строгой границы между концепт-картами и когнитивными нет, поскольку собственно когнитивные карты – это не просто схемы в сознании (и, соответственно, их отображение в графической форме), а активные структуры, направленные на поиск информации [3]. Концепт-карты, отражающие структуру фрагмента некоторой предметной области, строятся на основе специальных текстов, описаний предметной области, структуры знаний, существующей в сознании эксперта и пр., т.е. это существенно субъективный процесс. Также, как имея некоторую местность, мы составляем когнитивную карту, так и по предметной области мы составляем концепт-карту, которая, по сути, является когнитивной картой некоторого виртуального мира.

Наличие сформированной внутренней когнитивной карты позволяет находить цель различными путями, вне зависимости от расположения начальной точки поиска [3]. Так же, различные способы рассмотрения концепт-карты позволяют получить разные взгляды на один и тот же фрагмент предметной области, провести в процессе обучения его более детальный анализ и более эффективно встраивать изучаемый фрагмент в имеющуюся в сознании ученика структуру знаний, создавая новые логические связи, включая межпредметные.

Применение концепт-карт на практике реализует концепцию психологического поля К. Левина [2]. Это поле есть внутреннее пространство личности, в котором двигаются мысли человека. В нём отражается отношение человека к различным местам, вещам и идеям. Испытывая в чём-то потребность, человек старается проложить маршрут к предмету потребности в своем психологическом поле [2]. Так же поступает и специалист при решении некоторой проблемы, т.к. существует тесная связь между когнитивными картами и умственными образами. Живость мысли, недоступная пока ученику, но проявляющаяся у профессионала, определяется именно наличием структур знаний в сознании последнего.

При работе со студентами концепт-карты создавались с помощью программы ИМС SmartTools [7], позволяющей разрабатывать сложные схемы (многоуровневые, со сложной структурой узлов, с подключением ресурсов, в том числе мультимедийных).

Следовательно, концепт-карты могут применяться как основа для создания электронных справочных пособий благодаря использованию структурного визуального представления учебного материала, дополненного гипертекстовыми связями, и с дальнейшим

експортом в виде веб-страниц. Имея также функции обеспечения групповой работы, концепт-карты будут способствовать активному участию студентов в создании учебных материалов для smart-образования.

Литература

1. Дмитриевская Н. А. Смарт образование / Н. А. Дмитриевская [Электронный ресурс]. – Режим доступа к док.: http://mesi.ru/upload/events/presentations/smart_education.ppt. – Название с экрана.
2. Левин К. Динамическая психология : избранные труды / К. Левин. – М.: Смысл, 2001. – 572 с.
3. Найссер У. Познание и реальность. Смысл и принципы когнитивной психологии / У. Найссер – М.: Прогресс, 1981. – 232 с.
4. Солсо Р. Когнитивная психология / Р. Солсо – СПб.: Питер, 2011. – 589 с.
5. Тихомиров В. П. Мир на пути smart education. Новые возможности для развития / В. П. Тихомиров // Открытое образование. – 2011. – №3. – С.22-28.
6. Novak J. D. The Theory Underlying Concept Maps and How to Construct Them / J. D. Novak, A. J. Cañas // Florida IHMC: Technical Report IHMC SmartTools 2006-01 Rev 01-2008. – 2008. [Электронный ресурс] – Режим доступа к док.: <http://smar.ihmc.us/Publications/ResearchPapers/TheoryUnderlyingConceptMaps.pdf>. – Название с экрана.
7. The IHMC SmartTools software / Pensacola: Florida Institute for Human and Machine Cognition [Электронный ресурс]. – Режим доступа к док.: <http://smar.ihmc.us/>. – Название с экрана.

ІННА ГНИДЮК

к.е.н., доц.

СЕРГІЙ СОБЧУК

асистент

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ SMART NOTEBOOK

Smart-технології на сьогодні уже не є новиною, і враховуючи те, що Україна інтегрується у світовий освітній простір, однією із головних вимог щодо ефективного здійснення навчання, виступає постійне вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості надання освітніх послуг,

розвитку дослідницької компетентності випускників навчальних закладів, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем й інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальний процес.

Актуальність даного питання полягає в тому, що важливим елементом сучасної системи освіти є підвищення зацікавленості молоді на розвиток її дослідницької компетентності, формування навичок ХХІ століття при використанні засобів ІКТ, через в якій електронного контенту, створеного самими викладачами.

Метою дослідження є аналіз базових характеристик реалізації комплексного підходу під час підготовки педагогів та майбутніх викладачів щодо формування дослідницької компетентності студентів через використання в навчальному процесі новітніх засобів навчання, а саме використання програмного забезпечення SMART Notebook, демонстрація ефективності принципів віртуальної взаємодії всіх учасників освітнього процесу шляхом використання ІКТ, та представлення деяких аргументів на користь необхідності включення в програми навчання, професійної підготовки та перепідготовки викладачів використання програмного забезпечення SMART Notebook.

Базові особливості розвитку дослідницької компетентності студентів й відповідні методи розв'язання проблем інформатизації освіти в Україні й за кордоном досліджували в своїх роботах такі вчені, як Болотов В., Зимня І., Биков В. Ю., Жалдак М. І., Манако А. Ф., Морзе Н. В., Подд'яков О., Ротенберг В., та багато ін. Разом з тим, аналіз наукової літератури дає підстави дійти висновку, що проблеми розвитку дослідницької компетенції студентів всебічно не розглянуті, багато питань відносно застосування новітніх принципів та методів їх вдосконалення залишаються невизначеними.

Аналіз думок філософів, економістів, аналітиків, політологів, та результати наукових форумів й конференцій за останній період, які пов'язані з інформатизацією, говорять про тенденцію переходу інформаційного суспільства до суспільства знань або ж Smart-суспільства, головною парадигмою якого являється бажання покращувати всі сфери життєдіяльності людини, використовуючи саме інформаційні технології.

Викладач в аудиторії повинен забезпечувати активну навчальну діяльність, формувати в студентській молоді організованість, здатність до самостійного навчання, вміння знаходити та використовувати всю необхідну та достовірну інформацію, працювати в колективі, самостійно вирішувати проблеми в

нестандартних ситуаціях, знаходити вирішення стандартних та нестандартних комплексних завдань.

Педагоги мають в наявності нові інструменти та технології для формування дослідницької компетентності. Загалом, це бібліотеки цифрових освітніх ресурсів, тобто мультимедійні освітні матеріали нового покоління, що значно підвищує наочність та забезпечує самостійність такої роботи. Засобом для підтримки даного виду діяльності стали стандартні офісні засоби, спеціалізовані предметні та професійні програми, що були адаптовані до навчальних цілей. Однією із таких програм є SMART Notebook.

Програмне забезпечення SMART Notebook розроблено канадською фірмою SMART для користувачів фірмових продуктів, до яких належить SMART Board – інтерактивний комплекс, який складається із комп'ютера, мультимедійного проектора й інтерактивної дошки [1].

В процесі використання SMART Board викладач не прив'язаний до столу чи комп'ютера, а процес спілкування, навчання й взаємодії із цифровими ресурсами є досить приємним та ефективним.

Програмне забезпечення SMART Notebook має низку переваг і особливостей порівняно з іншими програмними продуктами, зокрема:

- забезпечує інтерактивність викладання навчального матеріалу;
- підвищує доступність подання навчального матеріалу;
- сприяє формуванню під час групової роботи навичок, важливих для успішної діяльності в багатьох галузях;
- підвищує зацікавленість студентів і учнів вивченням будь-яких дисциплін;
- забезпечує ергономічність у плануванні навчальних занять [2].

Результатом упровадження інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховний процес є участь загальноосвітніх навчальних закладів у різноманітних проектах, конкурсах, акціях. Педагогічні працівники активно використовують ІКТ у професійній діяльності і є активними учасниками семінарів, інтернет-конференцій, конкурсів з використання ІКТ у навчально-виховному процесі і виховній роботі.

Програмне забезпечення SMART Notebook дає можливість представляти будь-який матеріал (теоретичний, презентаційний, завдання) динамічно.

Так, вигляд сторінки, де традиційно одразу подано весь матеріал на екрані, нецікавий для студентів, перевантажений інформацією, статичний, неструктурований, важкий для сприйняття, містить різнопланову інформацію.

Отже, застосування інформаційно-комунікаційних технологій з використанням SMART Notebook сприяє формуванню дослідницької компетентності студентів в цілому й таких необхідних її компонентів:

продуктивного – здатності до створення якісних продуктів, реалізації певних досліджень, можливості використання засобів планування; організаційного – здатності планувати і структурувати навчальний матеріал; пошуково-інформаційного – уміння шукати й оцінювати дані, розпізнавати достовірні й необхідні; мультимедійного – уміння представляти необхідний матеріал різноманітними медіа-ресурсами; комунікативного – навичок використання засобів комунікації SMART Board для ефективного спілкування у групах і для співпраці; методичного – активного впровадження нових засобів і методів навчання, орієнтованих на використання інформаційних технологій.

Література

1. SMART Exchange [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://exchange.smarttech.com/>.
2. Тихомирова Н. В. Глобальная стратегия развития smart-общества. МЭСИ на пути к Smart-университету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smartmesi.blogspot.com/2014/03/smart-smart.html>

ІННА ГУЛІВАТА

к. пед. н., доц.

НІНА СМАГЛО

к. філол. н., доц

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

ДЕМОНСТРАЦІЙНІ КОМП'ЮТЕРНІ МОДЕЛІ ЯК ЕЛЕМЕНТ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна освіта розглядається в усьому світі як важливий чинник становлення та загального інтелектуального розвитку людини. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій обумовлюють необхідність інноваційних змін, орієнтованих на модернізацію навчально-виховного процесу. Сьогодні традиційне навчальне середовище не в повній мірі здатне забезпечити потреби суспільства у наданні якісних освітніх послуг.

Розв'язання вищезазначеної проблеми змушує вести пошук не лише у напрямку розробки принципово нового наукового супроводу

навчального процесу, але і переусвідомлення минулого досвіду та його адаптації у нових історичних умовах, спрямованих на використання інформаційних технологій з метою якісного наповнення та модифікації інформаційного простору, яке відповідає сутності, обсягу, змісту, швидкості сприйняття інформації.

Особливості процесу впровадження ІКТ і шляхи розв'язання проблем інформатизації освіти в Україні розглядаються в роботах Бикова В.Ю., Жалдака М.І., Заболотного В.Ф., Львова М.С., Морзе Н.В., Співаковського О.В. та ін.

Питання використання інноваційних середовищ навчання в умовах інформатизації викладені у роботах Глазунової О.Г., Тихомирової Н.В., Корсунської Л. М. та інших [1-3]. Вони переконливо свідчать на користь впровадження SMART-технологій в освіті, ключовими завданнями яких є створення гнучкого та відкритого середовища навчання, відкритих освітніх ресурсів, системи управління ними.

Одним із шляхів поліпшення формування ефективного навчального середовища є використання у навчально-виховному процесі демонстраційних комп'ютерних моделей (ДКМ) як елемента SMART-технологій.

Термін SMART є аббревіатурою для самостійного, мотивованого, адаптивного, збагаченого ресурсами, з вбудованими технологіями (**S**elf-directed, **M**otivated, **A**daptive, **R**esource-enriched, **T**echnology embedded) навчання [3].

SMART-освіта є основною рисою освіти майбутнього, що є розширенням часу, простору, навчальних матеріалів та методів навчання, що долають обмежені можливості традиційних навчальних занять в аудиторії [3].

Згідно концепції SMART-освіти, інформаційно-освітнє середовище навчального закладу має бути орієнтоване на розв'язування проблеми спільного створення та використання академічних знань за потреб студентів. Викладач поповнює навчальними ресурсами інформаційно-освітнє середовище, наприклад, відео фрагменти та відео уроки розміщує на навчальному відео порталі, а також використовує наявні відкриті ресурси для створення електронного курсу. Таким чином, щоб створити електронний курс, викладачу достатньо актуалізувати матеріал, що є доступний з інших джерел, подати його відповідно до критеріїв оцінювання якості та вибудувати індивідуальну траєкторію навчання кожного студента [2].

Розв'язання цієї проблеми може бути реалізовано у створенні програмних педагогічних засобів (ППЗ) які надають можливість:

- активізувати навчання шляхом використання привабливих і швидкозмінних форм подачі інформації;
- унаочнити властивості понять, що вивчаються, завдяки динаміці об'єктів;
- інтенсифікувати навчальний процес шляхом зосередження уваги студентів на етапах доведення математичних фактів;
- розвивати абстрактне мислення поданням наочно-образної інформації;
- розширити інформаційний середовище за рахунок подачі навчального матеріалу.

Для прикладу, пропонуємо використання ДКМ під час вивчення математики з елементами анімації та послідовною демонстрацією слайдів, створених у програмному середовищі Power Point. При цьому, слід зазначити, що викладач може вибрати іншу відому йому технологію для створення ДКМ.

Застосовування ДКМ надає можливість використовувати різні види навчально-пізнавальної діяльності студента:

- спостереження;
- повторення дій, що демонструються на екрані;
- самостійне виконання запропонованих завдань;
- здійснення перевірки результату власної роботи за основними етапами, що демонструються у комп'ютерній моделі;
- перехід до необхідного матеріалу, шляхом використання системи гіперпосилань;
- вибір швидкості подачі матеріалу під час заняття і самостійної роботи з демонстраційною моделлю.

Викладач, оперуючи ДКМ, оформленими у вигляді послідовних слайдів, має можливість:

- підвищити інтерес до вивчення курсу та навчання;
- активізувати діяльність студентів під час заняття;
- проводити навчання на різних рівнях складності та у відповідному до рівня підготовки студентів темпі;
- дотримуватись закономірностей навчального процесу (первинне сприйняття, усвідомлення, запам'ятовування);
- забезпечити вирішення завдань розвитку логічного мислення, уяви та просторових уявлень;
- яскраво і наочно ілюструвати власну думку появою відповідних об'єктів під час пояснення, що сприяє кращому усвідомленню матеріалу.

Застосування запропонованих ДКМ у навчальному процесі є ефективним засобом наочності. Такий матеріал полегшує розуміння і засвоєння студентами викладеного матеріалу.

Подальших досліджень потребує розробка комплексу демонстраційних комп'ютерних моделей, що базуються на використанні інших, більш потужних, програмних середовищ для супроводження основних розділів математики.

Література

1. Василенко С.В. Notebook як ІКТ-засіб розвитку дослідницької компетентності / [Електронний ресурс] / С. Василенко, А. Кирда// Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – № 3 (41). – Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals.htm>
2. Глазунова О.Г. SMART підхід до формування електронного навчального курсу в MOODLE / [Електронний ресурс] / О.Г. Глазунова // Режим доступу : <http://2013.moodlemoot.in.ua/course>
3. Корсунська Л.М. Корейська концепція smart- освіти: загальне навчання, цифрові підручники smart-школи [Електронний ресурс] /Л.М. Корсунська // Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2013. – № 11. – С. 77-80. – Режим доступу : <http://irbis-nbuu.gov.ua>

СЕРГЕЙ ЗЛОБИН

інженер-електронщик

АНДРЕЙ ЛОСКУТОВ

инженер по компьютерным
системам

Харьковский торгово-

экономический колледж КНТЭУ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ SMART НА ОСНОВЕ WI-FI ОБЛАКА В ПОСТРОЕНИИ УЧЕБНО-ИНФОРМАЦИОННОЙ СЕТИ ВУЗА

В современных условиях быстрого развития информационных технологий все сильнее стоит вопрос о необходимости применения новых технологий в образовании. Как известно значение слова Smart - умный, сообразительный, технологичный. Соответственно Smart-технологии - это технологии, ранее основывающиеся на информации и знаниях, которые трансформируются в процедуры, базирующиеся на взаимодействии и обмене опытом, а Smart Образование это принципиально новая образовательная среда; объединение усилий преподавателей, специалистов и студентов для использования

всемирных знаний и перехода от пассивного контента к активному. По мнению авторов Smart Образование это система образования «со знакопеременной обратной связью».

В настоящее время в широкое внимание придается разработке информационно-образовательным сетям ВУЗа. Эта сеть представляет собой систему, основанную на Internet-технологий (WWW). Доступ к базам данных методических материалов осуществляется с помощью Wi-Fi облачных технологий, как в учебных аудиториях, так и в общежитии. Это позволяет каждому студенту использовать свой гаджет в учебном процессе.

На сервере баз данных хранится справочная информация (например, методические разработки, различные справочники и так далее) образовательных ресурсов сети. Пользователь имеет возможность изучать учебно-методические пособия, смотреть справочники, искать необходимую ему информацию. Данный подход позволяет существенно повысить эффективность учебно-образовательного процесса.

Достаточно важным вопросом является скорость загрузки информации к пользователю. Применение Wi-Fi облачных технологий позволяет довести скорость загрузки информации до 2 Мбит/с. Такая скорость существенно ниже локальной вычислительной сети учебного заведения, но значительно повышает мобильность участников учебно-воспитательного процесса.

Процесс работы пользователя в учебно-образовательной сети происходит следующим образом: пользователь регистрируется при входе в сеть и получает доступ к определенным данным из бюджета пользователя, имеет доступ к разрешенным для него ресурсам. При этом преподаватель имеет постоянную возможность контроля отработки учебного материала студентом, и корректировать учебный процесс, а студент возможность подключения к сети в любое время. Для обеспечения доступа к учебно-информационной сети вне зоны действия применяются Internet-технологий (WWW).

Таким образом, в качестве резюме можно принять тезис об использовании Smart-технологии на основе Wi-Fi облака для создания учебно-информационной сети в рамках одного учебного заведения.

ЛІДІЯ ОРЛЕНКО

доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Продовження інтеграції України в європейську економічну спільноту і розширення її контактів із зарубіжними країнами в різних сферах діяльності є основними рисами, які характеризують сучасний етап розвитку нашої країни. Існуючі тенденції розвитку суспільства висувають нове соціальне замовлення, не тільки України, а й світового співтовариства, яке потребує людей здатних самостійно мислити, самовдосконалюватися, готових жити та співпрацювати у будь-якому колективі. Вищезазначене зумовлює підвищені вимоги до викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах, яке має забезпечити вільне входження майбутніх фахівців до іншомовного культурного та інформаційного середовища.

Враховуючи той факт, що сьогодні у світі панують інформаційні технології, цілком природною є поява нових та сучасних засобів викладання іноземної мови за допомогою новітніх технологій. Викладачі вищої школи намагаються навчитися якомога ефективніше використовувати їх на заняттях зі студентами. Одним з них є робота з інтерактивною дошкою, яка є ефективним засобом запровадження електронного змісту і мультимедійних матеріалів в процесі вивчення іноземної мови. Можна перерахувати декілька видів освітньої діяльності, які доступні при використанні електронної інтерактивної дошки при вивченні іноземної мови:

- робота із зображеннями, текстом, підставними вправами;
- створення позначок за допомогою електронного чорнила, збереження позначок для пересилання їх електронною поштою, розміщення в Інтернеті або роздрукування, колективний перегляд Web-сайтів;
- вільне пересування по аудиторії при демонструванні студентам навчального матеріалу;
- створення за допомогою шаблонів і зображень власних завдань для занять, демонстрація і нанесення поміток поверх освітніх відеокліпів;

- використання включеного до програмного забезпечення інтерактивної дошки презентаційного інструментарію призначеного для збагачення дидактичного матеріалу, демонстрація створених студентами презентацій тощо.

Отже, застосування інтегративної дошки має низку переваг. Але, за твердженням багатьох фахівців, головною проблемою її впровадження у вищу освіту є суб'єктивний чинник, суть якого зводиться, в першу чергу, до відсутності у викладачів достатніх навичок проектування інформаційного процесу та інтерфейсу користувачів. З огляду на це, перед викладачем, який бажає долучити до своєї роботи на заняттях з іноземної мови інтерактивну дошку, постають такі завдання:

- досконало оволодіти технологією роботи в середовищі Smart Notebook;

- засвоїти різноманітні способи роботи безпосередньо і інтерактивною дошкою;

- методично правильно застосовувати отриманні вміння та навички як під час підготовки, так і під час проведення практичних занять.

В процесі підготовки до практичного заняття, на якому буде використовуватися інтерактивна дошка, викладачу необхідно враховувати певні вимоги до відбору інформації, найважливішими серед яких мають бути такі:

- зміст, повнота та обсяг наукової інформації повинні відповідати пізнавальним можливостям, рівню працездатності, інтелектуальної та мовної підготовки студентів кожної конкретної групи;

- зорове зображення на інтерактивній дошці та текст викладача повинні бути пов'язані між собою і створювати єдиний потік інформації;

- інформація, яка подається студентам за допомогою інтерактивної дошки, має подаватися у логічній послідовності та доступній для розуміння формі;

- потрібно уникати великих текстових фрагментів, читання тексту шляхом полоси прокрутки або кнопки переходу від одного екрану до іншого.

Таким чином, правильно сплановане застосування на заняттях з іноземної мови у вищому навчальному закладі інтерактивної дошки дозволяє, з одного боку – значно активувати роботу студентів, мотивуючи їх виконувати різноманітні справи, а з іншого – викладач отримує можливість здійснювати значно ефективніший контроль за

роботою групи, отримує засіб фіксації дій студентів, що може стати важелем для подальшого аналізу та коментування.

Як свідчить практика, студенти, які проходили навчання за допомогою електронної інтерактивної дошки, досягають більших результатів під час виконання тестових завдань з іноземної мови. Також слід відзначити, що використання інтерактивної дошки позитивно впливає на динаміку занять, оптимізує взаємодію між викладачем та студентом – на запитання викладача активно відповідають усі студенти. Окрім того, після проведення серії занять за допомогою інтерактивної дошки викладачі відчують себе більш комфортно і впевненіше при запровадженні інших смарт – технологій у навчальний процес.

ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВ

менеджер з маркетингу

Корпорації «Парус»

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «КОРПОРАЦІЯ ПАРУС – ДЛЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ»

Цель Корпорации Парус — это создание инструмента для эффективного управления бизнесом на базе современных информационных комплексов. Этой цели подчинены и философия, и организационная структура, и стиль работы компании.

Корпорация Парус основана в 1990 году и является одним из крупнейших на Украине разработчиков программного обеспечения для управления предприятием.

Центральный офис Корпорации Парус в Киеве за время своей деятельности сумел развить региональную сеть, насчитывающую более 40 филиалов, партнеров и дилеров. Общее количество сотрудников Корпорации Парус в украинских представительствах составляет более 550 специалистов, из которых 250 работают в киевском офисе. Помимо отделов, занимающихся сбытом, обслуживанием, обучением и консалтингом, в киевском офисе сосредоточен мощный центр разработки.

Корпорация сотрудничает с украинскими ВУЗами в рамках бесплатной программы «Корпорация Парус — для учебных заведений Украины». На сегодняшний день, программные продукты Корпорации Парус преподаются более чем в 650 учебных заведениях I-IV уровня аккредитации Украины.

Обладая хорошей репутацией, завидным опытом работы, мощными трудовыми ресурсами, стабильным финансовым положением и явно прослеживающейся динамикой развития, Корпорация Парус всегда выступает в роли надежной фирмы-партнера, способной решить не только задачи автоматизации управления предприятием, но и в дальнейшем оперативно осуществлять сопровождение своих программных продуктов и поддержку пользователей. Поэтому количество пользователей наших информационных комплексов постоянно растет.

Общее число клиентов Паруса превышает 20 тыс., среди которых: министерства и ведомства, органы исполнительной власти и самоуправления, лечебные заведения, учебные заведения, силовые структуры, производственные предприятия, предприятия ТЭГ и НГК, торговые компании, предприятия ресторанного, гостиничного, туристического бизнеса, предприятия телекоммуникации и связи, страховые компании, компании кредитно-финансового бизнеса и другие.

Целью бесплатной программы «Корпорация Парус — для учебных заведений Украины» является содействие ВУЗам и учебным центрам в подготовке высококвалифицированных специалистов.

Сегодня, когда в стране особенно остро ощущается недостаток квалифицированных управленческих кадров, значение отраслевой и вузовской науки трудно переоценить. Вот почему Корпорация Парус с 1999 года начала активно сотрудничать с передовыми украинскими ВУЗами и внедрять полномасштабную образовательную программу.

Организуя подобную программу, Корпорация Парус руководствовалась стремлением повысить уровень знаний слушателей, ведь сегодня изучение таких предметов как экономика, бухгалтерский учет и аудит, финансы, менеджмент, маркетинг, право невозможно представить без использования соответствующего программного обеспечения. Однако, к сожалению, высшие учебные заведения зачастую располагают либо некачественными программными продуктами (нелицензионными или морально устаревшими), либо не имеют поддержки со стороны разработчика этих систем (обучение, методические материалы и пр.).

Программные продукты, предоставляемые Корпорацией Парус в рамках бесплатной образовательной программы:

1) «jПарус» — современная платформа, созданная с использованием облачных технологий. Данное решение, с одной стороны, отображает в себе богатый опыт накопленных знаний, а с другой стороны, реализовано на основе самых передовых технологий

с использованием современных средств разработки и СУБД. Немаловажным свойством этой линейки программных продуктов является возможность работы в среде свободно распространяемого программного обеспечения. Главным преимуществом данного решения является возможность доступа к базе данных из любой географической точки.

2) «Парус-Предприятие 7» – простая и удобная, но в то же время мощная полнофункциональная система, предназначенная для автоматизации всех учетных и ряда управленческих задач предприятий малого и среднего бизнеса.

3) «Парус-Бюджет 7» – комплексная система автоматизации учетных задач для учреждений, состоящих на государственном бюджете. Данная система разработана в соответствии с требованиями бюджетной классификации, принятой Государственным Казначейством Украины.

4) «Парус-Консультант» – информационно-аналитическая система по законодательству Украины, которая содержит более 450000 нормативно-правовых документов, справочник по бухгалтерским проводкам, набор типовых договоров и бухгалтерских бланков, бизнес-словарь, нормативно-справочные таблицы, а также уникальную информацию рекомендательного и консультационного характера.

Перечисленные выше Системы (кроме «Парус-Консультант») состоят из модулей, которые могут работать как самостоятельные приложения, но в полной мере их достоинства реализуются при работе в единой базе соответствующей комплексной системы.

Итак, в рамках образовательной программы «Корпорация Парус – для учебных заведений Украины» ВУЗы получают бесплатно:

1. программное обеспечение «Парус»;
2. обучение преподавателей в учебном центре Корпорации Парус и на выездных тренингах;
3. методическую поддержку (пособия, руководства пользователя, презентационные материалы);
4. консультационную поддержку по телефонной «горячей линии».

Участие в программе предоставляет преподавателям и студентам учебных заведений ряд преимуществ. Преподаватели имеют возможность, не затрачивая денежных средств, повысить свои знания в области информационных технологий и, тем самым, поднять свой рейтинг. Квалификация подтверждается соответствующим документом. Студентам также предоставляется возможность получить

необходимые знания в стенах учебного заведения и подтвердит свою высокую квалификацию документом (сертификатом), который может сыграть немаловажную роль при трудоустройстве будущего специалиста.

ІВАН ПОПОВ

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

КОМП'ЮТЕРНА ВЕРСІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАСКРІЗНОГО ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗІ СТАТИСТИКИ

Вивчення та засвоєння дисципліни «Статистика» вимагає не лише відповідних теоретичних знань, а й практичних навиків у проведенні статистичних спостережень; за допомогою узагальнюючих статистичних показників оцінювання процесів і явищ, які відбуваються у суспільстві, його економічному житті; вміння збирати та опрацьовувати інформацію, аналізувати її, моделювати і прогнозувати ринкові процеси. Формування у студентів навиків обчислення узагальнюючих показників (абсолютних, відносних, середніх, показників варіації, індексів, помилок вибірки тощо), виявлення тенденцій і закономірностей розвитку явищ і процесів суспільного життя, взаємозв'язків між ними є неможливим без розв'язання конкретних задач. У зв'язку з цим кожному студенту, що вивчає курс, пропонується індивідуальне наскрізне завдання для практичних занять та самостійної роботи.

Завдання побудовано на фактичних матеріалах діяльності торговельних підприємств України, містить 35 варіантів по кожній з дев'яти тем курсу, які передбачають побудову 29 статистичних таблиць із вирішенням задач, результати яких контролюються вихідними даними попереднього статистичного спостереження (табл. 1). Кожному студенту пропонується індивідуальний (варіант) масив даних про діяльність 25 автосалонів, на основі яких він самостійно формулює задачу і потім розв'язує її. Наводиться зразок розв'язання одного із 35 варіантів роботи з висновками і коментарями.

Завдання із кожної теми дисципліни (9 тем) має три розділи:

А. Програмні запитання для вивчення теми.

Б. Завдання для практичних занять.

В. Завдання для самостійної роботи.

Розділ А орієнтує студента на перелік основних питань і статистичних показників, зміст і техніку обчислення яких потрібно засвоїти для вирішення індивідуального завдання.

Розділ Б студенти виконують під безпосереднім керівництвом викладача, а студенти заочної форми навчання – як контрольну роботу.

Розділ В студенти виконують самостійно, в неурочний час на базі здобутих на лекціях та практичних заняттях знань та навичок обчислення показників і побудови статистичних таблиць, а також на основі вивчення літератури, список якої додається.

Крім того, викладач щотижня у відповідні години згідно з затвердженим і доведеним до відома студентів графіком, надає консультації та організовує контроль самостійної роботи. Усі студенти індивідуально, із кожного завдання окремо проходять співбесіду з викладачем, який оцінює їх знання та вміння за стобальною системою, яка є основою для поточної атестації студента.

Запропоновані завдання є суто індивідуальними, легко програмуються і можуть бути виконані на комп'ютері або в рукописному варіанті. На кафедрі створено пакет прикладних програм для перевірки правильності або прискореного розв'язання будь-якої задачі із «Індивідуального наскрізного завдання для практичних занять та самостійної роботи студентів на персональних комп'ютерах. Практикум дає можливість засвоїти не лише методику розв'язання будь-якої із 1225 задач, але й набути навичок із техніки програмування за конкретними даними діяльності торговельних підприємств України, створення діалогових вікон, роботи з об'єктами Excel.

АЛЕКСАНДР ХУТОРНОЙ

руководитель подразделения ЦО
корпорации Галактика в Украине

АВТОМАТИЗАЦИЯ СОСТАВЛЕНИЯ РАСПИСАНИЙ УЧЕБНЫХ ЗАНЯТИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Система «Галактика Расписание учебных занятий» предлагает новый взгляд на оптимизацию ресурсов учебного заведения и обладает рядом конкурентных преимуществ.

В числе возможностей, которые отсутствовали в программах аналогах в момент появления на рынке системы «Галактика Расписание учебных занятий» – эффективный конструктор расписания, автоматическое формирование опорного расписания, высокотехнологичный пользовательский интерфейс.

Система «Галактика Расписание учебных занятий» адресована вузам и учреждениям среднего профессионального образования. Ее основные пользователи – сотрудники учебно-методических подразделений, ответственные за формирование расписания учебных занятий.

Гибкие и развитые функциональные настройки системы позволяют пользователям самостоятельно:

- ранжировать более четырех десятков показателей эффективности расписания КРІ;
- привязывать аудиторный фонд к дисциплинам, видам работ, кафедрам, факультетам;
- регулировать приоритетность использования ресурсов в расписании через приоритеты дисциплин, преподавателей, показатели сложности дисциплин и видов работ;
- контролировать в процессе составления расписания пересечение учебных потоков, групп, подгрупп;
- ограничивать доступность ресурсов (в т.ч. – с учетом пожеланий преподавателей),
- бронировать аудиторный фонд;
- поддерживать множество распорядков звонков для различных зданий и расписаний с учетом отклонений по дням недели;
- учитывать сменность в расписании;
- регулировать продолжительность занятий;
- оперативно вносить в расписание корректировки с автоматическим подбором вариантов замен и ведением журнала изменений.

В систему «Галактика Расписание учебных занятий» встроена технология учета планов изучения дисциплин, которая опирается на графики их понедельного прохождения и технологические карты последовательности их изучения. Система учитывает требования к интервалам между определенными занятиями, уровень технологической оснащенности аудиторий, результаты анализа загруженности аудиторного фонда и профессорско-преподавательского состава. Средства интеллектуальной поддержки обеспечивают подбор, ранжирование и визуализацию допустимых вариантов, скрывание или блокировку некорректных действий,

визуализацию показателей эффективности расписания КРІ, объективное сравнение расписаний по интегральным показателям.

Система обладает развитой системой отчетности, включающей:

- типовые формы вывода сводных сведений из всех расписаний в разрезе аудиторий, групп, преподавателей;
- прямой экспорт данных в специальные формы-шаблоны Excel;
- встроенный дизайнер отчетных форм.

Система «Галактика Расписание учебных занятий» – составная часть контура «Управление учебным процессом», который, в свою очередь, входит в состав ERP-решения «Галактика Управление Вузом»:

Расписание учебных занятий

Также система может использоваться в качестве автономного приложения для ввода данных и формирования расписаний. Подсистема импорта позволяет загружать информацию из внешних xml-файлов. Благодаря этому «Галактика Расписание учебных занятий» открыта для взаимодействия с различными системами автоматизации учебного процесса.

Система «Галактика Расписание учебных занятий» состоит из следующих компонентов:

- доступ и разграничение прав;
- импорт данных;
- ведение данных;
- экспресс-оценка;

- конструктор;
- автоматическое формирование опорного расписания;
- расчет и контроль KPI (Key Performance Indicators);
- оперативные изменения;
- отчеты;
- web-служба.

Структура системы

Пошаговая схема применения системы:

1. Подготовка данных, включая импорт из системы автоматизации учебного процесса.
2. Предъявление и настройка требований.
3. Экспресс-оценка линейности расписания.
4. Конструирование расписания с расчетом KPI и контролем требований.
5. Документальная визуализация расписаний.
6. Ведение оперативных изменений.

КЛАВДІЯ ЯЦИШИНА

аспірант

Київський національний
торговельно-економічний
університет

РОЛЬ SMART-КРИТЕРІЇВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Особлива роль у практиці зарубіжного програмно-цільового управління належить програмам досягнення науки та техніки, які називають науково-технічними програмами або програмами-проектами. Поряд з науково-технічними, соціальними, виробничо-економічними програмами, що стали ефективним інструментом державного управління ринковою економікою капіталістичних країн, набули поширення та практичного застосування програми розвитку окремих регіонів країни, територіально-виробничих, територіально-соціальних, територіально-екологічних комплексів. Перевагами регіонального програмування є розвиток виробничої та соціальної інфраструктури, сприяння розвитку регіонів з метою створення та розміщення нових виробництв, забезпечення населення робочими місцями, вирішення проблем працевлаштування та зайнятості, збереження й охорона навколишнього природного середовища.

Зарубіжний аналог програмно-цільового управління – управління за цілями / результатами (МВО – Management by Objectives) – термін і концепція управління, введені в бізнес-ужиток П. Друкером ще у 1954 році. Метод управління за цілями (у широкому сенсі) – метод управлінської діяльності, який полягає у передбаченні можливих результатів діяльності та плануванні шляхів їх досягнення, а також це систематичний і організований підхід, що дозволяє менеджменту фокусуватися на досягненні цілей і домагатися найкращого результату за допомогою доступних ресурсів.

Виділяють п'ять базових принципів МВО:

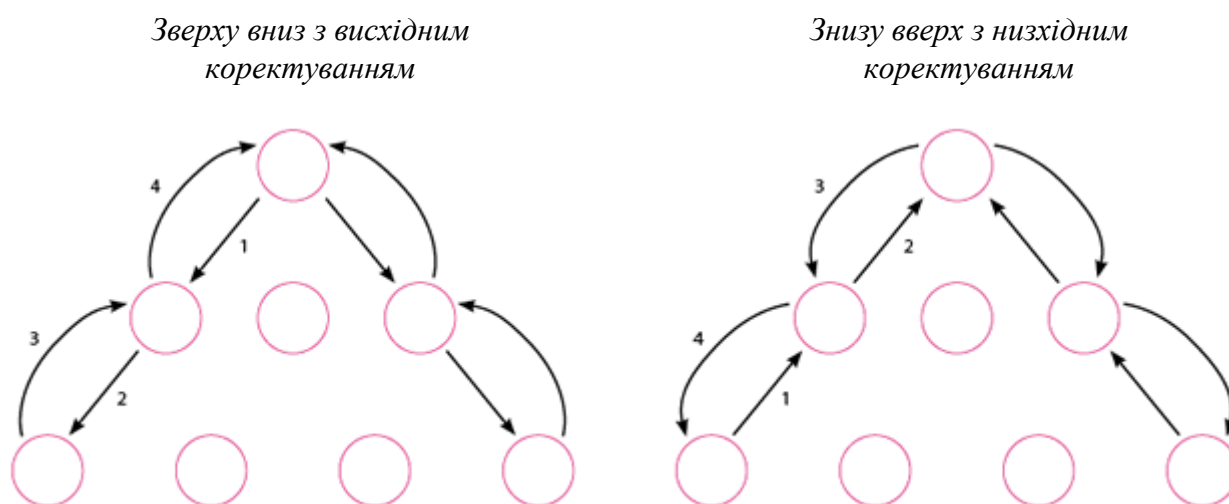
– цілі розробляються не тільки для організації, але і для кожного її співробітника. Причому цілі співробітників повинні прямо впливати з цілей організації;

– цілі розробляються «зверху вниз» для забезпечення зв'язку із стратегією і «знизу вгору» для досягнення релевантністю до співробітника (рис. 1);

– участь в ухваленні рішень. Процедура розробки цілей для співробітника – це процес його спільної творчості з безпосереднім

керівником. В системі МВО цілі не просто «спускаються зверху», вони дійсно розробляються начальником і підлеглим спільно. У ході обговорень і керівник, і підлеглий починають краще розуміти, що саме необхідно робити і яким чином для того, щоб поставлені цілі досягали максимуму КРІ (ключовим показником ефективності);

- оцінка виконаної роботи та постійний зворотний зв'язок;
- всі цілі повинні відповідати правилу SMART-критеріям, тоді їх можна використовувати для побудови ефективної системи мотивації персоналу.

Рис. 1 Послідовність постановки цілей за МВО

В контексті програмно-цільового управління – це науково обґрунтована програма, в якій плановані цілі і задачі пов'язані з виділеними ресурсами і здійснюється систематичний контроль термінів вирішення поставлених задач.

Управління за цілями / МВО – комплексна система, що включає в себе всі функції і механізми управління і «система систем», яка на них працює. Тому її необхідно використовувати повністю, часткове її використання відбивається на рівні і якості всіх включених частин. Найбільш часто вузькими місцями бувають зворотний зв'язок і система мотивації, їх або немає взагалі, або вони не ув'язані з системою МВО, і живуть самі по собі. Залучення персоналу в розробку даної системи вже можна вважати початком впровадження, що забезпечує його успіх на 30%.

Матриця розробки і формулювання цілей підприємства

Зміст цілі	Часові цілі		
	Короткострокові	Середньострокові	Довгострокові
За прибутком	Скоротити витрати виробництва	Збільшити товарообіг на 50%	Досягти обсягу продажів в 450 млн. грн.
За замовниками	Утримати постійних клієнтів	Знайти нових замовників	Розширити клієнтську базу на 10-20%
За сферою інтересів	Підвищити конкурентоспроможність товару	Розширити асортимент	Знайти нову ринкову нішу
За ростом потенціалу підприємства	Перенавчити працівників	Запросити нових фахівців	Підготувати висококваліфікованих фахівців
За співробітниками	Заохочувати прояв ініціатив	Розробити нову систему стимулювання	Оплачувати працю працівників з розрахунку 10% від прибутку
За управлінням	Виявити основні проблеми	Налагодити комунікації між підрозділами	Сформувати управлінську команду
За постачальниками	Перейти на більш дешевшу вітчизняну сировину	Повністю замінити іноземну сировину вітчизняною	Створити нову систему поставок
За торговими точками	Зацікавити торгових посередників	Реорганізувати торговельну мережу	Розробити систему торгового маркетингу

E-LEARNING

ОЛЕНА ШАПАРЕНКО

к. філос. н., доц.

Харківський інститут фінансів
Українського державного
університету фінансів та
міжнародної торгівлі

CAN FOREIGN LANGUAGES BE MASTERED WITH ONLINE EDUCATION?

The dramatic influence of global political, economic and social transformations on the system of higher education in Ukraine brings about the necessity of working out various ways of improving forms and content of higher education. Understanding the word «technology» as «a special way of doing something» [1, P. 18], Michel Foucault points out four types of technologies that a modern person needs to know about themselves to use efficiently their unique skills, each of them being a matrix of practical thinking:

- 5) technologies of production which make it possible to produce things, transform them and manipulate with them;
- 6) technologies of sign systems, which allow to use the signs, meanings, symbols, systems of identification;
- 7) technologies of power, which determine individuals' behaviour, make them obey systems of power;
- 8) technologies of self, that allow individuals to perform certain actions with their body and soul, thoughts, behaviour, lifestyle and transform themselves in order to achieve «happiness, wisdom, purity, perfectness or eternity [1, P. 12].»

With the help of these technologies the image of the personality of a new type is created. To arm the students with these four technologies is the general task of higher education. IT can serve as a powerful tool in achieving this purpose. Despite existing research and evidence-based studies (Hawkins, B. L., McGuire, Steve and Tim Newfields, M. Foucault, R. Oliver, etc.) the future of ICTs in education remains unclear. Additional research is needed to better understand if a link exists between the use of ICTs in education and improved student learning.

Currently, enrolment in online courses is growing at a faster rate than that of higher education overall, and more schools are striving to increase their web-based programmes. However, while many courses made an easy transition to online instruction, educators have struggled to create high-

quality, foreign language courses and even foreign language degree programmes offered exclusively over the Internet.

Recent articles from *US News & World Report* and *Inside Higher Ed* provide several examples of schools experimenting with online language learning models. Not surprisingly, the schools cited are all based in the US, which is known to be the undisputed leader in online education in the world today.

James Madison University became the first college to partner with language learning software company Rosetta Stone. Through the partnership, the school offers online for-credit foreign language courses based on Rosetta Stone's software, therefore marking a significant shift in how languages are taught to students and whether the level of learning is sufficient to earn course credits.

Rosetta Stone has recently launched a new iPad app, called Studio HD, which connects native speakers to language learners on the tablet device. It provides a live, interactive space where up to four people can speak directly with a native speaking tutor in a learner's target language in sessions lasting 50 minutes. This can be a very good response to those who dislike the idea of e-learning.

More examples abound – Fort Hays State University began offering US\$99 classes through the for-profit company StraighterLine. Three years ago the University of North Carolina at Chapel Hill moved *all* of its Spanish 101 instruction online (however, they use faculty and graduate assistants instead of an external provider).

Online language learning is also prevalent amongst community colleges – six such institutions in Western Kansas offer a series of online classes in all subjects. Known as EduKan, the group has offered online Spanish courses through Rosetta Stone for three years, combining them with scheduled phone calls with an instructor and traditional assignments.

Mark Sarver, EduKan's executive director, is pleased with student performance, noting that their enrolments in Spanish 1 has increased 46% over the comparable terms using a textbook. Additionally, their retention has remained high through the conversion (84.62% with a textbook and 84.21% with Rosetta Stone).

Yet some researchers are questioning whether foreign languages in particular can be studied exclusively online. They claim that learning a new language requires a great deal of speaking, hearing and social interaction, which some say simply cannot be provided through the web. Although some professionals doubt the value of online foreign language courses, a multitude of schools are trying to find new and innovative ways to make them work – and not just a few courses, but full degrees.

For example, at Liberty University Online, administrators feel they've found solid middle ground in the debate. The college offers online courses in a variety of studies, including Spanish, German and English as a second language. Geared mainly toward its 82,000 online students, Liberty's courses combine Rosetta Stone software with faculty member interaction. A couple sections are also open on a trial basis to the 12,500 students on the Lynchburg, Virginia campus.

Oregon State University launched an online bachelor's degree in German, which it believes will be the first programme of its kind in the US. The programme, which began last autumn, has used a wide variety of technologies to ensure students spend a significant amount of time hearing and speaking German. The choice of German as the 'test' language is particularly interesting given that in the US, American students' interest in German as a foreign language has declined significantly. Students use video chat to speak to their instructors one-on-one for 20 to 30 minutes each week.

This is more face-to-face time than most students receive in campus-based degree programmes. Students need to practice speaking and hearing a new language in order to learn it, and that can only be done with a partner. This programme provides that. Students interact easily with Skype, Google Hangouts and other online programmes as well.

So while some schools are offering one or more online language courses, others are steaming ahead to offer full blown language degrees online. For the moment there seems to be no firm position on the most effective role for web-based language learning; however, most can agree that a blended model combining online self-study and some form of human interaction (whether face-to-face or via the web) could be the happy medium.

References

5. Hornby A. S. Longman Dictionary of Contemporary English. New Edition for Advanced Learners / A. S. Hornby, 2002. – 2082.
6. Martin L. Technologies of the self: A seminar with Michel Foucault / L. Martin. – L.: Tavistock, 1988. - 12-18 pp.

ГАЛИНА АЛДАНЬКОВА

ст.викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

«E-LEARNING» У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ-РЕКЛАМІСТІВ

Міжнародна комісія з питань освіти, науки і культури при ООН проголосила два основних принципи сучасної освіти: «освіта для всіх» та «освіта через усе життя» – «Life Long Learning (LLL)». Вирішити це завдання можна використовуючи досягнення сучасних технологій в гіперінформаційній середовищі.

«E-learning» – система електронного навчання, яке у світовій практиці стало невід'ємною частиною сучасної освіти. Воно включає в себе можливості дистанційного навчання з активним використанням мережевих і мобільних технологій, забезпечуючи доступ до відкритих освітніх ресурсів, які можуть вільно поширюватися в мережі.

Розвиток мобільних технологій приносить інновації в «e-learning», розвиваючи мобільне навчання. Сьогодні студенти використовують величезну кількість різноманітних мобільних пристроїв: стільникові телефони, смартфони, комунікатори, планшети і т.д. Практично будь-який контент системи «e-learning» можна переглянути на мобільному пристрої. Використання ж засобів мобільного зв'язку як каналу комунікації між викладачем і студентом забезпечує спонтанну, безпосередню, інтерактивну й/або адресну комунікацію в будь-якому місці й у будь-який час. Цей канал може бути використаний для мобільних засобів, включаючи телефони й ноутбуки. Фахівці припускають, що майбутнє не тільки за стаціонарним комп'ютером, але й за мобільним обладнанням, яке ще називають «третім екраном» після телевізора й комп'ютера. До речі, у Японії молодих людей до 25 років називають *ouya yubi sedai* або «покоління великого пальця» [1, с. 53].

Технологія «e-learning» для підготовки студентів-рекламістів, включає відеолекції, тести, завдання з підготовки презентацій як результату самостійного вивчення тем дисципліни. Але сучасні студенти вищих навчальних закладів повинні бути підготовлені не лише теоретично, але й практично. Знання, отримані студентами з низькі дисциплін знаходяться в стані очікування експерименту та перевірки перших творчих осяянь. Тому комплекс підготовки майбутніх фахівців рекламного бізнесу включає завдання зі створення

макетів рекламних звернень, аналізу та обговорення матеріалів провідних рекламодавців та авторських розробок студентів. «E-learning» дозволяє у зручний для студента час відпрацювати потрібну тему в зручному для нього темпі, забезпечує своєчасний цілодобовий доступ до електронних навчальних матеріалів, отримання консультацій, рекомендацій, оцінок викладача. Викладач може оперативно переслати повідомлення всім зареєстрованим студентам, які можуть залучатися до обговорення, обміну ідеями чи інформацією.

Інтеграція нових інформаційних технологій в навчальний процес стимулює самостійну роботу студента в процесі навчання, роль якої останнім часом сильно зросла. Процес набуття необхідних «ремісничих» навичок часто є неминучим у будь-якій професії, частіше за все він оснований на наслідуванні, імітації, багаторазовому повторенні прийомів, що приносять гарантований результат. Небезпечними є бібліотеки готових зображень та шаблонів, оскільки наявність достатньо якісних заготовок може привести до небажання студентів створювати нові розробки, до заміни оригінальної ідеї великою кількістю комп'ютерних спецефектів. Запобігти цьому можливо лише за умови, що перед дебютантом у процесі навчання ставитимуться самостійні завдання, що розкривають його творчі можливості та демонструють схильність до професії рекламіста-розробника різноманітних матеріалів. [2, с. 55-58]. А технології «e-learning» дозволяють розглядати і обговорювати авторські розробки студентів на форумі, що дає можливість автору не тільки удосконалювати свою майстерність, розвивати творчий потенціал, але і робить прозорим процес оцінювання роботи.

Таким чином, технології «e-learning» дозволяють зробити освітній процес зручним з точки зору створення умов для освоєння матеріалу; персоналізованим в плані вибору часу і обсягу освоєння навчального матеріалу; інтерактивним, тому що можна навчатися за допомогою взаємодії з викладачем і однокурсниками. Студент може організувати своє самостійне навчання за допомогою персонального комп'ютера, ноутбука, мобільного телефону. А збільшення обсягу самостійної роботи студентів дозволяє оптимізувати навчальний процес за рахунок інформаційних технологій, які стрімко розвиваються.

Література

1. Майкл А. Мобильный маркетинг. Создание конкурентного преимущества с помощью беспроводных технологий : пер. с англ. /А. Майкл, Б. Солтер; [пер. с англ. О. Б. Дутовой]. - М.: ООО «Группа ИДТ», 2007. - 400 с: ил. - Доп. тит. л. англ.

2. Алданькова Г.В. Роль інформаційних та комп'ютерних технологій у підготовці фахівців рекламного бізнесу// Інформаційні технології в освіті, науці і техніці: матеріали IV Всеукраїнської конференції ІТОНТ/ Черкаси, 28-30 квітн. 2004 р.): тези доповідей. – Черкаси: ЧНУ, 2004. – Ч2. – 192 с.

ВАЛЕНТИНА БАЛИЦЬКА

директор

ГАЛИНА ІВАНЧЕНКО

заступник директора з навчально-виробничої роботи

Вінницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОДЕЛЕЙ І ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ

Термін «e-learning» тісно пов'язаний з поширенням Internet, появою нових «електронних версій» процесів в різних сферах соціального життя, перш за все в економіці, наприклад, e-commerce (електронна комерція), або e-banking (електронне банківське обслуговування). Сьогодні e-learning найчастіше сприймається як технологічне явище: як сукупність інформаційних та телекомунікаційних технологій в освіті, або як пакети прикладних програм, системи «оболонки», за допомогою яких можна проводити навчання через Internet .

Більш складним є розуміння e-learning як сукупності освітніх технологій, що базуються на досягненнях hi-tech, і технологічних інструментах, на яких основані навчальні методики. Відповідно інструменти e-learning розглядаються специфічні організаційні та методичні елементи педагогічного процесу, як нова технологічна оболонка традиційного навчального процесу.

На початку другої декади ХХІ століття для системи освіти України характерні масштабні перетворення. Вони багато в чому пов'язані з реалізацією підходу до освіти як до доступного для споживача сервісу, який характеризується схемою «потреба → послуга». Диференціація та індивідуалізація навчання реалізуються як гнучкість з урахуванням потреб учнів/студентів і забезпечує його адаптивність.

Таким чином, технологізація освітнього процесу бачиться, перш за все, як засіб підвищення його адаптивності. Чим ширше

диверсифікуються технології, тим більше можливостей для реалізації індивідуального освітнього маршруту. Поєднання освітніх та інформаційно-комунікаційних технологій, доступних сучасному педагогу, обумовлює широкий спектр моделей навчання.

Відносно нещодавно поняття «дистанційне навчання» визначалося як навчання, при якому взаємодія суб'єктів опосередковано просторово розділених технологічним середовищем. Проте досвід застосування дистанційних систем в очному навчанні показав, що фактор віддаленості не здійснює істотного впливу на процес навчання. Істотною є взаємодія в середовищі з використання електронного навчання, навіть якщо особи, що навчаються, знаходяться в одному й тому ж приміщенні.

Серед факторів, що впливають на якість освіти можна виділити такі, що не здійснюють істотних змін на процес навчання, але, тим не менш, мають бути враховані. До них належать: характер використовуваного програмного забезпечення, що дозволяє розподілити моделі на:

- пропріетарні (захищені комерційними ліцензіями);
- вільні (розповсюджені, наприклад, під ліцензіями Creative Commons).

У процесі становлення дистанційної освіти в Україні пропріетарні моделі в основному зайняли корпоративний сектор, в той час як державні освітні установи головним чином орієнтуються на доступні моделі, наприклад система Moodle.

Залежно від джерела змісту моделі можуть підрозділятися на:

- авторські;
- колективні (внутрішньокорпоративні).

Також доцільно виділити види моделей за складом (повноті) компонентів:

- компілятивні (модель «Хрестоматія»);
- цілісні.

Ми розглядаємо дистанційне навчання як навчання в електронному інформаційно-освітньому середовищі. Це означає, що всі можливі варіанти педагогічної взаємодії в рамках процесу навчання здійснюються або можуть здійснюватися за допомогою компонентів електронного інформаційно-освітнього середовища [2]. Тобто, та чи інша модель дистанційного навчання визначається переважно способами та технологіями взаємодії в середовищі, являє собою результат інформаційного педагогічного проектування в конкретних умовах. Іншими словами, не існує будь-якого заздалегідь заданого кінцевого набору моделей, існує тільки набір вихідних

компонентів, що рекомбунуються з урахуванням потреб слухачів дисципліни.

Сьогодні електронне портфоліо, або веб-портфоліо, являє собою не більш ніж компонент електронної освіти, можливості та функції якого добре описані [4]. Проте воно продовжує залишатися темою наукових статей.

Європейський досвід свідчить про те, що особисті авторські ініціативи поступаються місцем централізованому розміщенню навчальних матеріалів, підготовлених викладачами рейтингових університетів, на спеціально розроблених сайтах, наприклад, Coursera, Udacity та edX. Зокрема, Coursera – це комерційна компанія, що оплачує створення курсів викладачам таких університетів, як Принстонський та Стенфордський. Проходження курсів є безкоштовним для користувачів, і ця курсоорієнтована відкрита глобальна модель отримала назву МООС (Massive Open Online Courses). В Україні, навпаки, ця тенденція поки не сформувалась, і викладачі в основному, реалізують авторські компілятивні моделі.

Ще одна важлива підстава класифікації моделей електронної освіти – це наявність спроб імітації присутності викладача у вигляді відеоряду або неявно, у вигляді використання особистих форм в тексті: імітуючи особисту взаємодію або безособові.

Залежно від особистих особливостей викладача наявність його зображення та/або мови в складі компонентів електронної інформаційно-освітньої системи може надаватися різний вплив на студента, тому облік даного чинника важливий при проектуванні моделі дистанційної освіти в конкретних умовах [3].

Наведені вище, як приклад, курси МООС, в основному, імітують особисту взаємодію. Більш того, характерна структура електронних курсів edX узагальнена у вигляді відкритої платформи, доступні для завантаження й установки (<http://code.edx.org>). Ця платформа може стати альтернативою системі управління курсами Moodle, так як пропонує нове покоління інформаційних систем для створення електронних інформаційно-освітніх системи.

Українські викладачі для імітації взаємодії найчастіше використовують короткі відео-фрагменти й так звані скрінкасти з голосовим супроводом. При реалізації компілятивних моделей викладачі здійснюють підбір ресурсів. На перший план в такому випадку виступає задача адаптації цих ресурсів до конкретних потреб. Є.З. Власова виділяє принцип адаптивності, який слід визнати одним з основних принципів при проектуванні моделей дистанційної освіти [1]. Ця особливість реалізації освіти в сучасних умовах повинна бути

врахована в програмах підвищення кваліфікації викладачів. Новим змістом наповнюються існуючі компетенції в галузі використання комп'ютерної техніки, що формується у майбутніх вчителів та зумовлюють створення нових моделей у вітчизняній освіті.

Отже, існує багато моделей e-learning, системи освіти, що являє собою ефективний високотехнологічний інструмент розвитку людського та наукового капіталу в національній економіці, формування інституційних елементів нової економіки, заснованих на знаннях. Інноваційний ресурс електронного навчання варто виділити в один із базових параметрів оцінки умов реалізації освітніх програм, переваги в формуванні уніфікованих моделей оцінки якості навчання та гарантій якості навчання за допомогою e-learning, що знайшли б широке застосування в європейському освітньому просторі та Україні.

Література

1. Власова Е. З. Информационная подготовка современного учителя: от информационных технологий к технологиям электронного обучения // Непрерывное образование. 2013.- №1.- С. 7-11.
2. Государев И. Б. О содержании понятий «мобильная информационная образовательная среда» и «мобильное обучение» в контексте обсуждения проектирования научно-образовательной среды вуза // Письма в Эмиссия. Оффлайн (The Emissia. Offline Letters): электронный научный журнал. Июнь 2013, ART 2014. СПб., 2013. – Режим доступа: <http://www.emissia.org/offline/2013/2014.htm>
3. Даниленко Л.І. Модернізація системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах її інноваційного розвитку/ Л.І.Даниленко. // Післядипломна освіта в Україні. - 2009. - № 2. - С. 22-25.
4. Девисиллов В. А. Портфолио и метод проектов как педагогическая технология мотивации и личностно ориентированного обучения в высшей школе // Высшее образование сегодня. 2009.-№ 2. С. 29-34.

КАТЕРИНА БОГАТИРЬОВА

ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

E-LEARNING – ОСВІТНІЙ ТРЕНД В КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ

Третє тисячоліття фахівці не даремно називають інформаційним суспільством, стверджуючи, що хто володіє інформацією, тобто знаннями, той володіє світом. Ця теза стала провідним гаслом сьогодення, адже сучасний випускник вищого навчального закладу повинен бути мобільним, гнучким, поінформованим, компетентним, всебічно обізнаним, здатним розв'язати проблеми, що виникають, прагнути до постійного саморозвитку і вдосконалення, вміти використовувати нові технічні засоби, бо інформаційні технології надзвичайно стрімко розвиваються і удосконалюються.

Поступовий процес інтеграції України до європейської спільноти, зміни в економіко-соціальних відносинах і на ринку праці, поставили перед нашою системою освіти важливе завдання підготувати кваліфіковані кадри, котрі відповідали б вимогам сучасності, розвивали й удосконалювали свої знання й навички, вміли організувати свою працю, збирати й обробляти інформацію й використовувати це у своїй фаховій діяльності. Ці завдання реалізовуватимуться освітніми вищими навчальними закладами, бо питання підготовки конкурентоспроможних спеціалістів, які б задовольняли вимоги суспільства й часу, залишаються на сьогодні актуальними.

У сучасному інформаційному світовому суспільстві стало особливо вигідним інвестувати кошти у розвиток ментальних здібностей, вмінь і навиків кадрів. Розвиток інноваційних технологій надає величезні можливості для безперервної освіти та професійного розвитку в усіх галузях людської діяльності. Міркуючи про українські реалії, ми знайшли цікаву статтю, надруковану у часописі «Вища освіта України» (№ 4, 2011), доктора соціологічних наук Любов Бевзенко з Інституту соціології НАН України, котра порівнювала ресурси, які сприяють досягненню високого соціального становища й соціального успіху в Україні та країнах Заходу. Для респондентів із країн Заходу «високий інтелект, здібності» й «гарна освіта» посідали першу і другу позиції; для українців значущими ресурсами є

«впливові родичі» і «походження з родини з високим соціальним становищем», «високий інтелект» – на п'ятій позиції, а «гарна позиція» – на восьмій позиції [1]. Такий стан речей авторка пояснює явищем корупції, яка міцно укорінилася у всіх сферах діяльності людини в Україні. Маємо надію, що найближчим часом ситуація зміниться, бо громадяни повинні нарешті зрозуміти значущість верховенства розуму й освіти – необхідних передумов поступу, адже вся світова спільнота орієнтується на раціоналістичні засади й підходи, великого значення надається розвиткові ментальних здібностей людини, завдяки яким вона зможе бути корисною суспільству. Зараз у світі електронне навчання (e-learning) розвивається досить активно й потужно, чому сприяють підвищений попит на освітні послуги та рівень розвитку інформаційних і комунікаційних технологій. Найбільше користувачів електронного навчання налічується в країнах Північної Америки, таких як США та Канаді. Так, у Сполучених Штатах існує Американська асоціація дистанційного навчання (United States Distance Learning Association), яка визначає поняття дистанційного, on-line, електронного навчання, тобто такого, яке базується на використанні всесвітньої мережі, комп'ютера та передових технологій. Серед європейських країн лідерами виступають Великобританія, Німеччина, Італія та Франція. Фахівці ХХІ століття часто оперують поняттям безперервної освіти або освіти упродовж життя (life long learning), вказуючи на ту обставину, що найосновнішою площиною для імплементації зазначеного тренду є всесвітня мережа Інтернет, інформаційно-освітні Web-програми, on-line навчання, тобто, враховуючи теоретичні й практичні засади зарубіжного досвіду, life long learning спрямована на конкретні потреби громадян і доступна в будь-який час і в будь-якому місці. До інформаційно-комунікаційних технологій навчання відноситься дистанційне навчання, мультимедійні засоби й матеріали, Інтернет-технології, програмне забезпечення, електронні посібники та підручники, електронні довідкові матеріали, навчальні курси, навчально-освітні портали. Сьогодні важко уявити сучасне навчання без застосування Інтернет- чи інтранет-супроводу, яке має свої суттєві переваги: доступність (час, місце і темп обирає користувач); використання інноваційних засобів й методів навчання (тести, відео та ін.); економність; комфортність. Таким чином, електронне навчання розкриває широкі освітні перспективи перед кожним громадянином суспільства, хто прагне саморозвитку, акцентуючи увагу на мотивації, яка залежить від життєвої позиції по відношенню до професійної діяльності, конкретних цілей і отриманні практичного

результату після закінчення обраної навчальної on-line програми чи курсу. Оволодіння сучасними інформаційними технологіями дозволяє молодим фахівцям бути конкурентоспроможними не лише на українському, а й на європейському ринках праці, бути успішними, постійно розвивати свій професійний рівень.

Література

1. Бевзенко Л. Соціальні інтереси українців та місце освіти в системі ресурсів їхньої реалізації / Л. Бевзенко // Вища освіта України. – 2011. – № 4. – С. 22 – 29.

СВІТЛАНА ГАВРИЛЮК

к.е.н., доц.

МАРІЯ КУЛИК

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ

В епоху інформатизації суспільства активно починають застосовуватися освітні технології та викладачі можуть нести знання не тільки в аудиторії. Впровадження дистанційної форми навчання переносить навчальний процес в Інтернет-мережу і студенту не обов'язково знаходитись поруч з викладачем, процес навчання може відбуватися у будь-якому регіоні країни та зручний час.

Згідно Положення про дистанційне навчання під дистанційним навчанням слід розуміти індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1, с.1].

Передумовами розвитку дистанційного навчання є:

- упровадження інформаційних технологій в освітній процес;
- зниження вартості послуг підключення та використання глобальної мережі Інтернет;
- розвиток інформаційних технологій та поширення використання комп'ютерної техніки населенням.

Дистанційне навчання визначають як «технологію отримання знань за допомогою телекомунікаційних засобів, коли взаємодія того, кого навчають і викладача проходить на відстані» [2]. У дистанційному навчанні застосовується специфічна структура занять. Лекції складають лише невелику частку, процес навчання орієнтує студентів на творчий пошук інформації, вміння самостійно здобувати необхідні знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань. Завдяки таким засобам дистанційного навчання, як дискусійні форуми, електронні обговорення засвоєного матеріалу, списки розсилки, створюється нове навчальне середовище, що посилює у студентів мотивацію до навчання. Викладачі повинні володіти методами створення і підтримки такого навчального середовища, розробляти стратегії проведення взаємодії між учасниками навчального процесу, підвищувати їх творчу активність.

Аналізуючи світовий досвід впровадження дистанційної форми навчання необхідно зазначити, що сьогодні освітні технології провідних університетів досягли такої межі, коли подальший розвиток інформаційної бази якісно нових змін не принесе. Наступним етапом розвитку освіти стає Smart education. Smart освіта - це об'єднання навчальних закладів та професорсько-викладацького складу для здійснення спільної освітньої діяльності в мережі Інтернет на базі загальних стандартів, угод і технологій. Тобто йдеться про спільне створення і використанні контенту, про спільне навчання. Болонський процес дає вузам можливість приймати студентів без переєкзаменовки, створюючи, таким чином, Smart education system для Європи. Єдиний європейський університет здійснюватиме колективний процес навчання за допомогою єдиного загального репозитарія навчальних матеріалів.

Незважаючи на зазначені вище переваги впровадження дистанційної форми навчання в Україні здійснюється надзвичайно повільно, суттєво відстає від європейських країн. Проблеми розвитку даної перспективної форми навчання в Україні полягають у наступному:

1. Проблема недостатнього навчально-методичного забезпечення дистанційних курсів. Навчальний процес в дистанційній формі навчання більш трудмісткий, ніж в очній формі, має специфіку створення навчально-матеріального забезпечення дисциплін. Технологічні особливості розробки навчально-методичного забезпечення дистанційних курсів пов'язані з необхідністю відбору змісту та його структурування, лінійна подача матеріалу (як в друкованих виданнях) не прийнятні для електронної форми. Однак у

більшості вузів весь підготовчий процес до дистанційного навчання зводиться до переведення лекцій в електроний вигляд і пересилки учбових матеріалів студентам по електронній пошті.

2. Проблема підготовки викладачів дистанційних курсів. Викладачі дистанційних курсів повинні володіти не тільки знаннями предмету, але і особливостями інформаційних і педагогічних технологій: навчання в невеликих групах; індивідуальна, групова проектна діяльність, в тому числі робота над проектами с партнерами з інших регіонів; рольові, ділові ігри та ін. Викладачу дистанційного навчання необхідно вміти визначати психологічні особливості своїх студентів на відстані, стимулюючи їх до активної діяльності, необхідно формувати культуру комунікацій в мережах. Все це потребує достатньо складних знань і умінь з боку викладача, спеціальної і достатньо серйозної підготовки. Програми підвищення кваліфікації викладачів у цій сфері обмежуються в кращому випадку навчанням користування ПК. Тому викладачі потребують спеціального навчання розробки дистанційних курсів і оволодіння відповідними педагогічними технологіями.

3. Проблема фінансування дистанційного навчання. Витрати на впровадження дистанційного навчання для одного вузу можуть бути не під силу. У світовій практиці давно вже успішно використовується приватні кошти бізнесових структур, спільні інвестиції декількох освітніх установ, державні кошти тощо. Без вирішення даної проблеми не можна вирішити і зазначені вище проблеми.

4. Проблема авторських прав. Навчально-освітня інформація, що міститься в дистанційних посібниках, і розміщена в Інтернеті, є інтелектуальною власністю, яка дуже часто використовується без будь-яких посилань. Від вирішення даної проблеми залежить розповсюдження наукової інформації у Інтернет-мережі, якість використовуваних навчально-методичних матеріалів.

Вказані проблеми пов'язані в основному з педагогічною складовою дистанційної форми навчання. Існують і інші проблеми, пов'язані з необхідністю систематичного оновлення комп'ютерів, програмного забезпечення, підвищення навичок користування комп'ютерами викладачами та багато інших, від своєчасного вирішення яких залежить розвиток освіти та підвищення кваліфікації в країні, що є основними цінностями для людей в епоху інформаційних технологій.

Література

1. Положення про дистанційне навчання. - №40 Затв. Мін-ва освіти і науки України від 21.01.2004 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0464-04>.
2. Андреев А.А. Дистанционное обучение: сущность, технология, организация. Учеб.-метод. Пособие.- М.: Издательство МЭСИ, 2009.- 196 с.
3. Дистанционное обучение: Учеб. пособие / под ред.Е.С.Полат. - М.: ВЛАДОС, 2008. - 192 с.

МАРГАРИТА ДОРОШЕНКО

к.т.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ОСНОВНІ ПРИНЦИПОВІ ЗАСАДИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У 80 – х. роках ХХ ст. з'явився термін «дистанційна освіта», основною рисою якої є відокремлення вчителя від учня (саме в цьому полягає різниця між дистанційною та традиційною освітою).

За останні роки розвиток інформаційних систем та технологій зробив актуальною проблему модернізації системи освіти. Сутність такої модернізації найбільше відбилася саме в концепції дистанційної освіти, яка, завдяки такому глобальному явищу як Інтернет, охопила широкі шари суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку.

Можна відмітити, що дистанційна освіта – це відкрита система навчання, яка передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних комп'ютерних та мультимедійних технологій. Така форма навчання дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання, що дуже важливо в умовах транзитивної економіки.

Оскільки більшість вищих навчальних закладів Європи та США ввели таку зручну для студентів форму освіти набагато раніше, ніж Україна, це дає можливість українським абітурієнтам одержати доступну освіту за кордоном при великому виборі спеціальностей. Це одна із причин, чому потрібно поширювати вітчизняну дистанційну освіту, враховуючи зменшення кількості абітурієнтів в умовах зменшення народжуваності в країні.

Не існує єдиного визначення відкритого та дистанційного навчання. Серед найбільш часто вживаних, близьких за вживанням синонімів, можна назвати наступні: кореспондентна освіта, домашнє навчання, самостійне навчання, зовнішнє навчання, безперервне навчання, навчання з опорою на технічні засоби, або опосередковане навчання, відкритий доступ, гнучке навчання і розподілене навчання.

Десмонд Кіган зробив спробу поєднати більшість визначень і на цій основі сформулював важливі особливості та характеристики дистанційного навчання:

- Поділ викладача та учня в часі або просторі, або ж і в часі, і в просторі одночасно;
- Визнання навчальним закладом: процес навчання визнається або сертифікується якою–небудь освітньою установою або організацією. Такий тип навчання відрізняється від самонавчання - власними силами, без офіційного визнання з боку навчального закладу;
- Використання значної кількості технічних засобів, що об'єднує вчителів та учнів і забезпечує донесення змісту навчального матеріалу до користувача;
- Використання специфічних учбових програм та матеріалів. Навчальні програми курсів дистанційної освіти перед використанням повинні проходити попереднє тестування та апробацію фахівцями – методистами дистанційної освіти;
- Двостороння комунікація учнів і тьюторів (персональних викладачів) відрізняється від пасивного сприйняття трансльованої через мережі віщання інформації. Комунікація може бути синхронною або асинхронною;
- Можливість очних зустрічей для проведення тьюторіалів (семінарів з персональним викладачем), взаємодії учнів один з іншим, занять у бібліотеках, проведення лабораторних або практичних занять на сесіях;
- Індустріальна організація: це означає, що при проведенні великомасштабного дистанційного навчання має місце поділу праці, різні завдання виконуються різними співробітниками, які разом працюють у команді розроблювачів курсу;
- Майже повна відсутність постійних навчальних груп протягом усього навчального процесу.

Розвиток дистанційної освіти в Україні розпочався значно пізніше, ніж у країнах Західної Європи, і здійснювався за умов низького рівня інформатизації, незначної кількості оснащення

комп'ютерною технікою шкіл та відсутності спеціалізованих методик дистанційного навчання. Саме зараз настав час розробки теоретичних, практичних та соціальних аспектів дистанційної освіти у ВНЗ.

ОЛЕНА ЗУБКО

к.е.н., ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНА ПАРАДИГМА ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Інтеграція України до світової спільноти передбачає перехід на якісно нові стандарти у всіх сферах життєдіяльності, у тому числі й системі вищої освіти.

Реалізація Болонського процесу сприяла впровадженню нових педагогічних технологій та посиленню ролі самостійної роботи студентів. Широкий кругозір та об'ємне сприйняття світу забезпечується завдяки викладацьким кадрам з гарною базою знань у різних областях. Відповідальність за якість навчання в більшій мері перекладається на самих студентів. Успішність їх багато в чому залежить від свідомості й інтуїції. Студент сам розпоряджається своїм часом і самостійно приймає рішення стосовно його освіти. У цілому це забезпечує підвищення конкурентоспроможності української освіти.

Разом з тим, разючим залишається питання щодо усунення можливих перешкод для внутрішньої та зовнішньої міграції студентів, серед причин якої виділяють наявність особливих потреб, спроможність самостійно або прискорено опанувати навчальні програми, проживання у географічно віддалених і важкодоступних населених пунктах, тимчасове або постійне проживання за кордоном, карантин тощо.

Вирішення цієї проблеми можливе шляхом дистанційного навчання. Це забезпечить загальнонаціональний доступ до освітніх ресурсів шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій, а також надасть умови для реалізації громадянами своїх прав на освіту.

Відповідно до Наказу МОН України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок

і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Поряд із загальноприйнятим терміном «дистанційне навчання», вживаються також терміни: «е-навчання», «телетічінг», «навчання через мережу Internet», «відкрите навчання», «online навчання». Усі зазначені терміни об'єднують такі спільні риси, як використання ІКТ при наданні освітніх послуг; можливість спілкування між студентом та викладачем у режимі online; віддалений доступ до навчальних матеріалів.

Серед форм організації навчального процесу при дистанційному навчанні виокремлюють: лекційні, семінарські та практичні заняття, дискусії та консультації.

Лекційні заняття можливо проводити через засоби телекомунікаційного зв'язку в синхронному (студент отримує інформацію безпосередньо від лектора і в нього є можливість ставити йому питання у реальному часі) та асинхронному (студент отримує аудіовізуальний запис лекційного матеріалу) режимах.

Семінарські заняття відбуваються в синхронному режимі через відеоконференції.

Практичні заняття виконуються дистанційно шляхом детального розгляду студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, що формує вміння й навички їх практичного застосування. Результати такого навчального заняття надсилаються викладачеві електронною поштою.

У ході проведення семінарських та практичних занять можливо вирішувати проблемні питання, що виникли у студентів у процесі навчання. Таке обговорення набуває форми дискусії, відбувається у синхронному режимі за участю як студентів, так і викладача.

У випадку, коли студенту необхідно отримати відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення теоретичних положень чи методів практичного застосування доцільно використовувати консультації. Цей елемент навчального процесу може реалізовуватись в синхронному (телефон, телеконференція) та асинхронному (електронна пошта) режимах.

Зазначені форми організації навчального процесу при дистанційному навчанні вирізняються від традиційних такими перевагами, як доступність ширшому колу населення, відсутність необхідності фізичної присутності під час лекційних і семінарських

занять, впровадження провідних освітніх технологій, індивідуалізація та гнучкість навчального процесу.

Отже, дистанційне навчання є більш зручною освітньою технологією для засвоєння матеріалу протягом 24 годин на добу, 7 днів на тиждень та 365 днів на рік. Застосування дистанційного навчання сприятиме якісній трансформації системи вищої освіти України.

Література

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 // Урядовий кур'єр. – 2013. - № 155.
2. Дащук А. М. Перспективні технології, форми і методи організації навчального процесу на післядипломному етапі підготовки спеціалістів / А. М. Дащук, Н. О. Пустова // Організація навчального процесу студентів з різним кваліфікаційними рівнями підготовки в ХНМУ: матеріали XLVII навчал.-метод. конфер. (Харків, 27 листопада 2013 р.); ХНМУ. - Х., 2013. - С. 222-225.

ВОЛОДИМИР КЛИМЕНКО

ст. викл.

СВІТЛАНА СІРЕНКО

к.т.н., доц.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

E-LEARNING ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ

Електронне навчання на сьогодні це не данина моді, а необхідність. Використання передових інформаційно-комунікативних технологій в поєднанні з педагогічним досвідом дозволить підняти на більш якісний рівень освіту в Україні.

З розвитком науково-технічного прогресу широкій аудиторії стала доступна аудіо- та відеотехніка, що сприяло популяризації навчальних курсів на аудіо-та відеокасетах. Було б дивно, якби з появою комп'ютерів і всесвітньої павутини людина не скористався можливістю отримувати знання, не встаючи з затишного крісла біля монітора комп'ютера.

Згодом досить активно почало розвиватись електронне навчання (e-learning). Найбільше користувачів електронного навчання налічується в США та Канаді. Серед Європейських країн лідерами є Великобританія, Німеччина, Італія та Франція.

На сьогоднішній день налічується досить багато визначень електронного навчання, одне з них: e-learning – це широкий набір додатків і процесів, що забезпечують: навчання, побудоване на використанні web-технологій; навчання, побудоване з використанням персонального комп'ютера, віртуальних класних кімнат; і засоби організації взаємодію користувачів по мережі. E-learning включає в себе доставку навчального контенту через мережу Інтернет, аудіо- і відеозапис, супутникове мовлення, інтерактивне телебачення і CD-ROM [1].

Розвиток електронного навчання відбувався на трьох етапах. Перший етап (20-50-ті роки ХХ століття) охоплює період з моменту появи електромеханічних комп'ютерів до широкого впровадження електронних комп'ютерів. Цей етап характеризується застосуванням різних механічних, електромеханічних та електронних індивідуалізованих пристроїв, за допомогою яких подавався навчальний матеріал та виконувався контроль і самоконтроль знань.

Другий етап охоплює період 50-80-х років минулого століття та пов'язаний з широким впровадженням електронних обчислювальних машин у практику. Ключовими термінами цього періоду стали інтелектуальні навчаючі системи, комп'ютерно-орієнтовані системи навчання, комп'ютерна підтримка навчального процесу, комп'ютерні системи контролю знань. В цей період була створена велика кількість спеціалізованого програмного забезпечення.

Головним недоліком розробок цього періоду була їх стаціонарність та автономність, пов'язана з використанням «великих» обчислювальних машин або, в кращому випадку, зв'язаних з ними терміналів. Також було важко реалізувати обмін освітніми ресурсами та послугами між великою кількістю користувачів.

Третій етап (з 80-х років минулого століття) розпочався з появою комп'ютерних мереж та персональних комп'ютерів. Виключно потужний імпульс у розвитку освітніх технологій пов'язаний з використанням глобальної мережі Інтернет. Використання спільних та розподілених ресурсів, Web-технологій, віддалений доступ до навчальних матеріалів забезпечив суттєве підвищення ефективності професійної підготовки, її доступності та масовості. Ключовими термінами цього періоду є Інтернет, Web-курси, гіпертекст, віртуальне навчання, віртуальний університет, безперервна освіта, навчання протягом усього життя, дистанційне навчання, електронне навчання та мобільне навчання.

Для проведення електронної освіти можна застосовувати три способи організації електронного навчання [2]:

1. Навчання на основі Web-додатків. В корпоративному секторі для навчання персоналу використовуються різні способи доставки контенту кінцевому користувачу, а навчання відбувається без безпосередньої взаємодії між студентами та викладачами (більш досвідченими колегами або менеджерами).

2. Навчання online. Один з видів електронного навчання, при якому спілкування з викладачем-наставником, діалоги з іншими студентами, пошук наукових матеріалів і доступ до програми курсу відбувається по мережі Інтернет.

3. Неформальне електронне навчання. За рамками академічних підходів до електронного навчання з'являється все більше можливостей для розвитку технологій підтримки неформальної освіти безпосередньо на робочому місці. У багатьох наукомістких організаціях таке навчання прив'язане до сфери управління знаннями.

До специфічних властивостей електронного навчання можна віднести:

1. Гнучкість і адаптивність навчального процесу до потреб і можливостей студентів;

2. Модульність побудови навчальних програм та курсів;

3. Нова роль викладача: викладач координує процес вивчення, коригує курс, який викладає, керує навчальними проектами, перевіряє поточні завдання, консулює при складанні індивідуального навчального плану студента;

4. Спеціалізовані форми контролю якості навчальних досягнень знань та навичок;

5. Використання спеціалізованих засобів навчання.

Необхідно підкреслити, що електронне навчання не принесе бажаних результатів, якщо зміст його програм не буде виходити з перевірених джерел або якщо ці програми будуть подаватися некоректно.

Сьогодні електронне навчання в Україні може повноцінно розвиватися при наявності нормативно-правової бази; навчальних закладів електронного навчання; кваліфікованих викладачів; контингенту студентів; навчальних програм і курсів; відповідної матеріально-технічної бази; фінансової підтримки тощо.

Стан електронного навчання в нашій країні та в усьому світі свідчать про нагальну необхідність його стимулювання, щоб забезпечити динамічний і прогресивний розвиток та впровадження на всіх рівнях освіти, перш за все, – вищої, тому що електронне навчання є інноваційною технологією, спрямованою на професіоналізацію та підвищення мобільності тих, хто навчається, і на сучасному етапі

розвитку ІКТ воно може розглядатися як технологічна основа фундаменталізації вищої освіти

Література

1. E-learning / E-Софт Девелопмент [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу : <http://www.web-learn.ru/>
2. Trenholm S. Long-Term Experiences in Mathematics E-Learning in Europe and the USA / Sven Trenholm, Angel A. Juan, Jorge Simosa, Amilcar Oliveira, Teresa Oliveira // Teaching Mathematics Online: Emergent Technologies and Methodologies – USA: Information Science Reference, 2012. – P.238-257.

ДМИТРО КОЧУБЕЙ

к.е.н., ст. викл.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ЛОГІСТИКИ

Дистанційна освіта є одною з найбільш ефективних та доступних освітніх смарт-технологій. Згідно до концепції смарт-освіти, нові характеристики отримує сучасний навчальний курс. Навчальні курси повинні бути інтегрованими, тобто містити в собі і мультимедійні фрагменти і зовнішні електронні ресурси. Смарт-курс повинен на 80% складатися із зовнішніх джерел, розбудовуватися самостійно за рахунок підключень до різних каналів, дозволяти студентові створювати контент. Сучасний курс – це траєкторія дій, серед яких читання підручника займає не більше 20-30% часу [1].

Дистанційне навчання значно розширює можливості традиційного аудиторного навчання (лекцій, практичних занять, тренінгів, семінарів і ін.), а так само можливості корпоративного навчання та підвищення кваліфікації. Основні шляхи використання можливостей дистанційного навчання такі:

- використання можливостей дистанційного навчання для посилення ефекту аудиторного навчання;
- використання можливостей дистанційного навчання для задоволення локальної потреби в навчанні.
- використання можливостей дистанційного навчання для організації змішаного навчання [2].

Дистанційне (електронне) навчання може здійснюватися в синхронному, асинхронному та змішаному режимах [3].

Синхронне навчання – у цьому випадку викладач і слухач дистанційного курсу одночасно присутні в системі навчання. Цей тип навчання повністю відтворює ситуацію взаємодії викладача і слухача в навчальній аудиторії. Завдяки функціоналу системи керування навчанням, така взаємодія дозволяє реалізувати принципи «живого навчання», і включає вебіари (семінари засновані на web-технологіях), текстові і голосові чати.

Асинхронне навчання – викладач і слухач дистанційного курсу присутні в системі не одночасно, але завдяки тому, що система накопичує статистику навчання, накопичує питання та результати виконання завдань, викладач має можливість брати участь у процесі з незначним запізненням. Таке навчання називається асинхронним. Так само навчання може бути повністю автоматизованим і не вимагати участі викладача.

Змішане навчання – має на увазі різні комбінації синхронних і асинхронних технологій навчання. Це може бути й комбінація різних форм дистанційного (електронного) навчання, так і комбінація електронних і контактних (традиційних) форм навчання. Змішані можливості навчання безмежні та можуть також включати наставництво.

Логістичні навчальні дисципліни мають на меті розвиток у слухача дистанційного курсу навичок з використання методів аналізу, прогнозування та моделювання логістичних систем, що максимально наближені до практичних умов функціонування. Тому особливості дистанційної освіти з логістики полягають у необхідності:

- вивчення значної кількості методик розв'язку практичних ситуацій, заснованих на математичних, статистичних та ймовірнісних методах аналізу та моделювання;
- проведення контролю знань не тільки шляхом тестування, але й за допомогою розв'язання окремих та комплексних розрахункових завдань, що передбачають статистичний аналіз даних, побудову математичних моделей, трендів та розрахунок показників;
- можливості використання у навчанні великих обсягів даних та статистичної інформації.

Забезпечити врахування наведених особливостей можна, наприклад, за рахунок проведення вебінарів, інтернет-конференцій та відео-лекцій у режимі on-line, з можливістю інтерактивного спілкування викладача та слухача дистанційного курсу з логістики. В такому режимі можна поєднати переваги дистанційного навчання з

безпосередньою взаємодією викладача та слухача дистанційного курсу.

Тому, розробляючи дистанційні курси з логістичних дисциплін, обираючи програмне забезпечення для проведення дистанційного навчання та впроваджуючи дистанційну освіту з логістики, викладач повинен орієнтуватися, окрім надання теоретичних матеріалів та проведення тестування, на можливість забезпечити виконання розрахункових завдань та моделювання логістичних систем.

Враховуючи наявні на сьогодні організаційні та технологічні можливості, можна вважати, що дистанційне навчання з логістики може бути ефективною складовою поряд з традиційними аудиторними методами навчання.

Література

1. Тихомирова Н.В. Глобальная стратегия развития Smart-общества. [Електронне видання] – режим доступу: <http://smartmesiblogspot.com/2012/03/smart-smart.html>

2. Применение дистанционного обучения. [Електронне видання] – режим доступу: <http://www.smart-edu.com/primeneniie-distantcionnogo-obucheniya.html>

3. Методы доставки учебных курсов. [Електронне видання] – режим доступу: <http://www.smart-edu.com/metody-dostavki-uchebnyh-kursov.html>

ТЕТЯНА МАРЦИН

к.т.н., доц.

ДІНА ФЕДОРОВА

к.т.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ SMART-ОСВІТИ

Навчання на відстані було застосовано ще в XVIII ст. у Європі: студенти отримували поштою учбові матеріали, спілкування з викладачами відбувалось у вигляді листування, а іспит здавали у вигляді оформленої і надісланої наукової роботи. З розвитком інформаційних технологій підхід до освіти зазнав істотних змін.

Сьогодні ідея безперервності навчання є однією з провідних в сучасній освіті. Одним з перспективних напрямів розвитку сучасної системи освіти є впровадження дистанційного навчання – навчання з

використанням засобів телекомунікацій, при якому віддалені один від одного суб'єкти навчання (студенти і викладачі) здійснюють освітній процес, що супроводжується створенням відповідної продукції.

Відповідно до Закону України про Вищу освіту №1556-XVIII від 1.07.2014 р. у вищих навчальних закладах передбачено навчання за очною формою та дистанційною. Форми навчання можуть поєднуватися. Навчання з використанням технологій та ресурсів Інтернет, може бути повністю дистанційним з використанням електронної пошти, чат-взаємодії, відеозв'язку; очно-дистанційним, коли кількість очних занять може бути співставлена з кількістю дистанційних, які проводить віддалений від студента викладач; доповнювати очну форму. У кожному випадку треба визначити раціональне співвідношення між дистанційним та очним навчанням.

Організація дистанційного навчального процесу може включати вступні аудиторні заняття та такі види навчання як чат-заняття, веб-заняття, дистанційні конференції та олімпіади. Одним із засобів дистанційного навчання є створення і використання у навчальному процесі електронного підручника, який допускає гіперпосилання, графічну анімацію, відео-звернення лектора, інтерактивні завдання, мультимедійні ефекти тощо. Підручник, як правило, адаптований до навчального плану ВНЗ, що визначає необхідність передбачення у списку літератури наявні джерела у бібліотеці закладу. Застосування електронних підручників під час засвоєння дисципліни студентами є доцільним в комплексі з іншими навчальними системами, друкowanymi виданнями.

Особливість дистанційного навчання полягає в гнучкості навчання, віддаленості та мобільності. Це інтеграція інформаційних та педагогічних технологій, яка забезпечує інтерактивність взаємодії усіх суб'єктів освіти та продуктивність навчального процесу.

Перед розробником дистанційного курсу постає завдання організації, стимулювання і контролю навчання студента, який працює в автономному режимі з можливістю використання засобів самоперевірки, що дозволяють оцінити ступінь засвоєння теоретичного матеріалу. Дистанційне навчання посилює активну роль студента в особистій освіті: мотивуванні і обранні напрямів, форм і темпів навчання; надає можливість спілкування з викладачами та представниками професійних організацій незалежно від їх територіального розташування; збільшує евристичні складові навчального процесу за рахунок використання інтерактивних занять, мультимедійних навчальних програм; надає можливість організації та

проведення занять з участю великої кількості студентів, які знаходяться поза межами навчального закладу.

Принципи дистанційного навчання спрямовані на забезпечення відкритості освіти, пріоритету діяльнісного підходу над інформаційним, інтеграцію педагогічних та телекомунікаційних технологій.

Однією з основних суттєвих проблем дистанційного навчання є неготовність студентів до самостійного навчання і самоконтролю при невисокому рівні самомотивації. Також очевидним недоліком даної форми навчання є відсутність більш швидкого та інтерактивного очного спілкування викладача і студентів, групової роботи над проектом. При очному вивченні курсу передбачається використання особисто-орієнтованих технологій навчання, в яких враховуються індивідуальні особливості кожного студента як суб'єкта навчально-виховної діяльності. Взаємодія студентів з однокурсниками формує у них вміння спільної діяльності, яка є однією з умов життя у сучасному суспільстві.

До позитивних характеристик дистанційної освіти можна віднести навчання за індивідуальним графіком, можливість самостійно планувати час, місце і тривалість занять, доступність незалежно від географічного положення, мобільність і технологічність - використання в освітньому процесі новітніх інформаційних і телекомунікаційних досягнень. Проте головним фактором, що впливає на ефективність дистанційного навчання, є індивідуальний рівень самомотивації та дисципліни студента, здатність до ефективного самоменеджменту, а також якість організації дистанційного навчання, запропонованого викладачем курсу.

ІРИНА МИКОЛАЙЧУК

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

E-LEARNING ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ

Проблема використання нових інформаційних технологій у навчальному процесі студентів активно вивчається багатьма науковцями упродовж останнього десятиріччя та залишається

достатньо актуальною. Розвиток сучасного суспільства і його технологій невіддільний від постійного і повсюдного навчання персоналу, технології якого також вимагають змін. Наприкінці минулого століття виникло поняття *e-learning* – електронне навчання із залученням комп'ютерів для засвоєння знань і навичок, в тому числі за допомогою мультимедіа-технологій та ранніх мереж [2].

Проблему становлення та розвитку електронного навчання у сфері освіти досліджують чисельні науковці, серед яких: Бобінські Д., Кияновська Н.М., Семеріков С.О., Семеніхіна О.В. та інші автори.

Метою даної публікації є обґрунтування особливостей розвитку електронного навчання (e-learning) як сучасної технології отримання знань, без винятку будь-якою особою.

Як зазначає Кияновська Н.М., на теперішній час у світі електронне навчання (e-learning) розвивається досить активно, чому сприяє підвищений попит на освітні послуги та рівень розвитку ІКТ [3]. *Електронне навчання є інноваційною технологією, спрямованою на професіоналізацію та підвищення мобільності осіб, які навчаються; на сучасному етапі розвитку ІКТ воно розглядається як технологічна основа фундаменталізації вищої освіти [6].*

Електронна форма навчання (*e-learning*) стає все далі більш популярною в запровадження в практику ведення бізнесу багатьма успішними вітчизняними підприємствами, хоча не завжди використовується в організаціях, що його потребують. Бар'єрами на цьому шляху є як фінансові труднощі, так і некомпетентність керівників, які не володіють найпростішими навичками організації системи електронного навчання персоналу. Часто *e-learning* доцільно поєднувати із більш традиційними методами, а багато хто з керівників вважає, що вони не відповідають їх потребам бізнесу.

На відміну від традиційних методів, *e-learning* пропонує абсолютно новий набір інструментів: відео, аудіо, мультимедіа, комп'ютерні симуляції та їх комбінації. Навчальний матеріал передається учню через Інтернет або локальну мережу компанії, інколи з цією метою використовуються компакт-диски.

За дослідженнями Семерікова С.О., до елементів *системи електронного навчання*, що є *спільними з дистанційним навчанням*, належать такі: змістові об'єкти; студенти можуть створювати Інтернет-спільноти для взаємодопомоги та обміну повідомленнями; експертна онлайн-допомога студентам викладачів або експертів (інструкторів з курсу); можливості для співпраці: за допомогою відповідного програмного забезпечення можна організувати онлайн-конференції; мультимедіа: сучасні аудіо- та відеотехнології подання

навчальних матеріалів з метою стимулювання прагнення студентів до набуття знань та підвищення ефективності навчання [6].

Варто відзначити основні *переваги електронного навчання*: персоніфікація; можливість проходження навчання без відриву від виробництва; можливість комбінування навчального контенту для формування різноманітних навчальних програм; можливість отримати набагато більше інформації необхідної для оцінки знань, навичок і умінь, отриманих в результаті проведеного навчання; значно дешевша вартість навчання, порівняно з традиційним очним навчанням; використання широкого діапазону різноманітних засобів навчання; можливість його використання для проведення навчання осіб, які мають обмежені можливості; надання доступу до якісного навчання особам, за тим, чи інших причин, які не мають можливості навчатися у традиційній очній формі; побудова ефективної системи управління навчанням, побудованої на можливості збору значно більшої інформації про проходження навчання слухачем в порівнянні з традиційним очним навчанням [2].

Зі зміною ролей мобільних пристроїв, появою і розвитком смартфонів популярною стала концепція мобільного навчання *m-learning*, що активно еволюціонує в концепцію повсюдного навчання *u-learning* (*ubiquitous learning*) як безперервний процес самовдосконалення за допомогою найрізноманітніших інформаційних пристроїв від комп'ютера до смартфона чи планшета, що мають доступ до мережі Інтернет у будь-якому куточку світу [5].

Сучасний технологічний розвиток провідних університетів світу вже досяг такої межі, коли подальший розвиток інформаційної бази якісно нової зміни не принесе. В даному аспекті доцільно відзначити, що електронне навчання перестає бути інновацією, оскільки у ньому немає незрозумілих позицій, а подальший розвиток технологій електронного навчання буде забезпечуватися завдяки розвитку SMART-освіті (*пер. з англ. – розумній, технологічній*), здатній забезпечити максимально високий її рівень, відповідно до завдань і можливостей сьогоденного світу. В умовах сьогодення SMART-технології стали невід'ємною частиною сучасного життя суспільства, що допомагають проводити динамічні презентації, показувати документи, сторінки Інтернету або відео на інтерактивному екрані, зробити будь яку модель інтерактивною [5].

Концепція SMART-освіти корелює з останніми освітніми трендами, які озвучені журналом FORBS. Так, у світовій практиці навчання наразі виділяють такі тенденції: *дистанційна освіта як лідер навчальних технологій; персоналізація навчання; гейміфікація як*

технологія винагород за зроблене; інтерактивні підручники; навчання через відеоігри [4].

Отже, запровадження електронного навчання є взаємовигідною угодою між організацією та її працівниками. Сьогодні електронне навчання в Україні може повноцінно розвиватися при наявності нормативно-правової бази; навчальних закладів електронного навчання; контингенту студентів; кваліфікованих викладачів; навчальних програм і курсів; відповідної матеріально-технічної бази; фінансової підтримки тощо.

Література

1. Бобінські Ден. Як підвищити цінність електронного навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.management.com.ua/notes/e-learning.html](http://www.management.com.ua/notes/e-learning.html)
2. e-Learning / E-Софт Девелопмент [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу : <http://www.web-learn.ru/>
3. Кіяновська Н.М. Поняття електронного навчання в контексті сучасної педагогічної науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/29_DWS_2012/Pedagogica/1_120037.doc.htm
4. Левин М. Как технологии изменяют образование: пять главных трендов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.ru/tehnobudushchee/82871-kak-tehnologii-izmenyut-obrazovanie-pyat-glavnyh-trendov>
5. Семеніхіна О.В. Нові парадигми у сфері освіти в умовах переходу до SMART-суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe
6. Семеріков С. О. Теоретико-методичні основи фундаменталізації навчання інформатичних дисциплін у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання (інформатика) / Семеріков Сергій Олексійович; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2009. – 536 с.

РУСЛАН МИХАЙЛОВ

викл.

Торговельно-економічний коледж
КНТЕУ (м.Київ)

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ «E-LEARNING» У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Для підвищення ефективності навчання викладачі комісії інформаційних систем та технологій ТЕК КНТЕУ активно

використовують систему «e-learning» (скорочення від англ. Electronic Learning – електронне навчання): навчання із застосуванням комп'ютерів, що мають доступ до локальної мережі коледжу і до мережі Інтернет, віртуальне навчання, мультимедійне навчання, навчання з використанням мобільних пристроїв студентів.

У зв'язку з інтенсивним розвитком інформаційних технологій все більше уваги приділяється дистанційному навчанню а також хмарним технологіям.»Мій Office – завжди зі мною» – один з нових методів навчання, який дає можливість студентам і викладачам ефективно співпрацювати. Адже відкривши файл за допомогою «Мій Office» можна відкрити доступ до даного файлу іншим користувачам. Це забезпечується використанням облікового запису Microsoft. Одну і ту ж роботу можна виконувати не тільки на комп'ютерах з ОС Windows 7, Windows 8, а також з ОС Windows XP. Файли завантажуються з комп'ютера в папку облікового запису і з папки облікового запису – на комп'ютер.

Серед низки переваг он-лайн навчання над традиційними формами навчання варто відзначити її придатність до поєднання індивідуалізації навчального процесу щодо суб'єкта навчання з його масштабом та кількістю охоплених студентів.

Мультимедіа-технології дозволяють сьогодні інтенсифікувати навчально-виховний процес, стимулювати розвиток мислення та уяви студентів, збільшувати обсяг навчального матеріалу для творчого засвоєння і використання його студентами, формувати дослідницькі, пошукові уміння, уміння приймати оптимальні рішення, викликати зацікавленість та позитивне ставлення до навчання.

Сучасне викладання неможливе без використання мультимедіа технологій, як інструменту для вдосконалення і оптимізації навчального процесу.

Мультимедіа – це сучасна комп'ютерна технологія, що дозволяє об'єднати в комп'ютерній системі текст, звук, відео зображення, графічні зображення й анімацію. Використання віртуальної реальності у педагогічному процесі породжує ефект присутності, а це робить можливим змінити всю систему навчання й виховання. Виникає можливість багато інформаційних матеріалів передавати студентам через їх безпосереднє зіткнення з досліджуваними об'єктами і явищами, моделювати ситуації, у яких студентів треба буде приймати якісь рішення та діяти відповідно до обставин. Звідси стає очевидним, що дидактичні можливості мультимедійних засобів навчання зростають в міру розвитку їх техніко-технологічного та програмно-методичного рівня.

NetSupport School допомагає викладачам підвищити ефективність проведення занять із використанням комп'ютерів комп'ютерного центру ТЕК КНТЕУ. Програма має цілий набір корисних функцій, наприклад, таких як можливість, показати екран викладача всім учням або одночасно відобразити до 16 екранів на моніторі викладача.

Програма містить модуль для навчання і тестування з можливістю створення тестів і контрольних питань, а також додаток для веб контролю, яке забезпечує обмеження у використанні учнями додатків та Інтернету.

У програму додані нові можливості, наприклад, такі як облік часу проведення заняття і планувальники, за допомогою яких можна побудувати заняття.

Крім додавання таких функцій як Список студентів, План занять, Таймер занять і Розклад дзвінків, а також поліпшених налаштувань демонстрації, програма NetSupport School у своєму розпорядженні на Панелі Інструментів має таку корисну опцію як «Блокування доступу в Інтернет».

Ще одна новинка в NetSupport School – це функція White Board, яка напряму інтегрована в інтерфейс версії програми встановленої у викладача. Дана функція підтримує інструменти малювання, які допоможуть студентам спільно працювати в кабінеті.

Програма має власний чат, при цьому коментарі студентів видно на всіх моніторах.

Для ефективного вивчення студентами питань, що винесені на самостійну роботу, викладачі комісії інформаційних систем та технологій використовують різноманітне програмне забезпечення, серед якого і програма Skype. Під час телеконференцій і викладачі, і студенти використовують режим демонстрації дисплею. При потребі розсилаються повідомлення, файли із завданнями.

АЛЛА МІДЛЯР

к.е.н., доц.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

ЗАСТОСУВАННЯ E-LEARNING В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

З кожним роком вищі навчальні заклади все більше відчують вплив ринку і потребу адаптації до постійних змін у суспільстві. Соціальним замовленням для системи професійної освіти є підготовка

компетентних фахівців, здатних орієнтуватися і адаптуватися до швидкоплинних реалій.

Висока динаміка комп'ютерної індустрії збільшує можливості використання новітніх інформаційних технологій в освітніх цілях, а тому саме e-learning надає можливість інтенсивного розвитку освіти. Його метою є швидка адаптація студентів до сучасних умов, використання можливостей запитувати, отримувати і управляти необхідними знаннями.

Аналіз літературних джерел виявив, що інтерес дослідників зосереджений на таких основних аспектах: педагогічні підходи до комп'ютеризації навчального процесу та створення педагогічних технологій (В.Беспалько, Б.Гершунський, А.Гуржій, Г.Козлакова, І.Підласий та ін.); концептуальні педагогічні положення про дистанційне навчання (В.Кухаренко, В.Олійник, П.Стефаненко та ін.). Проте, наявні дослідження не вирішують такого важливого питання, як застосування цілісного комплексу методів і прийомів щодо забезпечення якості e-learning. Актуальність визначеної проблеми та її недостатня розробленість зумовили вибір теми наукових тез.

Концептуальне розв'язання проблеми якості освіти пов'язано з розвитком сучасного суспільства, осмисленням факту сполучення та синхронізації природних і соціальних систем, з осмисленням накопиченого досвіду університетського менеджменту. Здобуття якісної освіти у вищих навчальних закладах України залежить від сумління та наполегливості, які покликані виховувати у студента працьовитість.

А тому постійно підвищуються вимоги до рівня освіти. E-learning – це процес навчання в електронній формі засобами Інтернет або Інтранет з використанням систем управління навчанням, які складаються зі взаємопов'язаних між собою компонентів і засобів зберігання даних і знань, та здійснюють перехід від системи управління даними до системи управління знаннями. В цей процес навчання входять відповідні продукти, що допомагають генерувати знання, оформляти їх у вигляді навчальних матеріалів і забезпечують їхнє зберігання, електронні системи тестування, та системи, які підтримують процес навчання.

Позитивні особливості, які необхідно враховувати при впровадженні e-learning в навчальний процес наступні:

- 1) вільний доступ до навчально-методичних матеріалів;
- 2) доступна ціна навчання;
- 3) гнучкість навчання;
- 4) можливість отримувати освіту дистанційно;

5) контроль отриманих знань.

Ступінь популярності онлайнного навчання для різних організацій і сфер наведено на рис. 1. Найбільше ним користуються комерційні тренінги та освітні послуги, що надаються відповідними закладами (22%).

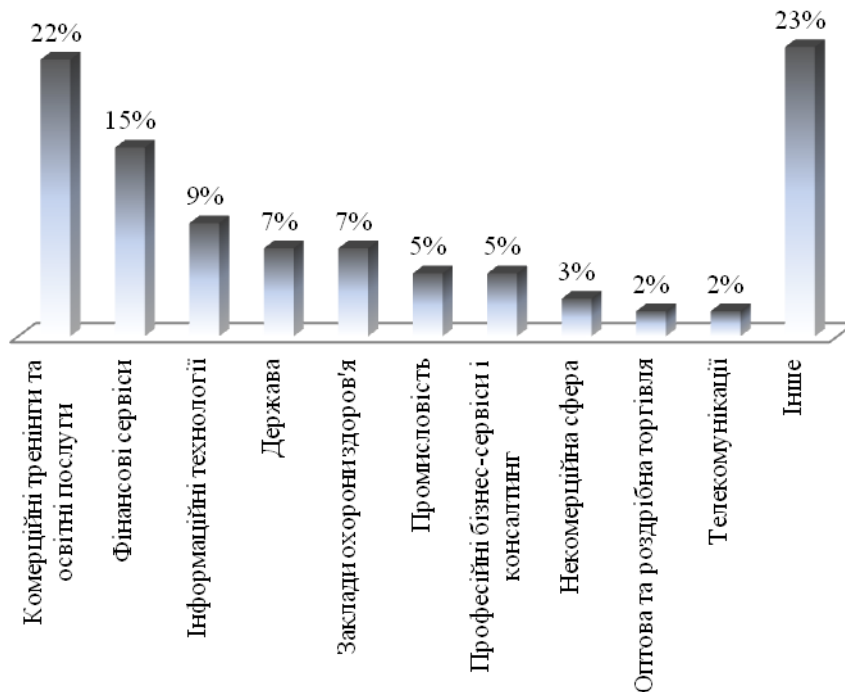

Рис. 1. Розподіл людей, що використовують e-learning, за різними сферами діяльності в Україні

Отже, одним із сучасних методів забезпечення якості навчання є e-learning, який має ґрунтуватися на двох провідних принципах: якості результатів, яка забезпечується якістю процесів їх створення; якості результатів, яка досягається через аналіз критеріїв якості та вплив на їх фактори. Для забезпечення результативності та ефективності e-learning необхідно створити відповідний педагогічний контекст (використання відповідних дидактичних принципів, врахування педагогічних закономірностей, обґрунтування педагогічної доцільності обраних методик навчання).

ОЛЕКСАНДР МІНЯЙЛО

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА SMART-ОСВІТИ

Модернізація системи освіти на сучасному етапі актуалізує розвиток та вдосконалення інформаційних технологій з використанням комп'ютерної системи комунікацій. Однією зі складових SMART-освіти, що забезпечує вихід системи освіти на новий якісний рівень є дистанційна форма навчання.

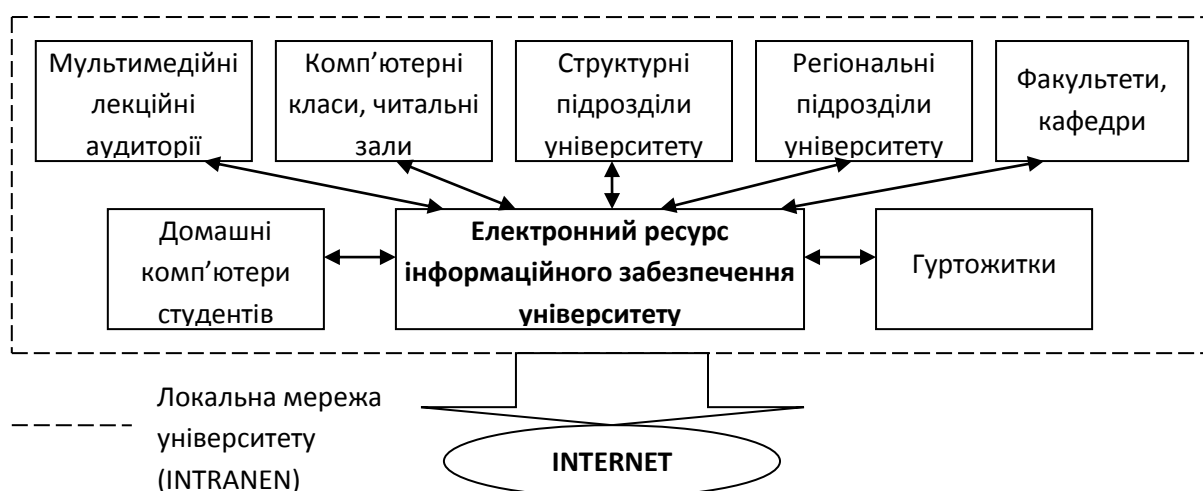
Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі. У визначення дистанційного навчання входять три основні компоненти: відкрите навчання, комп'ютерне навчання, комп'ютерна система комунікацій (локальна та глобальна мережі). Така організація навчального процесу, яка базується на принципі самостійного навчання студента, характеризується тим, що студенти, часто віддалені від викладача у просторі та в часі, у той же час мають можливість у будь-який момент підтримувати діалог за допомогою засобів телекомунікації.

Першочерговими заходами, що мають здійснюватися у навчальному закладі з метою поширення дистанційної форми навчання, повинні бути:

- розробка нормативних документів університету з питань організації, педагогічної логістики та змісту дистанційного навчання;
- створення головного і локальних центрів дистанційного навчання;
- формування інформаційного навчально-наукового середовища для дистанційного навчання (створення сайту і класів дистанційного навчання у локальних центрах, наповнення сайту дистанційними курсами та створення можливості безперебійного доступу через сайт до навчальних ресурсів, електронної бібліотеки університету і глобальних пошукових систем);
- впровадження дистанційних технологій у заочній формі навчання;

- підвищення кваліфікації науково-педагогічних і управлінських працівників з метою впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес;
- удосконалення діючих навчальних технологій, наповнення їх анімаційними, відео- та аудіоматеріалами, рольовими іграми, ситуаційними завданнями тощо;
- розширення можливостей електронного деканату для підвищення ефективності контролю навчального процесу.

Схематично інформаційне навчально-наукове середовище університету з використанням системи дистанційного навчання зображено на рисунку.

Рис. Інформаційне навчально-наукове середовище університету

Наявність дистанційної системи навчання дозволить впроваджувати в освітній процес наступні форми роботи студента:

1. Використовуючи дистанційні курси, студент має можливість відпрацювати пропущені заняття (з різних причин), вивчивши пропущені теми дистанційно та склавши тести за цими темами.

2. Опрацювання окремих тем дисципліни самостійно, якщо це передбачено робочою програмою, (самостійна робота студента). Контроль самостійної роботи студента може здійснюватися за допомогою розробки та впровадження дистанційних курсів.

3. Наявність академічної заборгованості/різниці, котра виникла з різних причин, може бути ліквідована шляхом вивчення дистанційних курсів та проходження підсумкового контролю за відповідною дисципліною.

4. Проведення поточного (модульного) контролю за допомогою тестових завдань, котрі представлені у системі дистанційного навчання.

5. Студенти, насамперед заочної форми навчання, за бажанням обирають дисципліни, які вивчатимуть поглиблено використовуючи дистанційні курси. Йдеться про синхронізацію заочної форми навчання та дистанційних курсів.

ЛЮДМИЛА МОРОЗОВА
д.філос.н., проф.

ГАННА КРАСНІЦЬКА
к.іст.н., доц.

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

E-LEARNING ТА ЗАСТОСУВАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Ми живемо у вік грандіозних перетворень цивілізації. Сучасні високі технології відкрили людині нові можливості: розширилися горизонти простору і часу, подолані умовності мовних бар'єрів, відкрився безмежний світ цифрової інформації. Нові технології є потужною підмогою для викладання та навчання. Наука та інновації виступають як визначальною рушійною силою соціального розвитку і необхідність використання smart-технологій у навчанні з кожним роком стає очевидна і незаперечна. Зокрема така система дистанційного навчання як e-learning – є новим інноваційним підходом і включена до Національної програми інформатизації України. На сьогодні це ефективна альтернатива денній та заочній формам навчання, що дозволяє отримати вищу освіту дистанційно-практично, не міняючи звичний ритм в особистому та діловому житті і перебуваючи в будь-якому регіоні України або світу.

Метою цих технологій в освіті є посилення інтелектуальних можливостей студентів в інформаційному суспільстві, а також гуманізація, індивідуалізація, інтенсифікація процесу навчання та підвищення якості навчання на всіх рівнях освітньої системи.

На базі Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ був створений особливий освітній сайт – інформаційно-комунікаційна освіта, так звана система Moodle, де можуть спільно працювати між собою викладачі та студенти. Це система автоматизованих технологій навчання індивідуального студента, яка

іде від його можливостей, потенційних амбіцій до ідеалу компетенції за тією спеціальністю яку він вибрав. Досить просто зайти на сайт ВТЕІ КНТЕУ і викладач незалежно від точки свого перебування і знаходження студента може обговорити з ним усі питання. Крім того, обговорення за допомогою сайту може вестися і колективно. При цьому в основі отримання освіти дистанційно лежить не стовідсотково самостійна робота, а досить тісний контакт і спілкування з викладачем в потрібному для засвоєння матеріалу обсязі. У процесі такого навчання певну частину часу студент самостійно освоює в інтерактивному режимі навчально-методичні матеріали, проходить тестування, виконує контрольні роботи під керівництвом методистів-організаторів і взаємодіє з іншими відвідувачами віртуальної навчальної групи.

Завдяки сучасним засобам цифрового зв'язку студент у процесі дистанційного навчання може отримати не тільки передбачену програмою інформацію, а й консультації, роз'яснення, а також відповіді на найпоширеніші запитання. Дистанційне навчання в системі Moodle надає доступ до навчальних матеріалів у будь-який час в будь-якому місці, дозволяє студентам і викладачам працювати в своєму ритмі і в зручній обстановці.

Ще однією особливістю отримання освіти дистанційно – це можливість висилати на перевірку роботу викладачеві безпосередньо зі свого домашнього комп'ютера або робочого місця і в більш короткі терміни дізнаватися оцінку та рецензію викладача. При цьому така форма навчання дає можливість студентам більш глибоко осмислити завдання перш ніж давати відповідь як у звичайній аудиторії.

Все більше українців прагнуть отримувати знання дистанційно в режимі он-лайн, не виходячи з дому. Про це свідчить популярність таких світових проектів, як Coursera, EdX, Udacity, Khan Academy, в рамках яких провідні світові ВНЗ, наприклад, Гарвард, Стенфорд, Принстон, пропонують всім бажаючим пройти безкоштовні он-лайн курси з різних спеціальностей. Завдяки таким проектам, як Coursera, EdX, Canvas.net, Open2study, FutureLearn можна вчитися в провідних вузах світу, не виїжджаючи з рідної країни. В рамках перерахованих проектів престижні університети пропонують пройти безкоштовні он-лайн курси з різних спеціальностей. Щотижня на сторінці курсу з'являються лекції англійською, завдання і тести. Наприкінці слухача чекає підсумковий іспит. Деякі курси на сайті Coursera вже переведені на українську та російську мови.

В наших вузах дистанційна форма навчання поки не поширена. Вона вимагає величезної підготовки – технічної, кадрової,

організаційної, чималих фінансових вкладень. Незважаючи на це темп життя зростає з кожним роком, тому все актуальнішим стає можливість отримання освіти дистанційно, і завдяки інноваційним технологіям сьогодні це можливо. Впровадження нових технологій це не відмова від традиційної освіти, а можливість багатоваріантного отримання знань. Комп'ютерні технології покликані стати не додатковим «доважком» у навчанні, а невід'ємною частиною цілісного освітнього процесу, який значно підвищує його ефективність.

Отже, сучасні технології в освіті – це обмін інноваційними ідеями, результатами розробок, а також досвідом їх застосування.

Література

1. Баєва Л.В. Віртуальна сансара: трансформація моделі реальності в умовах інформаційної культури / Л.В. Баєва // Інформаційне суспільство. 2012. Вип. 2. С. 44-52.
2. Биков В.Ю. Навчальне середовище сучасних педагогічних систем // Личность в Едином образовательном пространстве: сб. науч. статей I Международного образовательного форума (г. Запорожье, 5-7 мая 2010 г.) / под науч. ред. проф. К.Л. Крутий. – Часть 2. – Запорожье: ООО «ЛИПС» ЛТД, 2010. – С. 234-243.
3. Колін К. К. Інноваційний розвиток в інформаційному суспільстві і якість освіти. // Відкрита освіта, № 3 (74), 2009. - С. 63-72.
4. Колесова О. А. Інноваційна освіта в парадигмі інформаційних технологій спеціальність: автореф. дис. ... к.філос.наук: 09.00.10 / Олена Анатоліївна Колесова. – Одеса, 2011 – 21с.

НАТАЛІЯ ОЛІЙНИК

к.п.н., доц, заст. директора

СВІТЛАНА БЕРЕЗЕНСЬКА

ст.викл.

Харківський торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ E-LEARNING В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасний динамічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, виводить на перший план необхідність розвитку інформаційно-комп'ютерних компетентностей громадян нашого суспільства, одним зі шляхів якого є запровадження в систему освіти

сучасних педагогічних технологій, а саме технологій електронного навчання.

Науковці та педагоги по-різному тлумачать поняття «електронне навчання (e-learning)», розуміючи при цьому і дистанційне навчання, і віртуальне, навчання із застосуванням соціальних мереж, навчання із застосуванням комп'ютерів взагалі. Проект Концептуальних засад розвитку електронної освіти в Україні [4], оприлюднений Міністерством освіти і науки України в лютому 2013 року, визначає електронну освіту, як один із інструментів розвитку інформаційного суспільства, впровадження якої сприятиме створенню умов для оновлення форм, засобів, технологій і методів викладання дисциплін та розповсюдження знань; розширенню доступу до освіти всіх рівнів з урахуванням можливості побудови власної траєкторії навчання.

Аналіз наукової літератури з питань впровадження технологій електронного навчання (О.Андрєєв, В.Биков, О.Кіріленко, Т.Койчева, В.Кухаренко, О.Хмель, А.Хуторський, М.Громяк, Я.Василенко, В.Галан, В.Чорний, Н.Морзе, О.Глазунова та інші) дав підстави для висновку, що діяльність викладача в умовах електронного навчання практично не відрізняється від структури традиційного навчання, проте має певну специфіку, яка зумовлюється принципово новими його засобами (програмними, апаратними); зміною характеру взаємодії викладачів і студентів (зростає роль студента в процесі навчання, а викладач стає координатором навчального процесу); особливостями формування змісту навчання, планування, координації діяльності студентів, встановлення зворотного зв'язку у процесі навчання. Одночасно з тим проблема готовності педагогічних кадрів до роботи в умовах технологій електронного навчання залишається невирішеною як методологічно, так і методично.

Проведене серед викладачів опитування показує, що у переліку чинників, які заважають викладачам використовувати електронне навчання в повному обсязі на першому місці стоїть нестача комп'ютерних навичок, відсутність бажання та матеріальної зацікавленості. Інші ж фактори, такі як професіоналізм, творчий підхід, новаторство, комунікативні навички не є, на думку викладачів, визначальними саме для них. Такі відповіді свідчать про неналежну комп'ютерну грамотність викладачів, а отже і частково пояснюють упереджене ставлення їх до інноваційних технологій [1, 2].

Отже, очевидною є необхідність формування у ВНЗ відповідних педагогічних умов, які сприяють формуванню готовності педагогів до впровадження технологій e-learning. Зокрема, в роботах

Ю. Красильника, М. Соломко [3, 5] пропонуються наступні педагогічні умови: формування позитивної мотивації до активного, творчого використання електронної дидактики; формування і постійний розвиток бази теоретичних знань з електронної дидактики, їх психолого-педагогічних та дидактичних можливостей використання у вивченні дисциплін; здатність переносити психолого-педагогічні та дидактичні знання у практичну діяльність. На нашу думку, педагогічні умови мають підкріплюватися матеріальним та моральним заохоченням.

З метою створення умов для оволодіння викладачами технологіями електронного навчання та їх активного застосування у навчальному процесі, у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ проводиться комплекс заходів щодо впровадження дистанційних технологій, а саме: розроблено пакет нормативних документів щодо використання технологій дистанційного навчання в навчальному процесі, організовано постійно діючий консультаційний пункт з питань створення та використання електронних дистанційних навчальних курсів, розроблено та запроваджено дистанційний навчальний курс для внутрішнього підвищення кваліфікації викладачів «Теорія та практика роботи в Moodle».

Дистанційний курс «Теорія та практика роботи в Moodle» є складовою сайту «Система дистанційного навчання ХТЕІ КНТЕУ» (<http://edu.htei.org.ua>). Відповідно до вимог Положення про дистанційне навчання, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466, курс розраховано на 108 годин, з яких лише 10 годин є аудиторними заняттями. До структури курсу увійшли теми, які розкривають як теоретичну, так і практичну складову процесу дистанційного навчання. Особливу увагу приділено питанням теоретичних аспектів дистанційного навчання, методики використання ресурсів та елементів середовища Moodle для організації діяльності студентів в процесі вивчення навчальних дисциплін, розробки навчальних матеріалів для групової роботи в межах дистанційного курсу, а також питанням організації контролю знань студентів з використанням технологій e-learning.

Протягом 2013-2014 навчального року дистанційний навчальний курс «Теорія та практика роботи в Moodle» успішно закінчило понад 30% викладачів інституту. Результатом роботи кожного з викладачів став створений повноцінний авторський інтерактивний курс в системі дистанційного навчання ХТЕІ КНТЕУ.

Як показав перший досвід роботи у курсі «Теорія та практика роботи в Moodle», викладачі не тільки мають можливість освоювати

теоретичні і практичні аспекти створення та використання елементів дистанційних технологій навчання, адаптуватися до інтерактивних форм навчання, а й навчаючись у дистанційному курсі, з позиції студента зрозуміти принципи організації, розробки та проведення занять в умовах дистанційного навчання.

Література

1. Громяк М., Василенко Я., Галан В., Чорний В. Проблеми впровадження та використання електронного навчання у вищих навчальних закладах // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – 2011. – № 1.
2. Морзе Н.В., Глазунова О.Г. Формирование и оценка ИК-компетентности научно-педагогических кадров в условиях внедрение дистанционных технологий // Information Technologies and Learning Tools. 2012, Том 32, №6.
3. Красильник Ю.С. Інформаційні технології як фактор інтенсифікації підготовки майбутнього викладача в умовах магістратури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/2986/1/Стат_Красильник_2013.pdf
4. Проект Концептуальних засад з розвитку електронної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/pr-viddil/1312/1381224620>
5. Соломко М.Т. Застосування електронних технологій навчання під час професійної підготовки студентів педагогічних спеціальностей // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 7 (50), 2013.

НАТАЛІЯ ТКАЧЕНКО

к.е.н., доц.

КОСТЯНТИН БЕРЕЗОВИК

асист.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної

діяльності людини, який відбувається на відстані на базі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

В Україні організація дистанційного навчання регламентується Наказами МОНУ № 466 від 25.04.2013р. «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» та № 1518 від 30.10.2013р. «Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямами і спеціальностями».

Відповідно до зазначених нормативно-правових актів навчальний процес за дистанційною формою навчання здійснюється у таких формах:

- самостійна робота, яка є основною формою навчання;
- навчальні заняття (лекція, семінар, практичні, лабораторні заняття, консультації);
- практична підготовка;
- контрольні заходи (модульний та підсумковий контроль за умови забезпечення аутентифікації студента).

При застосуванні дистанційних технологій навчання навчальні заняття проводяться у синхронному та асинхронному режимах.

В асинхронному режимі студенти виконують завдання і за допомогою електронної пошти викладач контролює їх виконання. Синхронний режим передбачає, що всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання, наприклад, за допомогою відеоконференції.

Під час вебінару кожен студент знаходиться біля свого комп'ютера, а зв'язок між студентами і викладачем підтримується через Інтернет.

На вебінарі, як і на традиційному занятті, є можливість студентам взаємодіяти з викладачем, тобто задавати питання, обговорювати поставлені викладачем завдання.

Нами були проведені вебінари-лекції і вебінари-практичні завдання. Досвід застосування таких занять показав, що студенти достатньо самоорганізовані для участі у дистанційних заняттях. Лекція відбувалася у реальну часі у віртуальній аудиторії. Студенти, зареєструвавшись в призначений час були підключені до відповідного сайту. Студенти змогли бачити і чути голос лектора, слайди його презентації і мали можливість задавати питання у чаті. Доступ до ресурсів системи дистанційного навчання - персоніфікований. Логін і пароль для входу в систему студенти та викладачі отримують після

реєстрації в системі. Кожний студент і викладач має доступ лише до тих електронних навчальних курсів, на які він зареєстрований для участі у навчальному процесі.

Під час проведення практичного заняття, студенти презентували і захищали проекти.

Можливостями проведення вебінарів є:

- проведення інтерактивним заняття для необмеженої кількості слухачів;
- одночасна участь кількох доповідачів;
- трансляція відео, звуку і матеріалів презентації;
- учасники вебінару в реальному часі можуть ставити запитання доповідачам та звертатися один до одного в чаті;
- вебінар може проводитися як самостійне заход, так і з метою розширення конференції, залучаючи додаткову аудиторію;
- можна залучати до проведення вебінару фахівців з різних міст або навіть країн.

Актуальним залишається питання підвищення кваліфікації науково-педагогічні працівників, які організують дистанційне навчання. Такі викладачі повинні підвищувати свою кваліфікацію щодо організації та володіння технологіями дистанційного навчання не рідше одного разу на 5 років та обсягом не менше 108 академічних годин з підтвердженням документом про підвищення кваліфікації за тематикою дистанційного навчання.

Таким чином, дистанційні технології навчання дозволяють зменшити витрати на організацію навчального процесу, але при цьому не знизити якість навчання, оскільки забезпечується особисте спілкування, передача знань. У КНТЕУ є можливість вести дистанційне віртуальне навчання, використовуючи спеціалізовані майданчики вебінарів, проводити веб-конференції.

ЮЛІЯ ФАЛЬШТИНСЬКА

викл., аспірант

Вінницький державний

педагогічний університет

ім. М. Коцюбинського

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – ЯКІСНО НОВИЙ СПОСІБ ОТРИМАННЯ ЗНАТЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК

На сьогоднішній день розвиток інформаційних технологій відбувається настільки швидко, що сучасна людина просто не встигає

крокувати в ногу з часом. Нові технології пропонують нові можливості. Нові можливості вимагають якісного застосування на практиці. Для якісного застосування на практиці необхідні якісно нові знання вміння і навички. А для здобуття нових знань, умінь і навичок знову потрібно вчитися. Отже перед сучасною людиною постає необхідність «неперервної освіти» протягом всього періоду життя.

Для того щоб бути конкурентоспроможним, бути «на хвилі», потрібно постійно вдосконалюватися, підвищуючи свій кваліфікаційний рівень ще й без відриву від виробництва. Для вирішення цих та інших проблем постав якісно новий вид навчання - дистанційне навчання, яке в свою чергу ставить нові вимоги до методів та форм викладання, до ролі та вимог до викладачів.

Традиційні методи та форми навчання відходять на другий план оскільки навчальний процес зорієнтований на творчий пошук студентів. Ефективність та мотивація до навчання підвищується за рахунок участі студентів в дискусійних форумах, електронних обговореннях засвоєного матеріалу, телеконференціях, завдяки створенню нового навчального середовища, студенти відчувають себе невід'ємною частиною колективу. Можливість навчатися в зручний для себе час та в характерному лише для себе темпі, вибір послідовності вивчення навчального матеріалу виходячи зі свого інтересу та можливостей, особистісний, креативний і телекомунікативний характер освіти – основні риси дистанційного навчання.

Змінюється роль та вимоги до викладача в дистанційному навчанні. Останній повинен володіти не лише сучасними педагогічними та інформаційними технологіями, а й бути психологічно готовим до роботи зі студентами у новому навчально-пізнавальному середовищі. Викладач повинен вміти не лише володіти методами створення та підтримки такого навчального середовища, але й шукати нові можливості для активної взаємодії між всіма учасниками навчального процесу, підвищувати власну творчу активність та кваліфікацію.

Ще до початку навчання викладач (тьютор) розробляє дистанційний курс (ДК) за своїм предметом, який може змінюватись та доповнюватись в процесі навчання. Важливим аспектом для викладача при розробці дистанційного курсу є можливість самостійного вирішення, як буде виглядати ДК і які мультимедійні засоби будуть в ньому використовуватись. Кількість та спосіб використання комп'ютерних технологій при підготовці ДК значно підвищують ефективність його засвоєння.

Курс складається з підрозділів, які потрібно пройти у встановлений час. На основі розділів викладачі створюють тести і завдання, які слід теж вчасно пройти. За попередньо встановленими розділами курсу проводяться спеціальні граничні тести. Завдання можуть також вирішуватися у підгрупах колективно. Взаємодія між суб'єктами системи дистанційного навчання відбувається за допомогою системи індивідуальних гостьових книг, форумів, чатів та електронної пошти. Оскільки навчальний процес в більшій мірі це індивідуальна робота тьютора і студента, хоча часто організовується також робота в невеликих групах, викладач має змогу застосовувати до кожного індивідуальний підхід. Викладач дистанційної форми виступає радше у ролі помічника, наставника та радника ніж власне педагога.

Формулою успіху ефективного навчального процесу дистанційного навчання є систематична робота тьютора і студента, кожного для протягом всього періоду навчання.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА SMART-ОСВІТИ

АЛІНА БОХАН

к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ЕКО-ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В АДАПТАЦІЙНІЙ ІНТЕРАКТИВНОСТІ SMART-ОСВІТИ

Глобальний простір творення людством «прогресу розвитку» характеризується динамічною і складною конфігурацією, що обумовлює певну специфіку еволюції інформаційного потенціалу суспільства в контексті перспективності утворення його екологічно орієнтованого та адаптивного освітнього контенту. З цього огляду, найбільш унікальним трендом сучасності постає Smart-освіта (Smart education), популярність якої забезпечується шляхом активного впровадження інноваційно-комунікаційних технологій.

Саме тому формується певне освітнє середовище суспільства, в якому має місце дія специфічних законів впливу на інтелектуальні можливості та потреби людини, розширення спектру її розумової спроможності в застосуванні відповідних наукових, дослідних, творчих, креативних та інших компетенцій у практичній діяльності. Особливої значимості при цьому для суб'єктів системи Smart-освіти набуває адаптаційна інтерактивність, яка може мати суперечливий і непередбачуваний характер прояву, що виражається у відносності й абсолютності впливів інформаційних імпульсів, їх дискретності й безперервності, статичності й динамічності.

Smart-освіта є важливим процесом соціально-комунікаційної взаємодії в інформаційній сфері, що спричиняє виникнення нових організаційних і технічних ідей, що трансформують інтелектуальне й екологічне середовище людини. Існування таких тенденцій є свідченням прояву становлення ноосфери, де визначальним у поступі суспільства є інформація, яка дозволяє економити речовинно-енергетичні ресурси та збільшувати – інформаційно-інтелектуальні й науково-освітні. Внаслідок цього критерієм високого рівня якості життя постають гуманістичні цінності та знання людини, яка живе в гармонії з навколишнім соціальним і природним середовищем за умов еко-інформаційної безпеки [1].

Разом з тим, брама в епоху ноосфери веде до всесвітньої мережі «Word Wide Web», що відкриває доступ до глобальної наукової

спадщини, унікальних знань і освітніх технологій пізнання реального й віртуального простору світу. Інтенсивний перехід на мережеві технології інформаційного обслуговування суспільства постійно змінює його швидкісні параметри, ускладнює відповідні системи управління та обумовлює ризики інформаційного перевантаження суспільства. Так, на думку соціологів, загальна кількість інформації, яка впливає на психіку людини протягом доби, розподіляється на: негативну – 60-70%, індиферентну (нейтральну) – 15-20% і позитивну – 10-20%. Але кількість інформації, яку отримує людина у XXI столітті, збільшилась порівняно з XIX ст. у 1000 разів. Людський мозок, який розвивається в процесі еволюції, не здатний адаптуватися за такий короткий час до величезного потоку інформації, що стає причиною інформаційного стресу. Внаслідок цього має місце формальне чи некомпетентне сприйняття суспільством отримуваних інформаційних потоків, його байдуже ставлення до проявів «інформаційної агресії». Це призводить до «інформаційного забруднення» середовища життя та здоров'я людини, що обґрунтовує необхідність дослідження різного роду екстерналій від впровадження нових засобів масової інформації, комунікацій і технологій навчання.

У зв'язку з цим, Smart-освіта є дуже інтегрованою з сферою еко-інформаційної безпеки, що обумовлено відповідними тенденціями інтернетизації: масштабністю Інтернет-впливу на свідомість суспільства; динамічністю якісного та кількісного вдосконалення інформаційно-комунікаційних технологій; змінністю соціальних зв'язків індивіда, його життєвих стратегій і цінностей; «цифровою нерівністю» між країнами, відсутністю упорядкованої кореляції між параметрами поширення та щільності Інтернету; наявністю неконтрольованих інформаційних негативних екологічних ефектів, які можуть спричиняти моральні, етичні, правові й психологічні резонанси в суспільстві; поширеністю електронного екстремізму, кібертероризму й медіа-тероризму [2]; незахищеністю авторських прав на інтелектуальну власність та ін.

Отже, цільове призначенням адаптаційної інтерактивності Smart-освіти – диверсифікація каналів постачання інформації та пошук можливостей її верифікації на засадах еко-інформаційної безпеки з метою прогресивного розвитку науково-освітнього простору.

Література

1. Бохан А.В. Идеи глобального эволюционизма в понимании экологической безопасности / А.В. Бохан // Научный взгляд. – 2014. – № 2(3). – I часть. – С. 13-21.

2. Кіслов Д.В. Інформаційні війни: монографія /Д.В. Кіслов. – К.: КНТЕУ, 2013. – С. 67-85.

СЕРГІЙ ГАХОВИЧ

к.т.н., доц.

ОЛЕКСАНДР БІРУК

студент ФЕМП

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ В ІНТЕРНЕТ -СЕРЕДОВИЩІ SMART-ОСВІТИ

Будь-яке суспільство завжди використовувало чотири основних ресурси: природні, трудові, капітал та інформацію. Сучасне ж – поступово трансформується у Smart-суспільство (Smart Society), про що зазначають соціологи, філософи, спеціалісти ІТ-сфери, освітяни, тощо. Під цим поняттям розуміють нову якість суспільства, у якому сукупність використання підготовленими людьми технічних засобів, сервісів та Інтернету приводить до якісних змін у взаємодії суб'єктів, що дозволяє отримувати нові ефекти – соціальні, економічні та інші переваги для кращого життя .

Тому на сучасному стані розвитку науково-технічного прогресу і запровадження мирного використання інтернет-технологій в освіті гостро постає питання інформаційної безпеки особистості, яка в процесі навчання використовує різні джерела інформаційно-комунікаційних мереж.

Питання інформаційної безпеки, починаючи з 1998 року, відображують резолюції Генеральної Асамблеї ООН, де підкреслюється, що інформаційні технології можуть негативно впливати на безпеку держав, дезорганізуючи як у цивільній, так і у військовій галузі.

Інформаційна безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через:

- неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується;
- негативний інформаційний вплив;
- негативні наслідки застосування ІТ (інформаційних технологій);

• несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації.

В умовах тотальної інформатизації суспільства інформаційний вплив на особистість набуває глобальних масштабів. Навіть на державному рівні це питання набуває феєричного характеру, що останнім часом яскраво ілюструється інформаційною пропагандою Росії проти України.

Також інформаційну небезпеку створюють інформаційні загрози, що поширюються в інформаційному просторі, зокрема через соціальні мережі та інші мережі для спілкування або навчання. Інформаційні загрози – це сукупність умов і факторів, що створюють небезпеку життєво важливим інтересам особистості, суспільства, держави в інформаційній сфері. Унікальною особливістю інформаційних загроз є те, що вони виступають як самостійні загрози і поряд з цим – є реалізаційною основою інших видів загроз на інформаційному рівні, а часто і їх першопричиною.

Інформаційні загрози формуються в інформаційному просторі. Більшість учених розглядають інформаційний простір як місце формування, поширення та споживання інформації за допомогою різних технічних пристроїв. Зазвичай технічні пристрої є основними засобами поширення інформації, але вона поширюється й в ході безпосереднього спілкування людей між собою.

Інформаційна зброя – це різновид зброї, головними елементами якої є інформація, інформаційні технології (зокрема, технології інформаційного впливу) та інформаційні процеси, що застосовуються в інформаційній боротьбі. Теоретики відносять до цього виду зброї широкий клас заходів і засобів інформаційного впливу на суспільство – від дезінформації й пропаганди до засобів радіоелектронної боротьби.

Сьогодні спілкування з використанням новітніх засобів комунікації увібрав в себе Інтернет. Всесвітня інформаційна мережа розвивається великими темпами, кількість учасників постійно зростає. Інформація в мережі охоплює всі сторони життєдіяльності людини і суспільства. Користувачі довіряють цій формі себе і свою діяльність. Тому не слід забувати, яку потенційну небезпеку несе всесвітня мережа.

Також на теперішній час спостерігається великий психологічний вплив на людину з боку соціальних мереж, а також мереж для навчання, де відбувається обмін інформацією між студентами (учнями). Так середньостатистичний підліток протягом тижня витрачає на пошук інформації і спілкування 44 години свого вільного

часу. І тут вже іде мова про мережевих наркоманів і психологічне здоров'я індивіда.

Інформаційно-психологічна безпека особистості - це стан захищеності психіки людини від негативного впливу, що приводить до неадекватного сприйняття нею дійсності. Інформація сьогодні перетворилась у важливий економічний, політичний та соціальний ресурс, інструмент впливу та маніпулювання людьми.

Суспільство змушене переходити від традиційної боротьби з витокami інформації до створення комплексних систем безпеки, створюючи перешкоди масовому інформаційному впливу на свідомість громадян. Прикладом такої трансформації може служити резолюція 120 Асамблеї Ради Європи «Про вплив нових комунікативних та інформаційних технологій на демократію», прийнята 1997 року.

Вчені стверджують, що передбачити всі можливі загрози в галузі інформаційної безпеки неможливо, оскільки вони здатні міняти свої зміст та динаміку, а правове регулювання вимагає стабільності.

До основних загроз інформаційній безпеці України, зазначають експерти, можуть бути віднесені обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації, руйнування системи цінностей, духовного та фізичного здоров'я особи, суспільства, негативні зміни їх цільових настанов, маніпулювання громадською думкою з боку державної влади, фінансово-політичних кіл, низький рівень інтегрованості України в світовий інформаційний простір тощо.

Для особистості що формується є особливо важливими є такі знання, вміння, навички, для безпеки в сучасному суспільстві:

- володіти навичками безпечної роботи з комп'ютером та Інтернетом; знати основні загрози інформаційного середовища та методи боротьби з ними; розрізняти шкідливу і корисну інформацію;

- вміти відстоювати свої права в інформаційній сфері; володіти знаннями нормативних, законодавчих, етичних, моральних, правових норм роботи в сфері ІКТ (інформаційно-комунікативні технології) та додержуватися їх принципів на практиці;

- розвивати психічну стійкість до негативних інформаційних впливів та різного роду залежностей (комп'ютерної, мережевої, ігрової та ін.);

- розвивати критичне мислення, бути спроможним відстоювати свої переконання, зберігати свою мовну, національну ідентичність, перетворювати інформацію у соціально корисну.

Основи інформаційної безпеки в Україні закладені статтею 50 Конституції України, на основі якої діє закон України «Про

інформацію». Право на своєчасну, достовірну інформацію - право кожного громадянина. Для діяльності громадян, громадських об'єднань важливим є цей закон, який гарантує право на отримання інформації, вільний доступ до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів.

Отже, основне завдання держави – забезпечення правдивою і чистою інформацією кожного громадянина. Держава повинна виступати грантом дотримання прав і свобод людей відповідно до Міжнародних конвенцій. Інструментом реалізації можуть бути створені державою контролюючі органи, які б допомагали досягти даної мети.

ДЕНИС КІСЛОВ

к. п. н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний
університет

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА СВОБОДА КОМУНІКАЦІЙ: СУПЕРЕЧКИ ТА КОМПРОМІСИ

Стрімка зміна парадигми розвитку людства, глобалізація економіки та соціальної життєдіяльності, поява нових загроз і викликів воєнно-політичного, терористичного, сепаратистського та кримінального характеру – всі ці тенденції впливають на динамічний прогрес як у сфері техніки, інформаційно-комунікаційних технологій в цілому, так і smart-освіти зокрема. Проте розвиток нових напрямків діяльності в умовах формування інформаційного суспільства значно випереджає не тільки їх теоретичне наукове осмислення, але й розробку й впровадження адекватних сучасним конфліктним ситуаціям систем інформаційної безпеки.

Інформаційні війни, інформаційні агресії, медіатероризм та кіберзлочинність стали, нажаль, жорсткою реальністю нашого часу. Тому найважливішими принципами розбудови будь-яких інноваційних технологій, у тому числі, інформаційно-комунікаційних та smart-технологій визначені надійність, довіра та безпека. Значні цивілізаційні трансформації вимагають кардинальних рішень навколо таких принципових питань як свобода комунікацій (свобода слова, свобода преси), з одного боку, та інформаційна і медіа безпека, з іншого боку. В процесі узгодження цих болючих питань виникають

як складні колізії, так і достатньо гострі суперечки, протиріччя та неузгодженості.

Досі не існує інтегрованої системи владних і вирішальних повноважень центральних органів виконавчої влади у важливих завданнях з формування та забезпечення реалізації державної політики в сфері інформаційної безпеки, а також у певних, зв'язаних з цією сферою, суспільно-політичних та економічних галузях господарства. Це повинні бути структури, що системно й комплексно, продуктивно й ефективно вирішують невідкладні проблеми інформатизації, комунікавістики, розбудов інформаційного суспільства та електронного урядування, медіа, кібер- та інформаційної безпеки.

В Україні не бракує громадських і професійних ініціатив щодо вищезгаданих питань, але їх вадою є нечіткість у визнанні реалій сучасного стану, тобто ситуації, на якому саме рівні або в якій стадії знаходиться реалізація планів та програм розбудови інформаційного суспільства разом із забезпеченням його інформаційної безпеки, неодноразово, рекомендованими відповідними парламентськими слуханнями, які періодично проходили під патронатом Верховної Ради України.

Відповідним чином ситуація навколо цих проблем пов'язана також і з недостатнім рівнем законодавчого забезпечення прозорості та дієвої нормативно-правової бази вищезначеного комплексу заходів у сфері інтеграції відповідних видів безпеки з принципами, методами та концепціями національної безпеки нашої держави. Такий підхід у змозі подолати існуючу ситуацію наявності відокремлених, слабо пов'язаних між собою нормативно-правових актів, численних за кількістю, але не завжди ефективно працюючих. Це трапляється тому, що вони мають різне значення, різнопланові стратегічні завдання та часто не підкріплені необхідними механізмами реалізації, організаційними заходами та відповідними ресурсами.

Питання безпекової унітарності, розбіжностей у питаннях антитерористичної інформаційної боротьби неодноразово підіймалися різними дослідниками [1, 2]. У цьому контексті інформаційна безпека, як невід'ємна складова національної безпеки, потребує особливої уваги на державному рівні, оскільки протягом усієї історії людства інформація розглядається як важлива складова ресурсу (політичного, військового, соціального та економічного) багатьох сфер діяльності соціума, що в значній мірі обумовлює рівень розвитку держави, суспільства та особистостей у конкретних історичних умовах [3, с. 161].

Література

1. Шерман А. Антитеррористическая разобщенность / А. Шерман // ТелеКритика. – 2004. – № 9. – С. 28-30.
2. Чекаленко Л. До питання унітарності безпеки ЄС / Л. Чекаленко // Зовнішні справи. – 2009. – № 8-9. – С. 40-43.
3. Кіслов Д. В. Політична безпека масових комунікацій: монографія / Д. В. Кіслов. – К. : «МП Леся», 2010. – 208 с.

ВОЛОДИМИР МОСКАЛЕНКО

к.ф.-м.н., доц.

Харківський національний
педагогічний
університет ім.Г.С.Сковороди;

ОКСАНА МОСКАЛЕНКО

викл.

Харківський торговельно-
економічний коледж КНТЕУ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ПІДСИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОЇ ОСВІТИ

Сьогодні розглядає e-learning – «електронну освіту» не як данину моді, а як необхідність, викликану сучасними тенденціями розвитку в освіті та інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ). У тандемі педагогічний досвід та ІКТ надають широкі можливості при розумному їх поєднанні.

Електронне навчання може розглядатися як інструмент для реалізації двох парадигм сучасної освіти: Education for All (EFA) – «освіта для всіх» та Lifelong Learning (LLL) – «освіта протягом всього життя». Але для комплексної реалізації таких парадигм потрібна поступова, поетапна реалізація окремих підсистем системи електронного навчання.

На нашу думку, ці підсистеми необхідно інтегрувати в існуючі освітні простори. Такий, поетапний підхід, з одного боку, забезпечить відпрацювання підсистем в організаційному та методичному аспектах, з іншого – дозволить психологічно підготувати учасників освітнього процесу до нових форм роботи.

Для поетапного впровадження можливо виділити наступні підсистеми системи електронного навчання:

- адміністративно-правова (правові відносини у рамках e-learning: трудове право, оплата праці, авторські права на навчальні матеріали, тощо);

- навчально-методична (форми представлення навчального матеріалу, порядок їх опанування, критерії переходу до вивчення нового матеріалу);

- контролююча (методика та порядок оцінювання навчальних досягнень студентів, відповідність вимогам кваліфікаційних рівнів як студентами так і професорсько-викладацьким складом);

- комунікаційна (зв'язок між учасниками навчального процесу: студент-викладач-адміністрація).

Вважаємо, що впровадження електронної освіти гальмується нерегульованістю саме адміністративно-правової складової навчального процесу.

По-перше, врегулювання вимагає нормування роботи викладача. Структурування та оформлення змісту курсів у відповідності до вимог електронної форми навчання, створення банку тестових питань, формування тестів, підготовка інших форм контролю якості освіти вимагає тривалої та виваженої роботи професорсько-викладацького складу, і не тільки на початковому етапі впровадження e-learning, а й під час подальшого корегування подачі матеріалу відповідно до зворотної інформації від студентів.

Ці види робіт мають бути враховані у навантаженні викладача. На тепер відсутня нормування безпосередньої навчальної роботи в рамках електронної освіти. Відкрите питання по врахуванню роботи викладача під час різноманітних форм консультацій: чат, форум, потокове відео, електронна пошта, тощо.

По-друге, врегулювання вимагають авторські права викладачів на навчальні матеріали. Зокрема, визначення видів навчальних матеріалів, які мають бути тільки у відкритому доступі, можуть мати обмежений доступ за бажанням викладачів, та, які мають бути захищені на різному рівні складності від копіювання та редагування. Наприклад, оприлюднення методичних матеріалів у поєднанні з поєднанню режимі вже достатньо ускладнює копіювання матеріалу у повній формі.

По-третє, врегулювання вимагають права студентів, а саме, право навчатися у вільний від основної роботи час (вечірній, чи навіть нічний) і як це відповідає праву викладача відпочивати у вільний від роботи час, якщо студент бажає он-лайн-консультації.

По-четверте, врегулювання вимагають принципи контролю адміністрації ВНЗ за роботою викладачів та її якістю.

Вважаємо, що з прийняттям нового Закону про вищу освіту більшість адміністративно-правових питань можливо врегулювати відповідними нормативними документами на рівні вищого навчального закладу. Але узагальнення та одноманітність застосування адміністративно-правових норм вимагає від Міністерства освіти і науки України видання нормуючих документів відповідного змісту.

ОЛЕНА РАЗБОРСЬКА

к.е.н., доц.

ВАЛЕНТИНА ЄМЕЦЬ

студентка ФАІК

Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ

НЕОБХІДНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ХОДІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА» У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У процесі розвитку інформаційних технологій система захисту комерційної інформації набуває нового значення. Розширення можливостей швидкого та якісного формування комп'ютерних програм для полегшення роботи працівників сфери обліку має багато позитивних факторів. Серед них варто зазначити: можливість швидко та ефективно провести операції з бухгалтерського обліку не витрачаючи зайвих зусиль, зменшити кількість порушень при автоматичному проведенні розрахунків, розширення спектру роботи одного працівника по кількох напрямках, можливість передачі даних до контролюючих органів без затрат часу на їх подання, оперативність проведення перевірки відповідними органами (незалежний та державний контроль). Варто зазначити, що провідну роль у формуванні вищезазначених чинників посідає професія бухгалтера.

На сьогодні бухгалтер виконує одну з головних функцій управління підприємством, тобто він бере участь в процесі планування, аналізу, контролю та забезпечення безпеки економічної діяльності підприємства. Варто зазначити, що безпека підприємства надає йому право функціонувати та бути конкурентоспроможним. Так, Я.В. Соколов дав досить повне визначення поняттю професійне судження, що складає думку, добросовісно висловлену бухгалтером-професіоналом стосовно господарської ситуації і корисною як для її

опису, так і для прийняття дієвих управлінських рішень на її основі [3].

Відповідно з визначення впливає, що якість наданої роботи бухгалтера формується на його моральних принципах і напряму, залежить від інформаційного забезпечення підприємства.

Проте, швидкий доступ до інформаційної системи Інтернет дає не лише можливість швидко отримати необхідну інформацію, а й можливість розголошення інформації, що має позначку «комерційна таємниця». У свою чергу останнє дає можливість конкурентам вільно та без зусиль отримати інформацію про підприємство. Зазвичай «витік інформації» відбувається через зламування системи за допомогою хакерських програм, розповсюдження інформації працівниками підприємства навмисно, через використання не ліцензованих програм.

Ряд проведених досліджень говорить про те, що кожний п'ятий працівник здійснює крадіжку таємної інформації відповідно за даними опитування працівників «Harris Interactive». Аналітичний центр компанії «InfoWatch» повідомив, що у грудні 2012 року один із банків Нью-Йорка порушив у суді справу щодо колишніх працівників банку за крадіжку відомостей, які містили інформацію з обмеженим доступом. Як зазначалось у позові, четверо колишніх працівників банку у зв'язку зі своїм звільненням скопіювали секретну інформацію з бази даних. У відомостях, крім комерційної таємниці, містились персональні дані, а саме прізвища клієнтів, їх адреси, телефонні номери тощо. Звільнення працівників було пов'язано з запрошенням на роботу до іншої фінансової компанії. Саме тому грамотне ведення бухгалтерського обліку та рівень моралі бухгалтера дають можливість уникнути помилок пов'язаних з економічною безпекою підприємства [1].

Відповідно, для підготовки кваліфікованого працівника (бухгалтера, аудитора, ревізора) варто приділити особливу увагу навчанню майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах.

Отже, питання можна реалізувати через введення у навчальні плани за напрямом «Облік і аудит» дисципліни «Економічна безпека підприємства» та набуття аудиторами практичних навичок щодо використання комп'ютерних програм. У процесі навчання студенту необхідно освоїти навички з питань збереження комерційної таємниці, навчитись будувати моделі з робочих планів рахунків для забезпечення аналітичного обліку та управлінських рішень. Також важливо розглянути формування бухгалтерської служби на

підприємства та її призначення, нормативно-законодавчу базу й відповідальність за розголошення комерційної таємниці, шахрайство.

Відповідно для виконання своїх функціональних обов'язків в системі управління підприємством, бухгалтеру необхідно навчитись:

- знаходити найбільш уразливі інформаційні ділянки на підприємстві та запроваджувати заходи щодо їх усунення;
- користуватись організаційно-технічними засобами з питань захисту інформації (куди входять спеціальні програми, вміння користуватися сервером підприємства);
- правильно формувати фінансову звітність для забезпечення системи економічної безпеки підприємства;
- проводити діагностику (фінансовий аналіз) на основі звітності.

Таким чином, при розгляді питання встановлено, що забезпечення економічної безпеки підприємства у зв'язку з інформаційно-технологічним прогресом потребує нових спеціалістів, що можуть швидко та якісно виконувати поставлені завдання. Забезпечення такого рівня майбутніх фахівців покладено на вищі навчальні заклади. Рівень освіти в даному питанні ще не достатньо розвинений, а тому виникає необхідність у його розширенні та удосконаленні.

Література

1. Белоусова І. Розвиток бухгалтерської професії як важливий чинник подолання економічної кризи в Україні / І. Белоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С. 3-6.
2. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства [Текст] : автореф. дис. д-ра екон. наук : 08.00.09, 21.04.02 / Гнилицька Лариса Володимирівна ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К., 2013. – 33 с.
3. Соколов Я.В. Профессиональное суждение бухгалтера: итоги минувшего века / Я.В. Соколов, Т.О. Терентьева // Бухгалтерский учет. – 2001. – № 12. – С. 53–57.
4. Бухгалтерська професія та її майбутнє [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-2715-5.html>.